

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน
Geo-informatics Development for Tourism in Nan Province

โดย

นายสิทธิชัย อุ่นสวน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ

พ.ศ.๒๕๖๒

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 620762025

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน
Geo-informatics Development for Tourism in Nan Province

โดย

นายสิทธิชัย อุ่นสวน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ

พ.ศ.๒๕๖๒

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 620762025

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Geo-informatics Development for Tourism in Nan Province.

By

Mr.Sittichai Ounsaun

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nan Buddhist College

B.E. 2562

Research Project Funded By Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 62076025

ชื่อรายงานการวิจัย : การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน
 ผู้วิจัย : นายสิทธิชัย อุ่นสวน
 ส่วนงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน
 เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 ปีงบประมาณ : ๒๕๖๒
 ทูลอดหนุนการวิจัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เพื่อพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน และเพื่อวิเคราะห์ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้เทคนิควิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เลือกพื้นที่วิจัยแบบเจาะจง เก็บข้อมูลจากกลุ่มพระสงฆ์ ผู้นำชุมชนและตัวแทนองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เป็นกรณีศึกษา และบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ๑๕ แห่งๆ ละ ๓ รูป/คน และนักพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ๓ คน ตัวแทนการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ๒ คน ดังนั้น ผู้วิจัยจะใช้เป็นผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาทั้งหมด โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) รวมจำนวนทั้งสิ้น ๕๐ รูป/คน เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ตัวต่อตัว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ๑. ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เป็นระบบการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะการกระจายข้อมูล ไม่ได้รวมองค์ประกอบการบริการท่องเที่ยวที่สำคัญไว้ ๒. การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เป็นการจัดการกับระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านทั้งที่เป็นรูปภาพ แผนภาพและเส้นทางการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวไว้ในระบบ ๓. การใช้งานระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่าน เป็นระบบที่รวบรวมข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวและสถานประกอบการด้านการบริการการท่องเที่ยว เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็วตรงตามจุดประสงค์ของนักท่องเที่ยว

Research Title : Geo-informatics Development for Tourism in Nan Province
Researchers : Sittichai Ounsaun
Department : Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nan Buddhist College
Fiscal Year : 2562/2019
Research Scholarship Sponsor : Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The purpose of this research To study the geographic information system of tourist attractions in Nan Province, To develop the geographic information system of tourist attractions in Nan Province, And to analyze the geographic information system of tourist attractions in Nan Province, It is a qualitative research, using participatory action research techniques. Select a specific research area Data collected from monks Community leaders and representatives of organizations / agencies related to tourism management The case study tourists And 15 persons involved in tourism activities, each for 3 persons and 3 database developers with specialized expertise in Nan, 2 in tourism management representative in Nan, The researcher will use it as a contributor in all studies. By means of small group meetings and in-depth interviews Total of 50 images / person. Tools for collecting data were structured in-depth interviews. Data were collected by face to face interview. Data were analyzed using descriptive methods.

The results of the research are as follows: 1. Geographic information system of tourist attractions in Nan province. Is a system for accessing tourist destinations with information distribution Does not include important tourism service components. 2. Geographic information system development of tourist attractions in Nan Province Is the geographic information system of tourist attractions in Nan province, both in pictures Diagram and travel directions to tourist attractions Including tourism establishments in the system 3. Use of geographic information systems for tourist attractions in Nan Province Is a system that collects tourist attractions and tourism service establishments To facilitate the tourists to access information quickly and conveniently according to the purpose of the tourists.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากผู้วิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ที่ให้ความกรุณาในการสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนให้งานวิจัยนี้สำเร็จ ลุล่วงตามวัตถุประสงค์ทุกประการไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พระมหาชุตีภัก อภินนโท ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผน และส่งเสริมการวิจัย ที่กรุณาตรวจรูปแบบรายงานวิจัย รวมถึงเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ทุกรูป/คน ที่ให้โอกาสกับผู้วิจัยสามารถทำวิจัยได้สำเร็จ

กราบขอบพระคุณ พระชยานันท์หมณี,ผศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครน่านฯ เฉลิมพระเกียรติฯ ที่ให้โอกาสกับผู้วิจัยในการให้การสนับสนุนการวิจัย

ขอขอบคุณผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิและเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนผู้ประกอบการร้านค้า โรงแรมสถานที่พักในท้องถิ่น ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ด้วยดี

ในการนี้ ความสำเร็จและคุณค่าของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ผู้มีพระคุณและ คณาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชา อบรมสั่งสอน หล่อหลอมขัดเกลา จนผู้วิจัยมีพัฒนาการ มีความก้าวหน้ามาจนถึงทุกวันนี้ ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย จงดลบันดาลให้ทุกท่านที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ประสบแต่ความสุข ความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรมยิ่งขึ้นไป

นายสิทธิชัย อุ่นสวน

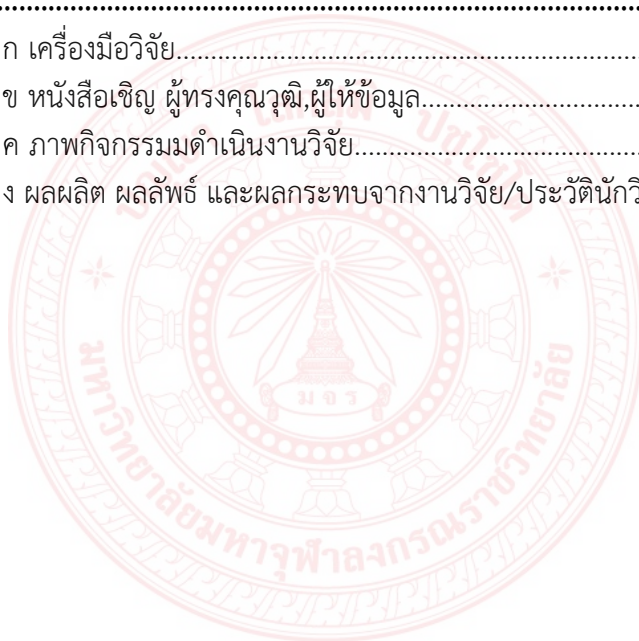
สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญแผนภาพ.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ซ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์โครงการวิจัย.....	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ.....	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ.....	๖
๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๘
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	๘
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์.....	๑๖
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยระบบภูมิสารสนเทศ.....	๒๖
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย.....	๓๘
๒.๕ ข้อมูลสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน.....	๔๗
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๕๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๖๐
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๖๐
๓.๒ พื้นที่และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๖๑
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	๖๔
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๖๔
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๖๕
๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย.....	๖๕
บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๖๖
๔.๑ ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน.....	๖๖
๔.๒ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน.....	๑๐๑
๔.๓ การวิเคราะห์การใช้งานระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน.....	๑๑๑

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

๔.๔ องค์ความรู้การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน...	๑๑๗
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	๑๒๒
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๒๒
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๑๒๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๓๓
บรรณานุกรม.....	๑๓๕
ภาคผนวก.....	๑๓๙
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย.....	๑๔๐
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญ ผู้ทรงคุณวุฒิ,ผู้ให้ข้อมูล.....	๑๔๗
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรมดำเนินงานวิจัย.....	๑๔๙
ภาคผนวก ง ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย/ประวัตินักวิจัย.....	๑๕๓

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔.๑ แสดงการบันทึกข้อมูลเชิงบรรยายในการสร้างชั้นข้อมูลแบบจุด.....	๑๐๕
๔.๒ แสดงการบันทึกข้อมูลเชิงบรรยายในการสร้างชั้นข้อมูลเชิงเส้น.....	๑๐๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ แสดงความสัมพันธ์ของแนวคิดการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่ง ท่องเที่ยวจังหวัดน่าน.....	๔๗
๔.๑ แสดงความต้องการของการใช้ข้อมูลการท่องเที่ยว.....	๑๐๒
๔.๒ แสดงองค์ความรู้การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวใน จังหวัดน่าน.....	๑๑๘

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่	หน้า
๔.๑ อุโบสถวัดภูมินทร์และพระประธานในอุโบสถ.....	๖๘
๔.๒ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์ (ภาพกระซิบรัก).....	๖๘
๔.๓ วิหารวัดพระธาตุช้างค้ำและพระธาตุช้างค้ำ.....	๗๐
๔.๔ พระประธานในวิหารวัดพระธาตุช้างค้ำ.....	๗๐
๔.๕ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน และซุ้มลีลาวดี.....	๗๑
๔.๖ งามช้างดำ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน.....	๗๒
๔.๗ อุโบสถวัดมิ่งเมืองและพระประธานพุทธมิ่งเมืองมูล.....	๗๓
๔.๘ ศาลเสาหลักเมืองน่าน.....	๗๔
๔.๙ บริเวณช่วงเมืองน่านหรือลานวัฒนธรรม.....	๗๕
๔.๑๐ พระเจ้าทองทิพย์และวิหารวัดสวนตาล.....	๗๖
๔.๑๑ พระศรีอริยเมตไตรยปางนั่งพับเพียบในอุโบสถวัดสวนตาล.....	๗๗
๔.๑๒ พระธาตุเขาน้อยและบันไดขึ้นนมัสการพระธาตุเขาน้อย.....	๗๘
๔.๑๓ จุดชมวิวดพระธาตุเขาน้อย.....	๗๘
๔.๑๔ พระธาตุแช่แห้งและพระวิหารหลวง.....	๗๙
๔.๑๕ บันไดนาคทางขึ้นวัดพระธาตุแช่แห้ง.....	๘๑
๔.๑๖ วิหารทรงไทลื้อวัดหนองบัว.....	๘๑
๔.๑๗ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัว.....	๘๒
๔.๑๘ วิหารและจุดชมวิวน้ำวิหารวัดศรีมงคล.....	๘๓
๔.๑๙ เรือนไทยล้านนา.....	๘๔
๔.๒๐ พิพิธภัณฑ์มรดกวัฒนธรรมรังสี.....	๘๔
๔.๒๑ หน้าวิหารและจุดชมวิบริเวณโรงแรมธรรมะวัดภูเก็ต.....	๘๕
๔.๒๒ บรรยากาศศูนย์กาแฟไทลื้อ.....	๘๗
๔.๒๓ บรรยากาศศูนย์เรียนรู้โรงเรียนชาวนา.....	๘๘
๔.๒๔ บรรยากาศฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ.....	๙๐
๔.๒๕ บริเวณน้ำตกศิลาเพชร.....	๙๑

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยมีการพัฒนารูปแบบในการวางแผนนโยบาย การบริหารจัดการ โดยใช้ระบบสารสนเทศผ่านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มากขึ้น เนื่องจากต้องใช้ข้อมูลที่มีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ และถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อนำใช้ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนหนึ่งในบรรดา ระบบสารสนเทศที่หลายหน่วยงานได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารจัดการได้อย่างบังเกิดผล คือ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) ซึ่งมีการพัฒนาขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๐ โดยพัฒนาในการจัดเก็บข้อมูล ปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูล และการผลิตแผนที่ให้มีความถูกต้อง แม่นยำ และสามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ เช่น ข้อมูลแหล่งที่ตั้งของสถานที่สำคัญ ข้อมูลจำนวนประชากร ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการพยากรณ์หาพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ โดยคาดการณ์ผ่านระบบแผนที่บนคอมพิวเตอร์ และยังสามารถปรับปรุงหรือแก้ไขให้ทันสมัยได้ตลอดเวลา^๑ กล่าวโดยสรุป GIS คือการใช้สมรรถนะของคอมพิวเตอร์ ในการจัดเก็บและการใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) เพื่ออธิบายสภาพต่างๆ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีคุณค่าไปใช้ในการสนับสนุนการวางแผนและการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไป องค์ประกอบหลักของระบบ GIS จัดแบ่งออกเป็น ๕ ส่วนใหญ่ ๆ คือ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ (Hardware) โปรแกรมสำเร็จรูป (Software) ขั้นตอนการทำงาน (Methods/Procedure) ข้อมูล (Data) และบุคลากร (People)

ในส่วนของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ (Hardware) เนื่องจากข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ มีปริมาณมาก ฮาร์ดแวร์จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนการทำงาน โดยฮาร์ดแวร์ ประกอบไปด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงต่างๆ เช่น Digitizer, Scanner, Plotter, Printer โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องมี Server ขนาดใหญ่ในการจัดเก็บข้อมูลจำนวนมากเนื่องจากข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่จะแสดงในรูปแบบแผนที่ ข้อมูลจากดาวเทียม ภาพถ่ายทางอากาศ ข้อมูลจากเครื่องกำหนดพิกัดจากดาวเทียม GPS ตลอดจนข้อมูลจากรายงานต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูล ตัวเลข ตัวอักษร หรือตาราง นอกเหนือจากข้อมูลเชิงพื้นที่ข้างต้นแล้ว ยังต้องจัดเก็บข้อมูลเชิงบรรยาย ที่จะช่วยขยายความด้านรายละเอียดของข้อมูลเชิงพื้นที่ ได้แก่ ชื่อหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร เป็นต้น ข้อมูลต่างๆ ดังกล่าวจะต้องจัดเก็บในรูปแบบของฐานข้อมูล ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญรองลงมาจากบุคลากร เนื่องจากจะต้องใช้เป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจของผู้ที่สนใจในพื้นที่สำคัญๆ^๒

^๑ พิภพ อิศรางกูร ณ อยุธยา, ความหมายของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๒๒.

^๒ เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์: GIS , [ออนไลน์], แหล่งที่มา, Available from : [http:// www.vcharkam.com](http://www.vcharkam.com), [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๒]

ประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยว มีทรัพยากรพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวหลากหลาย กระจายอยู่ในทุกจังหวัด และมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีความสวยงามติดระดับโลก มีเอกลักษณ์ต่างจากภูมิภาคอื่น ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงอุตสาหกรรมที่สนับสนุนเชื่อมโยง และยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพพร้อมที่จะพัฒนาอีกจำนวนมาก เมื่อพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยกับประเทศในทวีปเอเชีย โดยพิจารณาจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงนักท่องเที่ยวรู้จักกันดี^๓

การท่องเที่ยวจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากก่อให้เกิดการจ้างงานและรายได้ให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก ซึ่งหน่วยงานของรัฐได้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมหรือพัฒนาการท่องเที่ยว จะเห็นได้จากวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ “ ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน ” โดยยุทธศาสตร์ที่ ๕ การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นเกิดจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวโดยเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวหรือการแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยวในขณะที่การรองรับขยายไปไม่ทัน ทำให้แหล่งท่องเที่ยวของไทยมีความเสื่อมโทรม ยุทธศาสตร์จึงให้ความสำคัญกับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่น จังหวัด กลุ่มจังหวัดและประเทศ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และการปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะที่หน่วยงานระดับพื้นที่เช่น จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และชุมชนขาดความรู้ด้านการจัดการ ภูมิทัศน์และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวการพัฒนาโลก ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นแนวทางในการบูรณาการการทำงานร่วมกันกำหนดภารกิจ ขอบเขตของงานการพัฒนาให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับพื้นที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร^๔ ยุทธศาสตร์จึงให้ความสำคัญกับส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยจัดตั้งคณะกรรมการในระดับท้องถิ่นขึ้นเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีการบริหารเป็นรูปธรรม โดยมีภาครัฐ เอกชน ชุมชน และประชาสังคมในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

ในปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวสร้างรายได้หลักให้กับประเทศไทยเป็นจำนวนหลักหลายล้านบาทในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มียอดรายได้ไม่ต่ำกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ล้านบาท และมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เกินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี จากข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีจำนวน ๑๕.๙๓ ล้านคน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นเป็น ๒๔.๑ ล้านคน คิดเป็นรายได้ ๑.๑๔ ล้านล้านบาท และเมื่อมีการเปิดเสรีด้านการค้าการลงทุนในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในอาเซียน

^๓ คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙, (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๙ - ๓๘.

ประมาณ ๑๖๐ – ๒๐๐ ล้านคน ทำให้ประเทศไทยต้องมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคต^๕

หนึ่งในมาตรการเพื่อรองรับผลกระทบทางด้านการท่องเที่ยวเมื่อประเทศไทยเข้าร่วมการเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็คือ การหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยนอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยวกระแสหลักของประเทศไทยที่มีอยู่แล้ว ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติที่สวยงาม และแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมาใหม่

จังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวอีกจังหวัดหนึ่ง จากสถิติของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวสัมผัสกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของจังหวัดน่านทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ปี ๒๕๕๘ มีจำนวน ๕๒๑,๐๓๖ คน และปี ๒๕๕๙ มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น ๕๘๕,๐๘๒ คน^๖ ด้วยความที่จังหวัดน่านมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สูง อีกทั้งทรัพยากรธรรมชาติภายในจังหวัดน่านก็มีหลากหลาย ทั้งนี้ในจังหวัดน่านยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกหลายแห่งที่มีความสวยงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรมแต่ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว เช่น สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ วัดก้ง อุทยานแห่งชาติดอยภูคา ผาหินศิลาแลง ศูนย์การเรียนรู้ชาวนาอินทรี แหล่งท่องเที่ยวชุมชนหนองบัว ชุมชนน้ำเกี๋ยน เป็นต้น เมื่อกระแสการท่องเที่ยวมาแรงชุมชนจึงมีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนและดูแลแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นกระแสท่องเที่ยวของชุมชนจึงเป็นที่ถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นที่ผ่านมา เพื่อที่จะเสนอทางเลือกใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมเฉพาะตัวและมีความน่าสนใจ นอกจากนี้การท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติวัฒนธรรมและชุมชนยังเป็นสิ่งดึงดูดรายได้ให้กับพื้นที่นั้นๆ ด้วย

ถึงแม้จังหวัดน่านอาจไม่มีชื่อเสียงเป็นอันดับต้น ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยว แต่ความจริงแล้วที่นี้มีแหล่งท่องเที่ยวให้ผู้สนใจได้ท่องเที่ยวมากมายไม่รู้จบ ทั้งสถานที่ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี แหล่งอารยธรรมโบราณ โดยที่เพิ่งค้นพบในเขตอำเภอเมืองน่าน ส่วนโบราณสถานโดยเฉพาะวัดเก่าแก่มิให้เห็นแทบทุกอำเภอ ได้แก่ วัดพระธาตุแช่แห้ง พระธาตุคูบ้านคูเมืองของจังหวัดน่าน วัดภูมินทร์ หอคำ วัดหนองบัว วัดบุญยืน ซึ่งล้วนแต่มีอายุนับร้อย ๆ ปี มีภาพจิตรกรรมฝาผนังที่สวยงาม ทั้งสิ้นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติก็มีความหลากหลาย เช่น เส้นทางชมธรรมชาติหมู่บ้านมณีพฤกษ์ ในอำเภอทุ่งช้าง อุทยานแห่งชาติหลายแห่ง และเสาดินที่อำเภอนาน้อย บ่อเกลือโบราณในอำเภอบ่อเกลือ หรือการล่องแก่งน้ำว้าที่มีทัศนียภาพสวยงามตลอดเส้นทาง เป็นต้น สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน สามารถท่องเที่ยวได้ทั่วทุกอำเภอ ด้วยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังมีงานบุญประเพณีที่สำคัญ เช่น งานแข่งเรือ งานไหว้พระธาตุ ส่วนผู้ที่ชื่นชอบศิลปะการแสดงก็สามารถชมการแสดงนาฏศิลป์ทั้งดงาม รวมทั้งดนตรีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น จ๊อยซอ ฟ้อนแง้น เป็นต้น

แม้ว่าจังหวัดน่านจะมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายและมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่งแต่ก็ยังมีปัญหาสำหรับการท่องเที่ยวในปัจจุบันพอสมควร นั่นก็คือการใช้ระบบภูมิสารสนเทศและ

^๕ กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สถิตินักท่องเที่ยวปี ๒๕๕๗, [ออนไลน์], แหล่งที่มา, <http://newdotb2.samartmultimedia.com/home/listcontent/๑๑/๒๒๑/๒๓๖>, [๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๐]

^๖ สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน, ชุดข้อมูลกลาง ๔ เรื่อง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา, http://nan.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=๓๐๘:๔&catid=๑๐๐&Itemid=๕๗๙, [๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒]

การเข้าถึงของนักท่องเที่ยว ด้วยปัจจุบันนี้ตัวระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดน่านเป็นข้อมูลที่กระจัดกระจาย ด้วยต่างคนต่างทำข้อมูลเป็นของตนเองและไม่ได้เชื่อมโยงกับระบบของเส้นทาง และการเข้าถึงทำให้นักท่องเที่ยวต้องอาศัยการเข้าถึงแบบถามทางรวมถึงการที่จะวางแผนและกำหนดเวลาในการเดินทางและการเข้าถึงการบริการได้ลำบากพอสมควร เป็นผลทำให้เกิดผลกระทบในเรื่องของการให้บริการข้อมูลก่อนตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว ทั้งในส่วนของสถานที่ท่องเที่ยวเก่าแก่และสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่ของจังหวัดน่าน

เพื่อแก้ไขปัญหาในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่ของจังหวัดน่านทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม อีกทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่สำคัญๆ การนำระบบสารสนเทศซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในหลายด้านรวมถึงการนำมาสร้างฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว พร้อมทั้งวิเคราะห์หาเส้นทางท่องเที่ยวด้วยวิธีการโครงข่าย (Network Analysis) เพื่อเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดน่าน

๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน
- ๑.๒.๒ เพื่อพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน
- ๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ ข้อมูลของระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน มีระบบเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่สามารถตอบสนองในยุคเทคโนโลยีก้าวหน้าต่อการสืบค้น
- ๑.๓.๓ ต้องการวิเคราะห์ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการการท่องเที่ยวอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่

๑.๔.๑ ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ๑.ระบบภูมิสารสนเทศประกอบด้วยระบบ (Geographic Information System : GIS) เป็นระบบสำหรับการนำเข้า การเก็บ การเปลี่ยนแปลง การวิเคราะห์ และการแสดงผลข้อมูลทางภูมิศาสตร์หรือข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial data) โดยใช้โปรแกรม QGIS เป็นโปรแกรมที่สามารถใช้ในการสร้าง แก้ไข จัดการ ข้อมูลเชิงเส้น แสดงผลข้อมูลภาพ ข้อมูลตาราง สืบค้น ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนสามารถแสดงผลแบบจำลอง ความสูงสามมิติ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่ได้สวยงาม เพื่อนำข้อมูลวางลงในฐานข้อมูล Google map ๒. การท่องเที่ยว ๓. การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

๑.๔.๒ ขอบเขตประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

กลุ่มพระสงฆ์ ผู้นำชุมชนและตัวแทนองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เป็นกรณีศึกษา โดยพบว่าในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว และบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ๑๕ สถานที่ท่องเที่ยวโดยกำหนดแห่งละ ๓ รูป/คน และนักพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ๓ คน ตัวแทนการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ๒ คน ดังนั้น ผู้วิจัยจะใช้เป็นผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาทั้งหมด โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์ รวมจำนวนทั้งสิ้น ๕๐ รูป/คน

๑.๔.๓ ขอบเขตพื้นที่

เนื่องจากการศึกษาวิจัยในลักษณะของการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงกำหนดพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านในรูปแบบของพื้นที่กรณีศึกษาใน ๔ อำเภอ ดังนี้

๑. อำเภอเมืองน่าน จำนวนแหล่งท่องเที่ยว ๗ แห่ง คือ

๑. วัดภูมินทร์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
๒. วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
๓. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
๔. วัดมิ่งเมือง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
๕. ชวงเมืองน่าน อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
๖. วัดสวนตาล อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
๗. วัดพระธาตุเขาน้อย อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

๒. อำเภอภูเพียง จำนวนแหล่งท่องเที่ยว ๑ แห่ง คือ

๑. วัดพระธาตุแช่แห้งพระอารามหลวง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

๓. อำเภอท่าวังผา จำนวนแหล่งท่องเที่ยว ๒ แห่ง คือ

๑. วัดหนองบัว อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน
๒. วัดศรีมงคล (วัดก้ง) อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

๔. อำเภอปัว จำนวนแหล่งท่องเที่ยว ๕ แห่งคือ

๑. วัดภูเก็ต อำเภอปัว จังหวัดน่าน
๒. ศูนย์การแพทย์ลือ อำเภอปัว จังหวัดน่าน
๓. โรงเรียนชาวนา อำเภอปัว จังหวัดน่าน
๔. ฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ อำเภอปัว จังหวัดน่าน
๕. น้ำตกศิลาเพชร อำเภอปัว จังหวัดน่าน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ

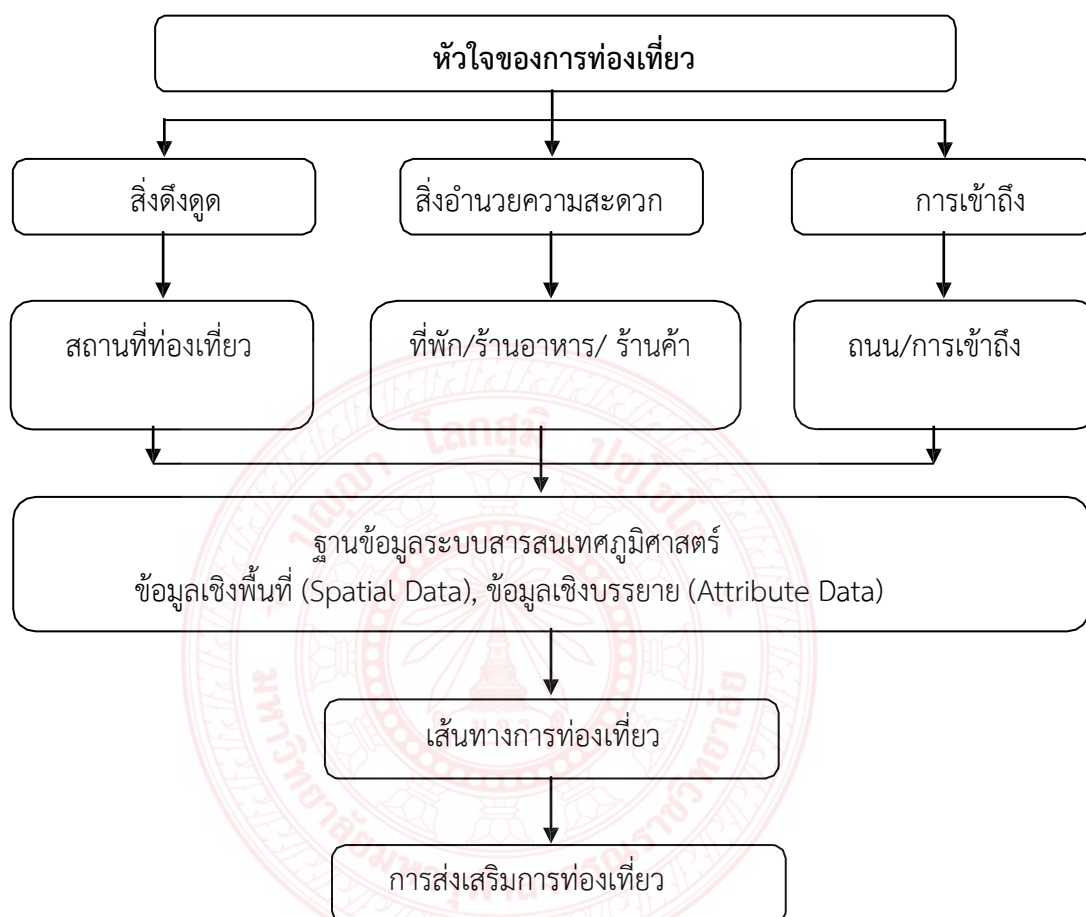
การพัฒนา หมายถึง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยมี การพัฒนา คือ กระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลเชิงพื้นที่ (spatial data) ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยการกำหนดข้อมูลเชิงบรรยายหรือข้อมูลคุณลักษณะ (attribute data) และสารสนเทศ เช่น ที่อยู่ บ้านเลขที่ ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ (spatial data) เช่น ตำแหน่งบ้าน ถนน แม่น้ำ เป็นต้น ในรูปของ ตารางข้อมูล และ ฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านทั้ง เส้นทางแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการ ร้านอาหาร ที่พักรวมถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวในสถานที่นั้นๆ

ระบบภูมิสารสนเทศ หมายถึง ซอฟต์แวร์ทางด้านกราฟิกที่มีความสามารถในการเก็บข้อมูล ด้านแผนที่ หรือข้อมูลในลักษณะที่เป็นภาพต่างๆ เช่น ภาพดาวเทียม (Satellite images) ภาพถ่ายทางอากาศ (Aerial photographs) เป็นต้น ซึ่งซอฟต์แวร์ดังกล่าวสามารถนำข้อมูล แผนที่หรือ ข้อมูลภาพต่างๆ ของพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งข้อมูลแต่ละด้านจะจัดเก็บไว้ด้วยโปรแกรมในลักษณะของ ข้อมูลเฉพาะเรื่อง (Layer) หรือการซ้อนทับข้อมูล (Overlays) หรือชั้นข้อมูล (Coverages) แล้ว สามารถนำเอาข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ประมวลผลร่วมกัน เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับข้อมูลในพื้นที่ต่างๆ

แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง พื้นที่ สิ่งของ กิจกรรม และ/หรือมิติอื่นใดที่สามารถให้คุณค่าเชิง การท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เช่น ความสวยงามตามธรรมชาติ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม และการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ เป็นต้น แก่นักท่องเที่ยวในลักษณะของรูปธรรมที่สามารถสัมผัสได้ ด้วยการจับต้อง เช่น สิ่งก่อสร้าง ของที่ระลึก ถ้ำ และน้ำตก เป็นต้น และในลักษณะของนามธรรมที่ไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง แต่สามารถสัมผัสได้ด้วยทางอื่น เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษา ความ เป็นชนเผ่า และการเล่นการแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น ทั้งนี้มีแหล่งท่องเที่ยวที่ทำการศึกษากำหนด ๑๕ แห่ง ดังนี้ วัดภูมินทร์ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดน่าน วัดมิ่งเมือง ข่วงเมืองน่าน วัดสวนตาล วัดพระธาตุเขาน้อย วัดพระธาตุแช่แห้งแห่งพระอารามหลวง วัดหนองบัว วัดศรีมงคล วัดภูเก็ต ศูนย์กาแป๋ไทยลื้อ โรงเรียนชาวนา ฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ น้ำตกศิลาเพชร

๑.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดที่สำคัญของการศึกษาวิจัย ดังนี้

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๗.๑ ได้รู้ข้อมูลระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน
- ๑.๗.๒ ได้พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน
- ๑.๗.๓ นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านและเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดน่านมากขึ้น

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเสนอตามลำดับดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยระบบสารสนเทศ

๒.๔ แนวคิดเครือข่าย

๒.๕ ข้อมูลสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่าน

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

๒.๑.๑ วิวัฒนาการของการท่องเที่ยว

คำว่า การเดินทางในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Travel ซึ่งมีที่มาจากคำในภาษาฝรั่งเศสว่า Travail หมายถึง การทำงาน จากรากศัพท์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเดินทางในอดีตมีความหมายว่าเป็นการทำงานหนัก ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตการเดินทางของมนุษย์ต้องไปโดยทางเท้าเป็นสำคัญ ต่อมามนุษย์เริ่มรู้จักใช้ลาและสัตว์อื่นๆ ในการเดินทาง จึงทำให้การเดินทางได้มีการพัฒนาไปใช้วิธีอื่นๆ เช่น การเดินทางโดยทางน้ำ ทางทะเล และทางอากาศ เป็นต้น ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการเดินทางท่องเที่ยวในยุคแรกๆ ยังมีขอบเขตจำกัด เพราะความสะดวกสบายของการเดินทางมีน้อยต้องเสียเวลา อีกทั้งยังเสี่ยงต่ออันตรายมากมาย การเดินทางในอดีตจึงมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ การสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ การหาอาหาร หลบหลีกภัยอันตราย หรือเพื่อการขยายอำนาจทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านการเมืองเป็นสำคัญ ซึ่งแตกต่างไปจากเหตุผลของการเดินทางในสมัยปัจจุบัน เพราะสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก คนในยุคปัจจุบันส่วนใหญ่มีการเดินทางด้วยเหตุผลทางสังคมเป็นหลัก ประกอบกับการดำรงชีวิตที่กำลังเป็นอยู่ทุกวันนี้เต็มไปด้วยการแข่งขันในทุกๆ ด้าน เต็มไปด้วยความกดดันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่นๆ จึงทำให้เหตุผลในการเดินทางยุคปัจจุบันแตกต่างไปจากในอดีตอย่างมาก

ในยุคต่อมา โดยเฉพาะยุคโบราณตะวันตก การเดินทางสมัยนั้นเป็นการเดินทางไปเพื่อจุดประสงค์ด้านการค้า การเผยแพร่ศาสนา และด้านการศึกษา เป็นหลัก ภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งอยู่ในช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๘ เป็นต้นมา การท่องเที่ยวได้ขยายตัวขึ้นเป็นลำดับเนื่องจากความสำเร็จ

^๑ นิคม จารุมณี, การท่องเที่ยวและการจัดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕).

ในด้านการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่ง ส่งผลให้การเดินทางสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การที่ประชาชนในสังคมอุตสาหกรรมมีรายได้สูงขึ้น ประกอบกับความต้องการพักผ่อนหลังจาก เคร่งเครียดกับการทำงานท่ามกลางความแออัดและสับสนวุ่นวายในเมือง จากจุดนี้เองโมทัศน์ของการ เดินทางท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจตามแหล่งต่างๆ ได้เด่นชัดขึ้น

แต่เดิมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมสำหรับชนชั้นสูงเท่านั้น เพราะการเดินทางต้องเสียค่าใช้จ่าย สูง ประกอบกับการเดินทางยังไม่สะดวกเท่าทุกวันนี้ แต่ในปัจจุบันการท่องเที่ยวได้กลายเป็นกิจกรรมที่ แพร่หลายไปสู่บุคคลทั่วทุกระดับ (Mass Tourism) ซึ่งแทบจะไม่จำกัดเพศ วัย และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้สาเหตุที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวกันอย่างกว้างขวางเพราะองค์การต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่าง จริงจัง ภาครัฐและเอกชนของประเทศต่างๆ จึงมีการกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวในเรื่องการท่องเที่ยว เรื่องจากตระหนักดีว่า การท่องเที่ยวสามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาตินานัปการ จนเกิดเป็น แนวคิดว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นส่งเสริมให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศมั่งคั่งขึ้น ทุกภาค ส่วนจึงได้เร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ อาทิ ที่พัก ร้านอาหาร ระบบการสื่อสาร ระบบการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น เพื่อสนองตอบ อุปสงค์ด้านการท่องเที่ยวของคนในสังคม

๒.๑.๒ ความหมายการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางของบุคคลจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง ซึ่งมี วัตถุประสงค์แตกต่างกันออกไป บางคนอาจเดินทางไปเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ บางคนอาจเดินทางไปเพื่อ ประกอบธุรกิจ และมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยว ดังนี้

ปรีชา แดงโรจน์^{๑๗} ได้อ้างถึงการนิยามการท่องเที่ยวขององค์การสหประชาชาติ ที่ได้จัด ประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ไว้ว่าหมายถึงกิจกรรมที่มี เงื่อนไขเกี่ยวข้องอยู่ ๓ ประการ คือ ๑) ต้องมีการเดินทาง ๒) ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไป เยี่ยมเยือน และ ๓) ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๑๘} กล่าวว่า การท่องเที่ยว เป็นเรื่องของการเดินทางที่เป็นการชั่วคราว ด้วยความสมัครใจ มิใช่ถูกบังคับหรือเพื่อสินจ้างแต่เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น เพื่อการพักผ่อนหย่อน ใจความสนุกสนานเพลิดเพลิน การศึกษาศาสนากีฬา เยี่ยมญาติมิตร ติดต่อธุรกิจการ ประชุมสัมมนา เป็นต้น มิฉะนั้นก็จะเป็นการเดินทางที่ไม่ใช่การท่องเที่ยว

^{๑๗} ปรีชา แดงโรจน์, *อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่๒๑*, (กรุงเทพฯ: บริษัทไฟว์แอนด์ไฟว์พริ้นติ้ง จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๒๙ - ๓๐.

^{๑๘} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย*, (กรุงเทพฯ: ซี.พี.บุ๊ค สแตนดาร์ด, ๒๕๔๘).

วันทิกา หิรัญเทศ^{๑๙} การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของการเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่ไม่ใช่เพื่อการหารายได้ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว ก่อให้เกิดปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทาง (นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน) ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ภาครัฐบาลที่ดูแลการท่องเที่ยว และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย^{๒๐} นิยามว่า การท่องเที่ยวที่เป็นที่ยอมรับทั่วไปคือ “การท่องเที่ยวเป็นผลรวมของประสบการณ์พิเศษกับสัมพันธ์ภาพซึ่งเกิดจากการเดินทางและการพักผ่อนต่างถิ่นเป็นการชั่วคราวโดยมิได้ประกอบอาชีพ” การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบหนึ่งของการนันทนาการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในเวลาว่าง โดยผูกพันกับการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากกิจกรรมต่างๆ เป็นการสนองความต้องการเปลี่ยนบรรยากาศของสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อยู่ในสังคมเมืองที่ย่างยากซับซ้อนต่อการหลีกเลี่ยงความวุ่นวาย ไปสู่สภาพธรรมชาติไปแสวงหาสิ่งใหม่ๆ มีการประกอบกิจกรรมที่สนุกสนาน กีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ ทักษะศึกษา ตลอดจนการเดินทางเพื่อประกอบธุรกิจและงานอาชีพ

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว^{๒๑} คำว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่โดยมีเงื่อนไขว่า การเดินทางนั้นเป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว ผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง

สมบัติ กาญจนกิจ^{๒๒} ได้แสดงทรรศนะว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการนันทนาการ (Recreation) รูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลา (Leisure time) ที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้องโดยเป็นการเดินทางจากที่หนึ่งซึ่งมักหมายถึงที่อยู่อาศัย ไปยังอีกที่หนึ่งที่ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม ด้านปฏิสัมพันธ์และด้านสาธารณสุข

จึงสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ซึ่งจะต้องมี ๑. ต้นทาง ๒. มีการเดินทาง และ ๓. ปลายทาง ซึ่งการเดินทางนี้จะมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน เช่น เดินทางเพื่อการพักผ่อน เดินทางเพื่อแสวงหาความรู้ ซึ่งการเดินทางดังกล่าวมานี้จะเป็นแค่เป็นการชั่วคราว

๒.๑.๓ รูปแบบของการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวตามประเภท ซึ่งเป็นที่ยอมรับในหลักสากลของการจัดแบ่งการท่องเที่ยวในปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

^{๑๙}วันทิกา หิรัญเทศ, “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี”, รายงานวิจัย, (วิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒.

^{๒๐} สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, โครงการศึกษาทบทวนแผนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๒.

^{๒๑} สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว, ๒๕๕๔), หน้า ๗.

^{๒๒} สมบัติ กาญจนกิจ, นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

๑) การท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ความสนุกสนาน ความชื่นชมในแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก

๒) การท่องเที่ยววัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นเสนอลักษณะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงการใช้ความรู้และความภาคภูมิใจ

๓) การท่องเที่ยวแบบบันเทิงและการกีฬา (Sport and Entertainment Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และความพึงพอใจในการพักผ่อนบันเทิงใจที่มุ่งเน้นการได้รับบริการที่เหมาะสม

๔) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา (Business and Convention Tourism) เป็นการเดินทางที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อการประชุมสัมมนา การติดต่อธุรกิจ ซึ่งอาจมีหรือไม่มีการศึกษาดูงานและทัศนศึกษาควบคู่ไปด้วยก็ได้ ถูกจัดให้เป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง

การท่องเที่ยวข้างต้นทั้ง ๔ ประเภท อาจแบ่งระดับการท่องเที่ยวได้ ๔ แบบที่ต้องการการจัดกาที่ต่างกันคือ

๑) การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์รักษาทรัพยากรให้คงไว้นานที่สุด ครอบคลุมทรัพยากรทุกประเภท เช่น ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตของมนุษย์ การท่องเที่ยวเหล่านี้ควรจัดเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) ซึ่งครอบคลุม Natural Cultural Tourism และ Historical Tourism ทั้งหมด

๒) การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการศึกษาในแหล่งธรรมชาติ เพื่อการรักษาระบบนิเวศโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นมากเป็นพิเศษ ทั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งหรือบางส่วนของ การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศของพื้นที่นั้นๆ จัดเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco tourism)

๓) การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการนันทนาการ การพักผ่อนหย่อนใจ การทัศนศึกษาการประชุมสัมมนา การติดต่อธุรกิจ ที่ให้ความสำคัญในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก ยังคงเป็นการท่องเที่ยวแบบประเพณี (Convention Tourism)

๔) การท่องเที่ยวที่ขัดต่อศีลธรรม จริยธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งยังคงมีแอบแฝงอยู่ในทุกส่วน หรือมีการพัฒนาอย่างถูกกฎหมายในบางพื้นที่ และเกมกีฬาบางประเภทเป็นการท่องเที่ยวที่ขัดต่อศีลธรรม^{๒๓}

๒.๑.๔ องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการพัฒนาปัจจัย ๖ ประการ (6As) ซึ่งประกอบด้วย แหล่ง

^{๒๓} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, **ท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒**, (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย : (สำเนา), ๒๕๔๑), หน้า ๘

ท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และบริการเสริม (Ancillary Services) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้^{๒๔}

๑. แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพราะแหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวอย่างใดอย่างหนึ่งให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชม สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวแบ่งได้ ๓ ประเภทได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และการให้ความบันเทิง

๑) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทุกพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามน่าประทับใจ ซึ่งเกิดจากลักษณะของธรรมชาติเช่น เป็นอ่าว แหลม เกาะ หน้าผา โขดหิน ฯลฯ ภูมิอากาศและความสวยงามตามธรรมชาติของพื้นที่นั้นๆสภาพธรรมชาติเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆภายใต้เงื่อนไขของความแตกต่างในเรื่องฉากของธรรมชาติ ภูมิอากาศและกิจกรรมที่จัดขึ้น สถานที่ที่น่าสนใจ เช่น อุทยานแห่งชาติต่างๆที่มีธรรมชาติที่สวยงามเหตุการณ์น่าสนใจ เช่น ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค

๒) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้นๆอาจเหมือนกันหรือแตกต่างกัน วัฒนธรรมอาจแสดงออกในรูปแบบของศาสนา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของประชาชน ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่ค่อนข้างหลากหลาย เพราะเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ จารึก ประเพณีและวิถีชีวิตของแต่ละชนเผ่าก่อให้เกิดมรดกทางรูปธรรมและนามธรรม อันเป็นบ่อเกิดของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่นประวัติศาสตร์ของอาณาจักรล้านนา เหตุผลอย่างหนึ่งในการเดินทางท่องเที่ยวของประชาชนก็เพื่อต้องการเยี่ยมชมเพื่อนและญาติมิตร คนมีความต้องการที่จะกลับไปเยี่ยมเยียนแผ่นดินเดิมของตนเอง หรือ สัมผัสวิถีชีวิตของชาติพันธุ์อื่นที่มีความแตกต่างจากตน ประเทศไทยมีความหลากหลายของชนเผ่าในภาคต่างๆ นับเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเช่นกัน

๓) แหล่งบันเทิง นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวก็เพราะมีแหล่งบันเทิงสำหรับพักผ่อนหย่อนใจจัดไว้ให้ แหล่งบันเทิง มีใช้หมายถึง สถานเริงรมย์ยามราตรีเพียงอย่างเดียว แต่อาจหมายถึง สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สนามกีฬา ฯลฯ แหล่งบันเทิงที่ดีควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นด้วย มีใช้เป็นส่วนหนึ่งชมเพียงอย่างเดียวเช่น ให้ร่วมกิจกรรมกับการแสดงของสัตว์ ซึ่งจัดขึ้นในสวนสัตว์ เมื่อพิจารณาแล้วว่าปลอดภัย นอกจากนั้นภาพลักษณ์และราคาค่าเข้าชมก็มีส่วนในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวด้วย

๒. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่อยู่บริเวณใกล้เคียง อีกทั้งต้องมีที่จอดรถหรือสถานีรถไฟหรือท่าเรือหรือท่าอากาศยานเพื่อให้ธุรกิจการขนส่งสามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

๓. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้ได้รับความสะดวกสบายและความ

^{๒๔} นำชัย ทนุผล,การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ,พิมพ์ครั้งที่ ๒, (เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒๕.

ประทับใจ เกิดความรู้สึกปลอดภัย ทำให้นักท่องเที่ยวอยากจะอยู่ท่องเที่ยวในระยะเวลาที่นานขึ้น เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ภัตตาคาร โทรศัพท์ แผนที่ ร้านขายของ เป็นต้น

๔. โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) เป็นการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปไว้สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกสบาย ซึ่งอาจเป็นการเตรียมการโดยเจ้าของโรงแรม รีสอร์ท หรือโดยหน่วยงานภาครัฐที่อาจจัดเป็นโปรโมชั่นส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจต่อการท่องเที่ยวก็ได้

๕. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) คือ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว โดยมีอยู่หลายรูปแบบ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำได้ตามความถนัดและความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมบนบก กิจกรรมทางน้ำ กิจกรรมทางอากาศ หรือแม้แต่การดำดิ่งลงสู่ใต้ท้องทะเล เช่น กิจกรรมผจญภัย เป็นอีกกิจกรรมที่ได้รับความนิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้รักความท้าทาย ต้องการความแปลกใหม่ และทดสอบแรงใจของตนเอง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีผู้ทักษะความรู้ในกิจกรรมนั้นๆ ดูแลและแนะนำในเบื้องต้น เช่น การปีนหน้าผาและการไต่จากหน้าผาสูง การกระโดดร่มดิ่งพสุธา การยิงปืนบีบีกัน การดำน้ำลึก การพายเรือคายัค ฯลฯ แต่ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวที่รักสุขภาพกาย กิจกรรมที่เป็นที่นิยม คือ การทำสปา ซัสดิวิ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่องสัตว์ ดูนก เดินป่า กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประเพณี และวัฒนธรรม นั่งเรือล่องแม่น้ำลำคลอง กิจกรรมในค่ายทหาร และอื่นๆ อีกมากมาย

๖. บริการเสริม (Ancillary Services) เป็นบริการที่นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยปกติการบริการนี้ทางภาครัฐจะเป็นผู้จัดหาและพัฒนา เพื่อบริการแก่ประชาชนของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลพลอยได้ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยว คือ ความสามารถและศักยภาพในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสิ่งดึงดูดใจ กิจกรรม การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พักเส้นทาง ที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๒.๑.๕ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

การเดินทางจากแรงกระตุ้นในการเดินทางที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้มาท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน^{๒๕} ดังนี้

๑) การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากความอยากรู้อยากเห็นด้านต่างๆ เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเพื่อได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างออกไป ทั้งทางด้านการเมืองด้านสมาคมและบุคคล ด้านลักษณะพิเศษของสภาพธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ กล่าวคือการได้รับรู้เรื่องราวที่แตกต่างไปจากที่ตนเองเคยได้รับรู้นั่นเอง

๒) การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น จากความต้องการที่พักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเครียดจากภารกิจประจำวัน ได้แก่ การไปเล่นกีฬาประเภทต่างๆ การเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งบริเวณที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ งานศิลปะ และการดนตรี หรือความบันเทิงอย่างอื่นๆ ซึ่งรวมถึง

^{๒๕} นิคม จารุณี, การท่องเที่ยวอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร : แพรวพินิจ, ๒๕๕๓), หน้า ๔๔.

การท่องเที่ยวตามสวนสนุก สวนสัตว์ บาร์ ผับ และการจับจ่ายซื้อของไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของผู้ท่องเที่ยว

๓) เพื่อการจาริกแสวงบุญ การนมัสการศาสนสถาน หรือเกจอาจารย์ที่มีชื่อเสียงที่ผู้มาท่องเที่ยวนับถือ รวมถึงการท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือ ศาสนาและกิจกรรมทางศาสนา

๔) เพื่ออาชีพและธุรกิจของผู้ท่องเที่ยว ได้แก่ การเดินทางเพื่อสำรวจค้นคว้า การประชุมสัมมนา การดูงาน การศึกษา ซึ่งเปรียบเสมือนการเดินทางทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือเพื่อเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ท่องเที่ยวเอง

๕) เพื่อเยี่ยมญาติพี่น้องเพื่อนฝูง ในต่างถิ่น มักเกิดขึ้นในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์และวันเทศกาลต่างๆ

๒.๑.๖ ความสำคัญของการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry) ประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภททั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อมหรือสนับสนุนต่างๆ การซื้อบริการของนักท่องเที่ยวประเภทนี้ ถือได้ว่าเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มองไม่เห็นด้วยสายตา (Invisible Export) เพราะเป็นการซื้อด้วยเงินตราต่างประเทศ การผลิตสินค้าคือบริการต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวซื้อก็ต้องมีการลงทุนซึ่งเป็นผลประโยชน์จะตกอยู่ในประเทศ และจะช่วยให้เกิดงานอาชีพอีกหลายแขนงเกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ด้านสังคมการท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อนคลายความตึงเครียดพร้อมๆ กับการได้รับความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่ผิดแผกแตกต่างออกไป อีกทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลชำระเงินของต่างประเทศ รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีส่วนช่วยผ่อนคลายนความเสียเปรียบในเรื่องดุลการชำระเงินได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง เช่น เปลือกหอย หินสวยๆ ตามชายหาด ไม้ไผ่ ฯลฯ ที่ผู้อยู่ในท้องถิ่นได้เก็บมาประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านขายเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นการนำเอาวัสดุที่เคยเห็นว่าปราศจากคุณค่ามาทำให้เกิดประโยชน์ และเพิ่มรายได้ ซึ่งแม้จะเป็นรายได้เล็กๆ น้อยๆ แต่เมื่อรวมกันเข้าเป็นรายได้สำคัญอย่างหนึ่งเช่นกัน

โดยสามารถสรุปบรรยายเป็นภาพรวมของความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองซึ่งอธิบายได้ดังนี้^{๒๖}

๑) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ นับตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ เป็นต้นมารายได้จากนักท่องเที่ยวได้กลายเป็นรายได้ลำดับต้นๆ เมื่อเทียบกับรายได้สินค้าอื่นๆ

๒) รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง สร้างงาน สร้างอาชีพมากมาย และเป็นการเสริมอาชีพด้วย อาชีพที่เกิดต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว เช่น

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือการผลิตอาหารไปป้อนตามเมืองท่องเที่ยวต่างๆ ก็จะเป็นอาชีพเสริมที่ทำได้เป็นอย่างดี หรือในเมืองท่องเที่ยวก็อาจเป็นผู้นำเที่ยวด้วย

๓) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างงาน สร้างอาชีพอย่างมากมายและกว้างขวาง เนื่องจากอุตสาหกรรมบริการต้องใช้คนทำหน้าที่บริการ โดยเฉพาะธุรกิจทางตรง เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว ฯลฯ ส่วนในธุรกิจทางอ้อมอาจเป็นอาชีพเสริม เช่น หัตถกรรมพื้นบ้าน การใช้เวลาวางมารับจ้างก่อสร้าง เป็นต้น

๔) การท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิต และนำทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปที่ใดก็จะต้องใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร ซื้อผลิตภัณฑ์พื้นเมือง และหากพักแรมก็จะต้องใช้เป็นค่าที่พัก เงินที่จ่ายออกไปนี้จะไม่ตกอยู่เฉพาะโรงแรม แต่จะกระจายไปสู่เกษตรกรรายย่อยต่างๆ เมื่อหัตถกรรมพื้นเมืองขายเป็นของที่ระลึกได้ก็就会有มีการนำเอาวัสดุพื้นบ้านมาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึก แม้จะเป็นรายได้เพียงเล็กๆ น้อยๆ แต่เมื่อรวมกันเป็นปริมาณมากๆ ก็เป็นรายได้สำคัญ ซึ่งส่งผลต่อการกระตุ้นการผลิต หรือที่เรียกว่า Multiplier Effect ทางการท่องเที่ยวที่มีลักษณะที่สูงมากเกี่ยวกับการผลิตสินค้าหรืออุตสาหกรรมอื่นๆ

๕) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่าย อาจเรียกได้ว่าเป็น Limitless Industry เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ จากสถิติที่ผ่านมาจำนวนนักท่องเที่ยวนานาชาติของโลกได้มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยประชากรของโลกเพิ่มขึ้นตลอดเวลาในขณะที่วิวัฒนาการในการขนส่งที่สามารถส่งผู้โดยสารได้เป็นจำนวนมาก ทำให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางถูกลงการเดินทางท่องเที่ยวจึงมีได้จำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้สูงเท่านั้นดังแต่ก่อน การท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นเรื่องความพึงพอใจของแต่ละบุคคล องค์การสหประชาชาติประกาศว่า “การเดินทางท่องเที่ยวเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งที่รัฐต้องสนับสนุน”

๖) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่มีข้อจำกัดในการผลิต เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้าอากาศเหมือนการเกษตร ผลผลิตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยวคือความสวยงามของธรรมชาติ หาดทราย ชายทะเล ป่าไม้ ภูเขา สภาพอากาศ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น พระบรมมหาราชวัง วัดวาอาราม โบราณสถาน อาคารในท้องถิ่น ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น ตลาดน้ำ ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน ไม่ผันแปร หรือขึ้นอยู่กับสภาพฝนฟ้าอากาศ เช่น การผลิตด้านเกษตรหรืออุตสาหกรรมอื่นๆ ไม่ต้องลงทุนและใช้เทคโนโลยีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงได้รับการสนับสนุน และกระตุ้นจากองค์การท่องเที่ยวโลกอย่างจริงจัง เพื่อที่จะให้ประเทศที่กำลังพัฒนาให้ความสนใจ และหันมาใช้อุตสาหกรรมนี้เป็นประโยชน์เพิ่มเติมต่ออาชีพ

๗) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว สังคมไทยเป็นสังคมของชาติเก่าแก่สืบเนื่องมาเป็นพันปีจึงมีวัฒนธรรม ระเบียบ ประเพณี นาฏศิลป์ การละเล่น ฯลฯ ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นเป็นมรดกตกทอดที่ควรแก่การนำออกเผยแพร่ ฟื้นฟู และอนุรักษ์ไว้

๘) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่างๆเมื่อเกิดการเดินทางท่องเที่ยวจากภูมิภาคหนึ่งไปยังภูมิภาคหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างประเทศที่ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ในท้องถิ่น เช่น โรงแรมภัตตาคาร สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งจะต้องมีผู้ลงทุนในหลายๆ ลักษณะเป็นการสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นเหล่านั้น

๙) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีมาตรการที่ช่วยเสริมความปลอดภัย และความมั่นคงในพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางไปเที่ยว จะต้องมั่นใจว่ามีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ฉะนั้นแหล่งใดที่นักท่องเที่ยวเข้าไป แหล่งนั้นจะต้องมีความปลอดภัย

๑๐) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีส่วนช่วยสร้างสันติภาพสัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีด้วยการเข้าใจซึ่งกันและกัน เมื่อประชากรในประเทศเดียวกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกันโดยการเดินทางไปมาหาสู่กัน ผลก็คือความสามัคคีสมานฉันท์ของคนในชาติ ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวระหว่างประเทศก็จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดี ที่จะนำไปสู่ความเป็นเพื่อนร่วมโลกที่จะช่วยรักษาสัมพันธไมตรีให้มั่นคง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติและเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับประเทศชาติเป็นอันดับต้นๆ การท่องเที่ยวเป็นต้นตอของการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับประเทศชาติ จังหวัด ชุมชน ท้องถิ่นสามารถนำเอาสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ เป็นจุดขายสร้างรายได้ทั้งที่เป็นเชิงธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น อีกทั้งยังทำให้เกิดธุรกิจภาคการบริหารใหม่ๆ เกิดกระบวนการสร้างสรรค์ชุมชนจัดการตนเองโดยการมีส่วนร่วมของคนในทุกภาคส่วน

๒.๑.๗ กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว

เนื่องจากกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในแนวทางที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดการเจริญเติบโตแล้วและยัง สามารถดำรงรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม รวมไปถึงวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการต่างๆ ดังนี้

๑) การมุ่งเน้นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ให้เกิดความยั่งยืนด้วยการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี และต้องให้ความสำคัญในการดำเนินธุรกิจระยะยาว นอกจากนี้ควรมีการลดการบริโภคที่มากเกินไปเพื่อความจำเป็นเพื่อธำรงรักษาทรัพยากรให้สามารถคงอยู่ได้นานขึ้น รวมทั้งสามารถลดปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นได้

๒) การมุ่งเน้นการวางแผนและการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อรักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมทั้งการประยุกต์การท่องเที่ยวเข้ากับกรอบการวางแผนในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น รวมทั้งดำเนินการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

๓) การไม่ละเลยชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการค้าที่ระลึกที่ผลิตในท้องถิ่น และใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลต่อการกระจาย

รายได้หมุนเวียนในท้องถิ่น ซึ่งการจะดำเนินการเช่นนั้นได้ต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งการที่เน้นการให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากเกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านการท่องเที่ยว และเป็นการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่นด้วย ซึ่งแนวคิดนี้ยังรวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่หรือในแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องทำงานไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อแสวงหาจุดร่วมและลดข้อขัดแย้งที่จะเป็นอุปสรรคในการทำลายความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาทุนมนุษย์ด้วยการสอดแทรกแนวคิดและวิถีปฏิบัติในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อบุคลากรในท้องถิ่นทุกระดับ ซึ่งจะช่วยยกระดับการบริการการท่องเที่ยวได้

๔) ให้ความสำคัญกับการตลาดและการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงหลักการตลาดที่มีความรับผิดชอบ และตระหนักถึงการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการก็ต้องทำการตลาดให้ลูกค้าทราบถึงจริยธรรมของบริษัท ความรับผิดชอบต่อสังคมนี้ผู้ประกอบการจะต้องสร้างการรับรู้ ความเข้าใจและการตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว

๕) มุ่งเน้นความยั่งยืนของการท่องเที่ยวทางด้านทรัพยากร วิถีชีวิตชุมชน สังคมและวัฒนธรรม มากกว่าการให้ความสำคัญกับจำนวนนักท่องเที่ยวหรือรายได้จากการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการสร้างการเรียนรู้และเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการท่องเที่ยว

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืน ด้วยการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี และต้องให้ความสำคัญในการดำเนินธุรกิจระยะยาว มุ่งเน้นการวางแผนและการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อรักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมทั้งการประยุกต์การท่องเที่ยวเข้ากับกรอบการวางแผนในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่นให้ชุมชนมีบทบาทต่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างโอกาสการเข้าถึงของชุมชน เกิดการระเบิดจากภายในคือความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์

๒.๒.๑. ประวัติความเป็นมาของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System) ได้รับการพัฒนาขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ จากการที่เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มีบทบาทเพิ่มขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลในลักษณะแผนที่ให้ความถูกต้อง แม่นยำ และสามารถสอบถามข้อมูลตอบคำถามต่างๆ รวมถึงสามารถวิเคราะห์หาพื้นที่ จากการคาดการณ์ผ่านระบบแผนที่บนคอมพิวเตอร์ และยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาระบบข้อมูลของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยการรวบรวม จัดเก็บ

วิเคราะห์ เรียกค้นข้อมูล และการแสดงผลข้อมูล ซึ่งอำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูล และการประมวลผลข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๒๗}

สำหรับประเทศไทยได้เริ่มต้นนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาใช้ในการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิดเชิงภูมิศาสตร์ เช่น การจัดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ การใช้ที่ดิน (Land Use) เป็นต้น แต่ระบบยังมีการพัฒนาค่อนข้างล่าช้า ซึ่งในเวลาต่อมาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เริ่มได้รับความสนใจจากผู้ใช้งานในหน่วยงานต่างๆ มากขึ้น โดยมีจุดเริ่มต้นจากที่กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้จัดตั้งโครงการระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์แห่งชาติขึ้นด้วยความตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของเทคโนโลยีดังกล่าวระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ทั้งนี้ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ รัฐบาลได้มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งกรมการประสานงานและส่งเสริม การพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยมอบหมายให้ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ในขณะนั้นเป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานประสานงานกลางด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของประเทศไทย^{๒๘}

๒.๒.๒ ความหมายของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

สรรค์ใจ กลิ่นดาว^{๒๙} ให้ความหมายของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ว่า ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) ประกอบด้วย ๒ คำ คือ ระบบสารสนเทศ (Information System) ซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการเพื่อรวบรวม จัดเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการภายในเวลาอันรวดเร็ว และสามารถนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร ส่วนคำว่า ภูมิศาสตร์ (Geographic) มาจากรากศัพท์ว่า geo หมายถึง โลก และ graphy หมายถึง การเขียน ดังนั้นภูมิศาสตร์ จึงหมายถึงการเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับโลก หรือมุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับพื้นที่ (Spatial Relationship)

เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ^{๓๐} ให้ความหมายของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หมายถึง กระบวนการทำงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ซอฟต์แวร์ (Software) ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ (Geographic Data) และการออกแบบ (Personnel Design) ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) การปรับปรุงข้อมูล การคำนวณ และการวิเคราะห์ข้อมูล ให้แสดงผลในรูปของข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้ในทางภูมิศาสตร์

^{๒๗} William,Jonathan,Geographic Information from Space.(New York : Praxis Publishing.๑๙๕๕), p ๑๒๕.

^{๒๘} แก้ว นวลฉวี,ความสำคัญของมาตรฐานภูมิสารสนเทศ,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์,๒๕๕๘), หน้า ๘๕.

^{๒๙} สรรค์ใจ กลิ่นดาว, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ : หลักการเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ ๒,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,๒๕๔๒),หน้า ๒๕.

^{๓๐} เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ : GIS ,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์ ,๒๕๕๘),หน้า ๓๖.

พิภพ อิศรางกูร ณ อยุธยา^{๓๑)} ให้ความหมายของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หมายถึง ซอฟต์แวร์ทางด้านกราฟฟิกที่มีความสามารถในการเก็บข้อมูลด้านแผนที่ หรือข้อมูลในลักษณะที่เป็นภาพต่างๆ เช่น ภาพดาวเทียม (Satellite images) ภาพถ่ายทางอากาศ (Aerial photographs) เป็นต้น ซึ่งซอฟต์แวร์ดังกล่าวสามารถนำข้อมูล แผนที่หรือข้อมูลภาพต่างๆ ของพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งข้อมูลแต่ละด้านจะจัดเก็บได้ด้วยโปรแกรมในลักษณะของข้อมูลเฉพาะเรื่อง (Layer) หรือการซ้อนทับข้อมูล (Overlays) หรือชั้นข้อมูล (Coverages) แล้วสามารถนำเอาข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ประมวลผลร่วมกัน เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับข้อมูลในพื้นที่ต่างๆ

สุเพชร จิรขจรกุล^{๓๒)} ให้คำนิยามระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ไว้ว่า เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) จะนำมาจัดให้อยู่ในรูปแบบที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและกัน โดยอาศัยลักษณะทางภูมิศาสตร์ เป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลต่างๆ ขึ้นอยู่กับชนิดและรายละเอียดของข้อมูลนั้นๆ

สุวรรณี อัครกุลชัย^{๓๓)} ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ คือ ระบบสำหรับการนำเข้า การเก็บ การเปลี่ยนแปลง การวิเคราะห์ และการแสดงผลข้อมูลทางภูมิศาสตร์หรือข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial data) โดยที่ข้อมูลเหล่านี้แสดงในลักษณะของจุด เส้น และพื้นที่รูปปิด ที่ควบคู่ไปกับข้อมูลเชิงเฉพาะ (attribute) ซึ่งแสดงลักษณะเฉพาะตัวของข้อมูลแต่ละรูปแบบ ตัวอย่างเช่น จุด สามารถใช้แทนตำแหน่งบริเวณที่เก็บของอันตรายและข้อมูลองค์ประกอบ ได้แก่ ชนิดของสารเคมีผู้เป็นเจ้าของ เป็นต้น ส่วนเส้นใช้แทนถนน แม่น้ำ ในขณะที่พื้นที่รูปปิดสามารถใช้แทนข้อมูลที่เป็นลักษณะพื้นที่ เช่น ชนิดพืชพรรณ การใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นต้น

สรุปได้ว่าระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ คือระบบสารสนเทศ (Information System) ซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการเพื่อรวบรวม จัดเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการภายในเวลาอันรวดเร็ว โดยกระบวนการทำงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ซอฟต์แวร์ (Software) ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ (Geographic Data) และการออกแบบ (Personnel Design) ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) แล้วสามารถนำเอาข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ประมวลผลร่วมกัน เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับข้อมูลในพื้นที่ต่างๆ

^{๓๑)} พิภพ อิศรางกูร ณ อยุธยา, ความหมายของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์.๒๕๔๐),หน้า ๓๓.

^{๓๒)} สุเพชร จิรขจรกุล, เรียนรู้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ด้วย PC Arcview,(อุบลราชธานี : โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซต.๒๕๔๔),หน้า ๘๕.

^{๓๓)} สุวรรณี อัครกุลชัย, การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ในการขับเคลื่อนระบบขนส่งไทย,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.๒๕๕๑),หน้า ๓๔.

๒.๒.๓ องค์ประกอบของระบบ GIS

องค์ประกอบของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ประกอบด้วย ๓ ส่วน^{๓๔}

๑) ฮาร์ดแวร์ (Hardware) คือ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงต่างๆ ได้แก่อุปกรณ์นำเข้าข้อมูล เช่น Digitizer , Scanner อุปกรณ์เก็บรักษาข้อมูล เช่น ฮาร์ดดิสก์ แฟลชไดรฟ์ เพาเวอร์แบงก์ อุปกรณ์แสดงผล เช่น พล็อตเตอร์ เครื่องพิมพ์ จอภาพ เป็นต้น

๒) ซอฟต์แวร์ (Software) คือ โปรแกรมหรือชุดคำสั่ง ที่สั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงานตามที่เราต้องการ ประกอบด้วยชุดคำสั่งที่สำคัญ คือ

- การโต้ตอบกับผู้ใช้ (Graphic User Interface : GUI) ประกอบด้วยคำสั่งเกี่ยวกับการสื่อสารกับคอมพิวเตอร์ในลักษณะต่างๆ เช่น วิธีการเข้า – ออกโปรแกรม วิธีการป้อนคำสั่ง ตลอดจนการเลือกรายการคำสั่งหรือเมนู เป็นต้น

- การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Manipulation and Analysis) ได้แก่ คำสั่งเกี่ยวกับการจำแนกช่วงชั้นข้อมูล หรือการแบ่งกลุ่มข้อมูล คำสั่งคำนวณต่างๆ คำสั่งค้นคืนข้อมูล คำสั่งการปฏิบัติการเผยแพร่ที่แบบต่างๆ เช่น การซ้อนทับ (Overlay) การปฏิบัติการเชิงพีชคณิตแผนที่ การปฏิบัติการย้ายข้างเคียง เป็นต้น

- การแสดงผลและรายงานผล (Display and Product Creation) ประกอบด้วยคำสั่งเกี่ยวกับการแสดงผลในลักษณะต่างๆ ซึ่ง GIS สามารถแสดงผลลัพท์ในลักษณะของแผนที่ กราฟแจกแจงความถี่ ตารางสถิติ ตลอดจนไฟล์ข้อมูลตัวเลข

๓) บุคลากร (Peopleware) บุคลากรในงาน GIS ประกอบด้วยบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายส่วนได้แก่

- ผู้จัดการ หรือผู้อำนวยการ มีหน้าที่ทางด้านการบริหารงานประสานงานกับผู้ใช้ตลอดจนหาแหล่งทุนสนับสนุน

- นักแผนที่ หรือนักภูมิศาสตร์ มีความรู้ในเรื่องข้อมูลแผนที่ ระบบพิกัดการทำแผนที่ต่างๆ ตลอดจนสามารถวิเคราะห์พื้นที่ด้วยวิธีการเชิงปริมาณ

- นักคอมพิวเตอร์ มีความรู้คอมพิวเตอร์ทั้งทางด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์

- ผู้ใช้ข้อมูลสารสนเทศ คือนักวางแผน หรือผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ (Decision - Maker) เป็นผู้ใช้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับงานวางแผน เช่นด้านการเกษตร ป่าไม้ ทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ธรณีวิทยา การจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำ การวางผังเมือง ตลอดจนการออกแบบวิศวกรรม และการวางระบบสาธารณูปโภค เป็นต้น

^{๓๔} กาญจนา อนุณิษฐทอเวช และอารยา เซ็นชวนิช, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS), (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.๒๕๕๐), หน้า ๗๗.

๒.๒.๔ ประเภทของข้อมูลใน GIS

ข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ตามลักษณะของโครงสร้างข้อมูล ได้แก่^{๓๕}

๑. ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial data) เป็นข้อมูลที่สามารถอ้างอิงกับตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ (Geo-referenced) ทางภาคพื้นดิน ซึ่งแตกต่างกับระบบ MIS (Management Information System) หรือระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ เป็นระบบงานคอมพิวเตอร์ซึ่งผสมผสานกับการทำงานด้วยมือ เพื่อจัดทำข่าวสารข้อมูลหรือสารสนเทศสำหรับผู้บริหารในการตัดสินใจ จะเห็นได้ว่าระบบ MIS นั้นไม่จำเป็นต้องอ้างอิงกับตำแหน่งภูมิศาสตร์

๒. ข้อมูลลักษณะประจำ (Attribute data) เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะต่างๆในพื้นที่นั้นๆ ได้แก่ ข้อมูลการถือครองที่ดิน ข้อมูลปริมาณธาตุอาหารในดิน และข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น

๒.๒.๕ ลักษณะข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data)

ข้อมูลเชิงพื้นที่แบ่งเป็น ๒ ประเภท ตามลักษณะโครงสร้างของข้อมูล ได้แก่ โครงสร้างแบบเวกเตอร์ (Vector) และข้อมูลโครงสร้างแบบราสเตอร์ (Raster)^{๓๖}

๑) โครงสร้างแบบเวกเตอร์ (Vector) จะแสดงข้อมูลใน ๓ ลักษณะ คือ จุด (Point) เส้น (Line) และพื้นที่รูปปิด (Polygon)

ก. จุด (Point) เป็นลักษณะของจุดในตำแหน่งใดๆ ซึ่งจะสังเกตได้จากขนาดของจุดนั้นๆ โดยจะอธิบายถึงตำแหน่งที่ตั้งของข้อมูล เช่น ที่ตั้งของจังหวัด เป็นต้น

ข. เส้น (Line) ประกอบไปด้วยลักษณะของเส้นตรง เส้นหักมุม และเส้นโค้งซึ่งรูปร่างของเส้นเหล่านี้จะอธิบายถึงลักษณะต่างๆ โดยอาศัยขนาดทั้งความกว้างและความยาว เช่น ถนน หรือ แม่น้ำ เป็นต้น และในทางการทำแผนที่รวมทั้งระบบ GIS นั้น รูปแบบของเส้น หมายถึง เส้นหักมุมที่มีความกว้างเฉพาะในความยาวที่กำหนด

ค. พื้นที่รูปปิด (Polygon) ซึ่งจะประกอบด้วยลักษณะแบบต่างๆ คือ Convex, concave, Area with a Hole ลักษณะเหล่านี้จะใช้อธิบายขอบเขตของข้อมูลต่างๆ เช่น ขอบเขตการปกครอง ขอบเขตของพื้นที่ป่าไม้ เป็นต้น

๒) โครงสร้างแบบราสเตอร์ (Raster) ระบบสารสนเทศที่จัดเก็บข้อมูลในลักษณะตารางกริดนี้จะแบ่งพื้นที่ออกเป็นตารางกริดที่มีรูปเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสเล็กๆ จำนวนมาก โดยในรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเล็กๆ เหล่านี้มีศัพท์เรียกเฉพาะว่า หน่วยภาพย่อย (Picture Element) หรือนิยมเรียกย่อๆ ว่า Pixel โดยที่แต่ละ Pixel จะเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของข้อมูล ถ้าข้อมูลที่มีความละเอียดสูง ขนาดของ Pixel ก็

^{๓๕} อ้างแล้วใน กาญจนา อนุฉิษฐวาท และอารยา เช่นเชาวนิช, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์, หน้า ๗๙.

^{๓๖} อ้างแล้วใน เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ : GIS , หน้า ๘๗.

จะมีขนาดเล็ก แต่ถ้าข้อมูลที่ใช้ในงานสารสนเทศค่อนข้างหยาบขนาดของ Pixel จะมีขนาดใหญ่ ข้อดีของระบบข้อมูลแบบ Raster นี้ก็คือ ภายหลังจากการจัดเก็บแล้ว สามารถแก้ไขข้อมูลได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ แต่ข้อเสียของข้อมูลระบบนี้ก็คือ ต้องการเพิ่มข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อการจัดเก็บ หน่วยภาพย่อย ทั้งหมดในพื้นที่ ตัวอย่างของข้อมูลในระบบ Raster ได้แก่ ข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียม และตัวอย่างของ GIS ที่ใช้ระบบนี้ในการจัดเก็บข้อมูล ได้แก่ โปรแกรม SPANS, INTERGRAPH, ENVI, ERDAS เป็นต้น

๒.๒.๖ ลักษณะข้อมูลลักษณะประจำ (Attribute Data)

ลักษณะข้อมูลลักษณะประจำ หมายถึง ลักษณะประจำตัวหรือ ลักษณะที่มีความแปรผันในการชี้วัดปรากฏการณ์ต่างๆ ตามธรรมชาติ โดยจะระบุถึงสถานที่ที่ทำการศึกษา ในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ลักษณะข้อมูลประจำ (Attribute) อาจมีลักษณะที่ต่อเนื่องกัน เช่น เส้น ชั้นระดับความสูง (Terrain Elevation) หรือเป็นลักษณะที่ไม่ต่อเนื่องกัน เช่น จำนวนพลเมือง (Number of Inhabitants) และชนิดของสิ่งปกคลุมดิน (Land Cover Types) เป็นต้น ค่าความแปรผันของลักษณะข้อมูลเชิงเฉพาะนี้ จะทำการชี้วัดออกมาในรูปแบบของตัวเลข (Numeric) โดยกำหนดเกณฑ์การวัดออกเป็น ๓ ระดับคือ

ก. Nominal Level เป็นระดับที่มีการวัดข้อมูลอย่างหยาบๆ โดยจะกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ เพื่อจำแนกลักษณะของสิ่งต่างๆ เท่านั้น เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่หนึ่งจำแนกได้เป็น ป่าไม้ แหล่งน้ำ ทุ่งหญ้า ฯลฯ เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้อาจจะแทนค่าโดยตัวเลขเช่น ๑ = ป่าไม้ ๒ = ทุ่งหญ้า ๓ = แหล่งน้ำ เป็นต้น

ข. Ordinal Level หรือ Ranking Level เป็นการเปรียบเทียบลักษณะในแต่ละปัจจัยว่ามีขนาดเล็กกว่า เท่ากัน หรือ ใหญ่กว่า เช่น พื้นที่ป่าไม้มีขนาดใหญ่กว่าพื้นที่ทุ่งหญ้าหรือ ๑ > ๒ เป็นต้น

ค. Interval – Ratio Level เป็นการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ในระหว่างแต่ละปัจจัยของ Ordinal Level ว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด เช่น พื้นที่ป่าไม้มีขนาดใหญ่กว่าพื้นที่ทุ่งหญ้า ๒ เท่า

๒.๒.๗ ฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

๒.๒.๗.๑ ประเภทโครงสร้างของฐานข้อมูล

ข้อมูลในฐานข้อมูลโดยทั่วไปจะถูกสร้างให้มีโครงสร้างที่ง่ายต่อความเข้าใจและการใช้งานของผู้ใช้ โดยทั่วไปแล้วฐานข้อมูลที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันจะมีโครงสร้าง ๓ แบบด้วยกัน คือ ฐานข้อมูลแบบลำดับขั้น (Hierarchical Database) ฐานข้อมูลแบบเครือข่าย (Network Database) และฐานข้อมูลแบบเชิงสัมพันธ์ (Relational Database)^{๓๗}

๑) ฐานข้อมูลแบบลำดับขั้น (Hierarchical Database)

^{๓๗} วรเดช จันทิศ และสมบัติ อยู่เมือง, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการบริหารภาครัฐ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยภูมิสารสนเทศเพื่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย, ๒๕๔๕), หน้า ๘๙.

เป็นลักษณะของฐานข้อมูลที่มีความสัมพันธ์ของข้อมูลเป็นแบบหนึ่งต่อหนึ่ง หรือแบบหนึ่งต่อกลุ่ม แต่จะไม่มีความสัมพันธ์แบบกลุ่มต่อกลุ่มในฐานข้อมูลแบบนี้ ลักษณะโครงสร้างของฐานข้อมูลแบบลำดับขั้นนี้ จะมีลักษณะคล้ายต้นไม้ที่คว่ำหัวลง จึงอาจเรียกโครงสร้างฐานข้อมูลแบบนี้ได้อีกแบบว่าเป็น โครงสร้างแบบต้นไม้ (Tree Structure) โดยจะมีระเบียบที่อยู่แฉกบนซึ่งจะเรียกว่าเป็น ระเบียบพ่อแม่ (Parent record) ระเบียบในแฉกถัดลงมาจะเรียกว่า ระเบียบลูก (Child record) ซึ่งระเบียบพ่อแม่จะสามารถมีระเบียบลูกได้มากกว่าหนึ่งระเบียบ แต่ระเบียบลูกแต่ละระเบียบสามารถมีระเบียบพ่อแม่ได้เพียงหนึ่งระเบียบเท่านั้น

๒) ฐานข้อมูลแบบเครือข่าย (Network Database)

ข้อมูลภายในฐานข้อมูลแบบนี้สามารถมีความสัมพันธ์กันแบบใดก็ได้ เช่น อาจเป็นแบบหนึ่งต่อหนึ่ง หนึ่งต่อกลุ่ม และไม่จำเป็นต้องมีลำดับขั้นที่สูงกว่า ซึ่งจะทำให้การค้นคืนข้อมูลเป็นไปได้โดยง่าย ขึ้นกว่าแบบลำดับขั้น

๓) ฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (Relational Database)

ฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์เป็นฐานข้อมูลที่มีความนิยมใช้กันมากในปัจจุบัน ซึ่งสามารถใช้งานได้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ทุกระดับตั้งแต่ไมโครคอมพิวเตอร์ จนกระทั่งถึงเมนเฟรมคอมพิวเตอร์ ฐานข้อมูลแบบนี้จะมีโครงสร้างข้อมูลต่างจากฐานข้อมูลสองแบบแรก กล่าวคือ ข้อมูลจะถูกเก็บอยู่ในรูปแบบของ ตาราง (Table) ซึ่งภายในตารางก็จะแบ่งออกเป็น แถว (Row) และ คอลัมน์ (Column) แต่ละตารางจะมีจำนวนแถวได้หลายแถวและจำนวนคอลัมน์ได้หลายคอลัมน์ แต่ละแถวสามารถเรียกได้อีกชื่อว่า ระเบียบหรือเรคคอร์ด (Record) คอลัมน์ในแต่ละคอลัมน์สามารถเรียกได้ว่า เขตข้อมูลหรือฟิลด์ (Field)

ฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์สามารถค้นคืนรายละเอียดด้วยการเชื่อมตารางต่างๆ ตั้งแต่ ๒ ตารางขึ้นไป โดยการใช้ลักษณะของ Field ที่เหมือนกันที่อยู่ในทุกๆ ตาราง ซึ่งขั้นตอนหรือการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างตารางนี้เรียก “การปฏิบัติการเชื่อมความสัมพันธ์” (Join Operation) และจะได้ตารางใหม่ที่ทำทำการเชื่อมข้อมูลแล้ว ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องการได้ ซึ่งการค้นคืนในฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์นี้จะมีประสิทธิภาพอย่างมากเพราะช่วยให้เกิดความหลากหลายในการประยุกต์ใช้งานมากขึ้น การปฏิบัติการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตารางจะจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกันให้อยู่ตารางเดียวกัน ซึ่งมีข้อดี คือ ทำให้สามารถค้นคืนข้อมูลได้ในเวลาอันรวดเร็วกว่าการจัดเก็บไว้ในหลายๆ ตาราง แต่มีข้อเสีย คือ การที่นำข้อมูลต่างๆ ที่สัมพันธ์กันมาไว้ในตารางเดียวกันก็จะทำให้ปริมาณข้อมูลที่จัดเก็บในตารางก็เพิ่มขึ้นด้วย

๒.๒.๗.๒ การพัฒนาฐานข้อมูลของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

ในองค์กรที่มีการใช้งานฐานข้อมูลโดยทั่วไป การจะใช้งานฐานข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของผู้ใช้นั้น ย่อมจะต้องมาจากการออกแบบฐานข้อมูลที่มีการวางแผนมาเป็นอย่างดี โดยจะต้องมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ซึ่งการพัฒนาระบบสารสนเทศ

เป็นกระบวนการจัดการข้อมูลดิบให้เป็นสารสนเทศซึ่งอยู่ในรูปแบบที่นำมาใช้ประโยชน์ได้สะดวก โดยมีกระบวนการดังต่อไปนี้

๑) ขั้นตอนการพัฒนากระบวนงานข้อมูล

ในการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสร้างระบบสารสนเทศ โดยทั่วไปนั้นจะมีวงจรในการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่การทำงานเป็นลำดับตั้งแต่ต้นจนกระทั่งสามารถสร้างระบบสารสนเทศออกมาได้ และเป็นขั้นตอนที่ผู้พัฒนาระบบซึ่งอาจประกอบด้วยผู้จัดการโครงการ นักวิเคราะห์ระบบ (System Analyst) และผู้ออกแบบฐานข้อมูล (DBA) จะต้องร่วมกันศึกษาและทำความเข้าใจในแต่ละขั้นตอน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วขั้นตอนในการพัฒนาระบบจะมีอยู่ด้วยกัน ๓ ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ก. การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาของระบบงานเดิม เมื่อผู้บริหารขององค์กรมีความต้องการที่จะสร้างระบบสารสนเทศขึ้น เนื่องจากความล้าหลังของระบบงานเดิม หรือการไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอของระบบงานเดิมที่จะตอบสนองความต้องการในปัจจุบันได้ ตัวอย่างเช่น ระบบงานเดิมไม่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารว่า สินค้าใดของบริษัทใดที่มียอดขายสูงที่สุด หรือการจัดกลุ่มลูกค้า เพื่อตัดสินใจว่าสินค้าชนิดหนึ่งเป็นที่สนใจในลูกค้ากลุ่มใด เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาใช้ในการวางแผนและการตัดสินใจ

ข. การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) หลังจากที่เราทราบปัญหาของระบบงานเดิมแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การศึกษาความเป็นไปได้ว่า การสร้างระบบสารสนเทศ หรือการแก้ไขระบบสารสนเทศเดิมมีความเป็นไปได้หรือไม่ ซึ่งจะมีการศึกษาความเป็นไปได้ในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. ความเป็นไปได้ของเทคโนโลยี (Technological Feasibility)

การศึกษาระบบงานเดิมมีอุปกรณ์ทางด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์เพียงพอที่จะรองรับสารสนเทศที่จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอหรือยังไม่มีก็ต้องวิเคราะห์ได้ว่า ควรจะมีการจัดซื้อฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ประเภทใดเพิ่มเติม หรือถ้ามีอยู่แล้วก็ต้องวิเคราะห์ถึงความสามารถของฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ดังกล่าว ว่ามีความสามารถอยู่ในระดับใด เพียงพอที่จะใช้สร้างระบบสารสนเทศได้หรือไม่ เป็นต้น

๒. ความเป็นไปได้ทางด้านการปฏิบัติการ (Operation Feasibility)

เป็นการวิเคราะห์ว่าระบบงานเดิมมีบุคลากรที่มีความสามารถหรือมีประสบการณ์ในการพัฒนาและติดตั้งระบบหรือไม่ ถ้าไม่มีจะหาได้หรือไม่ นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาด้วยว่า ผู้ใช้ระบบมีความคิดเห็นอย่างไรกับการเปลี่ยนแปลงของระบบที่จะเกิดขึ้น

๓. ความเป็นไปได้ทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Feasibility)

เป็นการศึกษาค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นพัฒนาระบบจนกระทั่งมีการติดตั้งและใช้งานระบบจริง รวมไปถึงค่าใช้จ่ายประจำวันที่จะเกิดขึ้นด้วย นอกจากนี้ ยังต้องทำการคาดการณ์ถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ รวมทั้งเวลาที่จะต้องใช้ในการพัฒนาระบบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสรุปว่าคุ้มหรือไม่ ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงระบบเกิดขึ้น ซึ่งในการนี้ ผู้บริหารจะเป็นผู้ตัดสินใจเองว่า สมควรจะให้ดำเนินการพัฒนาต่อไปหรือจะยกเลิกโครงการพัฒนาดังกล่าว

ค. การพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ หลังจากศึกษาความเป็นไปได้ของระบบ และผู้บริหารเห็นสมควรที่จะให้ดำเนินการพัฒนาต่อ ขั้นตอนต่อไป คือ การวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ (User System) เพื่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ของหน่วยงาน โดยมีกระบวนการดังกล่าวมีขั้นตอนสำคัญดังนี้

๑. ขอบเขตของฐานข้อมูลที่จะสร้าง

จากการวิเคราะห์ความต้องการของข้อมูลสารสนเทศขององค์กร ผู้ออกแบบต้องทราบว่าระบบฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นนั้น จะนำมาใช้ช่วยงานทางด้านใดขององค์กร และมีความสามารถที่จะทำงานเกี่ยวกับอะไรบ้าง ฐานข้อมูลนั้นจะเป็นแบบฐานข้อมูลรวม (Centralized Database) หรือเป็นฐานข้อมูลแบบกระจาย (Distributed Database)

๒. ความสามารถของโปรแกรมประยุกต์ที่จะสร้างขึ้น

ความสามารถในการทำงานของโปรแกรมประยุกต์ทำงานด้านใดบ้าง เช่น

- การนำเสนอรูปแบบของผลลัพธ์
- รูปแบบการคำนวณ หรือประมวลผลข้อมูลมีขั้นตอนวิธีการอย่างไร
- กฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ
- การควบคุมความคงสภาพของข้อมูล
- อุปกรณ์ทางด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่จะมีการใช้
- การวางแผนระยะเวลาในการทำงาน

๓. แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศ หลังจากนั้นก็นำมาพัฒนาระบบสารสนเทศโดยอาศัยแนวทางดังนี้

๑) กำหนดวัตถุประสงค์ และกลุ่มผู้ใช้ (Objective Formulation and Users Identification)

๒) การศึกษาเบื้องต้น (Preliminary Requirement) และการศึกษาสภาพภาพของระบบสารสนเทศที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน (Existing System)

๓) การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) เป็นการวิเคราะห์เพื่อที่จะหาข้อสรุปเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบสารสนเทศที่จะต้องพัฒนาขึ้น

๔) การออกแบบระบบ (System Design) เป็นขั้นตอนดำเนินงานเพื่อให้ได้ระบบสารสนเทศตามโครงสร้างที่กำหนด

๕) การพัฒนาระบบ (Construction) เป็นการดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการที่ได้ออกแบบระบบไว้ ซึ่งประกอบด้วย การจัดการโปรแกรม การทดสอบ และการปรับปรุงโปรแกรม และจัดทำคู่มือใช้งาน

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ของหน่วยงาน จะต้องทำการศึกษาและเข้าใจถึงภารกิจหลักขององค์กร เพื่อให้ออกแบบระบบให้สอดคล้องกับการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด และสามารถตัดสินใจในการดำเนินงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้นระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่ได้พัฒนาขึ้นมาจะสามารถเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลที่แสดงลักษณะต่างๆ ในรูปแบบแผนที่และคำอธิบายในลักษณะการประยุกต์ใช้งานกับการจัดการฐานข้อมูลจริงในปัจจุบัน สำหรับหน่วยงานที่ไม่ใหญ่มากนักเราสามารถจัดเตรียมฐานข้อมูลอย่างง่ายด้วยโปรแกรมที่เรามีอยู่แล้วก็จะเรียนรู้ในกระบวนการที่จะนำไปสัมพันธ์กับ GIS เช่น เราสามารถใช้โปรแกรม Microsoft Excel หรือ Microsoft Access เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลของหน่วยงานของเรา ซึ่งเราสามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ต่อไปในอนาคต ความยากของการจัดการฐานข้อมูล คือ การออกแบบโครงสร้างฐานข้อมูลว่า จะจัดเก็บอยู่ในลักษณะใด เช่น รูปแบบตาราง เป็นต้น และนอกจากนี้จะต้องมีคู่มือประกอบแฟ้มข้อมูลนั้นๆ ด้วยเพื่อประโยชน์ในการค้นหาข้อมูลในอดีตได้ง่ายขึ้น หากเราจัดทำได้สมบูรณ์ต่อไปเราก็สามารถที่จะเรียกใช้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้นได้

๒.๒.๘ การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

การพัฒนาสารสนเทศภูมิศาสตร์อย่างมากในปัจจุบันเป็นผลจากการพัฒนาวิชาการหลายด้านร่วมกัน ทั้งทางด้านแผนที่ คอมพิวเตอร์ การจัดการฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในปัจจุบันมีความสามารถทั้งในเชิงกราฟฟิกและในเชิงคำนวณ เช่น สามารถเปลี่ยนรูปแบบการแสดงผลสามารถเปลี่ยนสี เปลี่ยนมาตราส่วน การแสดงภาพ ๓ มิติ และสามารถบูรณาการเข้ากับการวิเคราะห์ภาพดาวเทียม นอกจากนี้ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ยังสามารถวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์และสถิติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในปัจจุบันมีการประยุกต์หลายด้านพอจะกล่าวโดยสังเขป ดังนี้^{๓๔}

๑) ด้านผังเมือง ได้มีการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในงานวางแผนผังเมือง ได้แก่ การวางแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use Plan) การวางแผนถนนและทางหลวง (Street and Highway Plan) การวางแผนบริการสาธารณะและสาธารณูปการ (Public Service and Facility Plan) ขึ้นข้อมูลในฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดิน เช่น เขตผังเมืองรวม พื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่เสี่ยงภัยต่อน้ำท่วม กรรมสิทธิ์ที่ดิน ราคาประเมินที่ดิน พื้นที่แผ่นดินทรุด การใช้ประโยชน์และกรรมสิทธิ์ที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ที่ตั้งกำเนิดทางด้านการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงภัย เป็นต้น

๒) ด้านการเกษตร มีการจัดทำฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ทางการเกษตร เช่น ฐานข้อมูลดิน ฐานข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ฐานข้อมูลเส้นชั้นความสูง นอกจากนี้ ได้มีการจัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงภัยต่ออุทกภัยและแผ่นดินถล่มมาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ รายจังหวัด และภาพรวมระดับประเทศ มาตราส่วน ๑ : ๒,๐๐๐,๐๐๐ โดยกรมพัฒนาที่ดิน

๓) ด้านธรณีวิทยา มีโครงการศึกษาและพัฒนาระบบข้อมูลวิชาการธรณีวิทยาโดยการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ในการจัดทำฐานข้อมูล โดยประกอบด้วยชั้นข้อมูลที่สำคัญคือ ฐานข้อมูลหน่วยลำดับชั้นหิน เช่น ข้อมูลชนิดหิน หน่วยหิน กลุ่มหิน และอายุหิน เป็นต้น ฐานข้อมูล

^{๓๔} อรุณา อำนางเจริญพร, Cloud Computing การประยุกต์ใช้ในการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๗๘.

ธรณีวิทยาเฉพาะเรื่อง เช่น ข้อมูลธรณีวิทยาโครงสร้าง ข้อมูลตำแหน่งทางธรณีวิทยา หลุมเจาะสำรวจ ซากดึกดำบรรพ์ แหล่งน้ำพุร้อน การกักเซาะบริเวณชายฝั่ง ข้อมูลหลุมยุบ ทรัพยากรหินคาร์บอนัต ทรัพยากรหินอัคนี เป็นต้น

๔) ด้านป่าไม้ มีการจัดทำฐานข้อมูลลุ่มน้ำ และชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ตลอดจนฐานข้อมูลพื้นที่ป่า ไม้ และสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน

๕) ด้านสิ่งแวดล้อม หน่วยงานสิ่งแวดล้อมหลายหน่วยงานได้ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ในการศึกษาแหล่งและการกระจายของมลพิษ ทั้งมลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ การศึกษาเกี่ยวกับ ตะกอน และการพังทลายของดิน การศึกษาพื้นที่เสี่ยงภัย เช่น พื้นที่เสี่ยงต่ออุทกภัย หรือพื้นที่เสี่ยงต่อ ภัยแผ่นดินไหว นอกจากนี้ ในปัจจุบันได้มีการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ทางด้านการ ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA)

๖) ด้านการท่องเที่ยว ปัจจุบันมีการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาใช้ในการด้านนี้ ได้แก่ การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และ การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

๒.๒.๙ ประโยชน์ของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

จากลักษณะและความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์จึงพอจะสรุปถึงประโยชน์ของระบบดังกล่าวได้ดังนี้

๑) ช่วยลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนจากการทำงานด้วยมือแบบเดิม

๒) แก้ปัญหาความความล่าช้าของข้อมูล โดยสามารถแก้ไขข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอและ สามารถเรียกข้อมูลกลับมาใช้ใหม่ได้ ในเวลาที่ต่างกันและจากสภาพที่ผันแปรไป

๓) สามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งของข้อมูลได้ในระดับหนึ่ง

๔) สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้และยังทำให้เกิดความเป็นอิสระของข้อมูล

๕) สามารถควบคุมความเป็นมาตรฐานได้

๖) สามารถจัดหาระบบความปลอดภัยที่รัดกุมได้

๗) สามารถควบคุมความคงสภาพของข้อมูลได้

การจัดตั้งระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์นั้นเป็นการลงทุนเพื่อประโยชน์ระยะยาวเพื่อให้มีข้อมูล สนับสนุนการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันมีแนวโน้มถูกลงทำให้หน่วยงาน ต่างๆ สามารถหามาใช้ได้มากขึ้น

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยระบบภูมิสารสนเทศ

๒.๓.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ศรัชย์ ไทรชมภูม และคณะ กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการบริหารจัดการด้าน ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมและสุนทรียภาพ โดยใช้

ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอันมีคุณค่าอย่างรอบคอบและชาญฉลาดสามารถรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมได้ในระยะยาวนานที่สุด เกิดปัญหาผลกระทบน้อยที่สุด ขณะเดียวกันคุณภาพของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจะต้องดีขึ้น แม้ว่ามีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นก็ตาม^{๓๙}

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอแต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืน^{๔๐}

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนานั้น เป็นการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ และการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสุนทรียภาพแก่สมาชิกของสังคมอย่างเสมอภาคกันทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องอย่างชาญฉลาด ซึ่งจะต้องตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีให้สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นไว้ให้นานที่สุดเกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ตลอดไป^{๔๑}

Shirley Eber (แชร์เลย์ อีเบอร์) ได้อธิบาย ถึงหลักการพื้นฐาน (Principles) ของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ๑๐ ประการ ดังนี้^{๔๒}

๑) การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Using Resource Sustainable) เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างพอดีเท่าที่จำเป็นและประหยัด เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรให้มีการใช้ยาวนานขึ้น

๒) การลดการบริโภคของเสียที่เกิดความจำเป็น (Reducing over Consumption and Waste) เป็นการลดการบริโภคที่มากเกินไปและความจำเป็นและการลดของเสียเพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

๓) การรักษาความหลากหลาย (Maintaining Diversity) เป็นการรักษาความหลากหลายของธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานการท่องเที่ยวด้วย

^{๓๙} ศรชัย ไทรชมพู่ และคณะ, การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน วิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยและมอญ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ,(กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร,๒๕๔๘), หน้า ๒๕.

^{๔๐} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน,(กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ดีไซน์ ,๒๕๔๘),หน้า ๓๔.

^{๔๑} สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, รูปแบบที่พักแบบพำนักระยะยาวที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา,๒๕๕๐),หน้า ๔๕.

^{๔๒} Shirley Eber, *Beyond the Green Harizon, Principles for Sustainable Tourism*,(Surrey : Word Wide Fund for Nature.1992),p 152.

๔) การรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าอยู่ในการวางแผน (Integrating Tourism into Planning) เป็นการรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับแผนพัฒนาแห่งชาติและแผนพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment - EIA) ซึ่งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้หลักวิชาการในการคาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบ ทั้งทางด้านบวกและด้านลบของการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะมีต่อสิ่งแวดล้อมทุกด้านทั้งด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อหาทางป้องกันผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้น ใช้เกิดขึ้น น้อยที่สุด อันจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

๕) การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น (Supporting Local Economics) เป็นการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาควบคู่ไปกับด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย

๖) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving Local Communities) เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวด้วย

๗) การปรึกษาดัชนีระหว่างผู้เชี่ยวชาญและสาธารณชน (Consulting Stakeholders and the Public) เป็นการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างรัฐบาลผู้ประกอบการ ประชาชน ท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าร่วมกันในทุกทิศทางเดียวกันรวมทั้ง ร่วมแก้ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์

๘) การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) เป็นการฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่นทุกประเภททุกระดับให้มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งจะช่วยยกระดับของการบริการการท่องเที่ยว

๙) การตอบสนองการตลาดท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) เป็นการเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวอย่างพร้อมมูลเพื่อเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวให้เข้าใจ และเคารพในสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้ง ช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

๑๐) การวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking Research) เป็นการวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว รวมถึงนักลงทุน

อุษาวดี พูลพิพัฒน์^{๔๓} กล่าวถึง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีหลักการดังนี้

๑) การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) ทั้งในส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเน้นการทำธุรกิจในระยะยาว

^{๔๓} อุษาวดี พูลพิพัฒน์, “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนในประเทศไทย”, *จุลสารการท่องเที่ยว*, (ตุลาคม – ธันวาคม ๒๕๔๕), หน้า ๓๘-๔๘.

๒) การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย (Reducing Overconsumption and Waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

๓) การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ (Maintaining Diversity) สังคม และวัฒนธรรม จะช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอนาคต

๔) การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) เข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยว

๕) การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น (Supporting Local Economic) โดยคำนึงถึงราคาและพัฒนาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

๖) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving Local Communities) ในด้านการจัดการผลตอบแทนของประชาชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการท่องเที่ยว

๗) การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public) เพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหา

๘) เป็นการฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่บุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ เพื่อยกระดับการบริหารท่องเที่ยว

๙) ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งสร้างความเข้าใจในการเคารพต่อธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) อีกทั้งเป็นการช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

๑๐) การวิจัยและติดตามผล (Undertaking Research) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถสรุปได้โดยการพิจารณาจากองค์ประกอบหลัก ๔ ประการดังนี้

๑) การดำเนินกิจกรรมในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชนขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่องิจกรรมการท่องเที่ยว

๒) การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

๓) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว

๔) การประสานเข้าด้วยกันของความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๒.๓.๒ กรอบแนวทางการปฏิบัติของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากหลักการพื้นฐาน ของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถนำไปสร้างกรอบแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ ๑๐ ประการ^{๔๔}

๑) มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อน แล้วจึงพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายหลัง เพื่อให้เหมาะสมกับระบบสาธารณูปโภคที่รองรับเป็นสำคัญ

๒) มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการท่องเที่ยวต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

๓) มุ่งพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับทุกด้าน เพื่อผลักดันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นๆ

๔) มุ่งให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอพร้อมแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเข้าใจและห่วงใยในสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้ง ช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

๕) มุ่งใช้วัสดุและผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่งและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนไทยในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย

๖) มุ่งกระจายรายได้ และนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ในระยะยาวของชุมชนท้องถิ่น

๗) มุ่งจ้างงานในท้องถิ่นด้วยการส่งเสริมรูปแบบของงานที่น่าสนใจ เพื่อให้ผลตอบแทนสูงแก่ชุมชนท้องถิ่นนั้น

๘) มุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นเพื่อจะช่วยเหลือยกระดับของบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น

๙) มุ่งรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้อยู่รอดในระยะยาวเพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป

๑๐) มุ่งทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคระหว่างภาคธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อให้การทำงานขององค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐบาลร่วมกันบนหลักการ

สรุปได้ว่า กรอบแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นต้องเริ่มต้นที่ ภาครัฐให้ความสำคัญและลงมือสู่การปฏิบัติให้เกิดมรรคผล โดยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากล่างขึ้นบน และจากข้างบนลงสู่ล่าง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้เกิดการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้ก้าวทันยุคสมัยมุ่งรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่นและประเทศชาติเป็นสำคัญ

^{๔๔} อ้างแล้วใน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, หน้า ๕๖.

๒.๓.๓ รูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากกรอบแนวทางการปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ๑๐ ประการทำให้ประเทศต่างๆ พยายามหารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงเป็นเหตุให้เกิดการจัดประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nations Conference of Environment and Development) หรือที่เรียกว่า ประชุม Earth Summit ขึ้นที่กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล หรือที่เรียกอีกชื่อว่า Rio Summit (ปฎิญญาริโอ) และได้ร่วมลงนามรับรองเอกสารสำคัญ ๕ ฉบับ คือ^{๔๕}

๑) ปฎิญญาริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The Rio Declaration on Environment and Development) ประกอบด้วยหลักการ ๒๗ ประการเกี่ยวกับสิทธิและความรับผิดชอบของประชาชาติในการดำเนินงานพัฒนา เพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

๒) แผนปฏิบัติการ ๒๑ (Agenda ๒๑) เป็นแผนแม่บทของโลกสำหรับการดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

๓) คำแถลงเกี่ยวกับหลักการเรื่องป่าไม้ (Statement of Principles on Forests) เป็นแนวทางในการจัดการ การอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับป่าไม้ทุกประเภท อันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและการรักษาไว้ซึ่งสิ่งมีชีวิตในทุกรูปแบบ

๔) กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UN Framework Convention on Climate Change) มีวัตถุประสงค์ที่จะรักษาระดับก๊าซเรือนกระจกในบรรยากาศที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสภาวะอากาศทั่วโลกโดยลดปริมาณการปล่อยก๊าซบางชนิดขึ้น สู่อากาศ เช่น คาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเกิดจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงเพื่อใช้เป็นพลังงาน เป็นต้น

๕) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity) เพื่อให้ประเทศต่างๆ ยอมรับเอาวิธีการที่จะอนุรักษ์ความหลากหลายชนิดพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต (Living Species) และเพื่อให้เกิดการแบ่งปันผลตอบแทนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกันจากการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

สรุปได้ว่า จากกรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนนี้ แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งควรมีมาตรการรองรับเพื่อให้สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวของตน ดังนี้

๑) มีการวางแผนการท่องเที่ยว

๒) ต้อนรับนักท่องเที่ยว ด้วยมารยาทและความเป็นมิตร

๓) มีมาตรฐานการดูแลรักษาทรัพยากร เช่น ป่าเขา ต้นไม้ แม่น้ำ ลำธาร เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งเปราะบางได้

๔) กำหนดเขตท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและพัฒนาจิตใจ เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ทะเล น้ำตก ภูเขา ป่าไม้ เป็นสิ่งดึงดูดความการพื้นฐานของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่

^{๔๕} อ้างแล้วใน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, หน้า ๗๘.

จึงควรได้รับการส่งเสริม ให้เป็นเขตท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและพัฒนาจิตใจ เช่น ชายทะเลจังหวัดภูเก็ต ผู้คนที่อยู่ในพื้นที่หุบเขาที่มีอากาศหนาว ย่อมไม่มีโอกาสที่จะได้สัมผัสอากาศอันอบอุ่น หรือได้เห็น ชายทะเล ความต้องการนี้เองที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวหลายประเทศ โดยเฉพาะชาวยุโรป

๕) มีบรรณรักษ์ สมัคร จิตอาสา เพื่อเป็นกลุ่มตัวแทนบรรณรักษ์ จัดการตามรูปแบบโครงการพัฒนาท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

๖) ภาครัฐและเอกชนร่วมมือ ส่งเสริมและสนับสนุน ชุมชน และสถานศึกษาท้องถิ่นให้มี กิจกรรมบรรณรักษ์ สร้างจิตสำนึก ดูแลรักษาสถาปัตยกรรมชาติอย่างต่อเนื่อง ปลุกฝังให้เยาวชนมี ระเบียบวินัย และรู้จักคุณประโยชน์จากการท่องเที่ยว ปลุกฝังให้คนไทยทุกคนมีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ มีน้ำใจซึ่งกัน และกัน มีการกำหนด วาระแห่งชาติ ด้านวางแผน ดูแล รักษา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนสถาน พุทธศิลป์ อย่างต่อเนื่อง

๒.๓.๔ หลักการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เนื่องจากการจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวเป็นหนึ่งในแนวทางที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถธำรงรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม รวมไปถึงวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเกี่ยวข้องกับ แนวทางต่างๆ ดังนี้

๑) มุ่งเน้นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมให้ เกิดความยั่งยืนด้วยการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี และต้องให้ความสำคัญในการดำเนินธุรกิจ ระยะยาว นอกจากนี้ควรมีการลดการบริโภคที่มากเกินไปจนความจำเป็นเพื่อธำรงรักษาทรัพยากรให้สามารถ คงอยู่ได้นานขึ้น รวมทั้งสามารถลดปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นได้^{๔๖}

๒) ต้องมุ่งเน้นการวางแผนและการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อรักษาและส่งเสริมความหลากหลาย ทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมทั้งการประยุกต์การท่องเที่ยวเข้ากับกรอบการวางแผนใน ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น รวมทั้งดำเนินการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจาก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

๓) ต้องไม่ละเลยชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการซื้อสินค้าที่ระลึกที่ผลิตในท้องถิ่น และใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลต่อการกระจาย รายได้หมุนเวียนในท้องถิ่น ซึ่งการจะดำเนินการเช่นนั้นได้ต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ในท้องถิ่น ซึ่งการที่เน้นการให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากเกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านการ ท่องเที่ยว และเป็นการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่นด้วย ซึ่งแนวคิดนี้ยังรวมถึงผู้ที่ เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่หรือในแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องทำงานไปในทิศทางเดียวกัน

^{๔๖} รำไพพรรณ แก้วสุริยะ, หลักการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหา วิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๗๕.

เพื่อแสวงหาจุดร่วมและลดข้อขัดแย้งที่จะเป็นอุปสรรคในการทำลายความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาทุนมนุษย์ด้วยการสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อบุคลากรในท้องถิ่นทุกระดับ ซึ่งจะช่วยยกระดับการบริการการท่องเที่ยวได้^{๔๗}

๔) ต้องให้ความสำคัญกับการตลาดและการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงหลักการตลาดที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และตระหนักถึงการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการก็ต้องทำการตลาดให้ลูกค้าทราบถึงจริยธรรมของบริษัท ความรับผิดชอบต่อสังคม การตลาดนี้ผู้ประกอบการจะต้องสร้างการรับรู้ ความเข้าใจและการตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว

๕) ต้องมุ่งเน้นความยั่งยืนของการท่องเที่ยวทางด้านทรัพยากร วิถีชีวิตชุมชน สังคมและวัฒนธรรมมากกว่าการให้ความสำคัญกับจำนวนนักท่องเที่ยวหรือรายได้จากการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการสร้างการเรียนรู้และเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการท่องเที่ยว

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืนด้วยการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี และต้องให้ความสำคัญในการดำเนินธุรกิจระยะยาว มุ่งเน้นการวางแผนและการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อรักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมทั้งการประยุกต์การท่องเที่ยวเข้ากับกรอบการวางแผนในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่นให้ชุมชนมีบทบาทต่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างโอกาสการเข้าถึงของชุมชน เกิดการระเบิดจากภายในคือความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

๒.๓.๕ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่จะนำไปสู่ความยั่งยืน มีผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหลายฝ่าย แต่ละฝ่ายมีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่าง กันแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเช่นเดียวกัน นั่นคือ ในด้านบวกต่อการร่วมกันลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม หรือลดผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ (Climate Change) และในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมโลก โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบไปด้วย^{๔๘}

๑) รัฐบาล (Government) ให้ความสำคัญว่ามีบทบาทเป็นผู้นำสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากรัฐบาลเป็นผู้ที่ออกกฎหมายเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นกฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายด้านการควบคุมอาคาร กฎหมายตรวจคนเข้าเมือง กฎหมายด้านสถาน

^{๔๗} นิธิ เอียวศรีวงศ์, *ตีโจทย์อย่างไรการท่องเที่ยวไทยจึงยั่งยืน*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๖๑-๖๓.

^{๔๘} ฉลองศรี พิมลสมพงษ์, *การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๘), หน้า ๔๙.

บันทึก เป็นต้น นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงการออกมาตรการที่กระตุ้นใจและส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีการปฏิบัติตัวตามแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และหากใครฝ่าฝืนกฎหมายหรือทำให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวมอย่างร้ายแรงจะต้องถูกลงโทษอย่างจริงจัง

๒) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว (Tourism Business) ที่กล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอุปทานทางการท่องเที่ยว (Tourism Supply) ในการจัดหาสินค้าหรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นโรงแรมที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจจำหน่ายสินค้าที่ระลึก หรือธุรกิจอื่นๆ ที่มีส่วนในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อาทิ ธุรกิจสปา ธุรกิจร้านดอกไม้ ธุรกิจทำสปาผิวพรรณ เป็นต้น^{๔๙} โดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดหาและจัดเตรียมการบริการให้กับนักท่องเที่ยวหรือกล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว หรืออุปสงค์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Demands) ซึ่งส่วนนี้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวต้องให้ความสำคัญกับการสร้างกำไรในระยะยาว ภาพลักษณ์ขององค์กร ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงาน และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม

๓) ชุมชนท้องถิ่น (Local Community) ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจากส่วนใหญ่ชุมชนท้องถิ่นจะอยู่ใกล้ชิดหรืออยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเปราะบางต่อการได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ภายใต้การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวต้องเป็นกลไกที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีเศรษฐกิจดีขึ้น และในขณะเดียวกันต้องไม่ถูกเอาเปรียบและไม่ถูกทำลายคุณภาพชีวิตและวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น ดังเช่นกรณีของชุมชนท่องเที่ยวบ้านโคกใคร จังหวัดพังงาที่ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อป้องกันมิให้สังคมภายนอกกดดันให้ชุมชนต้องเปลี่ยนวิถี รวมไปถึงการเรียนรู้จากสังคมภายนอกควบคู่กันไป

๔) นักท่องเที่ยว (Tourists) ที่เป็นเสมือนจุดเริ่มต้นของกระบวนการทางการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Demands) ที่มีความต้องการของนักท่องเที่ยวที่คาดหวังต่อสินค้าหรือบริการทางการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความคาดหวังที่จะได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ประทับใจ แต่ในขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวเป็นภาคส่วนที่จำเป็นต้องมีการสร้างหรือกระตุ้นจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุดเพราะนักท่องเที่ยวเป็นผู้ที่ร้องขอการบริการหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศ หากนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกในการเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวที่บริโภคพลังงานน้อยจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

^{๔๙} ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์, หลักการตลาด พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ท็อป จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๙๘.

๕) นักเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม เป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวสู่สิ่งแวดล้อมที่คอยเคลื่อนไหวเพื่อป้องกันการบุกรุกหรือการทำลายสิ่งแวดล้อม ยกตัวอย่างเช่น เครือข่ายต้านโรงไฟฟ้าถ่านหินของเมืองกระบี่ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าทุกภาคส่วนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน เพราะการสร้างคามยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นทั้งตัวอุปสงค์ และอุปทานที่มีต่อการท่องเที่ยว รวมถึงการปรับตัวให้ก้าวทันต่อเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็วในยุคสมัยปัจจุบัน อีกทั้งทรัพยากรบุคคลเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนามากที่สุด

๒.๓.๖ เป้าหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนซึ่งเป็นสิ่งที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกๆ ด้านต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ใน ๓ ส่วนดังต่อไปนี้^{๕๐}

๑) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันนับได้ว่าอยู่ในขั้นวิกฤต อันเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาต่างๆ โดยปราศจากการจัดการที่ดีพอ จึงส่งผลให้ทรัพยากรเกิดความเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงต้องร่วมมือกันอย่างเต็มที่รวมไปถึงการท่องเที่ยวที่จะต้องมีการวางแผนและการจัดการที่ดีพอที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ อีกทั้งควรเร่งช่วยกันอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพทางธรรมชาติให้คงเดิมไว้ให้มากที่สุด

๒) ความยั่งยืนของสังคมและวัฒนธรรม สังคมและวัฒนธรรมไทยท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ได้รับผลกระทบจากกระแสวัฒนธรรมตะวันตกจนน่าเป็นห่วงว่าเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมไทยจะเลือนหายไปในที่สุด จึงเกิดความพยายามที่จะฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่ต่อไป จึงถือว่าเป็นเป้าหมายอีกด้านหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวเพื่อมุ่งสู่ความยั่งยืนต้องคำนึงถึง

๓) ความยั่งยืนของเศรษฐกิจ เมื่อมีการจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สภาพสังคม และวัฒนธรรม สภาพของการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะเกิดการพัฒนาขึ้นไปด้วยถึงแม้ว่าจะไม่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่รวดเร็ว หรือก้าวกระโดด แต่ก็สามารถเกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจแบบค่อยเป็นค่อยไป ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากกว่าการพัฒนาเศรษฐกิจในรูปแบบอื่นๆ

จากเป้าหมาย ๓ ส่วนสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องคำนึงถึง จึงทำให้ลักษณะของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น มีข้อสังเกตที่สำคัญ ๓ ประการคือ

ก) เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงคุณภาพ ได้แก่คุณภาพในการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชน คุณภาพของประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว และคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

ข) เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความต่อเนื่อง ในการจัดการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวสม่ำเสมอ และความต่อเนื่องในการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนมาใช้ประโยชน์ได้อย่างยาวนาน

^{๕๐} อ้างแล้วใน สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, รูปแบบที่พักแบบพำนักระยะยาวที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย, หน้า ๖๓-๖๔.

ค) เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความสมดุล ระหว่างอุปสงค์ (Demand) หรือความต้องการของนักท่องเที่ยวและประชาชนในชุมชน กับอุปทาน (Supply) หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวและศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรการท่องเที่ยว สามารถเสื่อมสลายได้ตามกาลเวลา สภาพดินฟ้าอากาศ การทำลายของมนุษย์ และการขาดการดูแลเอาใจใส่ หากได้การอนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาตลอดจน การดูแลรักษาจากมนุษย์และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง จึงจะส่งผลให้การท่องเที่ยวเจริญก้าวหน้าและพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ต่อไป

๒.๓.๗ สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบหลักของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเปรียบเสมือนเครื่องจักรสำคัญที่ขับเคลื่อนระบบการท่องเที่ยว ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการเดินทางท่องเที่ยวมักอธิบายในรูปแบบของอุปสงค์และอุปทานทางการท่องเที่ยว นั่นคือนักท่องเที่ยวต้องการพักผ่อนและใช้ช่วงเวลาวางหรือวันหยุด (Holiday periods) ในการเดินทางและประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว ซึ่งความต้องการ (Demand) เหล่านี้ก็จะได้รับการสนองตอบในรูปแบบของประสบการณ์การท่องเที่ยว จากการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวซึ่งก็คือ อุปทาน (Supply) ทางการท่องเที่ยวนั่นเอง^{๕๑} ได้ให้คำจำกัดความของอุปทานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ไว้ว่า หมายถึง ปริมาณของบริการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเต็มใจและสามารถทำการขายได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

ในขณะเดียวกันก็ได้ให้นิยามของอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว (tourism demand) ว่าหมายถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปซื้อสินค้าและบริการหรือบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวจะต้องมีความต้องการ มีอำนาจซื้อ และมีความเต็มใจที่จะจ่ายสินค้าและบริการที่กำหนดในเวลานั้นๆ ปริมาณสินค้าและบริการการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงย่อมหมายถึงการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอุปสงค์การท่องเที่ยวด้วย อุปสงค์การท่องเที่ยวเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เกิดความต้องการขายสินค้าทั่วไป และสินค้าการท่องเที่ยวอื่นๆ โดยเฉพาะธุรกิจย่อยที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม บริษัทนำเที่ยว สายการบิน ช่วยเพิ่มรายได้แก่ท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวมีการขยายตัวมากขึ้น ประเภทของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวภายใต้กรอบของธุรกิจที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

๑) ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์เป็นธุรกิจที่ให้บริการการนำเที่ยว จัดหาและบริการนักท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบายระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ

^{๕๑} ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๕๖-๕๘.

โดยประสานงานกับธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางท่องเที่ยวตั้งแต่ก่อนออกเดินทางไปจนถึงเดินทางกลับ

๒) ธุรกิจเรือท่องเที่ยว คือ การให้บริการนำเที่ยวทางเรือทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่ต้องค้างคืนทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ธุรกิจเรือท่องเที่ยวรวมไปถึงเรือสปีดโบท เรือหางยาว หรือเรือสำราญ

๓) ธุรกิจที่พักแรมเป็นธุรกิจหลักธุรกิจหนึ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดการใช้พลังงานและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยธุรกิจที่พักแรมเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวไปใช้บริการเพื่อพักผ่อนในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว เช่น รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โรงแรม บ้านพักตากอากาศ หอพัก เป็นต้น

๔) ธุรกิจจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก เป็นธุรกิจหลักอีกประเภทหนึ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตอย่างเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวซื้อหาเป็นของฝาก หรือของที่ระลึกว่าได้เดินทางมาเยี่ยมเยือนแหล่งท่องเที่ยวเรียบร้อยแล้ว

๕) ธุรกิจร้านอาหารเป็นธุรกิจที่อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง แต่เป็นธุรกิจที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในขณะที่ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ด้วยการจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่นักท่องเที่ยวต้องการ

๖) ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม เป็นอีกธุรกิจหลักที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มกับนักท่องเที่ยว

๗) ธุรกิจการธนาคาร เป็นการให้บริการรับแลกเปลี่ยนเงินสกุลต่างๆ รวมถึงการฝากและถอนเงินระหว่างประเทศด้วย ซึ่งในปัจจุบันมีความสะดวกมากเพราะธนาคารพาณิชย์ ทุกแห่งใช้ระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถฝากและถอนเงินระหว่างประเทศได้ทันที และระบบการใช้บัตรเครดิต (Credit Card) ที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการจ่ายเงินของนักท่องเที่ยว

๘) ธุรกิจการคมนาคมและขนส่ง เป็นธุรกิจที่ให้บริการยานพาหนะทุกประเภทแก่นักท่องเที่ยวที่ไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่นักท่องเที่ยวต้องการ เป็นธุรกิจที่ส่งผลกระทบอย่างมากต่อการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเข้าสู่ชั้นบรรยากาศ

๙) ธุรกิจบันเทิงและพักผ่อน เป็นธุรกิจหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในการให้บริการนักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวและสัมผัสวิถีชีวิตยามค่ำคืน (Nightlife Tourism) สถาบันบันเทิงจะประกอบไปด้วย ดิสโก้เธค คาราโอเกะ โรงภาพยนตร์ การแสดงโชว์ การแสดงแสง สี เสียงทุกประเภท เป็นต้น อย่างไรก็ตามในพื้นที่อนุรักษ์จะไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมากนักเนื่องจากข้อบังคับทางกฎหมาย

ดังนั้นเมื่อมีความต้องการการท่องเที่ยวแล้วย่อมมีธุรกิจต่างๆ ที่หลากหลายเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์กำไร จากการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น เกิดสิ่งบริการใหม่ๆ ขึ้นในประเทศ และท้องถิ่นทำให้จำเป็นต้องเกิดการปรับตัวขอท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อรักษาทรัพยากรท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมธรรมชาติฯฯ ให้คงอยู่และสามารถสร้างการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

ในปัจจุบันการสร้างเครือข่าย ถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการทำงานที่ได้รับการยอมรับ ทั้งในภาคธุรกิจเอกชนที่แสวงหากำไร และองค์การพัฒนาเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร กลุ่มอาสาสมัครของประชาชน จนถึงองค์การระหว่างประเทศ เนื่องจากไม่มีองค์การใดที่จะมีความพร้อมทั้งทางด้านทรัพยากร เงินทุน ฯลฯ หรือถ้าจะมีก็อาจจะน้อยมาก ดังนั้นการระดมเอาส่วนที่ดีของแต่ละบุคคลกลุ่มหรือแต่ละองค์การมีเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้สามารถลดข้อจำกัดในการทำงานลงด้วย

๒.๔.๑ ที่มาของการเกิดเครือข่าย

เครือข่ายไม่ใช่เรื่องใหม่ในสังคมไทยและสังคมตะวันตก ในสังคมชนบทไทย การพึ่งพาอาศัยร่วมมือกันทำงานเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต คำพูดที่ว่า “พริกอยู่บ้านเหนือ เกลืออยู่บ้านใต้ ข้าตะไคร้อยู่บ้านเพื่อน” สะท้อนให้เห็นถึง เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านซึ่งพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประเพณีทำบุญในเทศกาลต่างๆ ตลอดจนการเกณฑ์แรงงานในท้องถิ่นเพื่อมาลงแขกเกี่ยวข้าว ล้วนเป็นตัวอย่างของการรวบรวมผู้คนมาทำงานร่วมกันโดยอาศัยความสัมพันธ์ที่มีต่อกันมาแต่เดิม

ในสังคมตะวันตก การสร้างเครือข่ายเป็นกลยุทธ์ที่นิยมใช้กันในหมู่นักปฏิรูปสังคมยุโรปในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ และ ๑๙ เพียงแต่ไม่ได้ใช้ชื่อว่า “เครือข่าย” เท่านั้น เมื่อแนวคิดการทำงานแบบเครือข่ายปรากฏขึ้นอีกครั้งในแวดวงการทำงานพัฒนาในช่วง ๒๐ – ๓๐ ปีที่ผ่านมา เรื่อง เครือข่ายจึงเปรียบเสมือนเหล่าเก้าในขวดยใหม่ ซึ่งเมื่อผนวกเข้ากับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีด้านข่าวสารข้อมูล ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำงานเครือข่าย ก็ทำให้การทำงานเครือข่ายพัฒนาขึ้นไปอีก^{๕๒}

ที่มาของการสร้างเครือข่ายสามารถแบ่งได้ดังนี้^{๕๓}

๑) ความต้องการความชำนาญเฉพาะด้านในการแก้ไขปัญหา ความชำนาญเฉพาะด้านของบุคคลหรือองค์การจะช่วยให้มองเห็นปัญหาได้ชัดเจน

๒) ต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงาน

๓) ต้องการมีเพื่อนหรือกลุ่มในการทำงาน

๔) ต้องการทรัพยากรในการทำงาน

๕) ต้องการรับภาระความเสี่ยงในการทำกิจกรรมร่วมกัน

๖) ต้องการประหยัด เนื่องจากการแบ่งปันงานกันทำ ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน

การเกิดขึ้นของเครือข่ายแต่ละเครือข่าย ต่างมีจุดเริ่มต้นหรือถูกสร้างมาด้วยวิธีการที่ต่างกันไป ดังนั้นการเกิดขึ้นของเครือข่ายแต่ละเครือข่ายจึงมีสาเหตุปัจจัยสนับสนุนและการก่อรูปเครือข่ายที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้^{๕๔}

^{๕๒} นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๑-๒.

^{๕๓} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ส.เอเชียเพรส, ๒๕๔๓), หน้า ๓๗-๔๓.

๑) เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เครือข่ายลักษณะนี้มักจะเกิดขึ้นเองโดยไม่มีใครจัดตั้งซึ่งเป็นผลมาจากการความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์ เช่น ความสัมพันธ์ของระบบครอบครัวและเครือญาติ ความสัมพันธ์ของครูอาจารย์และลูกศิษย์ เป็นต้น

๒) เครือข่ายที่เกิดจากวิกฤตการณ์ของสังคมมนุษย์ เป็นการเกิดเครือข่ายที่เป็นผลมาจากการเกิดปัญหา หรือวิกฤตการณ์ขึ้นในสังคมที่สมาชิกตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาในลักษณะของการรวมพลังกัน เช่น เครือข่ายพิทักษ์ป่า เครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำ เป็นต้น

๓) เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยวิวัฒนาการ เป็นการเกิดเครือข่ายเนื่องจากความสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น มารวมกันโดยวัตถุประสงค์บางอย่างเป็นเวลานานในลักษณะของกลุ่มและองค์การ แล้วพัฒนาความสัมพันธ์เป็นเครือข่าย เช่น จากกลุ่มแบบสภากาแฟพัฒนาเป็นเครือข่ายประชาคมหมู่บ้าน หรือประชาคมเมือง เป็นต้น

๔) เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยการจัดตั้ง เป็นการเกิดเครือข่ายที่มีผู้จัดตั้งและให้การสนับสนุนเพื่อวัตถุประสงค์บางประการ จนสมาชิกรวมกันเป็นเครือข่าย ทั้งการจัดตั้งโดยผู้นำรัฐบาล ภาคเอกชนและองค์การพัฒนาเอกชน เช่น เครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เครือข่ายสหกรณ์ เครือข่ายกระทรวงต่างๆ

จากที่มาและการเกิดขึ้นของเครือข่าย จะเห็นว่าเครือข่ายมีที่มาจากหลายวิธีการแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากวิกฤตการณ์ของสังคมมนุษย์ เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยวิวัฒนาการ และเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยการจัดตั้ง ซึ่งการเกิดขึ้นของเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ อาจเริ่มต้นมาจากเครือข่ายทั้งสี่ลักษณะดังกล่าวก็ได้ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการรวมกลุ่มของหน่วยงาน องค์การ และคนในพื้นที่เห็นถึงความสำคัญของการรักษาประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นจนรวมตัวกันเป็นเครือข่ายและร่วมมือกันทำงานเพื่อความพยายามที่จะรักษาวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

๒.๔.๒ ความหมายของเครือข่าย

นักวิชาการได้ให้คำจำกัดความหรือความหมายของคำว่า “เครือข่าย” ไว้มากมายแตกต่างกันซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของเครือข่ายดังนี้

Catherine Alter และ Jerald Hage^{๕๔} ให้ความหมายของ เครือข่าย ไว้ว่า เครือข่ายเป็นรูปแบบทางสังคมที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์การ เพื่อแลกเปลี่ยนการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและการร่วมกันทำงาน เครือข่ายประกอบด้วยองค์การจำนวนหนึ่งซึ่งมีอาณาเขตแน่นอนหรือไม่ก็ได้ องค์การเหล่านี้มีฐานเท่าเทียมกัน

^{๕๔} สนธยา พลศรี, เครือข่ายการเรียนรู้ในการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๕๗.

^{๕๕} Alter, Catherine, and Hage, Jerald, *Organization Working Together* , (California : Sage, 1993), p 15.

Godgrey K.B. and J. Clarke^{๕๖} ให้ความหมายไว้ว่า เครือข่าย คือกลุ่มของคนหรือองค์การ ที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่บุคคลหรือองค์การ สมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน การสร้างเครือข่ายเป็นการทำให้บุคคลและ องค์การที่กระจัดกระจายได้ติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และเป็นการร่วมมือกันด้วยความ สมัครใจ อีกทั้งสมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่าสร้าง การคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง

Murphy^{๕๗} ได้ให้ความหมายของการทำงานแบบเครือข่ายว่า หมายถึง สภาวะที่หน่วยงาน ภาครัฐร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของภาครัฐด้วยกัน องค์กรภาคเอกชน องค์กร ภาคประชาชน สถาบันวิชาชีพ หรือองค์การที่ไม่แสวงหากำไร เพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพื่อดำเนินกิจกรรม สาธารณะให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ไม่ได้ เกิดขึ้นในลักษณะของการบังคับหรือการสั่งการตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา

Stephen Goldsmith และ William D.Eggers^{๕๘} ได้นิยามความหมายของเครือข่ายไว้ว่า เครือข่ายคือโครงการริเริ่มต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ดำริให้มีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการ สาธารณะ โดยสามารถวัดเป้าหมายของผลงานได้ มีการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้แก่ละหุ่่นส่วน การงาน และได้กำหนดโครงสร้างการไหลของสารสนเทศไว้ เป้าหมายบั้นปลายของการทุ่มเท ดำเนินงานคือเพื่อสร้างคุณค่าสาธารณะให้เกิดขึ้นสูงสุด เป็นคุณค่าที่ยิ่งใหญ่กว่าผลรวมจากคุณค่าของ งานที่แต่ละหุ่่นส่วนการงานสามารถทำได้ตามลำพังโดยปราศจากการประสานร่วมมือ

Smith Joanna และ Priscilla Wohlsstatter^{๕๙} ๒๕๐ อธิบายว่าเครือข่าย คือ ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแสดงต่างๆ ภายในเครือข่ายมีลักษณะของความสมัครใจ (Voluntary) โดยที่ไม่มีองค์กรใด บังคับหรือสั่งการองค์การอื่นๆ ในเครือข่ายได้ ทั้งนี้ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะอยู่ในระดับที่สามารถ นำไปสู่การแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการดำเนินงานหรือการตัดสินใจร่วมกันระหว่างตัวแสดงต่างๆ ภายในเครือข่าย

ขณะที่นักวิชาการชาวไทย ได้นิยามคำว่า เครือข่าย ไว้ดังนี้

กาญจนา แก้วเทพ^{๖๐} ได้ให้ความหมายของเครือข่ายไว้ว่า เครือข่ายหมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์การหลายๆ องค์การ ที่ต่างฝ่ายต่างมีทรัพยากร มีเป้าหมาย

^{๕๖} Godgrey K.B. and J. Clarke, *The Tourism Development Handbook : A Practical Approach to Planning and Marketing*, (London : Cassell.2000),p 15.

^{๕๗} Murphy, *Tourism : A Community Approach*, (New York : Methuen.1992),p 682.

^{๕๘} Goldsmith , Stephen and William D. Eggers, *Governing by Networks : The New Shape of the Public Sector*, (Washington, D.C. : Brookings Institution Press.2004),p 24.

^{๕๙} Smith Joanna and Priscilla Wohlsstatter, *Understanding the Different Faces of Partnering*, (California : Sage.1993),p 250.

^{๖๐} กาญจนา แก้วเทพ, *เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน*, (กรุงเทพมหานคร : มายด์พับบลิชชิง. ๒๕๓๘), หน้า ๖๐-๖๑.

มีวิธีการทำงานเป็นของตัวเอง แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็จะมีการวางรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่สามารถติดต่อไปได้ ในการเข้าร่วมเป็นองค์การเครือข่าย แม้ว่าองค์การเหล่านี้จะมีบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน เช่น มีเป้าหมายการทำงานร่วมกันมีผลประโยชน์ร่วมกัน องค์การเหล่านี้ก็ยังคงมีความเป็นเอกเทศอยู่ เพราะการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเป็นการเข้าร่วมเพียงบางส่วนขององค์การเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มหรือองค์การตรงที่บุคคลทุกคนในกลุ่มจะต้องเข้าร่วมในทุกอย่างพร้อมกันหมด อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน รับผิดชอบในทรัพย์สินร่วมกันในช่วงระยะเวลายาวนานตราบเท่าที่ยังเป็นสมาชิกอยู่ ฯลฯ แต่การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายนั้น แม้จะมีบางอย่างร่วมกัน หรือมีกฎเกณฑ์บางอย่างร่วมกัน ฯลฯ แต่การเข้าร่วมนั้นก็ก็เป็นเพียงบางส่วนบางเลี้ยวเท่านั้น หรือเป็นการเข้าร่วมเพียงชั่วคราวเท่านั้น โดยที่แต่ละกลุ่มยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนเองเอาไว้ได้

วีระศักดิ์ เครือเทพ^{๖๑} ในฐานะนักวิชาการทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์เขียนหนังสือชื่อ “เครือข่าย : นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ได้สรุปความหมายของเครือข่ายโดยอิงกับกรอบวิเคราะห์ในทางรัฐประศาสนศาสตร์ว่าหมายถึงการจัดรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการทำงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่สองหน่วยงานขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชนที่แสวงหากำไร หน่วยงานพัฒนาเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร กลุ่มอาสาสมัครของประชาชน หรือองค์การระหว่างประเทศ เพื่อร่วมมือร่วมใจกันดำเนินภารกิจของสาธารณะบางประการ โดยมีองค์การภาครัฐเป็นแกนหลักของเครือข่าย ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงเหล่านี้เป็นไปในลักษณะที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความสัมพันธ์กันในลักษณะเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีเป้าหมายของความร่วมมือก็เพื่อต้องการแก้ไขปัญหาสาธารณะบางประการร่วมกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่องค์การใดองค์การหนึ่งอาจดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จได้โดยลำพัง

จากนิยามทั้งจากนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการชาวไทย สามารถสรุปความหมายของ “เครือข่าย” ว่าหมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มของคนหรือองค์การที่มีความสมัครใจมาพบปะกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกัน หรือลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยที่สมาชิกมีความเป็นอิสระ ขณะเดียวกันก็มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม ทางด้านข่าวสาร ฯลฯ โดยมีการจัดรูปแบบของการจัดการให้เป็นกลไกขับเคลื่อนเชื่อมโยงกิจกรรมร่วมกันและตระหนักถึงงานที่จะทำร่วมกัน ทั้งนี้ก็เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน

^{๖๑} วีระศักดิ์ เครือเทพ, เครือข่าย : นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแนวระนาบเพื่อการเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ, (กรุงเทพมหานคร : ซีโน ดีไซน์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๒-๓๕.

๒.๔.๓ ความสำคัญในการสร้างเครือข่าย

เมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายแล้ว พบว่าหลักการที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญนั้นประกอบด้วย ๓ ประการ คือ^{๖๒}

๑) สถานการณ์ปัญหาและสภาพแวดล้อม ได้แก่ สถานการณ์ปัญหาที่ซับซ้อนหลากหลายและขยายตัว เกินความสามารถของกลุ่มหรือองค์การใดองค์การหนึ่งที่จะดำเนินการแก้ไขได้จำเป็นต้องมีการรวมพลังหรือมีกลไกการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนนั้น รวมถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น เกิดการรวมกลุ่ม เครือข่าย เกิดผู้นำ เกิดประสบการณ์ และมีความต้องการที่จะเชื่อมโยงคนกลุ่ม และประสบการณ์นั้นให้เป็นขบวนการ เพื่อจัดการปัญหาและขยายผลการพัฒนา โดยนัยนี้จึงจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างเครือข่าย

๒) การสร้างพื้นที่ทางสังคม เครือข่ายเป็นเครื่องมือและเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการระดมทรัพยากรและความคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ต้องการขยายผลการพัฒนา เมื่อกลุ่มต่างๆ ที่มีความต้องการคล้ายกัน มีความคิดหรืออุดมคติเหมือนกัน มารวมกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับกลุ่ม หรือบุคคล หรือองค์การอื่นๆ ในสังคมทำให้กลุ่มของตนเองรู้สึกว่ามีพื้นที่ทางสังคมที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการตอบสนองทางด้านจิตใจความเชื่อมั่น และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ดังนั้นการสร้างพื้นที่ทางสังคมจึงเป็นการสร้างตัวตนของเครือข่ายให้ปรากฏขึ้น

๓) การประสานผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม เมื่อกลุ่มองค์การ หรือเครือข่ายมีการประสานประโยชน์ต่อกันในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันแล้ว สิ่งที่จะเกิดตามมาคือ เครือข่ายเกิดการเรียนรู้และมีกิจกรรมการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้เกิดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพเกิดความรู้ใหม่ๆ โดยการประสานผลประโยชน์อาจไม่ได้หมายถึงการให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนเท่านั้น แต่อาจหมายถึง การให้โอกาสในทางเลือกของฝ่ายต่างๆ ที่มีต่อกัน การได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย จะช่วยกระตุ้นให้เกิดเครือข่ายใหม่ และเกิดการรักษาพันธกรณีร่วมกันของเครือข่ายที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งจะเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนาเครือข่ายที่ต่อเนื่อง

ดังนั้นการรวมตัวกันเป็นเป็นเครือข่ายของหน่วยย่อยภาคส่วนต่างๆ จึงเป็นการประสานผลประโยชน์ในสถานะที่มีการแข่งขันและต่อรองสูง

๒.๔.๔ ลักษณะของเครือข่าย

หากกล่าวในภาพรวมจะเห็นได้ว่าเครือข่ายเป็นแบบฉบับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกันในสังคมมักจะเชื่อมโยงกันในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยระหว่างกัน คุณสมบัติที่ทำให้เครือข่ายมีลักษณะเฉพาะ คือการที่เครือข่ายแม้จะมี

^{๖๒} สุทธิย์ อาภากร (อบอุณ) ,เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๔๕),หน้า ๕๕-๕๘.

ลักษณะร่วมกับความเป็นองค์การหรือกลุ่ม แต่ไม่ทุกกลุ่มหรือทุกองค์การที่จะเรียกว่าเครือข่ายได้ ลักษณะของเครือข่ายที่สำคัญมีดังนี้^{๖๓}

๑) มีกลุ่มบุคคลหรือองค์กร

๒) กลุ่มเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์ ปฏิสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่ประสานกลุ่มหรือบุคคลเอาไว้สิ่งที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ก็คือข่าวสารข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ (หรือบางครั้งอาจไม่เป็นประโยชน์) ต่อการทำงาน

๓) มีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ลักษณะทั้ง ๓ ประการข้างต้นเป็นลักษณะทั่วไปของกลุ่ม (Group) หรือองค์การ (Organization) แต่เครือข่ายยังมีลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ

๔) มีความเป็นอิสระต่อกัน ความเป็นอิสระต่อกันนี้หมายถึง แต่ละกลุ่มก็มีเป้าหมายมีกิจกรรมของตนเองอยู่แล้ว การเข้ามาร่วมเครือข่ายเป็นการเข้ามาร่วมเป็นบางส่วนเพื่อทำกิจกรรมหรือโครงการร่วมกัน เมื่อโครงการสำเร็จแล้วเครือข่ายก็อาจสลายตัวไปได้

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า ลักษณะที่ดีของการทำงานเครือข่ายจำเป็นต้องมีองค์ประกอบหลักๆ ที่สำคัญ คือ เป็นเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจนและเป็นอิสระ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้การทำงานแบบเครือข่ายเป็นไปด้วยดี

๒.๔.๕ องค์ประกอบของเครือข่าย

สิ่งสำคัญที่จะทำให้เครือข่ายเกิดขึ้นและสามารถทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ก็คือ องค์ประกอบส่วนต่างๆ ของเครือข่าย เมื่อพิจารณาจากความเป็นมา แนวคิด ความหมายและลักษณะของเครือข่ายจะเห็นว่าเครือข่ายมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการดังต่อไปนี้^{๖๔}

๑) สมาชิกของเครือข่าย เครือข่ายจะต้องเริ่มต้นจากสมาชิก ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล กลุ่มคน องค์กร หรือชุมชนขนาดต่างๆ

๒) วัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน สมาชิกของเครือข่ายจะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเหมือนกัน มารวมกันเป็นเครือข่ายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

๓) ระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย สมาชิกของเครือข่ายมารวมกันด้วยความสมัครใจสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน มีความเท่าเทียมกันในการดำเนินกิจกรรม มีระบบในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์หรือการถักทอสายใยของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้เกิดความยั่งยืน

๔) การบริหารจัดการ สมาชิกเครือข่ายจะเป็นผู้ร่วมกันกำหนดการบริหารจัดการเครือข่ายทั้งโครงสร้างของเครือข่าย

^{๖๓} อ่างแล้วใน นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ, หน้า ๗-๘.

^{๖๔} อ่างแล้วใน สนธยา พลศรี, เครือข่ายการเรียนรู้ในการพัฒนาชุมชน, หน้า ๒๑๖-๒๑๗

๕) ผู้ประสานงานเครือข่าย เครือข่ายต้องมีผู้ประสานงาน ทำหน้าที่ประสานงาน บริหารและจัดการเครือข่ายที่คัดเลือกโดยสมาชิก

๖) กิจกรรมร่วมกัน เครือข่ายต้องมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของเครือข่าย

๗) การรวมพลังสมาชิก เครือข่ายต้องมีการรวมพลังหรือศักยภาพของสมาชิกไว้ใน การดำเนินงานร่วมกัน

๘) การสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน สมาชิกของเครือข่ายสนับสนุนส่งเสริมสมาชิกคนอื่นๆ ให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย

๙) การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สมาชิกของเครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเครือข่าย อย่างกว้างขวาง ทั้งการร่วมเรียนรู้ ร่วมสรุปบทเรียน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนงาน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

๑๐) ผลงานของเครือข่าย เครือข่ายจำเป็นต้องมีผลการดำเนินงานเพื่อเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของเครือข่าย ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวคือการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของเครือข่ายนั่นเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เครือข่ายมักจะประกอบไปด้วยสมาชิก กรรมการ ผู้ประสานงาน เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ กิจกรรม ลักษณะของความสัมพันธ์ รวมทั้งระยะเวลา ความถี่และวิธีที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำงานของเครือข่ายประสบความสำเร็จ กล่าวคือ ถ้าเครือข่ายขาดองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งไปก็อาจจะทำให้การทำงานของเครือข่ายไม่ประสบความสำเร็จ

๒.๔.๖ การสร้างเครือข่าย

ขณะที่การสร้างเครือข่ายกำลังกลายเป็นสิ่งที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ เนื่องมาจาก การมองเห็นประโยชน์ของการร่วมมือกันทำงาน การสร้างเครือข่ายจึงกลายเป็นทางออกทางหนึ่งในการ แก้ไขปัญหา แต่สิ่งที่สำคัญที่ต้องตระหนักถึงก็คือ ไม่ใช่ทุกเครือข่ายที่จัดตั้งขึ้นมาจะสามารถทำงาน ได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้การทำงานที่ไม่ประสบความสำเร็จของเครือข่าย อาจจะไม่ใช่มาจากปัญหาทางด้านการจัดการแต่อาจจะเริ่มมาตั้งแต่ขั้นตอนของการสร้างเครือข่าย ขณะที่นักวิชาการที่กล่าวถึงการก่อรูปเครือข่ายหรือสร้างเครือข่ายไว้

การก่อรูปของเครือข่าย (Network Forming) มีดังนี้^{๖๕}

๑) การสร้างความตระหนักในปัญหาและสำนึกในการรวมตัว การดำเนินการของเครือข่าย จำเป็นต้องอาศัยฉันทานุมัติร่วมจากทุกภาคีที่เกี่ยวข้องเพราะฉันทานุมัติจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจ

^{๖๕} อ่างแล้วใน เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการ ปฏิรูปการศึกษา, หน้า ๖๓-๗๔.

โดยใช้กลยุทธ์ “การประชาสัมพันธ์” การประชาสัมพันธ์นอกจากจะทำให้รับรู้เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของเครือข่ายแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดสำนึกอยากเข้าร่วม

๒) การสร้างจุดร่วมผลประโยชน์ ถ้าเครือข่ายไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน เครือข่ายจะไร้พลังเพราะสมาชิกต่างก็ไม่ทราบว่าจะเครือข่ายนั้นจัดตั้งขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์อะไร ดังนั้นจึงต้องหา “ประเด็น” (Issues) ที่จะเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะทำให้เกิดการรวมตัวกัน ซึ่งกุญแจหลักของการสร้างจุดร่วมอยู่ที่การกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ให้ประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วม ซึ่งจะส่งผลให้ทุกภาคีอยากเข้ามามีส่วนร่วมกับเครือข่าย

๓) การแสวงหาแกนนำที่ดีของเครือข่ายแกนนำ คือ “ผู้เล่นหลัก” (Key Actors) ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และมีอิทธิพลเพียงพอในการผลักดันการปฏิรูปด้านต่างๆ เช่น ด้านนโยบาย ด้านการสร้างกระแส ด้านข้อมูลข่าวสาร ซึ่งผู้เล่นหลักอาจจะไม่ใช่คนที่มีตำแหน่งหรืออำนาจ แต่หมายถึงคนที่เป็ “ผู้นำตัวจริง”

๔) การสร้างแนวร่วมสมาชิกของเครือข่าย ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดว่า เครือข่ายจะดำเนินไปได้ยั่งยืนมากน้อยเพียงใด ก็คือปริมาณและคุณภาพของสมาชิกเครือข่าย ดังนั้น การสร้างแนวร่วมของสมาชิกเครือข่ายให้กว้างขวาง และการดึงปัจเจก กลุ่ม องค์กรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายจึงเป็นสิ่งจำเป็น

กระบวนการสร้างเครือข่าย อาจจำแนกออกเป็นขั้นตอนได้ ดังนี้^{๖๖}

๑) ขั้นตอนการตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เป็นขั้นตอนที่ผู้ปฏิบัติงานหรือฝ่ายจัดการตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายเพื่อที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายรวมทั้งพิจารณาองค์กรต่างๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมเข้าเป็นเครือข่ายในการทำงาน

๒) ขั้นการติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นสมาชิกภาคีเครือข่าย เป็นขั้นตอนของการติดต่อสัมพันธ์ชักชวนให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการทำงาน จึงต้องสร้างความคุ้นเคยและการยอมรับรวมทั้งความไว้วางใจระหว่างกัน เป็นขั้นตอนของการปลูกจิตสำนึกโดยการให้และแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือหว่านล้อมให้อยากแก้ปัญหาาร่วมกัน อาจเรียกว่าเป็นขั้นตอนเตรียมกลุ่ม หรือเตรียมเครือข่าย

๓) ขั้นตอนการสร้างพันธมิตรร่วมกัน เป็นขั้นตอนที่องค์กรเข้าสูการตกลงที่จะทำงานร่วมกัน

๔) ขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์ เป็นขั้นตอนที่การสร้างเครือข่ายปรากฏผลงานเป็นรูปธรรม เป็นขั้นตอนของการทำกิจกรรมโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน ขณะเดียวกันมีการตกลงกันในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งเริ่มต้นด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม กำหนดกิจกรรม จัดทำข้อตกลงในการทำงาน กำหนดบทบาทของสมาชิกรวมทั้งสิทธิหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม เป็นต้น

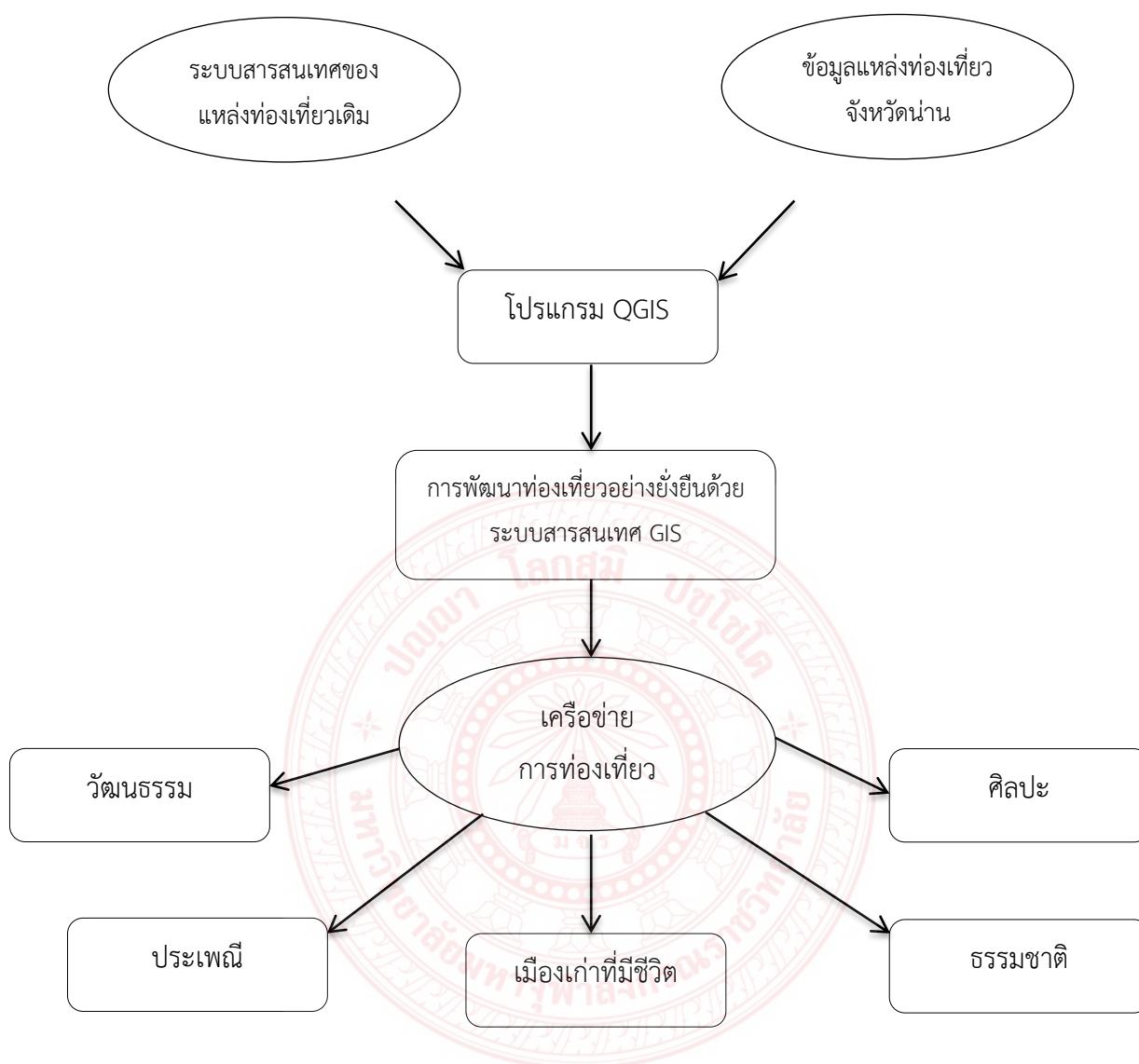
๕) หลังจากขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์ จนนนำไปสู่การทำกิจกรรมร่วมกันแล้วเมื่อผลงานปรากฏชัด องค์กรเครือข่ายจะแน่นแฟ้น พร้อมกับการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของฝ่ายปฏิบัติการแล้ว อาจนำไปสู่การขยายตัวในรูปการขยายกิจกรรมหรือ

^{๖๖} บัณฑิต อ่อนคำ, ๖๐ ปีบัณฑิต อ่อนคำ ยิ่งนานยิ่งมั่นคง พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สามเสนการพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๒๕-๓๐.

การขยายกลุ่มตามพื้นที่ หรือตามลักษณะของกิจกรรม ระดับการสร้างเครือข่ายในขั้นตอนนี้อาจอยู่ในระดับการเข้า “ลงทุน” ในองค์การใหม่ และการจัดตั้งองค์การใหม่ร่วมกัน นอกจากนั้น ความสำเร็จของเครือข่ายยังขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ตั้งแต่องค์การที่จะมาเข้าร่วมเป็นเครือข่าย การบริหารจัดการเครือข่าย รวมถึงคุณภาพของบุคลากรที่ทำงานอยู่ในเครือข่ายด้วย

สรุปได้ว่า ขั้นตอนในการสร้างเครือข่ายประกอบด้วย การตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ซึ่งจำเป็นต้องมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การติดต่อกับองค์การที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกหรือภาคีเครือข่าย การพัฒนาความสัมพันธ์ และการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งขั้นตอนต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

สรุปผลของการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งสี่แนวคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ด้วยการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืนด้วยการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี และต้องให้ความสำคัญในการดำเนินธุรกิจระยะยาว มุ่งเน้นการวางแผนและการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อรักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมทั้งการประยุกต์การท่องเที่ยวเข้ากับกรอบการวางแผนในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่นให้ชุมชนมีบทบาทต่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างโอกาสการเข้าถึงของชุมชน เกิดการระเบิดจากภายในคือความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยการอาศัยตัวระบบเทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เข้ามาช่วยในการจัดการ ระบบสารสนเทศ (Information System) ซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการเพื่อรวบรวม จัดเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการภายในเวลาอันรวดเร็ว โดยกระบวนการทำงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ซอฟต์แวร์ (Software) ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ (Geographic Data) และการออกแบบ (Personnel Design) ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) แล้วสามารถนำเอาข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ประมวลผลร่วมกัน เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับข้อมูลในพื้นที่ต่างๆ จะเห็นได้ว่าทุกภาคส่วนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน เพราะการสร้างความยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นทั้งตัวอุปสงค์ และอุปทานที่มีต่อการท่องเที่ยว รวมถึงการปรับตัวให้ก้าวทันต่อเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็วในยุคสมัยปัจจุบัน อีกทั้งทรัพยากรบุคคลเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนามากที่สุด ดังนั้นเมื่อมีความต้องการการท่องเที่ยวแล้วย่อมมีธุรกิจต่างๆ ที่หลากหลายเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์กำไร จากการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น เกิดสิ่งบริการใหม่ๆ ขึ้นในประเทศ และท้องถิ่นทำให้จำเป็นต้องเกิดการปรับตัวขอท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อรักษาทรัพยากรท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ฯลฯ ให้คงอยู่ และสามารถสร้างการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพแสดงความเชื่อมโยงของแนวคิดดังกล่าวได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงความสัมพันธ์ของแนวคิดการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่าน

๒.๕ ข้อมูลสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

จังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวอีกจังหวัดหนึ่ง จากสถิติของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวสัมผัสกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของจังหวัดน่านทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ปี ๒๕๕๘ มีจำนวน ๕๒๑,๐๓๖ คน และปี ๒๕๕๙ มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น ๕๘๕,๐๘๒ คน^{๖๗} ด้วยความที่จังหวัดน่านมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สูง อีกทั้งทรัพยากรธรรมชาติภายในจังหวัดน่านก็มี

^{๖๗} สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน,ชุดข้อมูลกลาง ๔ เรื่อง,[ออนไลน์],แหล่งที่มา,http://nan.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=๓๐๘:๔&catid=๑๐๐&Itemid=๕๗๙,[๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒]

หลากหลาย ทั้งนี้ในจังหวัดน่านยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกหลายแห่งที่มีความสวยงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดน่านที่ทำการการศึกษาโดยได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวที่ศึกษาจำนวน ๑๕ แห่งจากสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน^{๖๘} ดังนี้

๑. วัดภูมินทร์

ตั้งอยู่ที่บ้านภูมินทร์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ใกล้กับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน เดิมชื่อ "วัดพรหมมินทร์" เป็นวัดที่แปลกกว่าวัดอื่น ๆ คือ โบสถ์และวิหารสร้างเป็นอาคารหลังเดียวกัน ประตุนับทั้งสี่ทิศ แกะสลักลวดลายโดยช่างฝีมือล้านนาสวยงามมาก นอกจากนี้ฝาผนังยังแสดงถึงชีวิตและ วัฒนธรรมของยุคสมัยที่ผ่านมาตามพงศาวดารของเมืองน่าน วัดภูมินทร์สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๑๓๙ โดยพระเจ้าเจตบุตรพรหมมินทร์ เจ้าผู้ครอง เมืองน่านได้สร้างขึ้นหลังจากที่ครองนครน่าน ได้ ๖ ปี มีปรากฏในคัมภีร์เมือง เหนือว่าเดิมชื่อ "วัดพรหมมินทร์" ซึ่งเป็นชื่อของเจ้าเจตบุตรพรหมมินทร์ ผู้สร้างวัด แต่ตอนหลังชื่อวัดได้เพี้ยนไปจากเดิมเป็น วัดภูมินทร์

๒. วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร

อยู่ตรงข้ามพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุไว้ภายใน นับเป็น ปูชนียสถานสำคัญ เป็นเจดีย์ที่ได้รับอิทธิพลทางด้านศิลปะสุโขทัย ภายในวัดประดิษฐาน เจดีย์ ช้างค้ำ ซึ่งเป็นศิลปะสมัยสุโขทัย อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๐ รอบเจดีย์มีรูปปั้นช้างปูนปั้นเพียงครึ่ง ตัว ประดับอยู่โดยรอบ พระธาตุเจดีย์สร้าง ด้วยอิฐถือปูน มีฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสซ้อนกัน ๓ ชั้น กว้างด้านละ ๙ วา ฐานจากชั้นแรกสูงถึงชั้นสองมีรูปช้างค้ำอยู่ในลักษณะ เหมือนฐาน รองรับไว้ด้านละ ๖ เชือก รวมทั้งหมด ๒๔ เชือก ช้างแต่ละตัวโผล่ส่วนหัวลอย ออกมาครึ่งตัวหาหน้าทั้งคู่ยื่นพ้นออกมา จาก เหลี่ยมฐาน เหนือขึ้นไปเป็นฐานปัทม์ (ฐานบัว) ซ้อนกัน ๓ ชั้น และเป็น องค์ระฆังแบบลังกา ต่อจากองค์ระฆังทำเป็นฐานเชิงรองรับ มาลัยลูกแก้ว ลดหลั่นกันไปเป็นส่วนยอด ปัจจุบันพระธาตุ เจดีย์ช้างค้ำได้รับการบูรณะซ่อมแซม และหุ้มด้วยแผ่นทองเหลืองทั้งองค์มีความสวยงาม มาก

นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปทองคำ ปางลีลา คือ พระพุทธรูปนันทบุรี ศรีศากยมุณี ซึ่งเป็นทองคำ ๖๕ % สูง ๑๔๕ เซนติเมตร ยอดพระโมหี ทำเสริมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ หน้า ๖๙ บาท เจ้าจ้าวพารผาสุม เจ้าผู้ครองนครน่านองค์ที่ ๑๔ แห่งราชวงศ์ภูคา เป็นผู้สร้างเมื่อวันพุธ เดือน ๖ เหนือ พ.ศ. ๑๙๖๙ เป็น ศิลปะสุโขทัย ประดิษฐานอยู่ที่หอพระไตรปิฎกใหญ่ที่สุดในประเทศ

พระวิหารหลวงวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร เป็นวิหารขนาดใหญ่รูปทรงสร้างตามสถาปัตยกรรม ทางภาคเหนือ ลักษณะภายในโอโถง ด้านหน้ามีสิงห์คู่ยืนตรงเชิงบันไดด้านละตัว มีทางเข้า ๓ ทาง ประตูกลางทำเป็นประตูใหญ่ และประตูเล็กอยู่ด้านซ้าย และด้านขวามีทาง ขึ้นเป็นประตูเล็ก ๆ ตรง ข้ามพระประธานด้าน ทิศตะวันออกและตะวันตกอีก ๒ ข้าง ทำหลังคาซ้อนกัน ๒ ชั้น มุขลดด้านหน้า และด้านหลัง หน้าบันตัดด้วยแผ่นกระดานเรียงต่อกัน แล้วประดับที่ขอบเสาด้านหน้าทุกต้นตามลักษณะ

^{๖๘} สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน, แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ๑๕ อำเภอ, (น่าน : โรงพิมพ์น่าน ออฟเซต, ๒๕๖๐), หน้า ๕-๒๐.

สถาปัตยกรรม ล้วนชาวไทยภายในพระวิหาร กว้างขวาง มีเสาปูนกลมขนาดใหญ่ ขนาด ๒ คนโอบรอบ จำหลักลวดลายปูนปั้นนูนสูงไว้ เหนือจากระดับพื้นพระวิหาร ๑.๕๐ เมตร เป็นลวดลายกนกกระย้าย่อยเหมือน ลวดลายที่เสาในวิหารวัดภูมินทร์

๓. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน

เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำจังหวัดน่าน ตั้งอยู่ในบริเวณคุ้มของอดีตเจ้าผู้ครองนครน่าน ถนนผากอง ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน มีพื้นที่ทั้งสิ้น ๑๔ ไร่ ๒ งาน ๓๒ ตารางวา รายล้อมด้วยถนนที่สำคัญได้แก่ ถนนผากองด้านทิศตะวันออก ถนนสุริยพงษ์ด้านทิศใต้ และถนนมหาพรหมด้านทิศเหนือ อาคารพิพิธภัณฑ์เดิมเป็นหอคำที่พระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ พระเจ้าน่านทรงสร้างขึ้นเป็นที่ประทับ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๔๖ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนสองชั้น แบบตรีมุขหรือรูปตัวที รูปแบบผสมผสานระหว่างแบบศิลปะตะวันตกและศิลปะไทย โครงสร้างภายในเป็นไม้ หันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีมุขออกด้านหน้า หลังคามุงด้วยไม้แป้นเกล็ด^{๖๙}

เมื่อเจ้ามหาพรหมสุรธาดา เจ้าผู้ครองนครน่านองค์สุดท้ายถึงพิราลัย เจ้านายบุตรหลานของเจ้าผู้ครองนครน่านจึงไม่มอบหอคำหลังนี้พร้อมที่ดินทั้งหมดให้แก่รัฐบาล เพื่อใช้เป็นศาลากลางจังหวัดน่าน ปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ ต่อมาเมื่อกระทรวงมหาดไทยได้ก่อสร้างศาลากลางจังหวัดขึ้นใหม่ กรมศิลปากรจึงได้ขอรับมอบอาคารหอคำ เพื่อให้เป็นสถานที่จัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน ขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๕๑๗ และประกาศจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน ขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ อย่างเป็นทางการ ภายในแบ่งส่วนการจัดแสดงเป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นบน จัดแสดงเกี่ยวกับเรื่องโบราณคดีและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แบ่งเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

๑.ห้องโถงใหญ่ เคยเป็นท้องพระโรงสำหรับเสด็จออกว่าราชการของเจ้าผู้ครองนคร จัดแสดงข้อมูลทางภูมิรัฐศาสตร์ของจังหวัดน่าน การสร้างบ้านแปงเมือง หลักฐานศิลาจารึก ลำดับเชื้อสายของเจ้าผู้ครองนคร เครื่องใช้ส่วนพระองค์ ภาพถ่ายโบราณ เงินตราและอาวุธ

๒.ห้องปีกอาคารและเฉลียง จัดแสดงเรื่องราวด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ศิลปะ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่ปรากฏร่องรอยหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดน่าน แหล่งโบราณคดีและโบราณวัตถุจากการขุดค้นในพื้นที่เก็บกักน้ำบริเวณเหนือเขื่อนสิริกิติ์ เครื่องถ้วยจากแหล่งเตาเผาในจังหวัดน่าน ศิลปะสุโขทัยและศิลปะล้านนาที่ก่อให้เกิดแนวคิดงานศิลปกรรมสกุลช่างเมืองน่าน

๓.ห้องจัดแสดงงาช้างดำ ซึ่งเป็นสมบัติล้ำค่าคู่บ้านคูเมืองน่านมาแต่โบราณ

ชั้นล่าง แบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

๑.ห้องโถง จัดแสดงเรื่องราวด้านชาติพันธุ์วิทยา เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของภาคเหนือ มีการจำลองลักษณะบ้านเรือน ร้านน้ำ ห้องนอน ครุฑไฟ เครื่องใช้ชีวิตประจำวัน การทอผ้าและตัวอย่างผ้าพื้นเมืองน่านแบบต่างๆ รวมถึงเรื่องประเพณีความเชื่อ การแข่งเรือยาว และงานสงกรานต์ เป็นต้น

^{๖๙} มิวเซียมไทยแลนด์, พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา, <http://www.museumthailand.com/th/museum/Nan-National-Museum>, [๑ มีนาคม ๒๕๖๒]

๒.เหลียงด้านหลังและปีกอาคาร จัดแสดงเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของเผ่าชนต่างๆ ในจังหวัดน่าน อาทิ ไทลื้อ แม้ว เยาวี๋ ชนเผ่าตองเหลือง สูดทำยเป็นห้องที่ระลึกและห้องเชิดชูเกียรติศิลปินแห่งชาติชาวจังหวัดน่าน

๔. วัดมิ่งเมือง

ตั้งอยู่ที่ถนนสุริยพงษ์ เป็น เป็นที่ประดิษฐานเสาหลักเมืองของจังหวัดน่าน ประวัติของวัดมิ่งเมือง คือ เดิมเป็นวัดร้าง มีเสาหลักเมืองที่เป็นท่อนซุงขนาดใหญ่สองคนโอบ พบที่ซากวิหาร ในราวปี ๒๔๐๐ เจ้าอนันตวรฤทธิเดช เจ้าครองนครน่านสถาปนาวัด ใหม่ ตั้งชื่อว่า วัดมิ่งเมือง ตามชื่อที่เรียกเสาหลักเมืองว่า เสา มิ่งเมือง ต่อมาปี ๒๕๒๗ได้มีการรื้อถอนและสร้างอุโบสถหลังใหม่เป็น แบบล้านนาร่วมสมัยแบบในปัจจุบัน

ลักษณะเด่นคือ ลายปูนปั้นที่ผนังด้านนอกของพระอุโบสถ มีความสวยงามวิจิตรบรรจงมาก เป็นฝีมือตระกูลช่างเชียงแสน มีความวิจิตร งดงามมาก ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของชาวเมืองน่าน ฝีมือช่างท้องถิ่นยุคปัจจุบัน และในบริเวณวัดยังเป็น ที่ ประดิษฐานเสาหลักเมือง ซึ่งอยู่ในศาลาจตุรมุข ด้านหน้าพระอุโบสถ เสาหลักเมืองสูงประมาณ ๓ เมตร ฐานประดับด้วยไม้แกะสลดลาย ลงรักปิดทอง ยอดเสาแกะสลักเป็นรูปพรหมพักตร์มีชื่อ เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา

๕. ช่างเมืองน่าน

ตั้งอยู่ข้างวัดภูมินทร์ ในตัวเมืองน่าน เริ่มต้นบริเวณสี่แยกวัดพระธาตุช้างค้ำ บนถนนผากอง ระหว่างลานช่างเมือง หน้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ไปถึงสามแยกถนนจักรประโชติ ตำบล ในเวียงอำเภอ เมืองน่าน จังหวัด น่าน ๕๕๐๐๐ กาดช่างเมืองน่าน หรือถนนคนเดินวัดภูมินทร์ เป็นตลาดที่เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นที่ทำงานบูรณาการร่วมกันเปิดตลาดต้องชมขึ้น จึงถือเป็นโอกาสดีที่จะสร้างเอกลักษณ์พาณิชย์ อัตลักษณ์ของชาวน่าน ส่งเสริมให้เป็นแหล่งช่องทางการกระจายสินค้าเกษตร สินค้าหัตถกรรม OTOP ได้แก่ ผลไม้ส้มสีทอง ข้าวกล้องอินทรีย์ ขนมห้าสี ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสาหร่ายน้ำจืด ผ้าทอมือลายโบราณ เครื่องเงิน ฯลฯ จากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรถึงมือผู้บริโภคในราคายุติธรรม เข้าหลักการเอกลักษณ์พาณิชย์

กาดช่างเมืองน่าน เปิดทุกศุกร์ เสาร์ อาทิตย์โดยจะมีจุดเริ่มต้นบริเวณสี่แยกวัดพระธาตุช้างค้ำ บนถนนผากอง ระหว่างลานช่างเมือง หน้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ไปถึงสามแยกถนนจักรประโชติ เยื้องๆหน้าวัดภูมินทร์นักท่องเที่ยวสามารถมาเดินเที่ยวชมวัดวาอาราม ย่านช่างเมืองน่าน และแวะซื้อสินค้าจากร้านค้าต่างๆ ของสองฝากจากเมืองน่าน ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร เครื่องดื่ม ร้านเสื้อผ้า ร้านขายของฝากของที่ระลึก ฯลฯ โดยจะจัดเป็นประจำทุกวันศุกร์-เสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๑๗.๐๐-๒๒.๐๐ น.

๖. วัดสวนตาล

“วัดสวนตาล” ตั้งอยู่ถนนมหายศ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน เป็นวัดเก่าแก่ที่อยู่คู่บ้านคูเมืองน่านมาร่วม ๖๐๐ ปีสร้างขึ้นในสมัยพระนางปทุมมาวดีชายาของพญาภูเชิง เจ้าผู้ครองนครน่านเมื่อราวปี พ.ศ.๑๙๕๕ โดยสร้างขึ้น ณ บริเวณด้านนอกของกำแพงเมืองน่านด้านทิศเหนือ ซึ่งในอดีตเคยเป็นสวนตาลหลวงมาก่อน และเมื่อสร้างวัดแห่งนี้ขึ้นมาชื่อวัดจึงถูกเรียกตามชื่อของสวนตาลหลวงนั้นเอง นอกจากนี้วัดสวนตาลยังเป็นที่ประดิษฐานของ “พระเจ้าทองทิพย์” ทิพย์แห่งทอง

พระพุทธรูปสำริดองค์ใหญ่ด้วย ซึ่ง“พระเจ้าทองทิพย์” นี้จะประดิษฐานเป็นพระประธานอยู่ในวิหารหลังใหญ่ วัดสวนตาลมีลักษณะเป็นพระพุทธรูปสำริด ปางมารวิชัยองค์ใหญ่ที่มีขนาดหน้าตักกว้าง ๑๐ ฟุต สูง ๑๔ ฟุต ๔ นิ้วและถูกสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๑๙๙๓ โดยพระเจ้าติโลกราชแห่งนครเชียงใหม่โปรดเกล้าฯทั้งนี้เพื่อแสดงถึงชัยชนะ ที่พระองค์สามารถยึดเมืองน่านไว้ในพระราชอำนาจได้นั่นเอง และในทุกๆปีเมื่อถึงช่วงเทศกาลมหาสงกรานต์ ชาวน่านจะจัดให้มีงานนมัสการและสงน้ำ“พระเจ้าทองทิพย์” พระพุทธรูปองค์สำคัญที่ชาวน่านให้ความเคารพนับถือ และเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองมาแต่อดีตเป็นประจำ

๗. วัดพระธาตุเขาน้อย

วัดพระธาตุเขาน้อย ตำบลตุ้ใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน เป็นวัดราษฎร์ องค์พระธาตุตั้งอยู่บนยอดดอยเขาน้อย ซึ่งอยู่ด้าน ตะวันตกของตัวเมืองน่าน สร้างในสมัยเจ้าปู่แข็ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๐๓๐ องค์พระธาตุเป็นเจดีย์ก่อ อิฐถือปูนทั้งองค์ เป็นศิลปะพม่าผสมล้านนา ภายในบรรจุพระเกศาธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าได้ รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ ในสมัยพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๕๔ โดยช่างชาวพม่า และวิหารสร้างในสมัยนี้เช่นกันวัดพระธาตุเขาน้อยเป็นปูชนียสถานที่สำคัญ และเก่าแก่อีกแห่งหนึ่งของ จ.น่าน สันนิษฐานว่ามีอายุรุ่งเรืองราวเดียวกับพระธาตุแช่แห้ง ตั้งอยู่บนดอยเขาน้อย สูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ ๒๔๐ ม. หน้าวัดมีทางขึ้นเป็นบันไดนาค ๓๐๓ ขั้น

จากวัดพระธาตุเขาน้อย สามารถมองเห็นทิวทัศน์โดยรอบของตัวเมืองน่าน ปัจจุบันบริเวณลานชมทิวทัศน์ ประดิษฐานพระพุทธรูป อุดมมงคลนันทบุรีศรีน่าน ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางประทานพร บนฐานดอกบัวสูง ๙ เมตร บนยอดพระเกศาทำจากทองคำหนัก ๒๗ บาท สร้างขึ้นเนื่องในมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ฯ ทรงเจริญ พระชนมพรรษา ๖ รอบ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

๘. วัดพระธาตุแช่แห้งพระอารามหลวง

พระบรมธาตุแช่แห้ง พระธาตุคู่บ้านคู่เมืองของชาวน่าน วัดพระบรมธาตุแช่แห้งตั้งอยู่ที่บ้านหนองเต่า ตำบลม่วงตึ๊ด กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน อยู่ห่างจากตัวเมืองไปราว ๒กม. เส้นทางสาย น่าน-แม่จรม สันนิษฐานว่ามี อายุราว ๖๐๐ ปี พญาการเมืองโปรดให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๑๘๙๑ เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ที่ได้มาจาก กรุงสุโขทัย องค์พระธาตุมีความสูง๕๕.๕ เมตร ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ ๒๒.๕ เมตร บุด้วยทอง เหลืองหมดทั้งองค์ เป็นโบราณสถาน ที่งดงามที่สุดแห่งหนึ่งของล้านนา ทุกปีจะมีงานนมัสการ พระบรมธาตุแช่แห้ง ระหว่างวันขึ้น ๑๑ ค่ำ ถึง ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ทางเหนือ ซึ่งจะอยู่ราวปลายเดือนกุมภาพันธ์หรือต้นเดือนมีนาคมของทุกปี พระบรมธาตุแช่แห้งปูชนียสถานที่สำคัญของเมืองน่าน มีอายุกว่า ๖๐๐ ปี ตามพงศาวดารเมืองน่านกล่าวว่าพญาการเมืองโปรดเกล้าให้ สร้างขึ้นเพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่ได้มาจากเมืองสุโขทัยระหว่างปี พ.ศ.๑๘๙๑-๑๙๐๑ สถาปัตยกรรมด้านโบสถ์ของวัดพระธาตุแช่แห้ง ที่สำคัญและแสดงให้เห็นถึงแบบอย่างสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมสกุลช่างน่าน

พระบรมธาตุแช่แห้งเป็นศิลปะการก่อสร้าง ที่มีความวิจิตรงดงาม อีกแห่งหนึ่ง ของภาคเหนือที่เป็นศิลปะ การก่อสร้าง ที่ได้รับอิทธิพล การก่อสร้างมาจากเจดีย์พระธาตุหริภุญไชย โดยมีลักษณะ

โดยรอบๆ ของ องค์พระธาตุ คือจะมี การบูรบองค์ ด้วยทองจังโกในส่วน ของทางเดิน ขึ้นสู่องค์พระธาตุนั้น จะเป็นตัวพญานาค หน้าบันเหนือประตูทางเข้าลักษณะของการปั้น จะเป็นลายนาคเกี่ยวที่เป็น เอกลักษณ์เฉพาะของ ช่างฝีมือและของ ศิลปะ ของจังหวัดน่านโดยแท้จริง ชาวเมืองล้านนามีความเชื่อกัน ว่าการ ได้เดินทางไปสักการบูชากราบไหว้นมัสการองค์พระธาตุแช่แห้ง หรือชาวล้านนาจะเรียกกันว่า การชุธาตุ แล้วนั้นจะได้รับ อานิสงค์อย่างแรงกล้า ทำให้ชีวิตอยู่ดี มีสุข ปราศจากโรคร้ายต่างๆ มาเบียดเบียน หน้าทีการงานเจริญก้าวหน้า เป็นต้น และหากใครที่จะเดินทางไปนมัสการองค์พระธาตุแช่แห้ง นั้น สามารถเดินทางไปได้ทุกวัน ซึ่งจะเปิดให้เข้านมัสการตั้งแต่วันที่ ๐๖.๐๐-๑๘.๐๐ น

๙. วัดหนองบัว

วัดหนองบัวเป็นวัดที่เก่าแก่ประจำหมู่บ้านหนองบัว ต. ป่าคา อ. ท่าวังผา จ. น่านอยู่ท่ามกลางหมู่บ้านไทยลื้ออัน สงบร่มเย็น วัดแห่งนี้ เป็นอีกหนึ่งผลงานทางสถาปัตยกรรม และจิตรกรรม ขึ้นเอกของเมืองน่าน วัดหนองบัวเป็น วัดชาวบ้าน ลักษณะการตกแต่งภายในตัววิหารจึงเรียบง่ายกว่า ทั้งลักษณะวิหารก็เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าธรรมดา แต่กระนั้น วิหารวัดหนองบัว ก็เป็นอาคารที่ทรงคุณค่า ในแง่สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน ที่สวยงาม และหาชมได้ยาก จากคำบอกเล่า กล่าวว่า วัดนี้สร้างขึ้น ในราว พ.ศ.๒๔๐๕(สมัยรัชกาลที่ ๔) โดยท่านสุนันตะ (ครูบาหลวง) เป็น หัวเรี่ยวหัวแรง นำชาวบ้าน สร้างขึ้นเป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองบัว

สิ่งที่น่าสนใจในวัดหนองบัวภาพ คือจิตรกรรมฝาผนัง ที่ได้สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของผู้คน ในสมัย นั้นได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการแต่งกายของผู้หญิงที่นุ่งผ้าซิ่นลายน้ำไหลหรือผ้าซิ่นตีนจกที่สวยงาม นับว่ามี คุณค่าทางศิลปะและ ความสมบูรณ์ของภาพใกล้เคียงกับภาพจิตรกรรมฝาผนังของวัดภูมินทร์ในเมืองน่านเชื่อ กันว่า ภาพเขียนฝาผนังใน วัดหนองบัวแห่งนี้ เขียนขึ้นด้วยช่างสกุลเมืองน่านผู้เดียวกันกับ ผู้เขียนภาพฝาผนัง ในวัดภูมินทร์

๑๐. วัดศรีมงคล (วัดก่ง)

วัดศรีมงคล (ก่ง) ตั้งอยู่ที่ตำบลยม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เป็นวัดเก่าแก่ที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๓๙๕ พระสงฆ์ที่มีชื่อที่สุดของวัดนี้คือ หลวงปู่ก่ง ด้านหลังวัดมีลานชมวิว ซึ่งมีทัศนียภาพที่งดงาม มองเห็นทุ่งนาเขียวขจี และทิวเขาของดอยภูคาเรียงรายสลับซับซ้อน บริเวณนาข้าวมีที่พักและร้านกาแฟอีกน่าน มีสะพานไม้ไผ่เชื่อมจากตัววัดสามารถลงไปได้เดินเล่นถ่ายภาพได้ โดยบริเวณลานชมวิว ทางวัดได้จัดทำเป็นซุ้มและจุดชมวิวให้ถ่ายภาพหลายจุด รวมถึงร้านกาแฟบรรยากาศไทยๆ ให้พักผ่อนหย่อนใจ ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจ ทั้งวิหารหลวงที่มีภาพจิตรกรรมฝาผนังอันงดงาม โดยเลียนแบบการวาดของหนานบัวผัน จิตรกรชาวน่านเชื้อสายไทลื้อ ซึ่งวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดภูมินทร์และวัดหนองบัวของจังหวัดน่าน รวมถึงพิพิธภัณฑ์มรดกธรรมรังสี ซึ่งรวบรวมของโบราณต่างๆให้ได้ชม

๑๑. วัดภูเก็ต

วัดภูเก็ต ตั้งอยู่ใน ตำบลวรนคร อำเภอปัว จังหวัดน่าน เห็นชื่อแล้วอาจจะแปลกใจกันเล็กน้อยว่าชื่อวัด น่าจะอยู่ในจังหวัดภูเก็ต มากกว่าที่จะอยู่ใน จังหวัดน่าน ซึ่งตามจริงแล้ววัดภูเก็ต ตั้งชื่อตาม

หมู่บ้านที่ชื่อว่า หมู่บ้านเก็ด แต่ด้วยวัดตั้งอยู่บนเนินเขา ซึ่งทางเหนือ เรียกว่า "ดอย" หรือ "ภู" จึงตั้งชื่อว่า "วัดภูเก็ด" หมายถึง วัดบ้านเก็ดที่อยู่บนภู หรือ ดอย วัดภูเก็ด ถือว่าเป็นวัดที่มีภูมิทัศน์และวิวที่สวยงาม โดยจุดเด่นของวัด คือ มีระเบียงชมวิวด้านหลังวัด ติด กับทุ่งนาที่กว้าง ไกลพร้อมด้วยฉากหลัง เป็นภูเขา วนอุทยานดอยภูคา ในยามเช้าวัดภูเก็ดเป็นจุดชมวิวพระอาทิตย์ขึ้นทั้งดงามอีกแห่งหนึ่ง ด้านล่างวัดมี แม่น้ำไหลผ่าน ซึ่งเป็นน้ำซับซึมมาจากใต้ดินไหลรินรวมกันเป็นลำธารให้ฝูงปลาและสัตว์น้ำอยู่อาศัย ทาง วัดได้จัดให้เป็นเขตอภัยทานให้นักท่องเที่ยว สามารถให้อาหารจากลานข้างบน ผ่านท่อไหลลงไปให้กับฝูง ปลาได้ และสามารถมองเห็นฝูงปลาที่อยู่ด้านล่างได้อย่างชัดเจน มีอุโบสถทรงล้านนาประยุกต์ จิตรกรรม ฝาผนังสามมิติ เป็นที่ประดิษฐาน "หลวงพ่อแสนปั่ว หรือ หลวงพ่อพุทธเมตตา" ที่ศักดิ์สิทธิ์ หันพระพักตร์ ไปทางทิศตะวันออก ที่วัดภูเก็ดมีการสร้างอาคารและห้องพัก ที่มีลักษณะเหมือนกับโรงแรมทั่วไป ประมาณโรงแรมระดับ ๓ ดาว เพียงแต่ผู้ที่จะเข้ามาพักหากมาเพื่อปฏิบัติธรรมไม่ต้องเสียค่าที่พัก ซึ่ง แนวทางนี้วัดต่างๆสามารถนำไปพัฒนาต่อไปได้เพราะถือ ว่า เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้คนเข้าวัดเพื่อ ปฏิบัติธรรมมากขึ้นทั้งยังช่วยให้ผู้ที่เข้าพักได้มีโอกาสศึกษาวิถีชีวิต องค์กรที่พักอาศัยอยู่รอบวัดด้วย เว็บไซต์ของวัด <https://www.watphuket.com/>

๑๒. ศูนย์กาแฟไทยลือ

ร้านกาแฟบ้านไถลือ ตั้งอยู่ที่ ตำบลศิลาแลง อำเภอบัว จังหวัดน่าน เป็นร้านกาแฟของร้าน ลำดวนผ้าทอ ร้านขายของที่ระลึกและผ้าทอไถลือ ผ้าทอน้ำไหล ลายโบราณ ชื่อดังแห่งบัว อำเภอบัวลือ ว่าเป็นอำเภที่มีชาวไถลืออยู่มากที่สุดชาวไถลือมีประเพณีและวัฒนธรรมเป็นของตนเองโดยเฉพาะอย่าง ยิง เรื่องการแต่งกายแบบพื้นบ้าน ได้แก่ผ้าทอไถลือ นับว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของอำเภอนี้ ผ้าทอ ส่วนใหญ่เมื่อทอมาแล้วก็มีการจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านหน้าประดับด้วยภาพวาดปูม่านยาม่าน ภาพจิตรกรรมฝาผนังชื่อดังแห่งเมืองน่าน รวมถึงภาพวาดชายหญิงที่แต่งกายตามแบบฉบับของชาวไถลือ โบราณ ซึ่งผู้ชายไถลือส่วนใหญ่จะนิยมสวมเสื้อขาวแขนยาว สวมทับด้วยเสื้อกั๊กปกวาดลายด้วยเลื่อม ส่วน หญิงไถลือนิยมสวมเสื้อปัก (เป็นเสื้อที่ไม่มีกระดุมแต่สาบเสื้อจะป้ายเฉียงมาผูกไว้ที่เอวด้านข้าง) นุ่งซิ่นดำ ลือ สะพายกระเป๋าย่าม (ถุงย่าม)และนิยมโพกศีรษะด้วยผ้าสีขาวหรือสีชมพู

๑๓. โรงเรียนชานา

ที่อยู่ ๒๒๕ หมู่๑ บ้านนาคำ ต.ศิลาเพชร อ.บัว จ.น่าน ๕๕๑๒๐ เป็นสถานที่พักแบบฟาร์มสเตย์ ที่จะ เป็นสถานที่พักผ่อนท่ามกลางบรรยากาศใกล้ชิดกับชานา เพราะที่โรงเรียนชานานี้มีกิจกรรมเปิดสอน การทำนาและกิจกรรมอื่นๆ ที่น่าสนใจให้ได้เรียนรู้ เช่น เรียนรู้การทำนาตั้งแต่ไถนา ดำนา เกี่ยวข้าว ฟาด ข้าว และปลูกผักปลอดสารพิษ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวิวสวยงามของท้องทุ่งที่โอบล้อมไปด้วยขุนเขา โทรศัพท์ ๐๘๙ ๙๙๙ ๗๗๓๗ , ๐๙๒ ๙๔๐ ๒๔๑๔

๑๔. ฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำ

ฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำ (บ้านผาเก้าน้ำกวน) ตั้งอยู่ในอำเภอบัว จังหวัดน่าน เป็นอีกหนึ่งที่พักที่ เหมาะไปสูดโอโซน มองวิวทุ่งนาที่กว้างไกลได้แบบเต็มอิมจากหน้าต่างที่พักในบรรยากาศแบบส่วนตัว นอกจากนี้ยังเปิดให้บริการเป็นร้านอาหารอีกด้วยเมนูส่วนใหญ่เน้นไปทางเมนูเห็ดทั้งหลาย เนื่องจากที่นี่ คือ

ฟาร์มเห็ดที่ผลิตเชื้อเห็ดที่ใหญ่ทันสมัยและครบวงจรที่สุดแห่งหนึ่งของอำเภอบัวและของจังหวัดน่าน เลยมีการนำเห็ดมาเป็นส่วนประกอบของเมนูต่างๆ ใครที่มาถึงบัวถึงแม้ไม่ได้มาพักค้างคืนก็ไม่ควรพลาดมาลิ้มลองสารพัดเมนูเห็ดและพืชผักแสนอร่อยเมนูขึ้นชื่อของที่นี่ ฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ ห่างจากตัวอำเภอบัวประมาณ ๑๐ นาที ซึ่งไม่ถือว่าไกลมาก เส้นทางเข้าไปยังฟาร์มเห็ด ในช่วงฤดูทำนาเราก็จะได้เห็นทุ่งนาอันเขียวขจีตลอดทางซึ่งถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอบัวที่เราสามารถเห็นภาพแบบนี้จนจินตนาการได้ว่าอำเภอบัวสามารถแวะมาพักหรือมาชมบรรยากาศทิวทัศน์อาหารอร่อย รับรองว่าจะชอบและได้รับความประทับใจกลับไปแน่นอน สำหรับรายละเอียดที่พักและเบอร์ติดต่อได้ที่เว็บไซต์ <http://www.huanamhomestay.com/>

๑๕. น้ำตกศิลาเพชร

ที่อยู่บ้านป่าตอง ตำบลศิลาเพชร อำเภอบัว จังหวัดน่าน น้ำตกศิลาเพชรเป็นน้ำตกขนาด มี ๓ ชั้น และเป็นน้ำตกที่เกิดขึ้นในลำน้ำย่างซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักของตำบล มีลักษณะเป็นแอ่งน้ำตกเหมาะแก่การเล่นน้ำและมีน้ำไหลตลอดปี สายน้ำตกลงมาจากหน้าผาดอยภูเขาหลายชั้นลดหลั่นกันไป ภายในน้ำตกมีน้ำตกที่ใสสะอาด โชติหินอันสวยงาม ต้นไม้ที่ร่มรื่น ทั้งสองฝั่งของน้ำตกจะเป็นหน้าผาลาดชัน บริเวณธารน้ำตกด้านล่างมีผาหินขนาดใหญ่โอบล้อมทั้งสองด้าน สภาพแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าเบญจพรรณและป่าดิบเขา และประกอบไปด้วยมีผีเสื้อหลากหลายชนิด ลักษณะภูมิประเทศบริเวณต้นน้ำของน้ำตกเป็นเทือกเขาที่สลับซับซ้อน น้ำตกศิลาเพชรตั้งอยู่ที่ระดับความสูงประมาณ ๓๕๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง สภาพพื้นที่เป็นที่ลาดเชิงเขา ขนาบด้วยเชิงเขาทั้งสองด้าน พืชพรรณประกอบด้วยป่าดิบเขา และป่าเบญจพรรณ มีพันธุ์ไม้ต่างๆ เช่น ยาง ตะเคียน จำปีป่า ประดู่ แดง สัก เป็นต้น รวมทั้ง ปาล์มขนาดใหญ่ หวาย ผักกูด ไม้ และหญ้าเพ็ก เป็นต้น และยังมีพันธุ์ไม้นานาชนิด ที่จะพบเห็นได้ภายในน้ำตกอีกหลายชนิด

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

จิราณัฐ โสภากและคณะ^{๗๐} ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกของประเทศไทย กรณีศึกษา :อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชรและอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ถือเป็นแหล่งโบราณสถานที่มีความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นแหล่งที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมระดับโลกซึ่งภาพรวมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก หน่วยงานภาครัฐยังคงมีบทบาทมากกว่าชุมชนในท้องถิ่น ทั้งนี้อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-

^{๗๐}จิราณัฐ โสภาก และคณะ, “ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกของประเทศไทย กรณีศึกษา :อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชรและอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

กำแพงเพชร มีความแตกต่างกันในด้านพื้นที่ตั้งทำให้พบปัญหาในการจัดพื้นที่แตกต่างกัน เนื่องจากอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาตั้งอยู่ในเขตเมืองซึ่งมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้เกิดปัญหาการรุกร้าพื้นที่มรดกโลก ส่วนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชกาลัย-กำแพงเพชร มีพื้นที่ตั้งแยกไปจากชุมชน แต่ก็ยังประสบปัญหาด้านพื้นที่ทับซ้อนกับที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน

พระมหาสุทิตย์ อาภากร และคณะ^{๗๑} ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร พบว่า วัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๙ วัด ในกรุงเทพมหานคร มีขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม โดยวัดให้ความสำคัญกับคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในเชิงรูปธรรม พุทธศิลปกรรม และมีการนำความรู้ทางพระพุทธศาสนาเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยว สำหรับรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานครพบว่า มี ๔ รูปแบบ คือ ๑) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะของการเที่ยวชมสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และการเที่ยวชมบริเวณวัด (เชิงวัดธรรม) ๒) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะของการท่องเที่ยวตามเทศกาล ประเพณี และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา (เชิงวัฒนธรรม) ๓) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาความรู้ (เชิงนามธรรมการเรียนรู้) และ ๔) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในเชิงลึก เช่น การฝึกสมาธิ การฟังธรรม เป็นต้น และพบว่า ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในวัด มีมากมายตั้งแต่การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อสถานที่ โอกาส และวัฒนธรรมอันดีงามของไทยและระเบียบวัด โดยส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ การไม่ช่วยรักษาสภาพแวดล้อม และขาดความเป็นระเบียบในการเที่ยวชม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย การรุกร้าของร้านขายสินค้าและบริการภายในวัด จนเกิดข้อขัดแย้งกับชุมชน ไปจนถึงการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้ให้บริการบางกลุ่ม ทั้งนี้ ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีความเห็นว่า วัดทั้ง ๙ วัด สามารถเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้ โดยวัดสามารถจัดการเพื่อรองรับทางการท่องเที่ยวได้ เช่น มีการดูแลและอนุรักษ์โบราณวัตถุ โบราณสถาน และสถาปัตยกรรมภายในวัดในระดับดี รองลงมา ได้แก่ มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวภายในวัดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม การจัดพื้นที่ภายในวัด เช่น สถานที่ไหว้พระ สถานที่ถ่ายรูป หรือนั่งสมาธิ ไหว้พระ สวดมนต์ การให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของวัดหรือทางพระพุทธศาสนา การกำหนดเขตพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวและการเที่ยวชมภายในวัด ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า วัดถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย แต่ก็จะต้องมีการวางระบบการจัดการให้เหมาะสม เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

พรหมินทร์ พวงมาลาจรัส และคณะ^{๗๒} ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน บ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าสภาวะการณ์ด้านการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไปในทิศทางที่ถูกต้องและชัดเจนขึ้น มีรูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นขึ้นเป็นตอน ชาวบ้านมีความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีมาตรฐานในการดำรงชีวิตมากขึ้น ชาวบ้านเห็น

^{๗๑}พระมหาสุทิตย์ อาภากร และคณะ, “รูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร”, รายงานวิจัย, (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^{๗๒}พรหมินทร์ พวงมาลาจรัส และคณะ, “รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน บ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่”, รายงานวิจัย, (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

ความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติได้รับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน มีผลงานของภูมิปัญญาชาวบ้าน มีแนวทางที่ถูกต้องในการจัดสรรรายได้ให้กับชุมชนและประชาชน หมู่บ้านได้รับการตกแต่งปรับปรุงให้สวยงาม ได้เส้นทางการเดินป่า ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เห็นศักยภาพของชุมชนในด้านการท่องเที่ยวและองค์ความรู้ของชุมชนในด้านต่างๆ มีการกำหนดกฎระเบียบ ขอบบังคับกลุ่ม

จirnันท์ อินทนิม^{๗๓} และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการพัฒนาในด้านเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองพิจิตร อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินการและแนวทางการพัฒนาในด้านเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน จำแนกเป็น ๗ ด้าน คือ ๑) ด้านการเรียนรู้และพัฒนาภายในองค์กรเทศบาล ๒) ด้านการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ๓) ด้านการพัฒนาสภาพทางกายภาพของเมือง ๔) ด้านเศรษฐกิจพัฒนา ๕) ด้านสังคมน่าอยู่ ๖) ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ๗) ด้านการพัฒนาให้เทศบาลเมืองพิจิตรน่าอยู่อย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า ฝ่ายนักการเมืองเทศบาลเมืองพิจิตร ได้แสดงความคิดเห็นในด้านการพัฒนาให้เทศบาลเมืองพิจิตรน่าอยู่อย่างยั่งยืนมีระดับการดำเนินการพัฒนามากที่สุด และระดับการดำเนินการพัฒนาน้อยที่สุดคือ ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน และสำหรับฝ่ายข้าราชการเทศบาลเมืองพิจิตร ได้แสดงความคิดเห็นด้านการพัฒนาสภาพทางกายภาพของเมืองมีระดับการดำเนินการพัฒนามากที่สุด และระดับ การดำเนินการพัฒนาน้อยที่สุด ด้านการเรียนรู้และพัฒนาภายในองค์กร และมีข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไปเพื่อให้ผลการวิจัยครอบคลุมยิ่งขึ้น ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และการบริหารงานบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการพัฒนาให้เทศบาลเมืองพิจิตรเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนตลอดไป

ปิยะวรรณ คงประเสริฐ^{๗๔} ได้ดำเนินการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกและใช้หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยบูรณาการแผนพัฒนาทั้งมิติด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจิตใจไว้ในแผนเดียวกัน และบูรณาการความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง กลุ่มได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยจากรายการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว พบว่า ทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ ชายหาด อ่าว น้ำตก เกาะ และป่าไม้ ทรัพยากรวัฒนธรรมและสิ่งที่สร้างขึ้น ได้แก่ วัด ศาล พระเจดีย์ และพระพุทธรูปจำลอง ทรัพยากรประเพณี วิถีชีวิต และงานเทศกาล ได้แก่ งานพุลมุนปาร์ตี การแข่งขันหาหอยกลม และประเพณีลากพระทางทะเล ทรัพยากรด้านกิจกรรม ได้แก่ การดำน้ำดูปะการัง การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การพายคายัค แคนู เรือนำเที่ยว และการประมงพื้นบ้าน ทรัพยากรด้านการบริการ ได้แก่ โรงแรมที่พักหรือรีสอร์ทที่ได้มาตรฐาน บริหารด้านคมนาคมขนส่งที่สะดวก บริการข้อมูล และศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว โรงพยาบาล และสถานบริการด้านสุขภาพ สถานที่

^{๗๓} จirnันท์ อินทนิม และคณะ, “การดำเนินการพัฒนาในด้านเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองพิจิตร อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร”, **รายงานการวิจัย**, (มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

^{๗๔} ปิยะวรรณ คงประเสริฐ, “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, **รายงานการวิจัย**, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

จำหน่ายสินค้าพื้นเมือง บริการด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน และการมีป้ายบอกทิศทาง และระบบสื่อความหมายในสถานที่ท่องเที่ยวแนวทางการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีมาตรฐานระดับโลกเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง และสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนโดยยึดหลักการพัฒนาตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ เกษตรยั่งยืน และเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน

รัตติยา คีตานนท์^{๗๕} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดสมุทรสงครามภายใต้การมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก ปัญหาและอุปสรรค และเพื่อเสนอแนวทางในการสร้างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงครามโดยมีระเบียบวิธีจากการสำรวจและแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดคือส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางการพักผ่อน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเชิงเกษตร ปลูกจิตสำนึกให้ชาวจังหวัดรักถิ่นกำเนิด สนับสนุนให้เป็นเมืองอาหารทะเล และผลไม้ปลอดสารพิษและจะดำรงรักษาความเป็นเมืองระบบนิเวศทางน้ำ และใช้ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างยั่งยืน

สันติ ชูดิษฐา^{๗๖} ได้ทำการศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยทำการจัดลำดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว จำนวน ๓๓ แห่งใช้วิธีการจัดลำดับศักยภาพ โดยการแบ่งองค์ประกอบในการจัดลำดับของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น ๒ องค์ประกอบใหญ่ๆ คือ คุณค่าในตัวเอง ทางด้านการท่องเที่ยว และความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยว ด้านความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวได้แยกเป็น ๕ ตัวแปร แล้วมีการให้ค่าคะแนน โดยให้มีช่วงคะแนนระหว่าง ๐.๕ – ๓.๐ เมื่อให้ค่าคะแนนแล้ว ได้ทำการถ่วงน้ำหนักโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) เมื่อรวมค่าคะแนนที่ได้ทำการถ่วงน้ำหนักแล้วได้จำแนกกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างแกนนอนและแกนตั้ง โดยแกนนอนเป็นค่าความพร้อมในการรับท่องเที่ยวแลแกนตั้งเป็นค่าคุณค่าในตัวเองด้านการท่องเที่ยว โดยพิจารณาการกระจุกตัวของแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วยเส้น X และ Y ซึ่งแบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น ๔ กลุ่ม

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีความมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งทางด้านศักยภาพ กายภาพ การสร้างเครือข่ายต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวตลอดจนการเพิ่มศักยภาพของชุมชน ประชาชนที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดการบริหารจัดการแบบองค์รวม

^{๗๕} รัตติยา คีตานนท์, “การเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดสมุทรสงครามภายใต้การมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชน”, *รายงานการวิจัย*, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

^{๗๖} สันติ ชูดิษฐา, “การศึกษาเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วิชยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาผังเมือง”, *รายงานการวิจัย*, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

สร้างการมีส่วนร่วม กระตุ้นระเบิดจากภายในของชุมชนให้เกิดความรักและห่วงใยในท้องถิ่นและสภาพแวดล้อมในชุมชนของตนเอง เพื่อการพัฒนาที่เกิดความมั่นคง ยั่งยืนในการท่องเที่ยวทั้งทางวัฒนธรรมและทรัพยากรการท่องเที่ยวในเชิงธรรมชาติและระบบนิเวศให้มั่นคงสืบไป

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ

กัลย์ สายวิจิตร^{๗๗} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับแนะนำนักท่องเที่ยวด้านคอมพิวเตอร์” โดยใช้ข้อมูลภาพแผนที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร (ชั้นใน) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่คลองสาน ราษฎร์บูรณะ บางนา ขึ้นไปจนถึงหลักสี่ โดยภาพแผนที่นี้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคม แนวแม่น้ำเจ้าพระยา ตลอดจนสถานที่สำคัญ ๆ โดยใช้ทางวิชาเรขภาพคอมพิวเตอร์ ซึ่งทำให้สามารถเลือกเฉพาะส่วนของภาพแผนที่ที่อยู่ในความสนใจมาแสดงเป็นส่วนได้ โดยผ่านเมนู โดยสามารถเปลี่ยนบริเวณไปทางซ้าย ขวา บนหรือล่าง จากเดิมสามารถกำหนดรายละเอียดหรือองค์ประกอบของแผนที่แสดงออกมาได้ตามความต้องการของผู้ใช้และสามารถให้บริการหาเส้นทางที่สั้นที่สุด สำหรับการคมนาคมระหว่างสถานที่ โดยใช้เทคนิควิธีทางกำหนดการเชิงคณิตศาสตร์ ในระบบยังเอื้ออำนวยให้ผู้มีอำนาจสามารถบำรุงข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ ทั้งโดยการเพิ่มเติม แก้ไขชื่อ ลบ หรือบรรณาธิกรข้อมูลที่เป็นภาพแผนที่ ชนิดของเส้นทางคมนาคม เส้นทางคมนาคม ประเภทของสถานที่ สถานที่ และข้อความสารสนเทศต่างๆ หรือเปลี่ยนแปลงบริเวณสถานที่ทั้งหมดจากจังหวัดกรุงเทพมหานครไปเป็นที่อื่นๆ

อรรถสิทธิ์ อินทร์พิบูลย์^{๗๘} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์แบบโต้ตอบสำหรับการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวสามารถสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้ซอฟต์แวร์ พีซี อาร์ค อินโฟและดีเบสโพร พร้อมทั้งวีไทย ให้สามารถสอบถามเป็นภาษาไทยได้ โครงสร้างข้อมูลประกอบด้วย ข้อมูลกราฟิกและข้อมูลลักษณะประจำ ซึ่งเชื่อมโยงกันได้ มีการออกแบบให้นักท่องเที่ยวสามารถสอบถามข้อสนเทศโดยผ่านระบบเมนู และมีการแสดงผลในรูปของแผนที่และข้อความบนจอคอมพิวเตอร์ หรือพิมพ์ลงบนกระดาษ ฐานข้อมูลกราฟิกแสดงตำแหน่งสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่พัก ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว พร้อมด้วยเขตการปกครอง และเส้นทางคมนาคมแผนที่จังหวัดกาญจนบุรี มีมาตราส่วน ๑:๒๕๐,๐๐๐ ส่วนข้อมูลลักษณะประจำบอกรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยว ที่พักและร้านอาหาร เป็นข้อมูลให้นักท่องเที่ยวใช้ในการตัดสินใจ

^{๗๗} กัลย์ สายวิจิตร, “การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับแนะนำนักท่องเที่ยวด้วยคอมพิวเตอร์, รายงานการวิจัย”, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), บทคัดย่อ.

^{๗๘} อรรถสิทธิ์ อินทร์พิบูลย์, “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์แบบโต้ตอบสำหรับนักท่องเที่ยว : กรณีศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี”, รายงานการวิจัย, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

อาภากรณ์ เกสรจันทร์^{๗๙} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “เทคโนโลยีสารสนเทศปริภูมิเพื่อการจัดการข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว” การศึกษาเพื่อใช้ระบบสารสนเทศปริภูมินำมาประยุกต์ให้กับการจัดการข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ได้หลายด้าน ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูลการปรับปรุงแก้ไข การค้นหาหารเรียกใช้ การวิเคราะห์ผลข้อมูลตามเงื่อนไข และการแสดงผลข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้วางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งวิจัยโดยการสำรวจความต้องการของผู้ใช้ระบบข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวก่อนได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ทราบถึงข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว และกิจกรรมการจัดการข้อมูลที่ต้องการใช้งาน แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลปริภูมิที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและวิเคราะห์ การนำระบบสารสนเทศปริภูมิมาใช้ในการจัดการข้อมูล ทำการออกแบบระบบฐานข้อมูลและจัดการฐานข้อมูลปริภูมิทางด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ทดลอง จังหวัดกาญจนบุรี และสร้างระบบวิเคราะห์การใช้งานฐานข้อมูลนี้

นวรรตน์ เกียวมาศ^{๘๐} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตชายฝั่งทะเล : กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี” โดยใช้โปรแกรม PAMAP ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินศักยภาพพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ ศักยภาพพื้นที่เพื่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและศักยภาพพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยแสดงผลเป็นแผนที่แสดงศักยภาพ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการ Weighting-Rating Technique ร่วมกับการซ้อนทับแผนที่ (Overlay)

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาระบบทางภูมิสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในการศึกษาข้อมูล ของสถานที่ท่องเที่ยวก่อนการตัดสินใจเดินทาง และได้วางแผนการเดินทางได้อย่างสะดวกสบายและรวดเร็ว เป็นการสร้างระบบฐานข้อมูลทั้งรูปภาพสถานที่ เส้นทาง ที่พักอาศัย ร้านอาหารสถานบริการการท่องเที่ยวต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวได้อีกด้วย

^{๗๙} อาภากรณ์ เกสรจันทร์, “เทคโนโลยีสารสนเทศปริภูมิเพื่อการจัดการข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว”, รายงานการวิจัย,(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๕๔),บทคัดย่อ.

^{๘๐} นวรรตน์ เกียวมาศ, “การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตชายฝั่งทะเล : กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี”, รายงานการวิจัย,(มหาวิทยาลัยมหิดล,๒๕๕๑),บทคัดย่อ.

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ๒) เพื่อพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ๓) เพื่อวิเคราะห์ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่ศึกษา ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและปฏิบัติการที่เชื่อมโยงข้อมูลความคิดเห็น และระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เข้าด้วยกัน โดยมีวิธีการศึกษาใน ๔ ลักษณะ ได้แก่

๑. การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อค้นหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับระบบภูมิสารสนเทศ แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่สำคัญ และสาระสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยว รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒. การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์ (Inter view) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และตัวแทนองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ เพื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๓. การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ของนักพัฒนาระบบเทคโนโลยีด้วยระบบ GIS โดยใช้ตัวโปรแกรม QGIS ให้ตอบสนองและเชื่อมโยงต่อข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๔. การประชุมสัมมนาในเชิงวิชาการเพื่อเป็นการสนับสนุนให้วัดและองค์กร/หน่วยงานที่เป็นกรณีศึกษาในทุกภูมิภาค ผู้ประกอบการและภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว การเพิ่มพูนความรู้ การสื่อสารคุณค่า การสร้างจุดดึงดูดความสนใจในการกระตุ้นการท่องเที่ยว

๓.๒ พื้นที่ศึกษา ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ พื้นที่ศึกษา ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการศึกษาวิจัยในลักษณะของการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงกำหนดพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านในรูปแบบของพื้นที่กรณีศึกษาใน ๔ อำเภอ ดังนี้

๑. อำเภอเมืองน่าน จำนวนแหล่งท่องเที่ยว ๗ แห่ง คือ

๑. วัดภูมินทร์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
๒. วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
๓. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
๔. วัดมิ่งเมือง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
๕. ชวงเมืองน่าน อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
๖. วัดสวนตาล อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
๗. วัดพระธาตุเขาน้อย อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

๒. อำเภอภูเพียง จำนวนแหล่งท่องเที่ยว ๑ แห่ง คือ

๑. วัดพระธาตุแช่แห้งพระอารามหลวง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

๓. อำเภอท่าวังผา จำนวนแหล่งท่องเที่ยว ๒ แห่ง คือ

๑. วัดหนองบัว อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน
๒. วัดศรีมงคล (วัดก่ง) อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

๔. อำเภอปัว จำนวนแหล่งท่องเที่ยว ๕ แห่งคือ

๑. วัดภูเก็ต อำเภอปัว จังหวัดน่าน
๒. ศูนย์การแพไทยลื้อ อำเภอปัว จังหวัดน่าน
๓. โรงเรียนชานา อำเภอปัว จังหวัดน่าน
๔. ฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ อำเภอปัว จังหวัดน่าน
๕. น้ำตกศิลาเพชร อำเภอปัว จังหวัดน่าน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงคุณภาพ (Key Informant) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของประเด็นที่ศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ ดังนี้

๑) กลุ่มพระสงฆ์ ผู้นำชุมชนและตัวแทนองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เป็นกรณีศึกษา โดยพบว่าในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว และบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ๑๕ แห่งๆ ละ ๓ รูป/คน และนักพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ๓ คน ตัวแทนการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ๒ คน ดังนั้น ผู้วิจัยจะใช้เป็นผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาทั้งหมด โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์ รวมจำนวนทั้งสิ้น ๕๐ รูป/คนผู้วิจัยโดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละอำเภอดังนี้

๑. อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน จำนวน ๒๑ รูป/คน ดังนี้

แหล่งท่องเที่ยว	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
วัดภูมินทร์	พระปลัดอุทัย อคคปญโญ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
	นายวิจิตร ไชยมงคล	ผู้ทรงคุณวุฒิชุมชนบ้านภูมินทร์
	นายสโรจ รัตนมาศ	วัฒนธรรมจังหวัดน่าน
วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร	พระครูพิทักษ์เจติยานันท์	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
	พระธเนศ ธนมงคล	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสฝ่ายการศึกษา
	นางอริสา บุญสม	รองนายกเทศบาลเมืองน่าน
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน	นางสาวชลดา สังวร	หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานจังหวัดน่าน
	อาจารย์ภาณุพงษ์ สิทธิวงศ์	ประธานสภาวัฒนธรรมเมืองน่าน
	อาจารย์สมเจต วิมลเกษม	ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์น่าน
วัดมิ่งเมือง	พระสุนทรมุนี	เจ้าอาวาส
	นายธีระศักดิ์ จันทร์หอม	หัวหน้าชุมชนบ้านมิ่งเมือง
	นายสุเมธ สายสูง	ผู้ดูแลมูลนิธิวัดมิ่งเมือง
ข่วงเมืองน่าน	นายสุรพล เอียรสุตร	นายกเทศบาลเมืองน่าน
	นางลัดดา ฝ่ายนันทชัย	รองปลัดเทศบาลเมืองน่าน
	นายเอกฉันท มุลศรี	รักษาการหัวหน้าสำนักปลัด
วัดสวนตาล	พระวินัยธรกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
	นายทัตติ งานอ่อน	นักประชาสัมพันธ์เทศบาลเมืองน่าน
	นายเอนก สิทธิ	ประธานศูนย์ สสส.จังหวัดน่าน
วัดพระธาตุเขาน้อย	พระมหาจรัส สิริธมโม	เจ้าอาวาสวัดเขาน้อย
	นายวิชัย คำลือเลิศ	ผู้ใหญ่บ้าน
	นายสุรวัฒน์ เลิศชัยพิทักษ์	นายกเทศมนตรีตำบลตุ๋ได้

๒. อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน จำนวน ๓ รูป/คน

แหล่งท่องเที่ยว	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง	พระชยานันท์มุนี,ผศ.ดร	เจ้าอาวาส
	พระปลัดนฤดล กิตติภทโท	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
	นายธนบดี ศรีประเสริฐ	ไวยาวัจกร

๓. อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน จำนวน ๖ รูป/คน

แหล่งท่องเที่ยว	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
วัดหนองบัว	พระครูวาปีประทุมพิทักษ์	เจ้าอาวาส
	พระคงศิลป์ ภาทราวโธ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
	นายสง่า อินยา	ผู้เชี่ยวชาญวัฒนธรรมท้องถิ่น
วัดศรีมงคล (วัดก่ง)	พระครูรังสีธรรมนันท์	เจ้าอาวาส
	นายศุภวัฒน์ รัตนประภา	นายก อบต.ยม
	นางปัทมา สุทธิ	นักพัฒนาชุมชน

๔. อำเภอปัว จังหวัดน่าน จำนวน ๕ รูป/คน

แหล่งท่องเที่ยว	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
วัดภูเก็ต	พระครูสุทินนันทธรรม	เจ้าอาวาสวัดภูเก็ต
	พระครูพิสิทธีธรรมคุณ	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดภูเก็ต
	นายสมชาย เกตุวัง	ปลัด อบต.วรรณคร
ศูนย์กาแป๋ไทยลื้อ	นายพนม แก้วเทพ	เจ้าของศูนย์กาแป๋
	นางลำดวล แก้วเทพ	เจ้าของกิจการร้านลำดวลผ้าทอ
	นายธีรพงศ์ ยานันท์	สมาชิกสภาเทศบาลตำบล
โรงเรียนขานา	นางสุทธนา ปัทมวัฒน์	เจ้าของโรงเรียนขานา
	นายธณัฐพรหม ขราชิต	ปลัดเทศบาลตำบล
	นายเอกชัย อุตระชน	นักพัฒนาชุมชน
ฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ	นายธนากิจ ชินกิจการ	เจ้าของฟาร์ม
	นายธนายุทธ ธิมาวงศ์	นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง
	นางประเนียม เนตรทิพย์	ประธานสภาเทศบาลตำบล
น้ำตกศิลาเพชร	นายสมบูรณ์ เสมอใจ	นายก อบต.ศิลาเพชร
	นายภาคิน เนตรทิพย์	ปลัด อบต.ศิลาเพชร
	นายอุทัย พินิจทะ	ประธานสภา อบต.ศิลาเพชร

๕. นักพัฒนาระบบชำนาญการ จำนวน ๓ คน

๑. นายมนตรี เขียวสุวรรณ
๒. นายมงคลสันต์ ดีฉั่น
๓. นายศุภกริช เชื้อนเพชร

๖. ตัวแทนสำนักงานจัดการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน จำนวน ๒ คน

๑. นางสาวสุมิตรา เสี่ยงกอง หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว
๒. นายวรวิทย์ วีระเชวงกุล หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการถ่ายภาพยนตร์และวีดิทัศน์

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาการพัฒนากระบวนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

๑) แบบสัมภาษณ์ (Inter View) โดยคณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และตัวแทนองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่มีบทบาทด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดน่าน โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ เช่น แนวคิดหลักการ ความเป็นมา การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๒) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) โดยดำเนินการร่วมกับพระสงฆ์ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และตัวแทนองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่มีบทบาทด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดน่าน โดยมีประเด็นสนทนา เช่น การใช้ระบบภูมิสารสนเทศในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน การติดตามผลการดำเนินการจัดการแหล่งท่องเที่ยว อย่างเป็นรูปธรรมและการใช้ระบบสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล ก่อนตัดสินใจในการท่องเที่ยว

๓) การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่ จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์ และเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน เพื่อให้สามารถมองเห็นถึงการจัดการระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน

๔) การใช้ระบบสารสนเทศ (Geographic Information System : GIS) โดยใช้โปรแกรม QGIS เข้ามาจัดการกับข้อมูลการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็น ๒ รูปแบบคือ ๑) แผนที่เส้นทาง ๒) รูปภาพ รวมถึงเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑. นำหนังสือขออนุญาตเข้าทำการศึกษาวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปยังเจ้าอาวาสและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อนัดหมายในการสัมภาษณ์และการเข้าศึกษาในพื้นที่

๒. การเข้าศึกษาในพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต และการประชุมเชิงวิชาการ โดยมีกิจกรรมดังนี้

๒.๑ การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับเจ้าอาวาส นักวิชาการ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการจัดการข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว และการเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เป็นต้น

๒.๒ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมมนาเชิงวิชาการเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการสร้างแรงดึงดูดให้กับแหล่งท่องเที่ยว ให้เกิดการกระตุ้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่กำหนดไว้

๒.๓ การสังเกตและการใช้เทคนิคการถ่ายภาพเพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่ที่กำหนดไว้

๓. ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย และการสัมมนาเชิงวิชาการ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

๔. สรุปประเมินผลการเก็บรวบรวมข้อมูลในทุกกระบวนการ

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้มีการศึกษาในพื้นที่ทั้ง ๔ อำเภอ การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย และได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิเคราะห์

๑) ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวที่กำหนดไว้จากฐานข้อมูลที่มีอยู่เดิม ที่เหมาะสมทั้งในด้านรูปธรรม ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอ การสืบค้นข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

๒) กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างคุณค่าและการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการสื่อสารการใช้ข้อมูล และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อการสืบค้นข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวก่อนตัดสินใจมาเที่ยว

๔) การศึกษาการมีส่วนร่วมของวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นกรณีศึกษา ในมิติของการจัดการ การสร้างแรงดึงดูดการท่องเที่ยว รวมถึงการเสริมสร้างระบบภูมิสารสนเทศในมิติต่างๆ ร่วมกัน

๕) การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ของการใช้ระบบภูมิสารสนเทศต่อแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ การสื่อสารเชิงการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งแนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศให้มีความเหมาะสมกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

๒. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากทุกฝ่ายดังกล่าว โดยการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการ และแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยว

๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เห็นการใช้งานของระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดเวทีเสวนาย่อย อย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเรียบเรียงและนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

๔.๑ ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๔.๒ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๔.๓ การวิเคราะห์การใช้งานระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๔.๔ องค์ความรู้การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๔.๑ ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

ระบบภูมิสารสนเทศซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการเพื่อรวบรวม จัดเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการภายในเวลาอันรวดเร็ว โดยกระบวนการทำงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ซอฟต์แวร์ (Software) ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ (Geographic Data) และการออกแบบ (Personnel Design) ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) แล้วสามารถนำเอาข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ประมวลผลร่วมกัน เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับข้อมูลในพื้นที่ต่างๆ

จังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวอีกจังหวัดหนึ่ง จากสถิติของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวสัมผัสกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของจังหวัดน่านทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ปี ๒๕๕๘ มีจำนวน ๕๒๑,๐๓๖ คน และปี ๒๕๕๙ มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น ๕๘๕,๐๘๒ คน^{๔๑} ด้วยความที่จังหวัดน่านมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สูง อีกทั้งทรัพยากรธรรมชาติภายในจังหวัดน่านก็มีหลากหลาย ทั้งนี้ในจังหวัดน่านยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกหลายแห่งที่มีความสวยงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยการวิเคราะห์ความสำคัญและแบ่งการจัดการระบบข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน แยกออกเป็น ๒ ประเภทดังนี้

^{๔๑} สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน,ชุดข้อมูลกลาง ๔ เรื่อง,[ออนไลน์],แหล่งที่มา,http://nan.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=๓๐๘:๔&catid=๑๐๐&Itemid=๕๗๙,[๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒]

๔.๑.๑ ภูมิศาสตร์พื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๑. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ วัดภูมินทร์

วัดภูมินทร์ ตั้งอยู่ที่บ้านภูมินทร์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พิกัด GPS วัดภูมินทร์ ๑๘.๗๗๔๔๒๖, ๑๐๐.๗๗๑๕๗๐ เป็นวัดที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองน่าน รายล้อมด้วยชุมชน ทางทิศเหนือติดกับช่วงเมืองน่าน ทิศใต้ติดกับตัวชุมชนบ้านภูมินทร์ ทิศตะวันออกติดกับศูนย์บริหารนักท่องเที่ยว จังหวัดน่าน และทิศตะวันตกติดกับตัวชุมชนบ้านภูมินทร์ ตามคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“วัดภูมินทรนั้น เดิมชื่อ “วัดพรหมมินทร์” เป็นวัดที่แปลกกว่าวัดอื่น ๆ คือ โบสถ์และวิหารสร้างเป็นอาคารหลังเดียวกันประตูไม้ทั้งสี่ทิศ แกะสลักลวดลายโดยช่างฝีมือล้านนา สวยงามมาก นอกจากนี้ฝาผนังยังแสดงถึงชีวิตและ วัฒนธรรมของยุคสมัยที่ผ่านมาตามพงศาวดารของเมืองน่าน วัดภูมินทร์สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๑๓๙ โดยพระเจ้าเจตบุตรพรหมมินทร์ เจ้าผู้ครอง เมืองน่านได้สร้างขึ้นหลังจากที่ครองนครน่านได้ ๖ ปี มีปรากฏในคัมภีร์เมือง เหนือว่าเดิมชื่อ “วัดพรหมมินทร์” ซึ่งเป็นชื่อของเจ้าเจตบุตรพรหมมินทร์ ผู้สร้างวัด แต่ตอนหลังชื่อวัดได้เพี้ยนไปจากเดิมเป็น วัดภูมินทร์”^{๘๒}

ภายในวัดมีสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี คือ พระอุโบสถจัตุรมุข ความสวยแปลกของวัดภูมินทร์ที่ไม่เหมือนใคร และไม่มีใครเหมือน ซึ่งสอดคล้องกับ วิจิตร ชัยมงคล ที่ได้กล่าวว่า

“วัดภูมินทร์เป็นหนึ่งเดียวในประเทศไทยก็คือ เป็นพระอุโบสถทรงจัตุรมุข พระประธานจตุรพักตร์ นาคสะดุ้งขนาดใหญ่แห่แห่นพระอุโบสถเทินไว้กลางลำตัวนาค พระอุโบสถจัตุรมุขนี้กรมศิลปากรได้สันนิษฐานว่า เป็นพระอุโบสถจัตุรมุขหลังแรกของ ประเทศไทยพระอุโบสถ ตรงใจกลางประดิษฐานพระพุทธรูปขนาดใหญ่ ๔ องค์ หันพระพักตร์ออกด้านประตูทั้งสี่ทิศ หันเบื้องพระฤษฎางค์ ชนกันประทับ นั่งบนฐานชุกชี เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ผู้ที่ไปชมความงามของ พระอุโบสถนี้ไม่ว่าจะเดินขึ้นบันไดทิศใด จะพบพระพักตร์ของพระพุทธรูปทุกด้าน”^{๘๓}

^{๘๒} สัมภาษณ์ พระปลัดอุทัย อคคปณโณ, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดภูมินทร์, วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๘๓} สัมภาษณ์ วิจิตร ชัยมงคล, ผู้ทรงคุณวุฒิชุมชนบ้านภูมินทร์, วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๒.

รูปภาพที่ ๔.๑ อุโบสถวัดกุมินทร์และพระประธานในอุโบสถ

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

วัดกุมินทร์ได้รับการบูรณะครั้งใหญ่สมัยเจ้าอนันตวรฤทธิเดช เมื่อ พ.ศ.๒๔๑๐ (ปลายสมัยรัชกาลที่ ๔) ใช้เวลาซ่อม นานถึง ๗ ปี จิตรกรรมฝาผนังในวิหาร หลวงเขียนขึ้นในช่วงนี้ ภาพจิตรกรรมหรือ “ฮูปแต้ม” ในวัดกุมินทร์เป็นชาดกในพุทธศาสนา แต่ถ้าพิจารณารายละเอียดของวิถีชีวิตของคนเมืองในสมัยนั้น มีภาพที่น่าสนใจอยู่หลายภาพ ภาพเด่น คือ ภาพปู้ม่านย่าม่าน ซึ่งเป็นคำเรียกผู้ชายผู้หญิงชาวไทลื้อในสมัยโบราณกระซิบสนทนากัน ผู้ชายสักหมึก ผู้หญิงแต่งกายไทลื้ออย่างเต็มยศ ภาพวาดของหนุ่มสาวคู่นี้มีความประณีตมาก ภาพนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นภาพที่งามเป็นเยี่ยมของวัดกุมินทร์

รูปภาพที่ ๔.๒ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดกุมินทร์ (ภาพกระซิบรัก)

ภาพธรรมเนียมการอยู่ข่วง ของชาวไทลื้อ พ่อแม่จะอนุญาตให้หนุ่มสาวพบปะกันที่ชานบ้านในเวลาค่ำ ขณะหญิงสาวกำลังปั่นฝ้าย หรือ “อยู่ข่วง” หากสาวเจ้า ตกปลงใจด้วยก็จะจัดพิธีแต่งงาน หรือที่เรียกว่า “เอาคำไป ป้องกัน” หรือเป็นทองแผ่นเดียวกัน การค้าขาย แลกเปลี่ยนในชุมชน ภาพชาวพื้นเมือง ซึ่งอาจเป็นชาวเขา “เปืออะ” ของป่าบนศรีสะเกษเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนกับคนชีวิตความเป็นอยู่ของคนเมืองน่าน หญิงสาวกำลังทอผ้าด้วยกี่พื้น เมือง นอกชานมีเรือนเล็กๆ ตั้งหม้อ

น้ำดินเผาที่เรียกว่า “ร้านน้ำ” ส่วนชายหนุ่มไว้ผมทรงหลักแจว หรือ ทรงมหาดไทย แสดงให้เห็นอิทธิพลตะวันตกที่เข้ามา ผสมผสานในวิถีพื้นเมืองน่าน ภาพชาวต่างประเทศ ที่เข้ามาเมืองน่านช่วงรัชกาลที่ ๕ ทรงผม และเครื่องแต่งกายของผู้หญิงเป็นรูปแบบเดียวกับที่กำลัง เป็นที่นิยมในยุโรปขณะนั้น นอกจากนี้เป็นภาพจิตรกรรม ฝาผนังเรื่องราวของพุทธประวัติคันธกุมารและเนมิราชชาดก มีสิ่งที่น่าตื่นตื้น ประทับ ใจที่สุดคือ ภาพบุคคลขนาดใหญ่เท่าตัวคน ที่อาจมีชีวิตอยู่จริงในเวลานั้น ความใหญ่โตมหึมาของภาพบุคคล ๖ ภาพ มิใช่จะทำให้คนชมต้องตะลึงเท่านั้น หากภาพวาดมีความงดงามมากเพราะบรรยายถึงอารมณ์ การแต่งกาย ของหญิงชาย โดยเฉพาะสามารถถ่ายทอดอารมณ์ชีวิตชีวาและแสดงถึงลีลาอัน อ่อนช้อยได้เป็นอย่างดีภาพเหล่านี้ ส่วนมากเขียนอยู่บนบานประตู ซึ่งเมื่อเปิดประตูออก บานประตูจะบังภาพไปบางส่วน^{๘๔}

๒. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร

วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อยู่ตั้งอยู่ที่ ถนนสุริยพงษ์ ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน พิกัด GPS วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร ๑๘.๗๗๖๐๙๖, ๑๐๐.๗๗๑๙๖๕ เป็นวัดหลวงกลางเวียง ตั้งอยู่ศูนย์กลางของตัวเมืองน่าน มีลักษณะโดดเด่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือ บริเวณรอบพระธาตุจะมีรูปปั้นช้างล้อมรอบฐานพระธาตุไว้ ทางทิศเหนือติดกับคุ้มราชบุตร ทิศใต้ติดกับศูนย์บริการนักท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ทิศตะวันออกติดกับศูนย์ราชการหลังเก่า และทิศตะวันตกติดกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน

วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุไว้ใน นับเป็น ปุชนิยสถานสำคัญ ดังที่พระครูพิทักษ์เจติยานันท์ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า

“พระธาตุช้างค้ำเป็นเจดีย์ที่ได้รับอิทธิพลทางด้านศิลปะสุโขทัย ภายในวัดประดิษฐานเจดีย์ช้างค้ำ ซึ่งเป็นศิลปะสมัยสุโขทัย อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๐ รอบเจดีย์มีรูปปั้นช้างปูนปั้นเพียงครึ่งตัว ประดับอยู่โดยรอบ พระธาตุเจดีย์สร้าง ด้วยอิฐถือปูน มีฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสซ้อนกัน ๓ ชั้น กว้างด้านละ ๙ วา ฐานจากชั้นแรกสูงถึงชั้นสองมีรูปช้างค้ำอยู่ในลักษณะ เหมือนฐาน รองรับไว้ด้านละ ๖ เชือก รวมทั้งหมด ๒๔ เชือก ช้างแต่ละตัวโผล่ส่วนหัวลอย ออกมาครึ่งตัวขาหน้าทั้งคู่ยื่นพ้นออกมาจาก เหลี่ยมฐาน เหนือขึ้นไปเป็นฐานปัทม์ (ฐานบัว) ซ้อนกัน ๓ ชั้น และเป็น องค์ระฆังแบบลังกา ต่อจากองค์ระฆังทำเป็นฐานเขียงรองรับ มาลัยลูกแก้ว ลดหลั่นกันไปเป็นส่วนยอด ปัจจุบันพระธาตุเจดีย์ช้างค้ำได้รับการบูรณะซ่อมแซม และหุ้มด้วยแผ่นทองเหลืองทั้งองค์มีความสวยงามมาก”^{๘๕}

^{๘๔} สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน, ข้อมูลท่องเที่ยววัดภูมินทร์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา, <http://nantourism.go.th/travel-detail.php?id=๗๓>, [๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒]

^{๘๕} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์เจติยานันท์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธาตุช้างค้ำ, วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๒.

รูปภาพที่ ๔.๓ วิหารวัดพระธาตุช้างค้ำและพระธาตุช้างค้ำ

นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปทองคำ ปางลีลา คือ พระพุทธรูปนันทบุรี ศรีศากยมุนี ซึ่งเป็นทองคำ ๖๕ % สูง ๑๔๕ เซนติเมตร ยอดพระโมฬี ทำเสริมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ หน้า ๖๙ บาท เจ้าจ้าวหาร ผาสุม เจ้าผู้ครองนครน่านองค์ที่ ๑๔ แห่งราชวงศ์ภูคา เป็นผู้สร้างเมื่อวันพุธ เดือน ๖ เหนือ พ.ศ. ๑๙๖๙ เป็นศิลปะสุโขทัย ประดิษฐานอยู่ที่หอพระไตรปิฎกใหญ่ที่สุดในประเทศ

รูปภาพที่ ๔.๔ พระประธานในวิหารวัดพระธาตุช้างค้ำ

พระวิหารหลวงวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร เป็นวิหารขนาดใหญ่รูปทรงสร้างตามสถาปัตยกรรมทางภาคเหนือ ลักษณะภายในโอโถง ด้านหน้ามีสิงห์คู่ยืนตรงเชิงบันไดด้านละตัว มีทางเข้า ๓ ทาง ประตูกลาง ทำเป็นประตูใหญ่ และประตูเล็กอยู่ด้านซ้าย และด้านขวามีทาง ขึ้นเป็นประตูเล็ก ๆ ตรงข้ามพระประธาน ด้าน ทิศตะวันออกและตะวันตกอีก ๒ ข้าง ทำหลังคาซ้อนกัน ๒ ชั้น มุขลดด้านหน้าและด้านหลัง หน้าบัน ตีด้วยแผ่นกระดานเรียงต่อกัน แล้วประดับที่ขอบเสา ด้านหน้าทุกต้นตามลักษณะสถาปัตยกรรม ล้านนาไทยภายในพระวิหาร กว้างขวาง มีเสาปูนกลมขนาด

ใหญ่ ขนาด ๒ คนโอบรอบจำหลักลวดลายปูนปั้นนูนสูงไว้เหนือจากระดับพื้นพระวิหาร ๑.๕๐ เมตร เป็นลวดลายกนกกระย้าย้อยเหมือน ลวดลายที่เสาในวิหารวัดภูมินทร์

๓. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน ตั้งอยู่เลขที่ ๔๒ ถนนผากอง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน พิกัด GPS พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน ๑๘.๗๗๖๒๙๐, ๑๐๐.๗๗๑๓๕๖ ตั้งอยู่ใจกลางตัวเมืองน่าน ทิศเหนือติดกับวัดหัวข่วง ทิศใต้ติดกับข่วงเมืองน่านใกล้วัดภูมินทร์ ทิศตะวันออกติดกับวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร และทิศตะวันตกติดกับชุมชนบ้านไผ่เหลือง

ชลดา สัจวร ได้ให้ข้อมูลเพิ่มว่า พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่านเดิมเป็นที่ประทับของ เจ้าผู้ครองนครน่าน เรียกว่า "หอคำ" ภายในจัดแสดง ศิลปะ โบราณวัตถุ ต่างๆ ประวัติศาสตร์ และชีวิตความเป็นอยู่ ของชาวพื้นเมืองภาคเหนือ และชาวเขาเผ่าต่าง ๆ สิ่งสำคัญที่สุดคือ "งาช้างดำ" ซึ่งไม่ทราบประวัติความเป็นมา สันนิษฐานว่า เป็นงาช้างขี้ มีสีน้ำตาลเข้มไปทางดำ มีรูปลักษณะเป็นงาปลียาว ๙๔ เซนติเมตร หนัก ๔๘ กิโลกรัม งาช้างดำนี้ ถือเป็นของคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดน่าน ด้านหน้าพิพิธภัณฑ์^{๔๖} มี ชุมต้นลีลาวดี ที่ขึ้นเป็นแถวเรียงรายแผ่ขยายกิ่งก้านโค้งโน้มเอียงเข้าหากัน กลายเป็นอุโมงค์ต้นไม้ยิ่งใหญ่สวยงาม เรียกได้ว่า เป็นชิคเนอเจอร์อีก ๑ จุดของ จังหวัดน่านที่เมื่อมาถึงแล้วต้องมาถ่ายภาพ

รูปภาพที่ ๔.๕ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน และชุมลีลาวดี

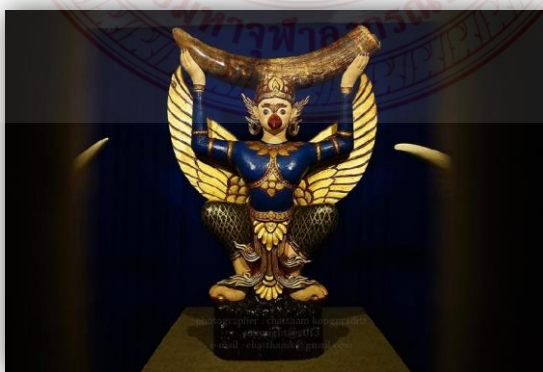
ลักษณะตัวอาคารโอโถงงดงามก่ออิฐถือปูนแข็งแรง แต่ตกแต่งให้อ่อนช้อยสวยงามด้วยลายลูกไม้ นับเป็น สถาปัตยกรรมก่อสร้างที่โดดเด่นแห่งหนึ่งของ เมืองไทย ด้านหน้าพิพิธภัณฑ์เป็นที่ตั้งอนุสาวรีย์เจ้าสุริยพงษ์ผริตเดช ผู้เป็นเจ้าของหอคำแห่งนี้ด้วย กรมศิลปากรได้รับมอบอาคารหอคำเพื่อใช้เป็น พิพิธภัณฑ์สถาน แห่งชาติจังหวัดน่าน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗ แล้วจึงนำโบราณวัตถุ ตลอดจนสิ่งที่

^{๔๖} สัมภาษณ์ ชลดา สัจวร หัวหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน , วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒.

น่าสนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปะ โบราณคดี และชาติพันธุ์ วิทยาประจำท้องถิ่นมาจัดแสดงให้ชมอย่างมีระบบและ ระเบียบสวยงาม ส่วนที่เป็นห้องจัด แสดงชั้นล่าง จัดแสดงชาติพันธุ์วิทยาเกี่ยวกับล้านนา เช่น ลักษณะอาคาร บ้านเรือนและเครื่องใช้ใน ชีวิตประจำวัน การทอผ้าและผ้าพื้นเมืองน่าน แบบต่างๆ ที่สวยงามมาก การสาธิตงานประเพณีและความเชื่อ ต่างๆ เช่น การแข่งเรือ จุดบั้งไฟ สงกรานต์ และพิธีสืบชะตา เป็นต้น จัดแสดงห้องโถงข้างล่างนี้ ดังที่ ภาณุพงษ์ สิทธิวงษ์ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า

“นอกจากนี้ยังมีการจัดแสดงเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่และเครื่องใช้ของชนกลุ่มน้อย ในเมืองน่าน รวม ๕ เผ่าด้วยกัน คือ ไทยลื้อ แม้ว เย้า ถิ่น และผีตองเหลือง ส่วนบริเวณ ห้องจัดแสดงชั้นบน เป็นการจัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของเมืองน่าน การสร้างเมือง และ โบราณสถานที่สำคัญ รูปถ่ายโบราณ งานประณีตศิลป์ เครื่องใช้ เงินตรา อาวุธ ศิลาจารึก และเครื่องถ้วยชามที่ค้นพบในเมืองน่าน ที่สำคัญที่สุดได้แก่ ห้อง เก็บ "งาช้างดำ" ซึ่งเป็นปูชนียวัตถุ คู่เมืองน่าน ตามประวัติกล่าวไว้ว่าได้มาจากเมืองเชียงตุง ตั้งแต่ครั้งโบราณ เมื่อเจ้ามหาพรหมสุรธาดา เจ้าผู้ครองนครน่านองค์สุดท้ายถึงแก่ พินาศ เจ้านายบุตรหลานจึงมอบให้เป็นสมบัติของแผ่นดินพร้อม หอคอย^{๘๗}

ลักษณะของงาช้างดำนี้เป็นงาปลีเปลือกสีน้ำตาลเข้ม ขนาดความยาว ๔๗ เซนติเมตร วัด โดยรอบ ๔๗เซนติเมตร มีน้ำหนัก ประมาณ ๑๘ กิโลกรัม ส่วนปลายมนมีจารึกอักษรธรรมล้านนา ภาษาไทยกำกับไว้ว่า "กิ่งนี้หนักหนึ่ง หมื่นห้าพัน" หรือประมาณ ๑๘ กิโลกรัม

รูปภาพที่ ๔.๖ งาช้างดำ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน

เปิด ๐๙.๐๐ – ๑๖.๐๐ น. ทุกวัน ยกเว้นวันจันทร์และวันอังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ค่าธรรมเนียมชาวไทย ๒๐ บาท ชาวต่างประเทศ ๑๐๐ บาท (สำหรับผู้สูงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป นักเรียนใน

^{๘๗} สัมภาษณ์ ภาณุพงษ์ สิทธิวงษ์ ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอเมืองน่าน ,วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๒.

เครื่องแบบ นักบวชทุกศาสนา ไม่เสียค่าธรรมเนียมเข้าชม) โทรสอบถามเพิ่มเติมที่ ๐๕๔-๗๑๐๕๑๖ , ๐-๕๔๗๗-๒๗๗๗^{๘๘}

๔. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ วัดมิ่งเมือง

วัดมิ่งเมือง ตั้งอยู่เลขที่ ๓๖ ถนนสุริยะพงษ์ ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน พิกัด GPS วัดมิ่งเมือง ๑๘.๗๗๔๘๓๙, ๑๐๐.๗๖๙๒๒๖ เป็นวัดที่ตั้งอยู่กลางใจตัวเมืองน่านอีกหนึ่งวัด ด้านหลังล้อมรอบด้วยตัวชุมชนบ้านมิ่งเมือง มีถนนเส้นหลักตัดผ่านหน้าวัด ทิศเหนือติดกับโรงเรียนราชานุบาล ทิศใต้ติดกับตัวชุมชนบ้านมิ่งเมือง ทิศตะวันออกและทิศตะวันตกติดกับตัวชุมชนบ้านมิ่งเมือง ดังคำสัมภาษณ์พระสุนทรมุนี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“ภายในบริเวณวัดมิ่งเมืองยังเป็นที่ประดิษฐานเสาหลักเมืองของจังหวัดน่าน ประวัติของวัดมิ่งเมือง คือ เดิมเป็นวัดร้าง มีเสาหลักเมืองที่เป็นท่อนซุงขนาดใหญ่สองคนโอบพบที่ซากวิหาร ในราวปี ๒๔๐๐ เจ้าอนันตวรฤทธิเดช เจ้าครองนครน่านสถาปนาวัด ใหม่ตั้งชื่อว่า วัดมิ่งเมือง ตามชื่อที่เรียกเสาหลักเมืองว่า เสามิ่งเมือง ต่อมาปี ๒๕๒๗ ได้มีการรื้อถอนและสร้างอุโบสถหลังใหม่เป็น แบบล้านนาร่วมสมัยแบบในปัจจุบัน”^{๘๙}

รูปภาพที่ ๔.๗ อุโบสถวัดมิ่งเมืองและพระประธานพุทธมิ่งเมืองมุล

สอดคล้องกับ ชีระศักดิ์ จันทรหอม ที่กล่าวลักษณะเด่นว่า

“ลายปูนปั้นที่ผนังด้านนอกของพระอุโบสถ มีความสวยงามวิจิตรบรรจงมาก เป็นฝีมือตระกูลช่างเชียงแสน มีความวิจิตร รวดงามมาก ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนัง แสดงให้เห็นวิถีชีวิตของชาวเมืองน่าน ฝีมือช่างท้องถิ่นยุคปัจจุบัน และในบริเวณวัดยังเป็น

^{๘๘} สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน, ข้อมูลท่องเที่ยววัดภูมินทร์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา, <http://nantourism.go.th/travel-detail.php?id=๘๖>, [๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒].

^{๘๙} สัมภาษณ์ พระสุนทรมุนี เจ้าอาวาสวัดมิ่งเมือง ,วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๒.

ที่ ประดิษฐานเสาหลักเมือง ซึ่งอยู่ในศาลาจตุรมุข ด้านหน้าพระอุโบสถ เสาหลักเมืองสูงประมาณ ๓ เมตร ฐานประดับด้วยไม้แกะสลดลาย ลงรักปิดทอง ยอดเสาแกะสลักเป็นรูปพรหมพักตร์มีชื่อ เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา”^{๙๐}

รูปภาพที่ ๔.๘ ศาลเสาหลักเมืองน่าน

เสาหลักเมืองน่าน ซึ่งแต่เดิมเรียกว่า “เสามิ่งเมือง” เดิมเป็น ไม้สักทองขนาดใหญ่ มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๓ ฟุต สูง ประมาณ ๓ เมตร ลักษณะเป็นเสาทรงกลมส่วนหัวเสาเกล่าเป็นดอกบัวตูมฝังไว้กับพื้นที่ดินโดยตรง ไม่มีศาลหรืออาคารครอบ แต่อย่างใด สันนิษฐานว่าอาจจะสร้างขึ้นในสมัยเจ้าอัตถวรปัญโญ เป็นเจ้าผู้ครองนครน่าน เหตุเพราะแต่ก่อนมานั้นเมืองน่านไม่มีคฤหาสน์สร้าง เสาหลักเมือง^{๙๑}

๕. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ ช่วงเมืองน่าน

ช่วงเมืองน่านตั้งอยู่ ถนนสุริยพงษ์ ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน เป็นช่วงเมืองที่ตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางของตัวเมืองน่านหน้าวัดภูมินทร์ พิกัด GPS ช่วงเมืองน่าน ๑๘.๗๗๔๔๕๗, ๑๐๐.๗๗๒๐๒๔ เริ่มต้นบริเวณสี่แยกวัดพระธาตุช้างค้ำ บนถนนผากอง ระหว่างลานช่วงเมือง หน้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยวไปถึงสามแยกถนนจันทระโชติ ตำบล ในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ทิศเหนือติดกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน ทิศใต้ติดกับวัดภูมินทร์ ทิศตะวันออกติดกับศูนย์บริหารนักท่องเที่ยวจังหวัดน่าน และทิศตะวันตกติดกับโรงเรียนจุมปีวนิดาภรณ์ (โรงเรียน เทศบาลบ้านภูมินทร์) ซึ่งสุรพล เจริญสูตร ได้กล่าวให้ข้อมูลว่า

^{๙๐} สัมภาษณ์ วีระศักดิ์ จันทร์หอม ประธานชุมชนบ้านมิ่งเมือง ,วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๒

^{๙๑} สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน. ข้อมูลท่องเที่ยววัดภูมินทร์.สืบค้นเมื่อ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ จาก <http://nantourism.go.th/travel-detail.php?id=๗๔>

“กาดช่วงเมืองน่าน หรือถนนคนเดินวัดภูมินทร์ เป็นตลาดที่เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นที่ทำงานบูรณาการร่วมกันเปิดตลาดต้องชมขึ้น จึงถือเป็นโอกาสดีที่จะสร้างเอกลักษณ์พาณิชย์ อัตลักษณ์ของชาวน่าน ส่งเสริมให้เป็นแหล่งช่องทางการกระจายสินค้าเกษตร สินค้าหัตถกรรม OTOP ได้แก่ ผลไม้ลำไยทอง ข้าวกล้องอินทรีย์ ขนมห้าวซี ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสาหร่ายน้ำจืด ผ้าทอมือลายโบราณ เครื่องเงิน ฯลฯ จากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรถึงมือผู้บริโภคในราคายุติธรรม เข้าหลักการเอกลักษณ์พาณิชย์”^{๙๒}

รูปภาพที่ ๔.๙ บริเวณช่วงเมืองน่านหรือลานวัฒนธรรม

กาดช่วงเมืองน่าน เปิดทุกศุกร์ เสาร์ อาทิตย์โดยจะมีจุดเริ่มต้นบริเวณสี่แยกวัดพระธาตุช้างค้ำ บนถนนผากอง ระหว่างลานช่วงเมือง หน้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ไปถึงสามแยกถนนจักรประโชติ เยื้องๆหน้าวัดภูมินทร์นักท่องเที่ยวสามารถมาเดินเที่ยวชมวัดวาอาราม ย่านช่วงเมืองน่าน และแวะซื้อสินค้าจากร้านค้าต่างๆ ของสองฝากจากเมืองน่าน ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร เครื่องดื่ม ร้านเสื้อผ้าร้านขายของฝากของที่ระลึก ฯลฯ โดยจะจัดเป็นประจำทุกวันศุกร์-เสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๑๗.๐๐-๒๒.๐๐ น.

๖ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ วัดสวนตาล

วัดสวนตาลตั้ง ถนนมหายศ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พิกัด GPS วัดสวนตาล ๑๘.๗๘๔๒๙๐, ๑๐๐.๗๗๓๗๓๐ เป็นวัดที่ตั้งอยู่บริเวณทางทิศเหนือของใจกลางเมืองน่าน รายล้อมด้วยตัวชุมชนบ้านสวนตาล และบ้านสวนหอม ทิศเหนือติดกับศูนย์ป้องกันภัยองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ทิศใต้ติดกับโรงเรียนตรุณวิทยา (เทศบาลบ้านสวนตาล) ทิศตะวันออกติดกับชุมชนบ้านสวนตาล และทิศตะวันตกติดกับชุมชนบ้านสวนหอม ตามคำสัมภาษณ์ของพระวินัยธรกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ ได้กล่าวให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

^{๙๒} สัมภาษณ์ สุรพล เขียวสูตร นายกเทศบาลเมืองน่าน ,วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๒.

“วัดสวนตาลเป็นวัดเก่าแก่ที่อยู่คู่บ้านคูเมืองน่านมาร่วม ๖๐๐ ปีสร้างขึ้นในสมัยพระนางปทุมมาวดีชายาของพญาภูแข็ง เจ้าผู้ครองนครน่านเมื่อราวปี พ.ศ.๑๙๕๕ โดยสร้างขึ้นบริเวณด้านนอกของกำแพงเมืองน่านด้านทิศเหนือ ซึ่งในอดีตเคยเป็นสวนตาลหลวงมาก่อน และเมื่อสร้างวัดแห่งนี้ขึ้นมาชื่อวัดจึงถูกเรียกตามชื่อของสวนตาลหลวงนั่นเอง”^{๙๓}

นอกจากนี้วัดสวนตาลยังเป็นที่ประดิษฐานของ “พระเจ้าทองทิพย์” ทิพย์แห่งทองพระพุทธรูปสำริดองค์ใหญ่ด้วย ซึ่ง“พระเจ้าทองทิพย์” นี้จะประดิษฐานเป็นพระประธานอยู่ในวิหารหลังใหญ่ วัดสวนตาลมีลักษณะเป็นพระพุทธรูปสำริด ปางมารวิชัยองค์ใหญ่ที่มีขนาดหน้าตักกว้าง ๑๐ ฟุต สูง ๑๔ ฟุต ๔ นิ้วและถูกสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๑๙๙๓ โดยพระเจ้าติโลกราชแห่งนครเชียงใหม่โปรดเกล้าฯ ทั้งนี้เพื่อแสดงถึงชัยชนะ ที่พระองค์สามารถยึดเมืองน่านไว้ในพระราชอำนาจได้นั่นเอง และในทุกๆปีเมื่อถึงช่วงเทศกาลมหาสงกรานต์ ชาวน่านจะจัดให้มีงานนมัสการและสงน้ำ “พระเจ้าทองทิพย์” พระพุทธรูปองค์สำคัญที่ชาวน่านให้ความเคารพนับถือ และเป็นพระคู่บ้านคูเมืองมาแต่อดีตเป็นประจำ

รูปภาพที่ ๔.๑๐ พระเจ้าทองทิพย์และวิหารวัดสวนตาล

และในบริเวณใกล้ๆ วิหารหลังใหญ่ยังมีวิหารหลังเล็กอีกหนึ่งหลัง ซึ่งภายในเป็นที่ประดิษฐานพระศรีอริยเมตไตรยปางนั่งพับเพียบองค์แรกที่พบใน ภาคเหนือ ซึ่งหาได้ไม่ถ้อยนักพร้อมกับมีพระเจ้า ๕ ที่ประดิษฐานอยู่ที่เดียวกัน ทำให้มีประชาชนเดินทางมาสักการะกันเป็นจำนวนมากเพื่อเป็นสิริมงคลกับตัวเอง

^{๙๓} สัมภาษณ์ พระวินัยธรกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสวนตาล, วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๒.

รูปภาพที่ ๔.๑๑ พระศรีอริยเมตไตรยปางนั่งพับเพียบในอุโบสถวัดสวนตาล

๗. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ วัดพระธาตุเขาน้อย

วัดพระธาตุเขาน้อยตั้งอยู่เลขที่ ๑๒๘ หมู่ ๑๑ ตำบลคูด้ ต.อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พิกัด GPS วัดพระธาตุเขาน้อย ๑๘.๗๖๙๕๘๖, ๑๐๐.๗๕๐๕๖๐ เป็นวัดราษฎร์ องค์พระธาตุตั้งอยู่บนยอดดอยเขาน้อย ซึ่งอยู่ด้านตะวันตกของตัวเมืองน่าน ตัววัดและพระธาตุมีความโดดเด่น สามารถมองเห็นจากในตัวเมืองน่านจะเห็นพระธาตุได้อย่างชัดเจน ภายใต้อดอยเขาน้อยจะเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชนบ้านเขาน้อย ทางด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือของดอยเขาน้อยติดกับตัวชุมชนบ้านเขาน้อย ทิศตะวันตกและทิศใต้ของดอยเขาน้อยติดกับพื้นที่การทำเกษตรของเกษตรกร โดยส่วนใหญ่เป็นปาล์มพารา และข้าวโพด ตามคำสัมภาษณ์ของ วิชัย คำลือเลิศ ให้สัมภาษณ์ว่า

“วัดพระธาตุเขาน้อยสร้างในสมัยเจ้าปู่แข็ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๐๓๐ องค์พระธาตุเป็นเจดีย์ก่อ อิฐถือปูนทั้งองค์ เป็นศิลปะพม่าผสมล้านนา ภายในบรรจุพระเกศาธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ ในสมัยพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๕๔ โดยช่างชาวพม่า และวิหารสร้างในสมัยนี้เช่นกันวัดพระธาตุเขาน้อย เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ และเก่าแก่อีกแห่งหนึ่งของ จ.น่าน สันนิษฐานว่ามีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับพระธาตุแช่แห้ง ตั้งอยู่บนดอยเขาน้อย สูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ ๒๔๐ ม. หน้าวัดมีทางขึ้นเป็นบันไดนาค ๓๐๓ ขั้น”^{๙๔}

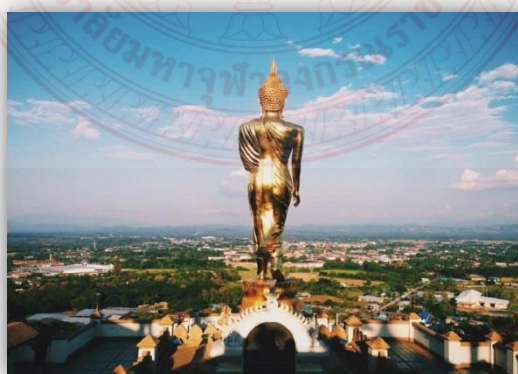
^{๙๔} สัมภาษณ์ วิชัย คำลือเลิศ ผู้ใหญ่บ้านบ้านเขาน้อย ,วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

รูปภาพที่ ๔.๑๒ พระธาตุเขาน้อยและบันไดขึ้นนมัสการพระธาตุเขาน้อย

ทั้งนี้ พระมหาจรัล สิริธมโม ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า

“จากวัดพระธาตุเขาน้อยยังสามารถมองเห็นทิวทัศน์โดยรอบของตัวเมืองน่าน ปัจจุบันบริเวณลานชมทิวทัศน์ ประดิษฐานพระพุทธรูปมหา อุดมมงคลนันทบุรีศรีน่าน ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางประทานพร บนฐานดอกบัวสูง ๙ เมตร บนยอดพระเกศาทำจากทองคำหนัก ๒๗ บาท สร้างขึ้นเนื่องในมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ฯ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖ รอบ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒”^{๙๕}

รูปภาพที่ ๔.๑๓ จุดชมวิววัดพระธาตุเขาน้อย

๘. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ วัดพระธาตุแช่แห้งพระอารามหลวง

พระธาตุแช่แห้งตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ บ้านหนองเต่า ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน พิกัด GPS วัดพระธาตุแช่แห้ง ๑๘.๗๕๘๒๔๐, ๑๐๐.๗๙๑๖๔๙ ตั้งอยู่บริเวณเนินดอยทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน มีชุมชนบ้านแช่แห้งและบ้านหนองเต่าอยู่รอบวัด ทางทิศเหนือติดกับชุมชนบ้านแช่แห้ง

^{๙๕} สัมภาษณ์ พระมหาจรัล สิริธมโม , เจ้าอาวาสวัดพระธาตุเขาน้อย , วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

และวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ ทิศใต้และทิศตะวันออกติดกับชุมชนบ้านหนองเต่า และทิศตะวันตกติดกับถนนพุทธบูชา หันหน้าวัดมาทางทิศตะวันตกสามารถมองเห็นตัวเมืองน่านได้ดังคำสัมภาษณ์พระปลัดนฤตล กิตติภทโท ได้กล่าวให้ข้อมูลว่า

“พระธาตุแช่แห้งเป็นพระธาตุคู่บ้านคู่เมืองของชาวน่าน สันนิษฐานว่ามี อายุราว ๖๐๐ ปี พญาการเมืองโปรดให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๑๘๙๑ เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่ได้มาจาก กรุงสุโขทัย องค์พระธาตุมีความสูง ๕๕.๕ เมตร ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ ๒๒.๕ เมตร บุด้วยทอง เหลืองหมดทั้งองค์ เป็นโบราณสถาน ที่งดงามที่สุดแห่งหนึ่งของล้านนา ทุกปีจะมีงานนมัสการ พระบรมธาตุแช่แห้ง ระหว่างวันขึ้น ๑๑ ค่ำ ถึง ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ทางเหนือ ซึ่งจะอยู่ราวปลายเดือนกุมภาพันธ์หรือต้นเดือนมีนาคมของทุกปี พระบรมธาตุแช่แห้งปูชนียสถานที่สำคัญของเมืองน่าน มีอายุกว่า ๖๐๐ ปี”^{๙๖}

ตามพงศาวดารเมืองน่านกล่าวว่าพญาการเมืองโปรดเกล้าให้ สร้างขึ้นเพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่ได้มาจากเมืองสุโขทัยระหว่างปี พ.ศ.๑๘๙๑-๑๙๐๑ สถาปัตยกรรมด้านโบสถ์ของวัดพระธาตุแช่แห้ง ที่สำคัญและแสดงให้เห็นถึงแบบอย่างสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมสกุลช่างน่าน

รูปภาพที่ ๔.๑๔ พระธาตุแช่แห้งและพระวิหารหลวง

พระธาตุแช่แห้งเป็นศิลปะการก่อสร้าง ที่มีความวิจิตรงดงาม อีกแห่งหนึ่ง ของภาคเหนือที่เป็นศิลปะ การก่อสร้าง ที่ได้รับอิทธิพล การก่อสร้างมาจากเจดีย์พระธาตุหริภุญไชย โดยมีลักษณะโดยรอบๆ ของ องค์พระธาตุ คือจะมี การบูรรอบองค์ ด้วยทองจังโกในส่วน ของทางเดิน ขึ้นสูงองค์พระธาตุนั้น จะเป็นตัวพญานาค หน้าบันเหนือประตูทางเข้าลักษณะของการปั้น จะเป็นลายนาคเกี่ยวที่เป็น เอกลักษณ์เฉพาะของ ช่างฝีมือและของ ศิลปะ ของจังหวัดน่านโดยแท้จริง ชาวเมืองล้านนามีความเชื่อกัน ว่าการ ได้เดินทางไปสักการบูชากราบไหว้นมัสการองค์พระธาตุแช่แห้ง หรือชาวล้านนา

^{๙๖} สัมภาษณ์พระปลัดนฤตล กิตติภทโท , ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธาตุแช่แห้ง ,วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

จะเรียกกันว่า การชุธาตุ แล้วนั้นจะได้รับ อานิสงส์อย่างแรงกล้า ทำให้ชีวิตอยู่ดี มีสุข ปราศจากโรคภัยต่างๆ มาเบียดเบียน หน้าที่การงานเจริญก้าวหน้า เป็นต้น และหากใครที่จะเดินทางได้นมัสการองค์พระธาตุแช่แห้ง นั้น สามารถเดินทางไปได้ทุกวัน ซึ่งจะเปิดให้เข้านมัสการตั้งแต่เวลา ๐๖.๐๐-๑๘.๐๐ น. ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจต่อการท่องเที่ยว คือ

๑. วิหารหลวง อยู่ทางด้านทิศใต้ขององค์พระธาตุเป็นวิหารขนาดใหญ่ ๖ ห้อง ห้องกลางมีขนาด ๓ ห้อง และต่อชั้นลดออกไปทางด้านหน้า ๒ ห้องและ ด้านหลัง ๑ ห้อง ภายในวิหารหลวงมีพระเจ้านันทนทอเป็นพระประธาน พุทธลักษณะปาง มารศรีวิชัยศิลปะล้านนา ประทับนั่งบนฐาน เป็นพระพุทธรูปองค์ที่สวยงามในจังหวัดน่านองค์หนึ่งและ เป็นพระพุทธรูป คู่บ้านคู่เมืองมาช้านาน พระพุทธรูปประทับยืนประดิษฐานใน วิหารหลวงจำนวน ๒ องค์ปัจจุบัน องค์จริงมอบให้พิพิธภัณฑ์ จังหวัดน่านอีกองค์ถูกโจรกรรมและยังไม่ได้กลับคืน องค์ที่เห็นจำลองจาก องค์จริงทำพิธีหล่อเททองเมื่อ ปี ๒๕๕๐ หน้าบันประตูของวิหารหลวงเป็นปูนปั้นลายนาคเกี่ยวกระหวัดกัน ๘ หัว เอกลักษณ์ของศิลปะ เมืองน่าน

๒. วิหารพระเจ้าทันใจสร้างด้วยคอนกรีตหลังคาไม้มุงด้วย กระเบื้องดิน รูปแบบวิหารโถงทรงจัตุรมุข กว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๑๑ เมตร และรอยพระพุทธรูปจำลอง ปัจจุบันบูรณะดูใหม่และงดงามยิ่งขึ้น

๓. เจดีย์วัดพระธาตุแช่แห้งองค์กระธาตุแช่แห้งเป็นพระธาตุที่มีขนาดสูงถึง ๕๕.๕ เมตร ตั้งอยู่บนฐาน สี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ ๒๒.๕ เมตร มีสี่เหลี่ยมอร่าม เนื่องจากบุด้วยแผ่นทองเหลืองลักษณะของเจดีย์ทรง ระฆัง ส่วนฐานทำเป็นฐานหน้ากระดานสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ รองรับฐานบัวลูกแก้ว ย่อเก็จ ถัดขึ้นไปเป็นฐานหน้ากระดานสี่เหลี่ยมและแปดเหลี่ยมซ้อนลดหลั่นกัน ๓ ชั้นองค์ระฆังมีขนาดเล็กบัลลังก์ทำเป็นแท่นสี่เหลี่ยม ย่อเก็จ ฐานหน้ากระดานกลมเป็นกระดานสี่เหลี่ยมและแปดเหลี่ยม และชั้นบัวคว่ำเหนือฐานแปดเหลี่ยม ตกแต่งคล้ายกลีบบัว หรือลายใบไม้แทนลายดังกล่าวนี้คงได้รับอิทธิพลจากศิลปะพม่า ซึ่งนำมาต่อเติมขึ้นภายหลัง เมื่อล่วงเข้า พุทธศตวรรษที่ ๒๔ แล้ว

๔. วิหารพุทธไสยาสน์ อยู่ทางด้านหน้านอกกำแพงแก้วขององค์พระธาตุแช่แห้ง มีเจดีย์สี่ขาวศิลปะพม่าเป็นเจดีย์ที่จำลองมาให้ชาวพุทธได้บูชา ชาวบ้าน เรียกว่า พระธาตุเขวตากองตั้งอยู่ทางซ้ายมือเมื่อเดินขึ้นมาถึงบริเวณลานด้านหน้าวัดพระธาตุวิหาร ก่อสร้างตามแนวทางขององค์พระมีประตูทางเข้าด้านหลังคือ ทิศใต้

๕. บันไดนาค ๒ ตัว คู่กันซึ่งตั้งอยู่ด้านหน้าทางเข้าพระบรมธาตุซึ่งสามารถเห็นวิวทิวทัศน์ของเมืองน่านได้ในบริเวณกว้าง

รูปภาพที่ ๔.๑๕ บันไดนาคทางขึ้นวัดพระธาตุแช่แห้ง

๙. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ วัดหนองบัว

วัดหนองบัว ตั้งอยู่หมู่บ้านหนองบัว ตำบลป่าคา อำเภอนาทม จังหวัดน่าน พิกัด GPS วัดหนองบัว ๑๙.๐๘๘๕๔๘, ๑๐๐.๗๘๖๔๗๙ เป็นวัดที่เก่าแก่ประจำหมู่บ้านหนองบัวตั้งอยู่ท่ามกลางหมู่บ้านไทยลื้ออัน สงบร่มเย็น ทิศทั้งสี่ด้านติดกับตัวชุมชนรายล้อมรอบวัด โดยส่วนใหญ่ประชากรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ พระครูวาปีประทุมพิทักษ์ ได้กล่าวให้ข้อมูลว่า

“วัดหนองบัว เป็นอีกหนึ่งผลงานทางสถาปัตยกรรม และจิตรกรรม ชิ้นเอกของเมืองน่าน วัดหนองบัวเป็น วัดชาวบ้าน ลักษณะการตกแต่งภายในตัววิหารจึงเรียบง่ายกว่า ทั้งลักษณะวิหารก็เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าธรรมดา แต่กระนั้น วิหารวัดหนองบัว ก็เป็นอาคารที่ทรงคุณค่า ในแง่สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน ที่สวยงาม และหาชมได้ยาก จากคำบอกเล่า กล่าวว่า วัดนี้สร้างขึ้น ในราว พ.ศ.๒๔๐๕ (สมัยรัชกาลที่ ๔) โดยท่านสุนันต๊ะ (ครูบาทหลวง) เป็น หัวเรี่ยวหัวแรง นำชาวบ้าน สร้างขึ้นเป็นวัดประจำหมู่บ้านหนองบัว”^{๙๗}

รูปภาพที่ ๔.๑๖ วิหารทรงไทลื้อวัดหนองบัว

^{๙๗} สัมภาษณ์ พระครูวาปีประทุมพิทักษ์ , เจ้าอาวาสวัดหนองบัว , วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๓.

สิ่งที่น่าสนใจในวัดหนองบัวภาพ คือจิตรกรรมฝาผนัง ที่ได้สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของผู้คน ในสมัย นั้นได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการแต่งกายของผู้หญิงที่นุ่งผ้าซิ่นลายน้ำไหลหรือผ้าซิ่นตีนจกที่สวยงาม นับว่ามี คุณค่าทางศิลปะและ ความสมบูรณ์ของภาพใกล้เคียงกับภาพจิตรกรรมฝาผนังของวัดภูมินทร์ในเมืองน่านเชื่อ กันว่า ภาพเขียนฝาผนังใน วัดหนองบัวแห่งนี้ เขียนขึ้นด้วยช่างสกุลเมืองน่านผู้เดียวกันกับ ผู้เขียนภาพฝาผนัง ในวัดภูมินทร์

รูปภาพที่ ๔.๑๗ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัว

ทั้งนี้สง่า อินยา ได้กล่าวให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“ภาพจิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์เล่าเรื่องหนึ่งในปัญญาสาตก ซึ่งเป็นพระชาติหนึ่งของพระพุทธเจ้า สันนิษฐาน ว่าเขียนโดย “ทิดบัวผัน” ช่างเขียนลาวพวนที่บิดาของครูบาทหลวงสุ ชื่อ นายเทพ ซึ่งเป็นทหารของเจ้านันทยศ (เจ้าเมืองน่านระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๙๕-๒๔๓๔) ได้นำมาจากเมืองพวน ในแคว้นหลวงพระบาง นอกจากนั้นยังมีนายเทพ และพระแสนพิจิตรเป็นผู้ช่วยเขียนจนเสร็จ และยังมีภาพของเรือกลไฟ และดาบปลายปืนซึ่งเริ่มเข้ามาในประเทศไทย ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ถึงรัชกาลที่ ๕ ภาพจิตรกรรมที่วัดหนองบัวแห่งนี้ได้สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการแต่งกายของผู้หญิงที่นุ่งผ้าซิ่นลายน้ำ ไหลหรือผ้าซิ่นตีน จกที่สวยงาม นับว่ามีคุณค่าทางศิลปะและความสมบูรณ์ของภาพใกล้เคียงกับภาพจิตรกรรม ฝาผนังของวัดภูมินทร์ ในเมืองน่าน”^{๙๘}

นอกจากภาพจิตรกรรมแล้วที่ฐานพระประธานยังประดิษฐานพระพุทธรูปล้านนาองค์เล็กอยู่หลายองค์ และยังมีบุษบกสมัยล้านนาอยู่ด้วย นอกจากนี้ด้านหลังวัดหนองบัว ยังเป็นที่ตั้งของศูนย์บริการวัฒนธรรมสายใยชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งผลิตและขายผ้าซิ่น ทอมือ พื้นเมืองของชาวน่าน รวมถึงแสดงข้าวของเครื่องใช้ของชาวบ้านในชุมชนอีกด้วย

^{๙๘} สัมภาษณ์ สง่า อินยา, ผู้เชี่ยวชาญวัฒนธรรมท้องถิ่นอำเภอเวียงสา, วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๓.

๑๐. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ วัดศรีมงคล (วัดก่ง)

วัดศรีมงคล (วัดก่ง) ตั้งอยู่เลขที่ ๕๙ หมู่ ๑ ตำบลยม อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดน่าน พิกัด GPS วัดศรีมงคล กิ่ง ๑๙.๐๘๒๓๓๔, ๑๐๐.๘๘๗๙๔๐ ลักษณะของวัดตั้งอยู่บนเนินดอย คล้ายกับหน้าผาทำให้เห็นทัศนวิสัยที่งดงาม ทิศเหนือและทิศตะวันออกของวัดติดกับทุ่งนาพื้นที่ทำการเกษตรสามารถมองเห็นอุทยานแห่งชาติดอยภูคาได้อย่างชัดเจน ทิศใต้และทิศตะวันตกติดกับตัวชุมชนบ้านก่งวัดศรีมงคล เป็นวัดที่ได้รับการจัดการและปรับปรุงภูมิทัศน์สำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของอำเภอดำรงวิทยะโดยการนำของท่านพระครูรังษิธรรมนันท์ เจ้าอาวาสวัดศรีมงคล (ก่ง) รูปปัจจุบัน พระครูรังษิธรรมนันท์ กล่าวให้ข้อมูลว่า

“วัดศรีมงคล (วัดก่ง) เป็นวัดเก่าแก่ที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๓๙๕ พระสงฆ์ที่มีชื่อที่สุดของวัดนี้คือ หลวงปู่ก่ง ด้านหลังวัดมีลานชมวิว ซึ่งมีทัศนียภาพที่งดงาม มองเห็นทุ่งนาเขียวขจี และทิวเขาของดอยภูคาเรียงรายสลับซับซ้อน โดยบริเวณลานชมวิว ทางวัดได้จัดทำเป็นซุ้มและจุดชมวิวให้ถ่ายภาพหลายจุด รวมถึงร้านกาแฟบรรยากาศไทยๆ ให้พักผ่อนหย่อนใจ ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจ ทั้งวิหารหลวงที่มีภาพจิตรกรรมฝาผนังอันงดงาม โดยเลียนแบบการวาดของหนานบัวผัน จิตรกรชาวน่านเชื้อสายไทลื้อ ซึ่งวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดภูมินทร์และวัดหนองบัวของจังหวัดน่าน รวมถึงพิพิธภัณฑสถานศิลปวัฒนธรรมรังสี ซึ่งรวบรวมของโบราณต่างให้ได้ชม บรรยากาศโดยรอบของวัดเน้นตกแต่งแบบไทยล้านนา อนุรักษ์ของเก่าแก่ในอดีต ด้านหน้ายังเป็นที่ตั้งของกระท่อมไม้ไผ่ชื่อว่าเฮือนมะเก่า ภายในบ้านมีข้าวของเครื่องใช้โบราณ สามารถเข้าไปชมและถ่ายภาพได้”^{๙๙}

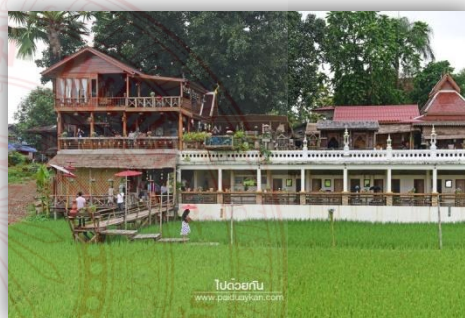
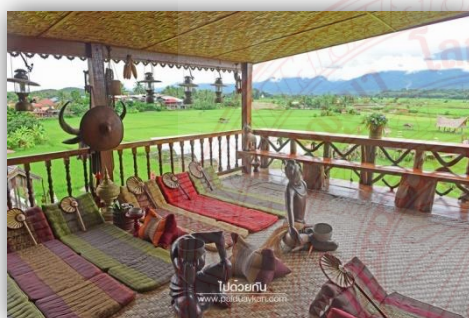

รูปภาพที่ ๔.๑๘ วิหารและจุดชมวิวน้ำวิหารวัดศรีมงคล

^{๙๙} สัมภาษณ์ พระครูรังษิธรรมนันท์ , เจ้าอาวาสวัดศรีมงคล (วัดก่ง) , วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๓.

เมื่อมาถึงด้านหน้าวัดจะมีลานจอดรถด้านข้าง จากนั้นเดินเข้ามาภายในวัดจะเจอวิหารหลวง มีองค์พระธาตุประดิษฐานอยู่ด้านหน้า บรรยากาศโดยรอบของวัด เน้นตกแต่งแบบไทยล้านนา อนุรักษ์ของเก่าแก่ในอดีต ด้านหน้ายังเป็นที่ตั้งของกระท่อมน้ำไฟ ชื่อว่าเฮือนมะเก๋า ภายในบ้านมีข้าวของเครื่องใช้โบราณ สามารถเข้าไปชมและถ่ายภาพได้ เฮือนโอชา เรือนไทยล้านนา ๒ ชั้น ซึ่ง ปกิตตา สุฤทธิ์ ได้กล่าวว่า

“เป็นสถานที่ที่จัดทำพื้นที่ของร้านขายเครื่องดื่ม กาแฟ โดยจำลองบรรยากาศของบ้านเรือนไทยสไตล์ล้านนาในอดีต บรรยากาศชั้นล่าง จัดทำเป็นระเบียง พร้อมที่นั่งจิบกาแฟ ชมวิว ชั้นสอง มีทั้งส่วนของห้องโถงซึ่งเป็นที่นั่งพักผ่อน บริเวณชั้น ๒ บรรยากาศค่อนข้างสบายมาก ชั้นนี้มีการจำลองห้องนอนไว้ ๑ ห้อง หน้าต่างเปิดได้รอบทิศ มองเห็นวิวนาข้าว ไม่ได้เป็นห้องพักแต่เปิดให้เยี่ยมชมถ่ายภาพได้เพียงอย่างเดียว”^{๑๐๐}

รูปภาพที่ ๔.๑๙ เรือนไทยล้านนา

ภายในวัดยังมี พิพิธภัณฑ์มั่งคั่งธรรมรังสี เรือนไทยล้านนาประยุกต์ ตัวเรือนใช้ไม้สักทองทั้งหมด งามสง่าเห็นมาแต่ไกล ที่รวบรวมเอาเครื่องใช้ต่างๆ ในสมัยโบราณมาจัดให้ชม อาทิ อุปกรณ์ที่ใช้ทำมาหากินของคนโบราณ ใบเกิด หรือใบสุตบัตร์ที่จารึกลงในใบลาน รวมถึงเครื่องเงินต่างๆ นอกจากนี้ยังมีภาพของหลวงปู่ครูบาวิดกั้ง และพระเกจิชื่อดังต่างๆ

รูปภาพที่ ๔.๒๐ พิพิธภัณฑ์มั่งคั่งธรรมรังสี

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ ปกิตตา สุฤทธิ์, นักพัฒนาชุมชนตำบลยม , วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๓.

๑๑. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ วัดกุเก็ต

วัดกุเก็ตตั้งอยู่เลขที่ ๒๓๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลวรรณคร อำเภอปัว จังหวัดน่าน พิกัด GPS วัดกุเก็ต ๑๙.๑๖๕๒๗๒, ๑๐๐.๙๓๓๙๘๕ ตั้งอยู่บนเนินดอยของชุมชนบ้านเกิด ทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตกติดกับตัวชุมชนบ้านเกิด ทางทิศเหนือติดกับคลองน้ำและทุ่งนาการเกษตร สามารถมองเห็นอุทยานแห่งชาติดอยภูคาได้อย่างชัดเจน วัดกุเก็ตตั้งอยู่บนเนินดอยที่สูงสามารถมองเห็นธรรมชาติของวิถีชีวิตและท้องทุ่งนาได้อย่างชัดเจน ทำให้เป็นจุดท่องเที่ยวที่นิยมไปเที่ยวชมบรรยากาศและวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทั้งนี้พระครูพิสุทธินนท์ธรรม ได้กล่าวให้ข้อมูลว่า

“วัดกุเก็ต เห็นชื่อแล้วอาจจะแปลกใจกันเล็กน้อยว่าชื่อวัด น่าจะอยู่ในจังหวัดกุเก็ต มากกว่าที่จะอยู่ใน จังหวัดน่าน ซึ่งตามจริงแล้ววัดกุเก็ต ตั้งชื่อตามหมู่บ้านที่ชื่อว่า หมู่บ้านเกิด แต่ด้วยวัดตั้งอยู่บนเนินเขา ซึ่งทางเหนือ เรียกว่า "ดอย" หรือ "ภู" จึงตั้งชื่อว่า "วัดกุเก็ต" หมายถึง วัดบ้านเกิดที่อยู่บนภู หรือ ดอย วัดกุเก็ต”^{๑๐๑}

ถือว่าเป็นวัดที่มีภูมิทัศน์และวิวที่สวยงาม โดยจุดเด่นของวัด คือ มีระเบียงชมวิวด้านหลังวัดติด กับทุ่งนาที่กว้าง โกลพร้อมด้วยฉากหลัง เป็นภูเขานอุทยานดอยภูคา ในยามเช้าวัดกุเก็ตเป็นจุดชมวิวพระอาทิตย์ขึ้นทั้งดงามอีกแห่งหนึ่ง ด้านล่างวัดมี แม่น้ำไหลผ่าน ซึ่งเป็นน้ำซับซึมมาจากใต้ดินไหลรินรวมกันเป็นลำธารให้ฝูงปลาและสัตว์น้ำอยู่อาศัย ทางวัดได้จัดให้เป็นเขตอภัยทานให้นักท่องเที่ยว สามารถให้อาหารจากลานข้างบน ผ่านท่อไหลลงไปที่กับฝูงปลาได้ และสามารถมองเห็นฝูงปลาที่อยู่ด้านล่างได้อย่างชัดเจน มีอุโบสถทรงล้านนาประยุกต์ จิตรกรรม ฝาผนังสามมิติ เป็นที่ประดิษฐาน "หลวงพ่อแสนปัว หรือ หลวงพ่พุทธรเมตตา" ที่ศักดิ์สิทธิ์ หันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก

รูปภาพที่ ๔.๒๑ หน้าวิหารและจุดชมวิวบริเวณโรงแรมธรรมะวัดกุเก็ต

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ พระครูสุทินนันทธรรม, ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดกุเก็ต, วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๓.

โดยสมชาย เกตุวัง ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“นอกจากนี้ภายในวัดยังมี เหมเพิล สเตย์ ชื่อว่า ภูเก็ต สนธยา เหมเพิลสเตย์ หรือเรียกให้เข้าใจง่ายๆคือเป็นลักษณะของโรงแรมธรรมชาติ เป็นอาคารที่พัก สำหรับผู้ที่มาปฏิบัติธรรมหรือนักท่องเที่ยวที่สนใจ อาคารซึ่งตั้งอยู่ตรงจุดชมวิว สามารถเห็นวิวทิวเขาเขียวขจีได้จากห้องพัก โดยสร้างเป็นอาคารขนาด ๔ ชั้น มี ๘ ห้องนอน โดยในชั้นที่ ๔ จะเป็นห้องปฏิบัติธรรม และที่น่าสนใจคือ ตัวโรงแรมจะสร้างอยู่ใต้โบสถ์ของวัดภูเก็ต เนื่องจากวัดภูเก็ตสร้างอยู่บนเนินเขา และมีการสร้างโรงแรมขึ้นบริเวณเชิงเขาด้านล่างของโบสถ์ ทำให้บริเวณลานโบสถ์กลายเป็นศาลาพักผ่อนของโรงแรม และการที่เรียกว่าโรงแรมธรรมชาติ เพราะมีการจัดห้องพักในลักษณะเดียวกับโรงแรม ซึ่งผู้ที่เข้ามาพักจะได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมร่วมกับทางวัด”^{๑๐๒}

รวมทั้งจะได้ศึกษาวิถีชีวิตของพระ เณรภายในวัด ได้ทำบุญ ตักบาตร ที่สำคัญที่โรงแรมแห่งนี้จะไม่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างเด็ดขาด โรงแรมธรรมชาติของวัดภูเก็ตถือเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ซึ่งไม่ใช้การเปิดศาลาวัดให้คนเข้าไปนอนแล้วมาตั้งชื่อว่าเป็นโรงแรม แต่ที่วัดภูเก็ตมีการสร้างอาคารและห้องพัก ที่มีลักษณะเหมือนกับโรงแรมทั่วไป ประมาณโรงแรมระดับ ๓ ดาว เพียงแต่ผู้ที่เข้ามาพักหากมาเพื่อปฏิบัติธรรมไม่ต้องเสียค่าที่พัก ซึ่งแนวทางนี้วัดต่างๆสามารถนำไปพัฒนาต่อไปเพราะถือ ว่า เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้คนเข้าวัดเพื่อปฏิบัติธรรมมากขึ้นทั้งยังช่วยให้ผู้ที่เข้าพักได้มีโอกาสศึกษาวิถีชีวิต องผู้คนที่พักอาศัยอยู่รอบวัดด้วย

๑๒. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ ศูนย์กาแฟไทลื้อ

ศูนย์กาแฟไทลื้อ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๖๔ หมู่ ๔ ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน พิกัด GPS ร้านกาแฟไทลื้อ ๑๙.๑๔๕๗๒๗๕, ๑๐๐.๙๔๐๗๓๕๗ ลักษณะที่ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มอยู่ติดกับถนนทางหลวง หมายเลข ๑๐๘๑ ด้านหลังติดกับท้องทุ่งนาการเกษตร สามารถมองเห็นอุทยานแห่งชาติดอยภูคาได้อย่างชัดเจน มีจุดเด่นคือบรรยากาศธรรมชาติของท้องทุ่ง

ศูนย์กาแฟบ้านไทลื้อ นับเป็นอีกหนึ่ง “ไฮไลต์” ของอำเภอน่าเที่ยวแห่งนี้เพราะนอกจากรสชาติของเครื่องดื่มจะถูกปากบรรดาคอกาแฟแถมราคาไม่แพงด้วยแล้ว ร้านกาแฟบรรยากาศสบายแบบนี้ ยังมีซุ้มไม้มองจาก ทอดยาวเรียงรายลงไปในพื้นที่นา รอให้บรรดาอาคันตุกะจากต่างถิ่นเดินเลาะไปตามทางบนสะพานไม้ไผ่ก่อนไปนั่งรับลม ชมวิวกันแบบชิว-ชิว ได้แบบไม่คิดตังค์เพิ่มเรียกว่าชื้อกาแฟแก้วละไม่กี่สิบบาท แต่สามารถนั่งชมวิว “หลักล้าน” กันได้เลยทีเดียว

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ สมชาย เกตุวัง , ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวรนคร , วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๓.

รูปภาพที่ ๔.๒๒ บรรยายาศูนย์กาแฟไถลื้อ

ซึ่งพนม แก้วเทพ ได้กล่าวให้ข้อมูลว่า

“ร้านจำหน่ายผ้าทอลายน้ำไหลไถลื้อ และสินค้าของฝากจากเมื่อนาน และกิจการร้านกาแฟ บ้านไถลื้อ สละเวลามาให้ข้อมูล ด้วยอัธยาศัยเป็นกันเองตัวเขาและคุณลำตวน แก้วเทพ ผู้เป็นภรรยา เป็นคนไทยมีเชื้อสายไถลื้อ ก่อนหน้านี้เคยเปิดธุรกิจอู่ซ่อมรถ มีลูกน้องเกือบสิบคน ควบคู่กับทำธุรกิจรับซื้อขาย-แลกเปลี่ยนรถยนต์ อยู่ในอำเภอปัวช่วงราวปี ๒๕๔๑ ที่ประเทศไทยประสบกับวิกฤติค่าเงินบาท กิจการที่มีอยู่พังไม่เป็นท่า จนต้องกลายเป็นบุคคลล้มละลายจึงหะนั้นเองเจ้าของธุรกิจขายผ้าคนหนึ่งอยากได้รถ เขาเลยนำรถที่เหลือยู่ไปแลกกับผ้าทอลาย น้ำไหล ซึ่งเป็นสินค้าของชาวไถลื้อ ก่อนนำมาเป็นอาชีพใหม่ โดยตระเวนไปหาแหล่งจำหน่ายทั้งในตัวเมื่อนานและจังหวัดใกล้เคียง อย่างสุโขทัย แพร่ ตาก เชียงใหม่ เชียงราย ฯลฯ ทำอยู่พักใหญ่จึงมาเช่าห้องแถวเปิดร้านจำหน่ายผ้าทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูปขาย-หญิง ตั้งชื่อว่า “ลำตวนผ้าทอ” กิจการขายดีขึ้นตามลำดับ แต่มักหมดไปกับค่าเช่าร้าน จึงขยับขยายมาเปิดร้านแห่งใหม่บนที่ดินของตัวเองจนกระทั่งปัจจุบัน”^{๑๐๓}

ร้านลำตวนผ้าทอ เปิดมาได้สิบกว่าปี ส่วนร้านกาแฟ ทำมาสามปีกว่าแล้ว ลูกคามีมากขึ้นเรื่อยๆ” คุณพนม บอกก่อนยิ้มกว้าง และย้อนให้ฟังถึงที่มาของการลงทุนทำร้านกาแฟ ที่หลายคนชื่นชมกันว่าบรรยากาศดีมาก ติดอันดับต้นๆของประเทศ นั้น เริ่มจากตอนทำร้านลำตวนผ้าทอ ลูกคามีทั้งผู้หญิง-ผู้ชาย ซึ่งบางคนชี้เกียจเลือก มักพากันไปนั่งศาลาไม้หลังร้าน เขาเลยนำกาแฟซองสำเร็จรูปพร้อมทั้งกระติกน้ำร้อน แก้วกาแฟ มาวางไว้ให้เพื่อเป็นการบริการลูกค้ามาระยะหลังลูกค้ามีมากขึ้นเลยคิดอยากเปิดร้านกาแฟอีกหนึ่งอย่าง แต่ระหว่างยังไม่ตัดสินใจ มีเพื่อนมาเสนอขายเครื่องชงกาแฟสดให้แบบไม่ต้องจ่ายเงินก่อน เพราะซื้อมาราคาสองแสนบาท แต่ใช้ได้ไม่ถึง ๖ เดือน ลูกจ้างลาออกไป

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ พนม แก้วเทพ ,เจ้าของศูนย์กาแฟไถลื้อ ,วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๓.

ก่อนเลยไม่ได้ทำต่อจากนั้นตัวเขาและลูกสาว จึงพากันไปเรียนรู้การคว่ำ การกะเทาะเปลือกกาแฟ จากเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ดอยตุง เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตได้ทางหนึ่งส่วนซุ้มไม้มุงจาก ที่สร้างทอดไปในผืนนา มีสะพานไม้ไผ่เชื่อมให้เป็นทางเดินแก่นักท่องเที่ยว

“เกิดจากความคิดเขาเอง ที่ต้องการให้ลูกค้าได้สัมผัสธรรมชาติอย่างใกล้ชิด แบบหาไม่ได้ในเมืองใหญ่ ที่มีแต่ตึกปูนและถนนคอนกรีต”^{๑๐๔}

มาถึงวันนี้ ร้านกาแฟในแบบของเขา ถูกหลายคนยกให้เป็นสถานที่ที่ต้องห้ามพลาดของจังหวัดน่านไปแล้ว คุณพนม ยิ้มน้อยๆก่อนออกตัวว่า “คงเพราะเราไม่หวังสถานที่ บางคนมานั่งนาน ชั่วโมง-สองชั่วโมงก็ช่าง ใครไม่ซื้อก็นั่งได้ ใจจริง อยากให้เป็นสถานที่ที่ถึงสาธารณะ ใครก็มาได้ตามอัธยาศัย บางครั้งมีแขกโทรศัพท์มาขอจองซุ้มไม้มุง ผมบอกไม่ได้หรอก ใครมาก่อนนั่งก่อนเลย ไม่งั้นเสียโอกาสคนอื่นที่จะมาเที่ยว” คุณพนม เผยจุดยืน

๑๓. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ โรงเรียนชาวนา

โรงเรียนชาวนาตั้งอยู่เลขที่ ๒๒๕ หมู่ ๑ บ้านนาคำ ตำบลศิลาเพชร อำเภอบัว จังหวัดน่าน ๕๕๑๒๐ พิกัด GPS โรงเรียนชาวนา ตำบลศิลาเพชร: ๑๙.๑๐๘๑๖๒, ๑๐๐.๙๔๓๙๖๔ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ตั้งอยู่ที่ราบลุ่ม กลางท้องทุ่งนาบริเวณของตัวโรงเรียนรายล้อมรอบด้วยทุ่งนาข้าวทั้งสิ้นทิศ

รูปภาพที่ ๔.๒๓ บรรยากาศศูนย์เรียนรู้โรงเรียนชาวนา

โดยสุทธนา ปัทมวัฒน์ ได้ให้ข้อมูลว่า

“การก่อเกิดโรงเรียนชาวนา “เติมฝันซึ่งกันและกัน” สนิท (ผู้ใหญ่สนิท ปัญญาวรรณรักษ์, ผู้ใหญ่บ้าน) และ หมอนา (นางสุทธนา ปัทมวัฒน์, นักวิชาการสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศิลาเพชร) เป็นหัวเรือใหญ่ จึงพร้อมที่จะให้ที่นาและห้องเรียน ในการศึกษาเรียนรู้ โดยอำนวยความสะดวกทั้งอาหารว่างและสถานที่

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ พนม แก้วเทพ, เจ้าของศูนย์กาแฟไทลื้อ, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๓.

ขณะเดียวกัน โรงเรียนมัธยมศรัทธาศิลาเพชรรังสรรค์ โดยอาจารย์จรงค์ ใหมคำ ซึ่งได้ การศึกษาพันธุ์ข้าวพื้นเมืองมาก่อนเป็นเวลา ๘ ปี โดยมีพื้นที่บ้านทุ่งทุ่งฮ่องแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือป่าผืน แต่ไม่มีพื้นที่ในการขยายพันธุ์ อาจารย์จรงค์ฝันอยากให้นักเรียนได้นำพันธุ์ข้าวมาทดลองปลูก จึงอยากจะขยายพื้นที่ในการทำนา เมื่อเราได้พบปะพูดคุยกันและร่วมมือกันถอดบทเรียน จึงเป็นการเติมฝันซึ่งกันและกัน ให้ตำราในความฝันออกมาเป็นชีวิตจริง โรงเรียนชาวนาบ้านนาคำ ตำบลศิลาเพชร จึงเกิดขึ้น โดยมี การประสานงานร่วมจัดทำหลักสูตรร่วมกัน มีวัตถุประสงค์ให้เยาวชนได้เป็นชาวนา โดยมี อาจารย์ผู้สอนคือภูมิปัญญาท้องถิ่น ,อาจารย์จรงค์ ใหมคำ ,นักวิชาการสาธารณสุข, นักวิชาการการเกษตร,โดยมี สำนักงานเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดน่าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศิลาเพชรและองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาเพชร เป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการ อุปกรณ์ทางการเกษตรและอื่นๆ”^{๑๐๕}

ซึ่งสอดคล้องกับเอกชัย อุดรชน กล่าวเพิ่มเติมว่า

“หลักสูตรโรงเรียนชาวนา เริ่มตั้งแต่ การคัดพันธุ์ ,การเตรียมดิน เพาะกล้า ,การปักดำนา ,ประเพณีวัฒนธรรมประเพณีหลังทำนา พิธีกรรมสู่ขวัญควาย พิธีกรรมสืบชะตาข้าว ,การศึกษาพฤกษศาสตร์ข้าวในนา การเจริญของต้นข้าว ระบบนิเวศในแปลงนา ตรวจสอบเกี่ยวกับโรคข้าว แมลงศัตรูข้าว สัตว์ศัตรูข้าว ศัตรูธรรมชาติ วัชพืชในนาข้าว และประโยชน์จากสัตว์ศัตรูข้าว ดอกข้าวบาน ศึกษาโครงสร้างของดอกข้าวการผสมพันธุ์ข้าว สำรวจตรวจสอบโครงสร้างดอกข้าวที่ใช้ในการสืบพันธุ์ และขั้นตอนการถ่ายละอองเรณูและการผสมพันธุ์ข้าว การเก็บเกี่ยวข้าวการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวสำรวจตรวจสอบ และอธิบายขั้นตอนการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าว การตรวจสอบข้าวปน และการเก็บเมล็ดพันธุ์”^{๑๐๖}

เมนูเด็ดจากเมล็ดข้าว อาหารปลอดภัยจาก จากข้าวเหนียว โดยสืบค้นข้อมูล อธิบาย และปฏิบัติการการทำขนมหวานที่ทำจากข้าวเหนียวในท้องถิ่น การเตรียมดินปลูกผัก ขั้นตอนการเตรียมดิน เรียนรู้วิธีการเตรียมดิน เรียนรู้การปลูกผัก จากภูมิปัญญา เกษตรกร,การหมักปุ๋ยอินทรีย์ เรียนรู้วิธีการทำปุ๋ยชนิดต่างๆ เพื่อนำไปใช้กับนาข้าวและพืชผักในแปลง การสร้างภูมิต้านทานโรคพืช เรียนรู้การทำไตรโคเดอร์มาเพื่อใช้ในนาข้าวและการพ่นเพื่อสร้างภูมิต้านทานแก่พืชผัก จากภูมิปัญญา เกษตรกร และเกษตรตำบล การหมักปุ๋ยจากพืชสด การทำปุ๋ยน้ำหมัก การทำยาไล่แมลง โทษของ

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ สุทธนา ปัทมวัฒน์, เจ้าของโรงเรียนชาวนา , วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ เอกชัย อุดรชน, นักพัฒนาชุมชนตำบลศิลาเพชร, วัน ๑๐ มกราคม ๒๕๖๓.

สารเคมีทางการเกษตรต่อสุขภาพ เรียนรู้โทษของสารเคมีที่เกษตรกรใช้ทางการเกษตร มีผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างไร

นอกจากพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่ปลูก และคัดพันธุ์เพื่อขยายพันธุ์ในปีต่อไป โรงเรียนขานาเรา ยังปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ไรต์เบอร์รี่ ข้าวเจ้าแดง ข้าวเหนียวดำ (ดำ) ซึ่งเป็นข้าวที่มีสารต้านอนุมูลอิสระสูง เพื่อขยายพันธุ์ แก่ผู้สนใจที่จะทำพันธุ์ต่อไป โดยมีเงื่อนไขคือต้องเป็นปลูกโดยปลูกแบบข้าวอินทรีย์ เท่านั้น นอกจากนั้นยังมีข้าวสินเหล็กซึ่งเป็นข้าวที่มีความหวานต่ำ เพื่อขยายพันธุ์แก่ผู้ป่วยเบาหวานต่อไป

๑๔. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ ฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำ

ฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๒๙ บ้านห้วยน้ำ ตำบลศิลาแลง อำเภอบัว จังหวัดน่าน พิกัด GPS ฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำ ๑๙.๑๓๕๗๐๖๖,๑๐๐.๙๕๓๓๗๕๘, ลักษณะทางภูมิศาสตร์ตั้งอยู่บนเนินดอยห่างจากตัวชุมชนบ้านห้วยน้ำ ไปทางทิศตะวันออก ทิศเหนือติดกับทุ่งนาพื้นที่ทำการเกษตร สามารถเห็นอุทยานแห่งชาติดอยภูคาได้อย่างชัดเจน เป็นอีกหนึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับการนิยมนักท่องเที่ยว ที่ชอบสัมผัสกับบรรยากาศธรรมชาติและอาหารเพื่อสุขภาพ การจัดการเป็นลักษณะของโฮมสเตย์ที่พักรับรองนักท่องเที่ยว

รูปภาพที่ ๔.๒๔ บรรยากาศฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำ

โดยธนากิจ ชินกิจการ ได้กล่าวให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“ฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำเป็นอีกหนึ่งที่พักที่เหมาะสม ไปสุดโอโซน มองวิวทุ่งนา กว้างไกลได้แบบเต็มอิมจากหน้าต่างที่พักในบรรยากาศแบบส่วนตัว นอกจากนี้ยังเปิดให้บริการเป็นร้านอาหารอีกด้วยเมนูส่วนใหญ่เน้นไปทางเมนูเห็ดทั้งหลาย เนื่องจากที่นี่ คือ ฟาร์มเห็ดที่ผลิตเชื้อเห็ดที่ใหญ่ทันสมัยและครบวงจรที่สุดแห่งหนึ่งของอำเภอบัวและของ จังหวัดน่าน เลยมีการนำเห็ดมาเป็นส่วนประกอบของเมนูต่างๆ ใครที่มาถึงบัวถึงแม่ไม่

๑. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึงการท่องเที่ยวที่บวักกับการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ตัวอย่างเช่นสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม คือ ช่างเมืองน่าน วัดพระธาตุแช่แห้ง วัดช้างค้ำ วัดภูมินทร์ วัดมิ่งเมือง วัดศรีมงคล วัดสวนตาล พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน วัดหนองบัว เป็นต้น โดยสถานที่ดังกล่าวนี้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์มีความโดดเด่นเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม อันเป็นสิ่งกระตุ้นการท่องเที่ยว เป็นต้น

๒. การท่องเที่ยวด้านศิลปะ หมายถึงสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่เกี่ยวข้องกับผลงานด้านศิลปะทั้งจิตรกรรม สถาปัตยกรรม ทั้งที่เป็นศิลปะดั้งเดิมและร่วมสมัยอันเป็นปัจจัยหนึ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในจังหวัดน่าน เช่น วัดพระธาตุแช่แห้ง วัดสวนตาล วัดพระธาตุช้างค้ำ วัดหัวข่วง วัดภูมินทร์ วัดมิ่งเมือง วัดพระธาตุเขาน้อย วัดภูเก็ต วัดศรีมงคล วัดหนองบัว เป็นต้น ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวนี้มีจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเองในด้านศิลปะ ที่ทำให้เป็นปัจจัยหนึ่งในการกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน

๓. การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับบรรยากาศของธรรมชาติในจังหวัดน่าน ความโดดเด่นที่ไม่มีใครเหมือนเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เช่น น้ำตกศิลาเพชร ศูนย์กาแฟไหล่อ ฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ โรงเรียนชาวนา วัดพระธาตุเขาน้อย วัดศรีมงคล เป็นต้น ซึ่งแต่ละสถานที่ที่กล่าวมานี้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เพียงแต่เห็นภาพบนโลกอินเทอร์เน็ตแล้วอยากจะมาสัมผัส อันเป็นจุดดึงดูดความสนใจและกระตุ้นการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

๔.๑.๒ ระบบประชาสัมพันธ์และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

จังหวัดน่านเป็น ๑ ใน ๑๒ เมืองต้องห้ามพลาต ที่ผ่านการคัดสรรจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในฐานะเมืองที่อาจไม่เป็นที่รู้จักมากนักหรือถูกมองข้าม แต่แท้จริงแล้วก็มีเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์และน่าสนใจไม่แพ้เมืองใหญ่อื่นๆ จังหวัดน่านแม้จะเป็นจังหวัดเล็กๆ แต่ก็มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย ทั้งทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรม รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกด้วย จากอดีตที่ผ่านมาสถานที่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ไม่ได้เป็นที่รู้จักมากนักด้วยช่องทางระบบการประชาสัมพันธ์ มักจะเป็นปากต่อปากจากชนชาวจังหวัดน่านเองที่ออกไปทำงานต่างจังหวัดและจะกลับมาเที่ยวบ้านในช่วงเทศกาล การเข้าถึงและการประชาสัมพันธ์มักจะอยู่ในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ ในวงแคบทำให้แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในวงแคบ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารได้พัฒนาการที่ก้าวหน้ามากขึ้น มีความสะดวกรวดเร็วทันสมัยทำให้ระบบการประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น อีกทั้งมีผลกระทบต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน ด้วยปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของประชาชนชาวจังหวัดน่าน จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักเมื่อเกิดแหล่งท่องเที่ยว หรือ

ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองเป็นที่รู้จัก และได้รับการพัฒนารวมถึงการตอบรับจากนักท่องเที่ยวต่างจังหวัดและต่างประเทศที่เข้ามาเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป เกิดเป็นผู้ประกอบการร้านค้า โรงแรม โฮมสเตย์ ฯลฯ เกิดขึ้นในพื้นที่ใกล้เคียงของแหล่งท่องเที่ยว

การเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และการให้บริการการท่องเที่ยวผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลระบบประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยภาพรวมสามารถแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่มใหญ่ๆ คือ

กลุ่มที่ ๑ การประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานของภาครัฐ

จากลงพื้นที่ทำการสำรวจข้อมูลสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านพบว่า ระบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในจังหวัดน่านปัจจุบันได้มีหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาดำเนินการบริการข้อมูลการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในจังหวัดน่าน ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐ และรูปแบบการให้บริการข้อมูลท่องเที่ยว ดังนี้

๑. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สำนักงานน่าน) มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม (Preferred Destination) อย่างยั่งยืน” ททท. เป็นผู้นำในการส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง ททท. เป็นผู้ชี้แนะ (Thought Leader) ทิศทางการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวไทย ที่ได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย การส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม (Preferred Destination) อย่างยั่งยืน หมายถึง ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวถึงและเลือกเดินทางท่องเที่ยวเป็นอันดับต้น ๆ ของโลกอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานของการรักษาสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสุมิตรา เสียงทอง กล่าวให้ข้อมูลว่า

“ในจังหวัดน่านมีสำนักงานที่ให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ภายใต้การกำกับจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ททท. สำนักงานน่าน ตั้งอยู่เลขที่ ๑๗ ถ.ผาทอง ต.ในเวียง อ.เมืองน่าน จ.น่าน ๕๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๕๔๗๑ ๑๒๑๗-๘ มีรูปแบบการประชาสัมพันธ์และการให้บริการข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบ การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเฟสบุ๊ก Facebook : TAT NAN การประชาสัมพันธ์โดยส่วนใหญ่จะเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน และสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน”^{๑๐๘}

๒. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน มีวิสัยทัศน์ (Vision) เป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพในการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการ ไปสู่ระดับสากล ดำเนินงานด้วยพันธกิจ (Mission) พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้มีการบริการที่ดี มีคุณภาพการบริการจัดการ

^{๑๐๘} สัมภาษณ์สุมิตรา เสียงทอง ,หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว, วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๒.

การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม และส่งเสริมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีคุณภาพได้มาตรฐาน มีรูปแบบ การประชาสัมพันธ์และการให้บริการข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบ การประชาสัมพันธ์ผ่าน เว็บไซต์ (<http://nantourism.go.th/>) และทางเฟสบุ๊ก (Facebook) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดน่าน โดยส่วนใหญ่จะเป็นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปภาพตัวอย่างช่องทางการให้บริการข้อมูลดังนี้

๓. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เทศบาลเมืองน่าน ตั้งอยู่เลขที่ ๔๖/๑ ถนนผากอง ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน บริเวณตรงข้ามทางทิศตะวันออกของวัดภูมินทร์และข่วงเมืองน่านเป็นหน่วยงาน ที่ให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว โดย เอกฉันท์ มูลศรี กล่าวให้ข้อมูลว่า

“เฉพาะสถานที่ท่องเที่ยวในเขตตัวเมืองน่าน มีการให้บริการการนำเที่ยวโดย รถราง มัคคุเทศก์ และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเป็นประจำทุกวัน ซึ่ง ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเทศบาลเมืองน่านนี้ อยู่ในการบริการงานของเทศบาลเมืองน่าน ที่ มีนโยบายต้องการให้ตัวเมืองน่านเป็นเสมือนห้องรับแขกของจังหวัดน่าน”^{๑๐๙}

ถือเป็นศูนย์รวมข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่มีการปรับข้อมูลการให้บริการ ด้านการท่องเที่ยวอยู่ตลอด ทั้งที่พัก ร้านอาหาร เส้นทาง แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดน่าน มี รูปแบบการประชาสัมพันธ์และการให้บริการข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบ การประชาสัมพันธ์ ผ่าน ทางเฟสบุ๊ก (Facebook) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เทศบาลเมืองน่าน โดยส่วนใหญ่จะเป็น การประชาสัมพันธ์ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ทาง เทศบาลได้จัดขึ้นภายในตัวเมืองน่าน เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน อาทิเช่น กิจกรรม หนานนี้กระซิบรักที่น่าน เป็นต้น

๔. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.สำนักงาน พื้นที่เขตเมืองเก่าน่าน) ตั้งอยู่เลขที่ ๕๕ ถ.มหาพรหม ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน เป็นองค์การมหาชน สังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของจังหวัดน่าน ด้วยจังหวัดน่านเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรมแนวความคิดในการสร้างเมืองที่สามารถเชื่อมโยง ไปถึงการตั้งถิ่นฐานของชุมชนล้านนา อันแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของคนเมืองน่านในอดีต ซึ่งควร แก่การอนุรักษ์ และพัฒนาดังนั้น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเมืองน่านให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์และส่งเสริมคุณค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จึงเห็นสมควรให้พื้นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเมืองน่าน มีรูปแบบการ ประชาสัมพันธ์และการให้บริการข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบ การประชาสัมพันธ์ผ่าน ทางเฟสบุ๊ก (Facebook) อพท.สำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน โดยส่วนใหญ่จะเป็นการ

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ เอกฉันท์ มูลศรี ,หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลเมืองน่าน, วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๒.

ประชาสัมพันธ์ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน รวมถึงการให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวในด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

กลุ่มที่ ๒ การประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานของภาคเอกชน

ในปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารได้พัฒนาการที่ก้าวหน้ามากขึ้น มีความสะดวกรวดเร็วทันสมัยทำให้ระบบการประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น จากเทคโนโลยีที่ทันสมัยก้าวหน้าทำให้เกิดธุรกิจบริการต่างๆ เกิดขึ้น ทำให้ช่องทางการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงส่วนใหญ่แล้วจะประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก เพื่อโปรโมทสถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมของธุรกิจของตนเองให้เป็นที่รู้จัก โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการแสวงหาผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว และโฆษณาให้กับทางผู้ประกอบการร้านค้า โรงแรมหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการท่องเที่ยว เป็นต้น

จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นทางผู้วิจัยร่วมกับคณะทำงานผู้พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ได้ทำการสำรวจเว็บไซต์ต่าง ๆ โดยปรากฏว่ามีแหล่งให้บริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากบนโลกออนไลน์ ผู้วิจัยร่วมกับคณะทำงานจึงทำการคัดเลือกแหล่งข้อมูลที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ได้รับการยอมรับจากผู้เข้าใช้ระบบสารสนเทศเป็นอย่างดี ด้วยระบบการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการให้บริการทางด้านการท่องเที่ยวของภาคเอกชน จะปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นการผลิตฐานข้อมูลเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจของภาคเอกชนที่ดำเนินการนั้น ทั้งนี้ถือได้ว่าเป็นแหล่งเผยแพร่และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วจะทั่วถึง ทำให้เกิดการกระตุ้นการท่องเที่ยว เป็นผลทำให้สถานที่ท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาและชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการกระตุ้นการท่องเที่ยวอีกด้วย ซึ่งแหล่งข้อมูลของภาคเอกชนที่ให้บริการการท่องเที่ยวสามารถยกตัวอย่างได้ดังนี้

๑. เว็บไซต์ ไปด้วยกัน (www.paiduyakan.com) เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศไทย โดยให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวที่ครบวงจร ทั้งข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว รูปภาพ รวมถึงร้านอาหาร ที่พักที่ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว ในส่วนสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน เป็นแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวหนึ่งใน ๗๗ จังหวัดที่ได้รับการประชาสัมพันธ์จากทางเว็บไซต์ เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน

๒. เว็บไซต์ ดับเบิล เอ็นจอย (www.doubleenjoy.com) เป็นเว็บไซต์ของบริษัทเอกชนที่ดำเนินการประกอบกิจการด้านการให้บริการการท่องเที่ยว จัดรูปแบบการให้บริการในลักษณะของโปรแกรมการท่องเที่ยวชุดท่องเที่ยว ที่มีโปรแกรมให้กับนักท่องเที่ยวได้เลือกชุดการท่องเที่ยวที่ตนเองต้องการพร้อมทั้งประเมินราคาในการให้บริการ ตามช่วงเทศกาลที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว โดย

บริษัทได้จัดชุดท่องเที่ยวไว้หลากหลาย เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการเลือกเส้นทางและการท่องเที่ยวที่มีให้เลือกสรรทั้งทางศิลปวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ ซึ่งการให้บริการการท่องเที่ยวของบริษัทดังกล่าวได้จัดเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ดังที่กล่าวว่า ชวนคุณเดินทางไปด้วยกัน เพื่อย้อนเรื่องราววันวานที่ยังมีลมหายใจ ชมวัดวาอาราม ตามรอยปูม่าน ยาม่าน นมัสการพระธาตุประจำปีเอาะ สักการะเสาหลักเมืองเพื่อความเป็นสิริมงคลกับตัวท่านเอง ชมงานศิลปะล้านนา ชมป่าเขาและลำธาร อิ่มสำราญกับอาหารอร่อย ดื่มด่ำกาแฟหอมกรุ่น ปลอ่ยชีวิตให้เดินช้า ๆ ไปกับบรรยากาศชิล ๆ

๓. เว็บไซต์ แอทสยามทัวร์ (www.atsiamtour.com) เป็นอีกหนึ่งเว็บไซต์ของบริษัทเอกชนที่ดำเนินการประกอบกิจการด้านการให้บริการการท่องเที่ยวมี สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่บนถนนลาดพร้าว, กรุงเทพฯ (ในนามของ บจ. เน็คครีเอติค ดอทคอม) หนึ่งในผู้นำการให้บริการด้านการท่องเที่ยวที่มีรากฐานยาวนานกว่า ๑๓ ปี เป็นบริษัทให้บริการจัดทัวร์ที่เน้นคุณค่าและความประทับใจ โดยใช้พื้นที่ของของความเชื่อว่าใครๆ ไปเที่ยวก็ต้องมีความสุข ทริปทุกทริปของจึงออกแบบสะท้อนโอเดียนี้ ลักษณะของการบริการเน้นที่พาหนะดี อาหารอร่อย ที่พักสบาย ทีมงานมีความรู้ มีจิตบริการ และเอนเตอร์เทนเก่ง ที่สำคัญยังสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการ อีกทั้งยังได้ดำเนินการจัดรูปแบบการให้บริการในลักษณะของ โปรแกรมการท่องเที่ยวชุดท่องเที่ยว ที่มีโปรแกรมให้กับนักท่องเที่ยวได้เลือกชุดการท่องเที่ยวที่ตนเองต้องการพร้อมทั้งประเมินราคาในการให้บริการ ตามช่วงเทศกาลที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว โดยบริษัทได้จัดชุดท่องเที่ยวไว้หลากหลาย เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการเลือกเส้นทางและการท่องเที่ยวที่มีให้เลือกสรรทั้งทางศิลปวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ ซึ่งการให้บริการการท่องเที่ยวของบริษัทดังกล่าวได้จัดเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ดังที่กล่าวว่า ชวนคุณเดินทางไปด้วยกัน เพื่อย้อนเรื่องราววันวานที่ยังมีลมหายใจ ชมวัดวาอาราม ตามรอยปูม่าน ยาม่าน นมัสการพระธาตุประจำปีเอาะ สักการะเสาหลักเมืองเพื่อความเป็นสิริมงคลกับตัวท่านเอง ชมงานศิลปะล้านนา ชมป่าเขาและลำธาร อิ่มสำราญกับอาหารอร่อย ดื่มด่ำกาแฟหอมกรุ่น ปลอ่ยชีวิตให้เดินช้า ๆ ไปกับบรรยากาศชิล ๆ เป็นอีกหนึ่งบริษัทที่ได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการในเรื่องของการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน และอีกหลายๆ จังหวัด ด้วยเอกลักษณ์ราคาที่เป็นมิตรภาพ การบริการที่ดีและเป็นกันเองเสมือนหนึ่งครอบครัวเดียวกัน

๔. เว็บไซต์ วงในดอทคอม (www.wongnai.com) เป็นเว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านได้เป็นอย่างดี โดยการนำเสนอในรูปแบบของวิดีโอ และรูปภาพใช้ลักษณะของการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบของการนำเที่ยวโดยการเดินทางโดยรถสี่ล้อแดง ทำเป็นทริป Trip Tour เที่ยวในวันเดียวเที่ยวรอบตัวเมืองน่าน โดยเน้นของการเที่ยวในบรรยากาศผ่อนคลายสบายๆ ค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป อีกทั้งยังนำเสนอถึงการท่องเที่ยวที่เป็นศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติและวิถีทัศน์ของตัวจังหวัดน่าน อาหารการกิน การเดินทางที่ง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เว็บไซต์วงในยังได้เจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมการเที่ยวแบบ โลฟส์สไตล์ (Lifestyle) ที่ต้องการเที่ยวแบบหลากหลาย ความเป็นส่วนตัวซึ่งปัจจุบันนี้กลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ๆ มักนิยมเดินทางท่องเที่ยวที่เป็นส่วนตัวจำนวนสมาชิกที่ไม่มากเพื่อสัมผัสถึงบรรยากาศความเป็นเมืองแห่ง วัฒนธรรม ธรรมชาติ และขุนเขาเมืองที่เงียบสงบ ผู้คนไม่พรุกลงาน สามารถสร้างความเป็นส่วนตัวได้สูง นอกจากนี้ทางเว็บไซต์ยังได้ทำข้อมูลการท่องเที่ยวในลักษณะของการเล่าเรื่องราวการท่องเที่ยวของตัวเองประกอบรูปภาพให้เห็น

ภาพและบรรยากาศที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นและน่าติดตาม ชวนให้อยากมาใช้ชีวิตและสัมผัสบรรยากาศชิล ๆ ในจังหวัดน่าน พร้อมทั้งยังได้บริการข้อมูลด้านร้านอาหาร กาแฟ ที่พักโรงแรมและร้านค้าของที่ระลึก สำหรับผู้ที่สนใจและต้องการวางแผนการท่องเที่ยวของตนเองได้อีกด้วย

กลุ่มที่ ๓ การประชาสัมพันธ์โดยภาคประชาชน (เจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว)

กระแสโลกาภิวัตน์ globalization มีบทบาทอย่างสำคัญมากในปัจจุบันทำให้วิถีชีวิตของคนทั่วทุกประเทศต้องปรับตัวให้ได้โดยเฉพาะในเรื่องของเทคโนโลยีการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการขับเคลื่อนของสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมก็ตามต้องปรับให้ทันกับเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เช่นเดียวกับชุมชนท้องถิ่นที่จำเป็นต้องปรับตัวตามกระแสโลกาภิวัตน์ รวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กต้องปรับตัวให้ทันกระแสในปัจจุบันให้ได้ จึงเป็นสาเหตุทำให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นทำการปรับตัวเข้ากับกระแสโลกในด้านการสื่อสารข้อมูลของชุมชนท้องถิ่นและสถานที่ท่องเที่ยวของตนเองให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปให้มากที่สุด เพื่อสามารถตอบโจทย์การสร้างรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารได้พัฒนาการที่ก้าวหน้ามากขึ้น มีความสะดวกรวดเร็วทันสมัยทำให้ระบบการประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น จากเทคโนโลยีที่ทันสมัยก้าวหน้าทำให้เกิดธุรกิจการบริการต่างๆ เกิดขึ้น ทำให้ช่องทางการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในระดับของผู้ประกอบการให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงส่วนใหญ่แล้วจะประชาสัมพันธ์ผ่านทางเฟสบุ๊ก Facebook เพื่อโปรโมทสถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมของธุรกิจของตนเองให้เป็นที่รู้จัก โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือกระตุ้นการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับกิจการของตนเองจากการท่องเที่ยว เป็นต้น

จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นทางผู้วิจัยร่วมกับคณะทำงานผู้พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ได้ทำการสำรวจผู้ประกอบการการท่องเที่ยว (เจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว หรือผู้ดูแลหลักของสถานที่ท่องเที่ยว) โดยพบว่าเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวและผู้ดูแลหลักของสถานที่ท่องเที่ยวได้ทำการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านรูปแบบของเฟสบุ๊ก Facebook เป็นหลักในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวตามกรอบวิจัยยังมีจำนวนผู้ประกอบการและผู้ดูแลหลักที่ทำการประชาสัมพันธ์เองค่อนข้างจะน้อย ผู้วิจัยร่วมกับคณะทำงานจึงได้สำรวจการบริการข้อมูลการท่องเที่ยวในภาพประชาชน ทั้งนี้ถือได้ว่าเป็นแหล่งเผยแพร่และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วจะทั่วถึง ทำให้เกิดการกระตุ้นการท่องเที่ยว เป็นผลทำให้สถานที่ท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาและชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการกระตุ้นการท่องเที่ยวอีกด้วย ซึ่งแหล่งข้อมูลของภาคเอกชนที่ให้บริการการท่องเที่ยวสามารถยกตัวอย่างได้ดังนี้

๑. Facebook วัดพระธาตุแช่แห้ง เป็นเพจประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆของทางวัด และนำเสนอข้อมูลด้านการท่องเที่ยวสถานที่สำคัญ สถาปัตยกรรมล้านนา ประวัติความเป็นมาของ พระธาตุคู่บ้านคู่เมืองของชาวน่าน เช่น ทุกปีจะมีงานนมัสการ พระบรมธาตุแช่แห้ง ระหว่างวันขึ้น ๑๑ ค่ำ ถึง ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ทางเหนือ ซึ่งจะอยู่ราวปลายเดือนกุมภาพันธ์หรือต้นเดือนมีนาคมของทุกปี พระบรมธาตุแช่แห้งปูชนียสถานที่สำคัญของเมืองน่าน มีอายุกว่า ๖๐๐ ปี ตามพงศาวดารเมืองน่าน

กล่าวว่าพญาการเมืองโปรดเกล้าให้ สร้างขึ้นเพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่ได้มาจากเมืองสุโขทัย สถาปัตยกรรมด้านโบสถ์ของวัดพระธาตุแช่แห้ง ที่สำคัญและแสดงให้เห็นถึงแบบอย่างสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมสกุลช่างน่าน รวมทั้งบริการข้อมูลองค์ความรู้ทางศิลปกรรมเช่น พระธาตุแช่แห้งเป็น ศิลปะการก่อสร้าง ที่มีความวิจิตรงดงาม อีกแห่งหนึ่ง ของภาคเหนือ ที่เป็นศิลปะ การก่อสร้าง ที่ได้รับ อิทธิพล การก่อสร้างมาจากเจดีย์พระธาตุหริภุญไชย โดยมีลักษณะโดยรอบๆ ของ องค์พระธาตุ คือจะมี การบูรบองค์ ด้วยทองจังโกในส่วน ของทางเดิน ขึ้นสู่องค์พระธาตุนั้น จะเป็นตัวพญานาค หน้าบัน เหนือประตูทางเข้าลักษณะของการปั้น จะเป็นลายนาคเกี้ยวที่เป็น เอกลักษณะเฉพาะของ ช่างฝีมือและ ของ ศิลปะ ของจังหวัดน่านโดยแท้จริง เป็นต้น โดยธนบดี ศรีประเสริฐกล่าวว่า

“ยังเป็นเพจประชาสัมพันธ์และให้คำแนะนำการท่องเที่ยว โดยนักสามารถ สอบถามข้อมูลต่างๆ ของทางวัดได้ ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเพจประชาสัมพันธ์ของวัดให้ คำตอบอย่างตรงประเด็นและเป็นข้อมูลจริงที่สามารถเป็นข้อมูลประกอบให้กับ นักท่องเที่ยวในการตัดสินใจต่อการเดินทางท่องเที่ยวมานมัสการพระธาตุแช่แห้ง พร้อมทั้ง เป็นเพจกระตุ้นการท่องเที่ยวและสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ผ่านช่องทางเฟสบุ๊ค facebook บนมือถือสมาร์โฟนของนักท่องเที่ยวได้”^{๑๑๐}

๒. Facebook โฮมสเตย์กาแพบ้านไถลื้อ เป็นเพจประชาสัมพันธ์ของผู้ประกอบการ ภาคประชาชนหรือเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว ศูนย์กาแพไถลื้อ เป็นเพจประชาสัมพันธ์ให้บริการข้อมูล การท่องเที่ยวของสถานประกอบการ มีลักษณะเป็นโฮมสเตย์ ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายเสื้อผ้าพื้นเมือง และกาแพเครื่องดื่มน้ำ ซึ่งพนม แก้วเทพกล่าวเพิ่มเติมว่า

“เป็นสิ่งที่สร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวด้วยจุดขายที่เน้นความเป็นธรรมชาติ ท่ามกลางบรรยากาศทุ่งนาและขุนเขา ที่สามารถมองเห็นอุทยานแห่งชาติดอยภูคาได้อย่าง ใกล้ชิด นักท่องเที่ยวสามารถจะสอบถามข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของทางศูนย์หรือ โปรโมชันการท่องเที่ยวต่างๆ รวมถึงที่พัก อาหารและความเหมาะสมของบรรยากาศ การท่องเที่ยวที่มาแล้วจะไม่ผิดหวัง ซึ่งจะมีเจ้าของหรือผู้ประกอบการเป็นผู้ให้ข้อมูล โดยตรง เพื่อเป็นข้อมูลต่อการตัดสินใจในการเดินทางของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นอีก หนึ่งช่องทางที่ทำให้เกิดการกระตุ้นการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เข้ามา ใช้บริการการท่องเที่ยวในสถานประกอบการของตนเอง และผู้ประกอบการใกล้เคียงให้ ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีอีกด้วย”^{๑๑๑}

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ ธนบดี ศรีประเสริฐ, ไวยาวัจกรวัดพระธาตุแช่แห้งพระอารามหลวง, วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ พนม แก้วเทพ, เจ้าของศูนย์กาแพไถลื้อ, วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๓.

๓. Facebook วัดหนองบัว อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เป็นอีกหนึ่งเพจสำหรับ

ประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวโดยผู้ดูแลหลักเป็นเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ของเพจวัดหนองบัวนี้โดยส่วนใหญ่จะเป็นการประชาสัมพันธ์กระตุ้นการท่องเที่ยว มีจุดเน้นความเป็นวัฒนธรรมไทลื้อ สถาปัตยกรรมอุโบสถศิลปะไทลื้อ การแต่งกายและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อของชุมชนบ้านหนองบัว โดยหลักแล้วจะเน้นการประชาสัมพันธ์รูปภาพพร้อมกับทั้งบรรยายประกอบภาพให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงบรรยากาศ ของสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ ซึ่งพระคงศิลป์ ภทราวุฒ ได้กล่าวว่า

“วัดหนองบัวเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดน่านที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จากนักท่องเที่ยวที่ มาจังหวัดน่านแล้วจะต้องไม่พลาดที่จะมาเยี่ยมชมวัดแห่งนี้ ด้วย ประวัติความเป็นมา และศิลปะบนผาผนังของวัดมีความเป็นมาที่คล้ายคลึงกับวัดภูมินทร์ จึงได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งผู้ดูแลสถานที่หลักยังได้จัดบรรยากาศให้มีความ สะดวก ร่มรื่นเย็นสบาย สร้างจุดขายโดยใช้วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวขับเคลื่อน เป็นต้น อีกทั้งเพจนี้ยังเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่เปิดให้นักท่องเที่ยวได้สอบถามข้อมูลด้านการ ท่องเที่ยว รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ของทางวัดที่อันเป็นข้อมูลปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวด้วยเพจประชาสัมพันธ์นี้ผู้ดูแลหลักเป็นผู้ให้คำตอบเอง จึงถือได้ว่า ความแม่นยำของข้อมูลจะมีสูงมาก รวมทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์ถึงสินค้า การ ให้บริการและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี”^{๑๑๒}

๔. Facebook ฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำ เป็นเพจประชาสัมพันธ์ของผู้ประกอบการเจ้าของ

สถานที่ท่องเที่ยวหลักภายใต้ชื่อฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำ การประชาสัมพันธ์โดยหลักๆแล้วเป็นการรีวิว Reviews รูปภาพของอาหารในกลุ่มของอาหารคลีนเพื่อสุขภาพ เครื่องดื่มประเภทชา กาแฟ และ บรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละช่วงฤดู เพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวรวมถึงเป็นการ ประชาสัมพันธ์แหล่งที่พัก เนื่องจากฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำจะเป็นเจ้าของประกอบการธุรกิจท้องถิ่นเอง แล้วยังบริการด้านที่พักในลักษณะของโฮมสเตย์อีกด้วย เพจนี้จึงเป็นช่องทางที่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีมากกว่าเว็บไซต์ เนื่องจากผู้ประกอบการหลักสามารถให้ข้อมูล ต่างๆ เช่น ที่พักว่างหรือไม่ สามารถพักกันได้กี่ท่านและราคาเท่าไรในแต่ละช่วงของฤดูกาลต่างๆ ทำให้ เป็นข้อมูลสำคัญต่อนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาสัมผัสกับบรรยากาศของฟาร์มเห็ดแห่งนี้ รวมถึง สามารถทำให้การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวมีความแม่นยำและเกิดความประทับใจกับนักท่องเที่ยว เนื่องจากช่องทางนี้มีความสะดวกรวดเร็วและเข้าถึงกันได้ง่ายบนมือถือสมาร์ทโฟนได้

๕. Facebook โรงเรียนชาวนา ตำบลศิลาเพชร เป็นเพจหนึ่งช่องทางของการ

ประชาสัมพันธ์ของผู้ประกอบการภาคประชาชนที่เป็นผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวหลัก การประชาสัมพันธ์

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ พระคงศิลป์ ภทราวุฒ, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหนองบัว, วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๓.

ในช่องทางนี้เน้นกระตุ้นความต้องการของนักท่องเที่ยวที่อยากจะมาสัมผัสกับวิถีชีวิต ธรรมชาติ ท่ามกลางสายลม เมฆหมอกและขุนเขา ด้วยความได้เปรียบในเชิงของลักษณะพื้นที่ตั้งอยู่ใจกลางทุ่งนา ในเขตตำบลศิลาเพชร ซึ่งสามารถมองเห็นอุทยานแห่งชาติดอยภูคาได้อย่างชัดเจน เนื่องจากมีความได้เปรียบในเชิงพื้นที่การกระตุ้นการท่องเที่ยวหลักจะเน้นในส่วนของรูปภาพกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวนา ซึ่งในสถานที่แห่งนี้จะทำการสอนการทำนาในรูปของการทำเกษตรแบบอินทรีย์ ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติเอง รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งในตำบลศิลาเพชร จุดสำคัญของโรงเรียนชาวนาที่นักท่องเที่ยวมักให้ความนิยมชอบมาท่องเที่ยวและจะนอนพักค้างคืนก็คือ บรรยากาศของสถานที่ที่ถูกล้อมรอบด้วยทุ่งนาข้าวอันเขียวขจี เสียงกบเขียดร้องระงม บวกกับอากาศที่บริสุทธิ์เป็นเอกลักษณ์ของสถานที่แห่งนี้ ทั้งนี้เพจประชาสัมพันธ์ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวโรงเรียนชาวนา เป็นผู้ดูแลเพจนี้เป็นหลักจึงสามารถเป็นช่องทางในการเปิดโอกาสให้กับนักท่องเที่ยวได้สอบถามข้อมูลเบื้องต้นก่อนเดินทางตัดสินใจ เช่น ที่พัก อาหาร กิจกรรมในแต่ละช่วงฤดูกาลของโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและยังเป็นช่องทางหลักที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วอีกด้วย ซึ่งมีรูปภาพตัวอย่างช่องทางการให้บริการข้อมูลดังนี้

สรุปได้ว่า ระบบประชาสัมพันธ์และการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและการให้บริการการท่องเที่ยว โดยภาพรวมสามารถแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

๑. การประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานของภาครัฐ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการบริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนตามนโยบายของภาครัฐในการกระตุ้นเศรษฐกิจในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นหน่วยงานที่ทำการส่งเสริมการท่องเที่ยวหลักของประเทศ ประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวให้ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว อาทิเช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สำนักงานน่าน) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเทศบาลเมืองน่าน และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นต้น

๒. การประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานของภาคเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการแสวงหาผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว และโฆษณาให้กับทางผู้ประกอบการร้านค้า โรงแรมหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการท่องเที่ยว อาทิเช่น เว็บไซต์ไปด้วยกัน www.paiduaykan.com เว็บไซต์ดับเบิลเอ็นจอย www.doubleenjoy.com เว็บไซต์แอทสยามทัวร์ www.atsiamtour.com และ เว็บไซต์ วงในดอทคอม www.wongnai.com เป็นต้น

๓. การประชาสัมพันธ์โดยภาคประชาชน (เจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว) โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือกระตุ้นการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับกิจการของตนเองจากการท่องเที่ยวรวมถึงสร้างค่านิยมให้กับนักท่องเที่ยวในรูปแบบที่เจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นผู้กำหนด อาทิเช่น Facebook วัดพระธาตุแช่แห้ง โฮมสเตย์กาแพบ้านไถลื้อ วัดหนองบัว อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน โรงเรียนชาวนา ตำบลศิลาเพชร และฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ เป็นต้น

๔.๒ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

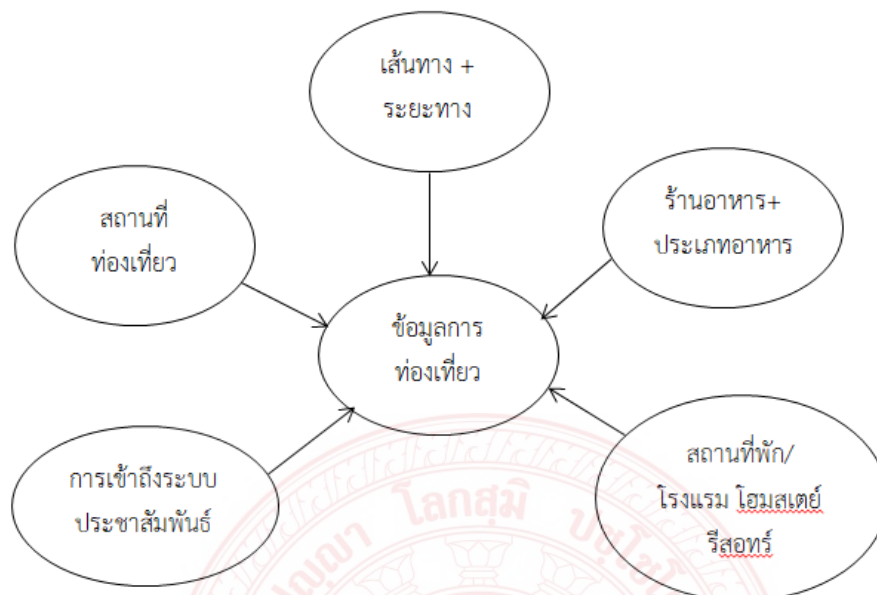
การวิจัยการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านผู้วิจัยได้ดำเนินการร่วมกับคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ได้รวบรวมข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยวรวมถึงเจ้าของสถานที่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ด้วยการจัดเวทีเสวนาประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์เชิงลึกรวบรวมประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านทั้งที่เป็นรูปภาพ แผนภาพและเส้นทางการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อเป็นการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศให้อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้โดยง่าย อันเป็นปัจจัยที่จำทำให้เกิดการกระตุ้นการท่องเที่ยวในเชิงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ด้วยการท่องเที่ยวเป็นอีกหัวใจหลักของการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในจังหวัดน่านให้เกิดการหมุนเวียนและสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถจำแนกกระบวนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านได้ดังนี้

๔.๒.๑ กระบวนการพัฒนาฐานการจัดเก็บข้อมูล

การวิจัยการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านผู้วิจัยและทีมงานผู้เชี่ยวชาญระบบสารสนเทศคำนึงถึงการออกแบบระบบฐานข้อมูลที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยวทั้งตัวของนักท่องเที่ยวเองและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดย ซึ่งผู้วิจัยจำเป็นต้องทราบถึงความต้องการของผู้ใช้ระบบว่า ผู้ใช้ระบบต้องการใช้หรือทราบข้อมูลอะไรบ้าง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความต้องการของการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับแผนการจัดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ผู้ประกอบการเป็นต้น โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) รวมทั้งศึกษาจากเอกสารข้อมูล โปรแกรมสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยว และโปรแกรมสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ที่เกี่ยวข้องกับการแนะนำการท่องเที่ยว เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบการจัดเก็บข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้ตรงต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยว

ข้อมูลที่ใช้ในการออกแบบเครื่องมือการจัดเก็บข้อมูลการท่องเที่ยวผู้วิจัยได้ใช้การจัดลำดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยยึดเกณฑ์และวิธีการจัดลำดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหลัก รวบรวมบางส่วนจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดลำดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจัดลำดับศักยภาพนี้เป็นปัจจัยนำมาสร้างฐานข้อมูล ในระบบ Gis และนำมาเชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงพื้นที่เพื่อแสดงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบของแผนที่รูปภาพ และข้อมูลเชิงบรรยาย นำมาประกอบจัดทำเป็นชุดสำรวจข้อมูลการท่องเที่ยวของแหล่ง

ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยใช้พื้นฐานกรอบความคิดตามรูปภาพความต้องการของการใช้ข้อมูลการท่องเที่ยวได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ แสดงความต้องการของการใช้ข้อมูลการท่องเที่ยว

๑. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว เป็นข้อมูลพื้นฐานของสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นปัจจัยให้สถานที่ท่องเที่ยวนั้นได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว โดยมีข้อมูลหลักประกอบด้วยชื่อสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ตั้งลักษณะทางภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวประวัติความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงรูปภาพอันเป็นจุดเด่นและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว รวมถึงรูปแบบการเดินทาง เส้นทางท่องเที่ยว และข้อมูลสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวพร้อมการเข้าถึงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทั้งหลักและรองอันมี เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) เป็นต้น

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับที่พัก เป็นข้อมูลที่เกี่ยวกับสถานที่พักซึ่งโดยหลักแล้วจะประกอบไปด้วยชื่อสถานที่พักทั้งที่เป็นรูปแบบของโฮมสเตย์ โรงแรม รีสอร์ท ที่มีบริการใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยมีการแยกรายละเอียดเป็นข้อมูลการติดต่อ สถานที่ตั้งช่องทางการเข้าถึงแหล่งที่พัก ราคาและโปรโมชั่นในช่วงเทศกาลต่างๆ รวมถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการกระตุ้นของนักท่องเที่ยวคือรูปภาพและบรรยากาศของสถานที่พัก ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและถึงเส้นทางจากแหล่งท่องเที่ยวเดินทางไปยังที่พัก ในระยะรัศมี ๑ กิโลเมตร

๓. ข้อมูลเกี่ยวกับร้านอาหาร เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารที่ใกล้แหล่งสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ที่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวในสถานที่นั้นๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะเป็นข้อมูล ชื่อร้านอาหารหรือเครื่องดื่ม สถานที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศของร้านอาหาร เมนูอาหารที่ทางร้านต้องการนำเสนอในลักษณะของข้อความ รูปภาพอาหารและบรรยากาศของทางร้านที่เป็นจุดดึงดูดความสนใจและมีการบริการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวตามที่ต้องการ รวมถึงช่อง

ทางการประชาสัมพันธ์ของร้านอาหารทั้งเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) และเส้นทางการเข้าถึงจากแหล่งท่องเที่ยวไปยังร้านอาหารในรัศมี ๑ กิโลเมตร เป็นต้น

๔. ข้อมูลเกี่ยวกับร้านค้าของที่ระลึก เป็นข้อมูลของร้านค้าผู้ประกอบการทั้งที่เป็นธุรกิจส่วนตัวและวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านในรัศมี ๑ กิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลชื่อร้านค้า เจ้าของผู้ประกอบการร้านค้า ประเภทของสินค้าของที่ระลึกที่จำหน่าย การให้บริการของทางร้านค้า ระบบการประชาสัมพันธ์ของร้านค้าของที่ระลึก รูปภาพตัวอย่างของที่ระลึกที่เป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว รวมถึงกิจกรรมกระตุ้นการซื้อสินค้าของทางร้านค้า และเส้นทางจากแหล่งท่องเที่ยวถึงร้านค้าของที่ระลึก โดยข้อมูลเบื้องต้นนี้เป็นปัจจัยหนึ่งสำคัญที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวอีกทั้งยังเป็นสิ่งที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในด้านการให้บริการและการอำนวยความสะดวก เป็นต้น

๕. ข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นข้อมูลเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและระยะเวลาการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวจากจุดเริ่มต้น ซึ่งมีอยู่สองจุดด้วยกันคือ สถานีขนส่งจังหวัดน่านและสนามบินน่าน เป็นการคำนวณค่าระยะทาง หน่วยเป็นกิโลเมตรและระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางจากจุดเริ่มต้น ไปยังสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่กำหนดเอาไว้ รวมถึงเส้นทางการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรม ทริปเที่ยวในหนึ่งวันสามารถคำนวณได้ในการท่องเที่ยวได้กี่แห่ง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความต้องการด้านการท่องเที่ยวโดยภาพรวมจะเป็นการให้บริการการท่องเที่ยวทั้งในรูปของข้อมูล เส้นทาง สถานที่พัก ร้านอาหาร รวมถึงบรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยวอันเป็นจุดสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวทั้งทางวัฒนธรรม ศิลปะ และธรรมชาติ เป็นข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ อันเป็นผลกระทบที่ทำให้เกิดการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของชุมชน รวมถึงผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

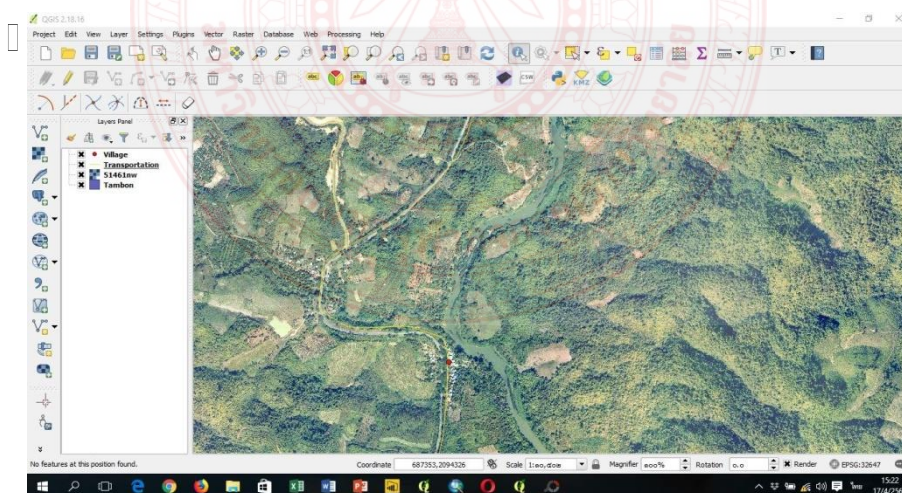
๔.๒.๒ กระบวนการพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในระบบ

การวิจัยการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านผู้วิจัยและทีมงานผู้เชี่ยวชาญระบบสารสนเทศได้ใช้โปรแกรม QGIS (Quantum Geographic Information System) ในการจัดเก็บข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านในรูปของฐานข้อมูลเพื่อสร้าง เซฟเฮาส์ (Safe house) ของข้อมูลภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นข้อมูลดิบที่ยังไม่ได้รับการปรับแต่ง ทั้งข้อมูลในรูปของเชิงเส้น รูปภาพ ค่าพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวเป็นต้น กระบวนการนี้เป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องจากกระบวนการสร้างเครื่องมือการจัดเก็บข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลจากการสำรวจลงพื้นที่ จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนผู้ประกอบการ โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) การจัดเวที

เสวนากลุ่มย่อย (Focus group) รวมทั้งศึกษาจากเอกสารข้อมูล โปรแกรมสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยว และโปรแกรมสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ที่เกี่ยวข้องกับการแนะนำการท่องเที่ยว นำมาทำการแยกชั้นของข้อมูลที่ได้มาแบ่งเป็นประเภทของข้อมูล เช่น ข้อมูลเชิงภาพ ข้อมูลเชิงเส้น ข้อมูลแบบจุด และข้อมูลการบรรยาย เป็นข้อมูลประกอบการสร้างระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวที่ทำการวิจัย โดยได้ทำการจัดเก็บข้อมูลลงในระบบแบ่งเป็นชั้นของฐานข้อมูลนำมาเรียนลำดับได้ดังนี้

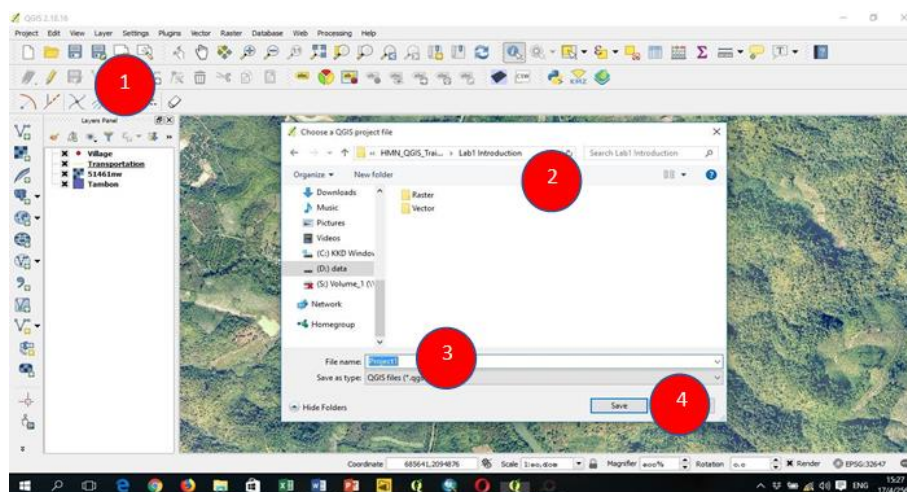
๑. การนำเข้าชั้นข้อมูลเชิงภาพ เป็นการนำข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นรูปภาพทั้งจากภาพถ่ายดาวเทียมในฐานข้อมูลของ (Google map) รวมถึงรูปภาพสำคัญในการกระตุ้นการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวที่ทำการวิจัย ทั้งบรรยากาศบริบทของสถานที่รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะของการเชิญชวนของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นนำเข้าฐานข้อมูลในตัวโปรแกรม QGIS (Quantum Geographic Information System) นำข้อมูลเชิงรูปภาพเข้ามาวิเคราะห์ในระบบประมวลผล เป็นการตั้งค่าของระบบต่อข้อมูลภาพให้มีความเสถียรของข้อมูล ดังรูปภาพการนำเข้าข้อมูลที่แสดงนี้

การนำเข้าชั้นข้อมูลเชิงภาพ คลิกที่ (Add Raster Layer) จะปรากฏหน้าต่าง คำสั่งเลือกชั้นข้อมูล เลือกชั้นข้อมูลที่ต้องการ >> คลิก Open แล้วทำการปรับเลื่อนลำดับการซ้อนทับของชั้นข้อมูลเชิงเส้นและข้อมูลภาพให้เหมาะสม

รูปภาพที่ ๔.๒๖ แสดงการนำเข้าชั้นข้อมูลเชิงรูปภาพ

เมื่อได้ข้อมูลเชิงรูปภาพที่ต้องการจากการลงพื้นที่และเก็บรวบรวมข้อมูลจากคอมพิวเตอร์แล้วทำการบันทึกโครงการ โดยไปที่เมนูคำสั่ง Project >> Save หรือคลิกที่ เก็บบันทึก โครงการไว้ที่ โฟลเดอร์ Lab1

รูปภาพที่ ๔.๒๗ แสดงการบันทึกชั้นข้อมูลเชิงรูปภาพ

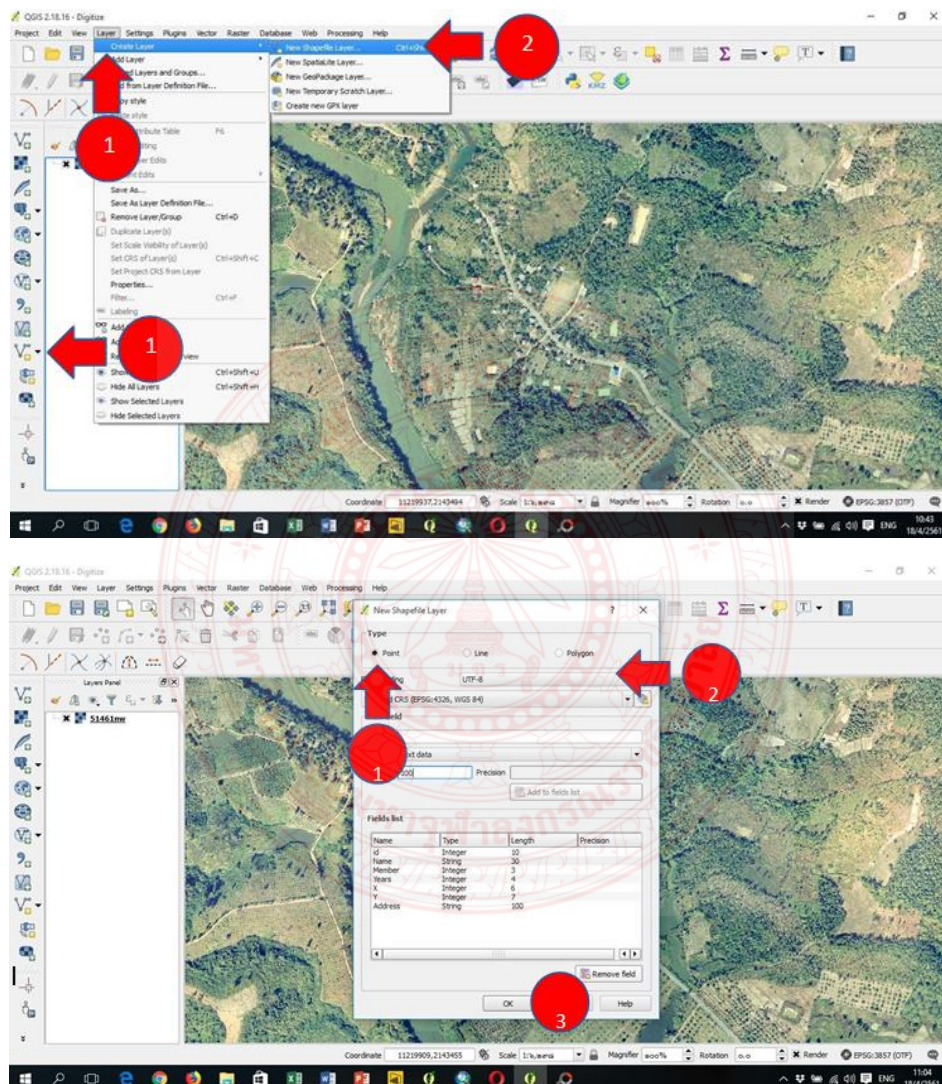
๒. การสร้างชั้นข้อมูลแบบจุด คือการสร้างข้อมูลตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นแบบจุด (point) เป็นตัวบ่งชี้ในรูปของแผนที่แสดงที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยวโดยมีข้อมูลในจุดที่แสดงเป็นชื่อสถานที่ท่องเที่ยว ผู้ดูแลหลักของสถานที่ท่องเที่ยว จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทในสถานที่ท่องเที่ยวนั้น รวมถึงค่าพิกัด X ค่าพิกัด Y และที่อยู่ตามฐานทะเบียนราษฎร์ เป็นการทำการจัดเก็บข้อมูลในลักษณะของข้อมูลเชิงบรรยาย ดังตัวอย่างการบันทึกแบบข้อมูลเชิงบรรยายปรากฏดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงการบันทึกข้อมูลเชิงบรรยายในการสร้างชั้นข้อมูลแบบจุด

ชื่อตาราง	คำอธิบาย	ประเภทข้อมูล	ขนาดข้อมูล
Id	รหัสสถานที่ท่องเที่ยว	Whole number (Integer)	10
Name	ชื่อผู้ดูแลหลัก	Text data (String)	30
Member	จำนวนผู้เกี่ยวข้องกันสถานที่	Whole number (Integer)	2
X	ค่าพิกัด X	Whole number (Integer)	7
Y	ค่าพิกัด Y	Whole number (Integer)	7
Address	ที่อยู่ตามทะเบียนราษฎร์	Text data (String)	100

เมื่อทำการบันทึกข้อมูลในตารางการบันทึกข้อมูลเชิงบรรยายแล้ว จึงทำการเพิ่มชั้นข้อมูลเชิงเส้นแบบจุดขึ้นมาใหม่เพื่อให้สามารถเลือกข้อมูลให้ถูกต้องกับจุดสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัยตามที่กำหนดไว้ สร้างเป็นชั้นข้อมูลเพิ่มเติมให้สะดวกต่อการเรียกใช้งานข้อมูลที่ต้องการสำหรับการวางข้อมูลในระบบเครือข่าย (network) ดังตัวอย่างแสดงรูปภาพการสร้างชั้นข้อมูลเชิงเส้นแบบจุด

ไปที่ “Layer” คลิกต่อไปที่ Create Layer จากนั้นเลือก “New Shapefile Layer” เลือกชนิดข้อมูลเป็นแบบ จุด (point) หลังจากนั้นเลือกชนิดข้อมูลเป็นแบบ Point เลือกการเข้ารหัสให้เป็น TIS-620 เลือกอ้างอิงระบบพิกัดสร้างตารางตามรายละเอียด หากต้องการลบให้คลิก Remove field เมื่อ แก้ไขแล้ว คลิก OK

รูปภาพที่ ๔.๒๘ แสดงการสร้างชั้นข้อมูลเชิงเส้นแบบจุด

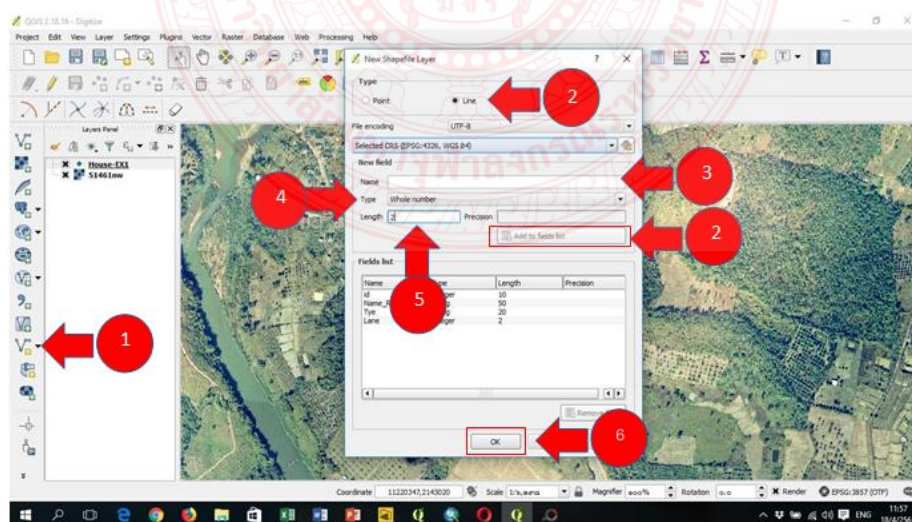
๓. การสร้างชั้นข้อมูลเชิงเส้นแบบเส้น (Line) เป็นการจัดเก็บข้อมูลเส้นทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวในลักษณะของรูปแบบเส้นทางซ้อนกัน จำนวนช่องจราจร รวมถึงระยะเวลาของการใช้เส้นทางทั้งรูปแบบรถวิ่งปกติ และจราจรที่หนาแน่นทำการบันทึกในฐานข้อมูลของระบบ QGIS ในรูปแบบของข้อมูลเชิงบรรยาย และรูปภาพเส้นทางประกอบโดยมีทั้งข้อมูลของเส้นทางหลักและเส้นทางรองที่จะสามารถให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก การจัดเก็บข้อมูลเส้นทาง

นี้ผู้วิจัยได้ร่วมกับทีมงานด้านระบบสารสนเทศ ลงพื้นที่จับระยะเวลาในการเดินทางรวมถึงสำรวจลักษณะของเส้นทางที่ไปยังสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเสถียรในการนำเข้าสู่ข้อมูลในระบบ ดังตัวอย่างการบันทึกข้อมูลเชิงเส้นปรากฏดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงการบันทึกข้อมูลเชิงบรรยายในการสร้างชั้นข้อมูลเชิงเส้น

ชื่อตาราง	คำอธิบาย	ประเภทข้อมูล	ขนาดข้อมูล
ID	รหัสถนนแต่ละเส้น	Whole number (Integer)	10
Name_Road	ชื่อของถนน	Text data (String)	50
Type	ชนิดของถนน	Text data (String)	20
Lane	จำนวนช่องจราจร	Whole number (Integer)	2

เมื่อได้ข้อมูลเส้นทางของสถานที่ท่องเที่ยวตามกรอบที่กำหนดแล้วนำข้อมูลเส้นทางดังกล่าวทำการแปลงค่าเป็นรหัสของข้อมูลเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถ เข้าได้กับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับทำการเชื่อมต่อพื้นที่สืบค้นฐานข้อมูลส่งต่อกับนักท่องเที่ยวที่ต้องการข้อมูลในการท่องเที่ยว ซึ่งมีขั้นตอนตัวอย่างในการทำการบันทึกข้อมูลเชิงเส้นในระบบฐานข้อมูล เพื่อป้อนเข้าสู่ระบบเครือข่ายต่อไปดังภาพนี้

รูปภาพที่ ๔.๒๙ แสดงการสร้างชั้นข้อมูลเชิงเส้น

๔. การจัดการข้อมูลเชิงบรรยาย กระบวนการนี้เป็นการจัดการกับข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดน่านทั้งหมด ๑๕ แห่งที่กำหนดไว้โดยข้อมูลเป็นในรูปของลักษณะการบรรยายทั้งที่เป็นข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงของประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ลักษณะของภูมิศาสตร์รวมถึง

ความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว ปัจจัยที่ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งทางศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติมนต์เสน่ห์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของสถานที่หรือผู้ดูแลสถานที่หลัก นำมาเรียบเรียงเข้าเป็นฐานข้อมูลในระบบ อีกทั้งยังประกอบไปด้วยข้อมูลเชิงบรรยายของสถานที่พักที่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยวจากการสำรวจ ไม่ว่าจะเป็นโฮมสเตย์ โรงแรม รีสอร์ท และร้านอาหาร ร้านค้าของที่ระลึก ในรูปข้อมูลของการบรรยายไว้ในชั้นของข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการบรรยายในรูปภาพ ของสถานที่ท่องเที่ยวทั้งที่เป็นเรื่องราว ความเป็นมา เพื่อให้ข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจแก่ผู้ได้พบเห็นบนโลกออนไลน์ ทำให้เกิดแรงจูงใจดึงดูดเกิดความต้องการในการเดินทางมาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ และทำให้สามารถเข้าถึงง่ายบนสมาร์ตโฟน ซึ่งข้อมูลเชิงบรรยายในการนำเข้ระบบนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ทั้งนี้เพื่อสร้างฐานข้อมูลให้สามารถนำเข้าในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ต่อไปในการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านในการพัฒนาต่อไป

สรุป กระบวนการพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในระบบเป็นกระบวนการนำข้อมูลจากการจัดเก็บข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านในรูปของฐานข้อมูลเพื่อสร้างเซฟเฮาส์ (Safe house) ของข้อมูลภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นข้อมูลดิบที่ยังไม่ได้รับการปรับแต่ง ทั้งข้อมูลในรูปของเชิงเส้น รูปภาพ ค่าพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวลงในระบบโปรแกรม QGIS (Quantum Geographic Information System) รวมทั้งเป็นการแปลงค่ารหัสของข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมชั้นข้อมูลเข้าสู่ระบบเชื่อมต่อเครือข่ายต่อไป

๔.๒.๓ กระบวนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศบนระบบเครือข่าย (network)

ปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งในจังหวัดน่านและต่างจังหวัดเองการรับรู้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่จะรับรู้ข้อมูลบนโลกออนไลน์เป็นหลักด้วยเทคโนโลยีที่พัฒนาแบบก้าวหน้าด้วยกระบวนการโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมากโดยเฉพาะช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในอดีตต่างพึ่งพาหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นสื่อกระแสหลักยิ่งสถานที่ท่องเที่ยวแล้วอาศัยการประชาสัมพันธ์โดยเอกสารใบปลิว นิตยสารซึ่งสามารถรับรู้ได้ในวงแคบหรือคนที่มีความรู้ระดับปานกลางในการเข้าถึง เมื่อโลกของเทคโนโลยีก้าวหน้าพัฒนาการต่างๆ ของเครื่องมือสื่อสารเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการใช้ชีวิตของคนทั่วไปอย่างมากโดยเฉพาะสมาร์ตโฟน หรือโทรศัพท์มือถือถือได้ว่ามีอิทธิพลเป็นอย่างมาก สังเกตจากการใช้ประชากรแทบจะทุกคนที่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกประเภทนี้ ทำให้ระบบเครือข่าย (network) มีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นอย่างยิ่ง รวมถึงการติดต่อสื่อสารในปัจจุบันที่เป็นที่นิยมในการใช้ช่องทางนี้ ทำให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นผู้ประกอบการหลักและผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นในระบบ เฟสบุ๊ค (Facebook) ไลน์ (Line) ที่เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้การรับข้อมูล

ข่าวสารของประชากรในปัจจุบันมีความสะดวกรวดเร็วและง่ายต่อการเข้าถึงเป็นอย่างมาก รวมถึงยังสามารถส่งต่อข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะข้อมูลสารสนเทศของการท่องเที่ยวให้กับเพื่อนที่อยู่ในระบบเครือข่ายได้รับทราบ อันเป็นส่วนหนึ่งของการกระตุ้นการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านบนระบบเครือข่าย (network) มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการนำเสนอข้อมูลให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยว หรือผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวหลัก และที่สำคัญนักท่องเที่ยวเองให้ได้รับรู้ข้อมูลของระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วผ่านมือถือสมาร์ตโฟนของตนเองที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบัน ผู้วิจัยและคณะทีมงานพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เห็นความสำคัญของการรับข้อมูลข่าวสารในระบบเครือข่ายด้านนี้ จึงได้ทำการออกแบบการนำเสนอข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านผ่านบนระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้นักท่องเที่ยวรวมถึงผู้สนใจในการเดินทางท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยวได้เข้าถึงแหล่งข้อมูล อีกทั้งยังสามารถเป็นผู้จัดการข้อมูลในระบบได้เอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของข้อมูลการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับฤดูกาลบรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งให้เป็นที่น่าสนใจต่อนักท่องเที่ยว สร้างการกระตุ้นการท่องเที่ยวให้กับพื้นที่ของตนเอง ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลที่ได้ทำการเก็บรวบรวมในระบบ QGIS (Quantum Geographic Information System) ซึ่งเป็นข้อมูลของระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านที่ได้รวบรวมและแปลงค่า เป็นรหัสฐานข้อมูลเรียบร้อยแล้วมาเชื่อมต่อในระบบเครือข่าย (network) ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่ายและสะดวกรวดเร็ว การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน มีกระบวนการพัฒนาระบบเครือข่ายได้ดังนี้

๑. กระบวนการสร้างเว็บไซต์จำลองบนคอมพิวเตอร์ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน กระบวนการนี้เป็นการออกแบบการสร้างเว็บไซต์เพื่อนำเสนอข้อมูลทั้งที่เป็นแผนที่รูปภาพให้กับนักท่องเที่ยวในรูปแบบของการจำลองเว็บไซต์ โดยใช้โปรแกรมเวิร์ดเพรส (WordPress) หรือที่มักเรียกกันเป็นภาษาช่างเทคนิคว่า เว็บไซต์แหม้ง โดยทำการนำข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ทั้งที่เป็นข้อมูลเรื่องราว ประวัติความเป็นมา รูปภาพ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยระบบประชาสัมพันธ์ เส้นทางท่องเที่ยว รวมถึงสถานประกอบการร้านอาหาร ที่พัก ร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึก นำมาจัดวางให้อยู่ในรูปการนำเสนอบนเว็บไซต์ โดยคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก เรียงลำดับความสำคัญของข้อมูลจากมากไปหาน้อย รวมทั้งออกแบบหน้าเว็บไซต์ให้เกิดความน่าตื่นตาตื่นใจ มีความน่าสนใจที่จะเข้ามาดูข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ซึ่งยังได้สร้างช่องทางการรับรู้ข้อมูลร้านอาหารที่พักที่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวในรัศมีระยะทางไม่เกินหนึ่งกิโลเมตร เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ดังตัวอย่างการออกแบบหน้าเว็บไซต์เพื่อนำเสนอข้อมูลในระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่าน

๒. กระบวนการจดโดเมนเนม (domain name) คือ ชื่อที่ใช้ระบุลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อไปค้นหาในระบบ โดเมนเนมซิสเต็ม (Domain Name System) เพื่อระบุถึง ไอพีแอดเดรส ของชื่อนั้นๆ เป็นชื่อที่ผู้จดทะเบียนระบุให้กับผู้ใช้เพื่อเข้ามายังเว็บไซต์ของตน ในการวิจัยการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ผู้วิจัยและคณะทีมงานผู้เชี่ยวชาญด้านระบบเทคนิคสารสนเทศได้ทำการจดโดเมนเนม ในชื่อของ (Nan local) ที่ต้องการสื่อถึงความเป็นท้องถิ่นน่าน อันมี

เอกลักษณ์อัตลักษณ์เฉพาะตัวของล้านนาตะวันออกที่ไม่เหมือนใคร เพื่อแสดงให้เห็นถึงความมีเสน่ห์และมนต์แห่งศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติของน่าน อีกทั้งเป็นชื่อโดเมนเนมที่สั้น ให้ความหมายได้เฉพาะตัวของชื่อเองและยังสามารถให้นักท่องเที่ยวบันทึก สามารถเข้าถึงได้ง่ายไม่ยุ่งยาก เป็นชื่อที่ตั้งขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ เนื่องจากไอพีแอดเดรสนั้นจดจำได้ยาก และเมื่อเจ้าของเว็บไซต์มีการเปลี่ยนแปลงไอพีแอดเดรส ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องรับรู้หรือจดจำไอพีแอดเดรสใหม่ ยังคงใช้โดเมนเนมเดิมได้ต่อไป

๓. กระบวนการสร้างพื้นที่เก็บข้อมูล (เวบโฮสติ้ง) เวบโฮสติ้ง คือเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เก็บไฟล์ของเว็บไซต์ของการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านเอาไว้ และเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมเว็บไซต์ข้อมูลการบริการด้านการท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา กระบวนการนี้ทางผู้วิจัยและคณะทีมงานผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคคอมพิวเตอร์ร่วมกันพิจารณาในการสรรหาเวบโฮสติ้ง โดยมีหลักการพิจารณา คือ มีรีวิวจากผู้ใช้งานจริง และเกือบทั้งหมดใหญ่ต้องเป็นไปในด้านบวกเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด รวมทั้งในส่วนของเวบโฮสติ้งนั้นต้องมีเจ้าหน้าที่ support ที่รู้จริง แก้ปัญหาได้จริง และให้บริการตลอด ๒๔ ชั่วโมง สามารถขอเงินคืนได้หากเกิดปัญหา เช่น เวบล่มบ่อย ภายในอย่างน้อย ๓๐ วัน มี SSL certificate แถมให้ฟรี ทำให้สามารถอัปเดตเว็บไซต์ HTTPS ซึ่งมีความปลอดภัยสูงได้ ราคาค่อนข้างถูก แต่ไม่ถูกเกินไปจนน่ากลัวคุณภาพไม่ดี มี datacenter (ที่เก็บเซิร์ฟเวอร์) ในประเทศไทย เพื่อให้การให้บริการข้อมูลภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่เป็นแผนที่ รูปภาพ และข้อความสำคัญให้กับนักท่องเที่ยว ในกรณีที่นักท่องเที่ยวเข้ามาสืบค้นข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านตามที่กำหนดไว้ในการวิจัยที่เข้ามาจำนวนมากเว็บไซต์จะได้ไม่ล่ม ยังสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยและคณะทีมงานนักเทคนิคด้านคอมพิวเตอร์สารสนเทศได้ทำการเลือกเวบโฮสติ้งของบริษัท เมทราไบต์ จำกัด (<https://www.metrabyte.cloud/>) ซึ่งเชื่อถือได้ว่ามีความเสถียรของตัวระบบ และการเก็บข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านได้เป็นอย่างดี และมีผู้ดูแลระบบตลอด ๒๔ ชั่วโมง หากเมื่อมีผู้เข้าใช้งานจำนวนมากเมื่อมีปัญหาจะสามารถช่วยแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว สำหรับคอยบริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

สรุป กระบวนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านบนระบบเครือข่าย (network) เป็นกระบวนการนำข้อมูลการวิจัยในการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยว ที่ได้รับการประมวลผลจากการลงพื้นที่และแปลงค่าข้อมูลการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านผ่านโปรแกรม QGIS (Quantum Geographic Information System) เข้าสู่ระบบเครือข่ายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงการใช้ข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน บนระบบอินเทอร์เน็ตโดยผ่านอุปกรณ์มือถือแบบสมาร์ตโฟน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าถึงข้อมูลท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว อันเป็นผลกระทบทำให้ธุรกิจบริการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นเกิดการหมุนเวียนสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

๔.๓ การวิเคราะห์การใช้งานระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

ในปัจจุบันการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศในอันดับต้นๆ ของอุตสาหกรรมไทย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลชำระเงินของประเทศ รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยผ่อนคลายความเสียเปรียบในเรื่องดุลการชำระเงินได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง เช่น วัสดุและวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น ที่ผู้อยู่ในท้องถิ่นได้เก็บมาประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านขายเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นการนำเอาวัสดุที่เคยเห็นว่าปราศจากคุณค่ามาทำให้เกิดประโยชน์ และเพิ่มรายได้ ซึ่งแม้จะเป็นรายได้เล็กๆ น้อยๆ แต่เมื่อรวมกันเข้าเป็นรายได้สำคัญอย่างหนึ่งเช่นกัน

หัวใจหลักของการท่องเที่ยวในปัจจุบันคือการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) และกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของการท่องเที่ยวก็ยังเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยว ด้วยยุคเทคโนโลยีข่าวสารหรือสื่อต่างๆ ในปัจจุบันจะรับรู้ด้วยเครื่องมือสื่อสารบนสมาร์ตโฟนของตัวเองเป็นหลัก ทั้งบนเฟซบุ๊ก (Facebook) และสื่อทางอินเทอร์เน็ตต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเพื่อน ครอบครัว หรือคนรู้จักหากไปเที่ยวแห่งใดมาแล้วมักจะอัปเดตข้อมูลของตัวเอง ทั้งที่เป็นรูปภาพและเรื่องราวต่างๆ ของตนเอง การวิจัยการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เป็นระบบที่พัฒนาออกแบบมาเพื่อรองรับการเข้าถึงข้อมูลและการให้บริการด้านการท่องเที่ยว อำนวยความสะดวกของข้อมูลทั้งสถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร แหล่งที่พักที่ได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวสำหรับการวางแผนการเดินทางการท่องเที่ยว ซึ่งระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านสามารถแยกการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวออกเป็นรายด้านได้ดังนี้

๔.๓.๑ ระบบข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว

จังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวอีกจังหวัดหนึ่ง ด้วยความที่จังหวัดน่านมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สูง อีกทั้งทรัพยากรธรรมชาติภายในจังหวัดน่านก็มีหลากหลาย ทั้งนี้ในจังหวัดน่านยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกหลายแห่งที่มีความสวยงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ วัดกั๋ง อุทยานแห่งชาติดอยภูคา ผาหินศิลาแลง ศูนย์การเรียนรู้ชาวนาอินทรี แหล่งท่องเที่ยวชุมชน หอนงบัว เป็นต้น เมื่อกระแสการท่องเที่ยวมาแรงชุมชนจึงมีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนและดูแลแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นกระแสท่องเที่ยวของชุมชนจึงเป็นที่ถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นที่ผ่านมา เพื่อที่จะเสนอทางเลือกใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจ

แหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมเฉพาะตัวและมีความน่าสนใจ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังทางธรรมชาติวัฒนธรรมและชุมชนยังเป็นสิ่งดึงดูดรายได้ให้กับพื้นที่นั้นๆ ด้วย

ระบบการจัดการข้อมูลขอแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านเป็นระบบที่รวบรวมสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดน่านทั้งด้านศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง ๑๕ แห่งไว้ในระบบเป็นฐานข้อมูลซึ่งได้รวบรวมข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยวรวมถึงเจ้าของสถานที่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ด้วยการจัดเวทีเสวนาประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์เชิงลึกรวบรวมประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวเป็นข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ ความเป็นมา รวมถึงผู้ดูแลหลักของสถานที่ท่องเที่ยวในลักษณะของการบรรยาย รวมถึงรวบรวมรูปภาพของสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง ๑๕ แห่งเป็นรูปภาพที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจในการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละช่วงเทศกาลสำหรับให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในระบบข้อมูลการท่องเที่ยวที่ได้พัฒนาขึ้นมานี้ยังรวบรวมเอาสถานประกอบการบริการด้านการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นสถานที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้าที่อยู่ในรัศมีหนึ่งกิโลเมตร นำเสนอไว้บนระบบเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวสามารถติดต่อร้านอาหารส่งจองล่วงหน้าได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ทำให้สามารถคำนวณระยะเวลาในการเดินทางตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

จากระบบข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวได้พัฒนาขึ้นเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี รวมถึงตัวผู้ประกอบการเองบางครั้งผู้ประกอบการหรือผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวไม่ได้คำนึงถึงระบบการจัดเก็บข้อมูล และการประชาสัมพันธ์ใช้เวลาไปกับการต้อนรับและดูแลสถานที่ท่องเที่ยวไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลจากบริษัทนำเที่ยวหรือผู้ประกอบการบริการด้านการท่องเที่ยว ทำให้ข้อมูลที่ออกไปผิดๆ ถูกๆ ด้วยระบบข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้พัฒนาขึ้นนี้มีความเชื่อถือได้ว่าเป็นข้อมูลที่ผ่านการกรองจากเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว และยังเป็นระบบที่อำนวยความสะดวกให้กับเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวหรือผู้ดูแลหลักในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลทั้งสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร ผู้ประกอบการร้านค้าได้เป็นอย่างดี เป็นเครื่องมือหนึ่งที่เป็นปัจจัยให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในจังหวัดน่าน จากการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ สอดคล้องกับพระมหาจรัส สิริธมโม กล่าวว่า

“แต่ก่อนวัดพระธาตุเขาน้อยไม่มีผู้ดูแลการประชาสัมพันธ์ข้อมูลและการเข้าถึง รวมถึงจุดเด่นของวัดพระธาตุเขาน้อย โดยเฉพาะประวัติความเป็นมาและจุดชมวิว มีแต่จะมาเที่ยวกันแล้วก็จะโพสต์ในเฟสบุ๊กส่วนบุคคลเป็นส่วนมาก ไม่ได้รับข้อมูลจากผู้ดูแลหลักโดยตรง เมื่อมีการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศขึ้นมาทำให้เจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว หรือผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูลสำคัญของวัดพระธาตุเขาน้อย รวมถึงรูปภาพที่ต้องการนำเสนอบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลที่ต้องการ”^{๑๑๓}

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ พระมหาจรัส สิริธมโม, เจ้าอาวาสวัดพระธาตุเขาน้อย วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่าระบบข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านทั้ง ๑๕ แห่งมีข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่จัดหมวดหมู่และรวบรวมให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ในการอำนวยความสะดวกและให้บริการข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยวโดยแยกการท่องเที่ยวออกเป็นสัดส่วน คือ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึงการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ตัวอย่างเช่นสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม คือ ข่วงเมืองน่าน วัดพระธาตุแช่แห้ง วัดช้างค้ำ วัดภูมินทร์ วัดมิ่งเมือง วัดศรีมงคล วัดสวนตาล พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน วัดหนองบัว เป็นต้น โดยสถานที่ดังกล่าวนี้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์มีความโดดเด่นเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม อันเป็นสิ่งกระตุ้นการท่องเที่ยว เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงศิลปะ หมายถึงสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่เกี่ยวข้องกับผลงานด้านศิลปะทั้งจิตรกรรม สถาปัตยกรรม ทั้งที่เป็นศิลปะดั้งเดิมและร่วมสมัยอันเป็นปัจจัยหนึ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในจังหวัดน่าน เช่น วัดพระธาตุแช่แห้ง วัดสวนตาล วัดพระธาตุช้างค้ำ วัดหัวข่วง วัดภูมินทร์ วัดมิ่งเมือง วัดพระธาตุเขาน้อย วัดภูเก็ต วัดศรีมงคล วัดหนองบัว เป็นต้น ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวนี้มีจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองในด้านศิลปะ ที่ทำให้เป็นปัจจัยหนึ่งในการกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน

การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับบรรยากาศของธรรมชาติในจังหวัดน่าน ความโดดเด่นที่ไม่มีใครเหมือนเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เช่น น้ำตกศิลาเพชร ศูนย์กาแฟไทลื้อ ฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ โรงเรียนชาวนา วัดพระธาตุเขาน้อย วัดศรีมงคล เป็นต้น ซึ่งแต่ละสถานที่ที่กล่าวมานี้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เพียงแต่เห็นภาพบนโลกอินเทอร์เน็ตแล้วอยากจะมาสัมผัส อันเป็นจุดดึงดูดความสนใจและกระตุ้นการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

๔.๓.๒ ระบบเส้นทางการท่องเที่ยว

ปัจจุบันนี้การเดินทางท่องเที่ยวมีหลายปัจจัยที่จำเป็นต้องคำนึงถึงก่อนการเดินทางท่องเที่ยว นั่นคือเส้นทางการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยว ในจังหวัดน่านระบบการขนส่ง กรมทางหลวงและทางหลวงชนบทได้ทำการสร้างถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดน่านครบทุกแห่ง แต่เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน ทั้งในด้านของศิลปะ วัฒนธรรมและธรรมชาติ กระจายอยู่ทั่วจังหวัดหากนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่เจ้าถิ่นอาจจะใช้เวลาในการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถที่จะเที่ยวได้ครบตามเวลาที่มีอยู่ โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวจะรู้ถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ จากคำแนะนำหรือรูปภาพให้อยากมาเที่ยวโดยไม่ได้คำนึงถึงระยะทางและระหว่างทางว่ามีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญอะไรบ้าง บางครั้งทำให้ต้องวนกลับไปกลับมา อย่างเช่น นักท่องเที่ยวบางท่านไปเที่ยววัดศรีมงคล (วัดก่ง) แล้วย้อนกลับมาวัดหนองบัวอีกที ซึ่งจริงๆ แล้ววัดหนองบัวอยู่ระหว่างทางที่จะไปวัดก่ง ทำให้ต้องเสียเวลาการเดินทางท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการวิเคราะห์ระบบเส้นทางการท่องเที่ยวใช้เกณฑ์พิจารณาถึงระยะเวลา สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และความสะดวกสบาย โดยเส้นทางการท่องเที่ยวจะมีให้เลือกแต่ละเส้นทางนั้นจะประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวในเชิงศิลปะ วัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อให้เกิด

ความหลากหลายในการเลือกเส้นทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความสนใจ และความสะดวกของตน ผู้วิจัยจึงได้จัดระบบเส้นทางการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านได้ดังนี้

เส้นทางที่ ๑ “ทำบุญไหว้พระ ชมศิลปะเมืองน่าน” รูปแบบเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวแบบ ๑ วัน สถานที่ประกอบด้วย วัดภูมินทร์ วัดพระธาตุช้างค้ำ วัดหัวข่วง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน วัดตาล วัดพระธาตุแช่แห้ง วัดมิ่งเมือง วัดพระธาตุเขาน้อย และจบที่ลานวัฒนธรรมช่วงเมืองน่านตอนเย็น รายละเอียด เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นทำบุญไหว้พระชมศิลปะของเมืองน่าน ทั้งที่เป็นรูปภาพจิตรกรรมฝาผนัง ปฏึกากรรมปูนปั้น สถาปัตยกรรมล้านน่านาน ซึ่งถ่ายทอดวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวจังหวัดน่าน ด้วยเอกลักษณ์ของเส้นทางการท่องเที่ยวนี้สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงกัน เหมาะแก่การปั่นจักรยานชมเมือง หรือนั่งรถรางชมตัวเมืองน่าน สามารถขึ้นไปชมวิวนดอยพระธาตุเขาน้อย มองดูตัวเมืองน่านได้อย่างสวยงาม สถานที่แต่ละแห่งบนเส้นทางมีเรื่องราวให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา รวมถึงความเชื่อทางด้านจิตใจสัมผัสกับการใช้ชีวิตแบบสโลว์ไลฟ์ ไปแบบชิลๆ กับมนต์เสน่ห์ของเมืองน่าน ปิดท้ายด้วยนั่งกินขันโตก เที่ยวชมถนนคนเดินช่วงเมืองน่าน ระยะทางเที่ยวรวม ๓ กิโลเมตรเส้นทางนี้เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวทุกวัย

เส้นทางที่ ๒ “เที่ยววัด สัมผัสธรรมชาติ” รูปแบบเป็นเส้นทางท่องเที่ยว ๒ วัน ๑ คืน สถานที่ท่องเที่ยวมีอยู่ด้วยกัน ๗ แห่ง ได้แก่ วัดหนองบัว วัดศรีมงคล (วัดก่ง) น้ำตกศิลาเพชร โรงเรียนชาวนา ฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำ ศูนย์กาแฟไทยลือ และวัดภูเก็ด รายละเอียดเส้นทางท่องเที่ยวนี้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสานแห่งการท่องเที่ยวทั้งทางศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติเข้าด้วยกัน โดยให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อน สัมผัสกับบรรยากาศธรรมชาติของขุนเขา พร้อมทั้งเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน รวมถึงอาหารการกินของชุมชนท้องถิ่นและลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชาวบ้าน เช่น การทอผ้า ปลูกข้าว ทำอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งเริ่มต้นจากเที่ยวชมวิหารเก่าแก่ของศิลปะไทลื้อ วัดหนองบัว ชมจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวชาวนานที่มีประวัติศาสตร์จากผู้เขียนภาพฝาผนังวัดภูมินทร์ ชมวิถีวัฒนธรรมเรือนไทลื้อโบราณ จากนั้นเดินทางต่อไปยังวัดศรีมงคล (วัดก่ง) ไหว้พระและชมวิวทิวทัศน์กับบรรยากาศธรรมชาติแห่งท้องทุ่งนาและพิพิธภัณฑ์ครูบาก่ง แหล่งรวมวิถีชีวิตท้องถิ่นของชุมชน จากนั้นเดินทางต่อไปยังน้ำตกศิลาเพชร นั่งชมบรรยากาศธรรมชาติภายใต้ขุนเขา และสายน้ำดื่มด่ำกับอากาศอันบริสุทธิ์ จากนั้นเดินทางต่อไปยังโรงเรียนชาวนา ร่วมชมกิจกรรมการทำนาแบบวิถีเกษตรอินทรีย์ พักค้างคืนสัมผัสบรรยากาศกลางท้องทุ่งฟังเสียงธรรมชาติ โอบล้อมด้วยทุ่งนาข้าว ณ โรงเรียนชาวนา ต่อจากนั้นเดินทางรับประทานอาหารเช้า และดื่มกาแฟ ณ ศูนย์กาแฟไทยลือ นั่งชมบรรยากาศตอนเช้าภายใต้อุทยานแห่งชาติดอยภูคา เดินทางต่อไปยังฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำรับประทานอาหารกลางวัน จากผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น ต่อด้วยเดินทางนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์วัดภูเก็ด ชมวิวธรรมชาติที่สวยงาม และเรียนรู้การทอผ้าด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ของผ้าน่าน โดยเส้นทางการท่องเที่ยวนี้มีระยะทาง ๖๕ กิโลเมตร เส้นทางนี้เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวทุกวัย

เส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการท่องเที่ยวระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านได้พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในลักษณะของแผนที่ โดยได้มีการรวบรวมจัดทำเส้นทางในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่สถานที่ท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกัน อาทิเช่น เส้นทางท่องเที่ยวด้านศิลปะ และวัฒนธรรม ในพื้นที่อำเภอเมืองน่านซึ่งจะเริ่มต้นที่วัดภูมินทร์ เรียงลำดับไปสิ้นสุด ณ วัดพระธาตุเขาน้อย หรือเริ่มต้นที่วัดพระธาตุเขาน้อยแล้วมาสิ้นสุดที่ วัดพระธาตุแช่แห้ง เป็นต้น

ในส่วนของเส้นทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมเริ่มต้นจากวัดหนองบัว อำเภอน้ำขุ่น ไปสิ้นสุด ณ วัดภูเก็ด อำเภอบัว เป็นต้น ในระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านถือว่า สามารถตอบโจทย์ให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทั้งตัวนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในลักษณะของการนำทัวร์ และผู้สนใจด้านการท่องเที่ยวระบบภูมิสารสนเทศในด้านของเส้นทางท่องเที่ยวเป็นระบบที่รวบรวมเอาเส้นทางคล้ายกับทำโปรแกรมการท่องเที่ยวจากจุดหนึ่ง ไปยังอีกจุดหนึ่ง ซึ่งเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเดินทางเพื่อจะเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว และสามารถคำนวณระยะเวลาในการเดินทางได้เป็นอย่างดี สามารถตอบโจทย์กับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวไม่มากนัก อย่างเช่นหนึ่งวันหรือสองวัน ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีเวลามากสำหรับการท่องเที่ยว ก็สามารถตอบสนองความต้องการด้วยในระบบนอกจากจะมีสถานที่ท่องเที่ยว เส้นทาง การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวแล้วยัง มีช่องทางของข้อมูลสถานที่พัก โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ และร้านอาหารที่เป็นที่ยอมรับจากนักท่องเที่ยว ให้สามารถเข้าสู่ข้อมูลในสถานที่ดังกล่าวในตัวระบบเดียว ทั้งนี้ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านในส่วนของระบบเส้นทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวได้เชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายบนอินเทอร์เน็ต ให้การอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าสู่ระบบเส้นทางท่องเที่ยวได้โดยผ่านบนระบบมือถือ สมาร์ทโฟน ที่เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าระบบเส้นทางท่องเที่ยวเป็นระบบที่ออกแบบเสมือนหนึ่งเส้นทางโปรแกรมการท่องเที่ยวที่รวบรวมเอาแหล่งท่องเที่ยวไว้บนเส้นทางเดียวกัน สามารถตอบโจทย์การเดินทางของนักท่องเที่ยวได้เดินทางท่องเที่ยวครบในหลากหลายบรรยากาศ ในระยะเวลาที่มีอยู่ไม่ว่าจะโดยรถยนต์ส่วนบุคคล บริการรถตู้รับส่งนักท่องเที่ยวหรือรูปแบบของจักรยาน ให้ได้รับบรรยากาศของการท่องเที่ยวและเกิดความประทับใจในการเดินทาง สามารถเลือกเส้นทางท่องเที่ยวตามที่ตนเองต้องการ และสิ่งที่สำคัญคือความประทับใจในการเดินทางท่องเที่ยว

๔.๓.๓ การใช้งานระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

การพัฒนาภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ได้พัฒนาจากรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ผู้ประกอบการเป็นต้น โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) รวมทั้งศึกษาจากเอกสารข้อมูล โปรแกรมสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยว และโปรแกรมสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ที่เกี่ยวข้องกับการแนะนำการท่องเที่ยว โดยการนำเสนอผ่านเว็บไซต์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลช่วยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Database) ของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการสร้างเว็บไซต์เพื่อนำเสนอข้อมูลทั้งที่เป็นแผนที่รูปภาพให้กับนักท่องเที่ยวในรูปแบบเว็บไซต์ โดยใช้โปรแกรมเวิร์ดเพรส (WordPress) ที่สนับสนุนการปรับแต่งเว็บไซต์ที่สร้างขึ้นให้ติดอันดับต้นๆ ในหน้าผลการค้นหา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ใช้บริหารทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ผู้ดูแลของสถานที่ท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้มากขึ้น อีกทั้งยังนำ URL ของเว็บไซต์ทำเป็น QR Code เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึงหน้าเว็บไซต์ สำหรับให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ได้ศึกษาข้อมูลและเส้นทางที่ผู้วิจัยได้จัดทำไว้

ในระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านที่นำเสนอข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวแล้วยังสร้างเป็นอีกหนึ่งช่องทางให้กับเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวและผู้ดูแลหลักของสถานที่ท่องเที่ยวสามารถเพิ่มเรื่องราวและกิจกรรมของสถานที่ท่องเที่ยวของตนเองที่ดูแลอยู่ได้ตลอดทั้งปี เพื่อให้เกิดความหลากหลายของข้อมูลการท่องเที่ยว อีกทั้งยังได้เปิดช่องทางให้กับผู้ประกอบการในชุมชนท้องถิ่นได้นำเสนอสินค้าและบริการด้านต่างๆให้กับนักท่องเที่ยว ให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยว โดยได้เพิ่มข้อมูลของ ร้านอาหาร ที่พัก ที่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวในรัศมีหนึ่งกิโลเมตร ไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปดูข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ทัดติ งานอ่อน ที่กล่าวว่า

“แต่ก่อนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวมักจะทำกันเองโดยอาศัยเทคโนโลยีที่เราถึงง่ายนำเสนอผ่านช่องทางเฟสบุ๊คเป็นหลัก เพื่ออัปเดตข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวของตนเองให้กับนักท่องเที่ยวได้รับรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการกระตุ้นการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นมากที่สุดเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจึงไม่ได้คำนึงถึงสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงของเครือข่าย พอมีเส้นทางที่ออกแบบให้กับนักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลทำให้เห็นได้ว่าไม่ใช่เฉพาะสถานที่ท่องเที่ยวของเราเองเท่านั้นที่ต้องสนใจ เครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่าด้วยเป็นการทำความร่วมมือกันสร้างพลังดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน และทำให้เกิดความประทับใจเมื่อเขากลับไปแล้วจะได้ออกต่อเรื่องราวและความประทับใจที่สัมผัสบรรยากาศในจังหวัดน่าน ให้กับเพื่อนสนิท มิตรสหายและครอบครัวให้เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดน่านเรื่อยๆ อันเป็นการสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน”^{๑๑๔}

ดังที่ วรวิทย์ วีระเชวงกุล ได้กล่าวว่า

“ปัจจุบันเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าไปอย่างมากผู้ประกอบการ หรือผู้ที่ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวหลักจะอยู่ที่เดิมคิดแบบเดิมอีกไม่ได้แล้วต้องปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก ทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ของผู้ประกอบการเองรวมถึงการปรับปรุงรูปแบบสินค้าหรือการบริการให้ทันสมัย ที่สำคัญเราจะเติบโตไปคนเดียวไม่ได้แล้วปัจจุบันต้องอาศัยเครือข่ายในการทำกิจการทุกอย่าง ใช้เครือข่ายช่วยให้เราประสบความสำเร็จในทุกๆ ด้าน ระบบที่ออกแบบมาถือเป็นรูปแบบที่มีความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะผู้ประกอบการร้านค้า ที่พักและบริการด้านการท่องเที่ยวอื่นๆ สามารถมีส่วนร่วมและให้เป็นช่องทางให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงการบริการของตนได้ มีความเชื่อมโยงและยังช่วยกันสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เสมือนหนึ่งเราเป็นเจ้าของบ้านหลังนี้ด้วยกันด้านการท่องเที่ยว”^{๑๑๕}

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ ทัดติ งานอ่อน, นักประชาสัมพันธ์เทศบาลเมืองน่าน, วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๒.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ วรวิทย์ วีระเชวงกุล, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการถ่ายภาพยนตร์และวีดิทัศน์, วันที่ ๒๔

จากที่กล่าวมาการใช้งานระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน มีการนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวสำหรับการตัดสินใจผ่านช่องทางบนระบบเครือข่าย ในรูปแบบของเว็บไซต์และเข้าถึงด้วยระบบ QR Code ในระบบไลน์ บนมือถือสมาร์ตโฟน ของนักท่องเที่ยว รวมถึงเปิดช่องทางให้กับผู้ประกอบการในชุมชนท้องถิ่นได้นำเสนอสินค้าและการบริการด้านต่างๆให้กับนักท่องเที่ยว ให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวโดยได้เพิ่มข้อมูลของร้านอาหาร ที่พัก ที่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวในรัศมีหนึ่งกิโลเมตร ไว้ให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าไปดูข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวอีกด้วย

๔.๔ องค์ความรู้การพัฒนาภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

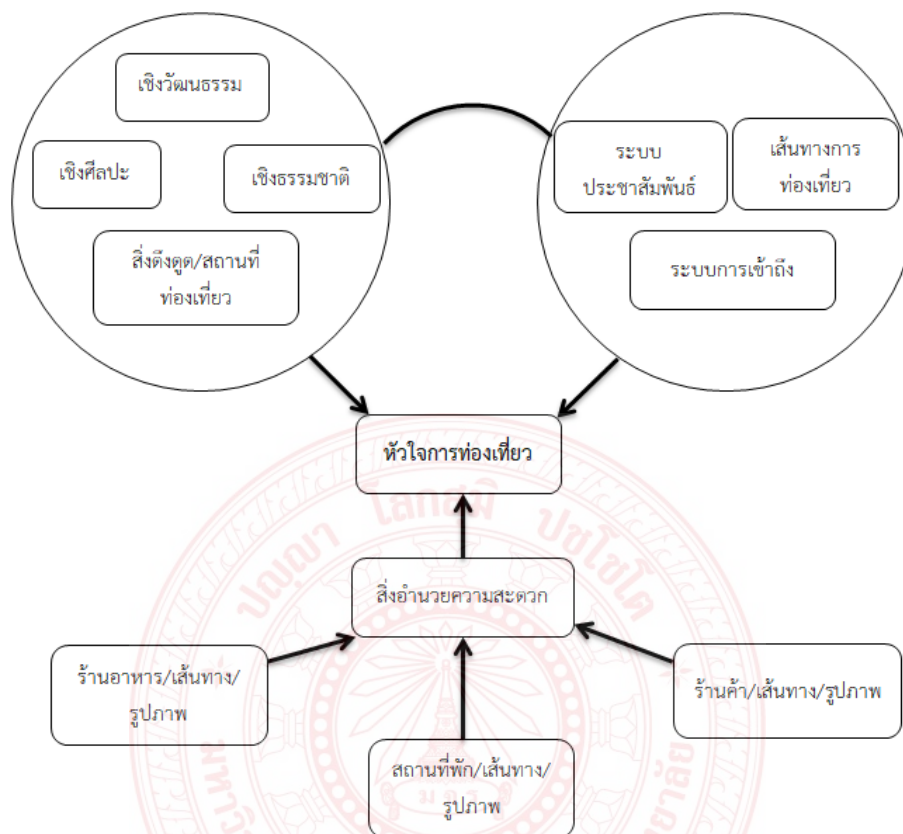
การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน มีปัจจัยหลายด้านที่มีส่วนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งสถานที่ท่องเที่ยวหลักที่สำคัญ ร้านอาหาร ที่พัก รวมถึงเส้นทางการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญต่างๆ ในจังหวัดน่าน การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศในจังหวัดน่าน ได้นำตัวโปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามาจัดการกับข้อมูลของการท่องเที่ยวโดยผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรม QGIS (Quantum Geographic Information System) จัดการข้อมูลภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นข้อมูลดิบที่ยังไม่ได้รับการปรับแต่ง ทั้งข้อมูลในรูปของเชิงเส้น รูปภาพ ค่าพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวเป็นต้น แล้วทำการนำเสนอในรูปของเว็บไซต์ให้กับนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการ หรือผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวได้เข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย เพื่อเป็นข้อมูลต่อการตัดสินใจ ซึ่งสามารถแยกการท่องเที่ยวออกได้เป็น

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึงการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ตัวอย่างเช่นสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม คือ ช่างเมื่องน่าน วัดพระธาตุแช่แห้ง วัดช้างค้ำ วัดภูมินทร์ วัดมิ่งเมือง วัดศรีมงคล วัดสวนตาล พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน วัดหนองบัว เป็นต้น โดยสถานที่ดังกล่าวนี้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์มีความโดดเด่นเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม อันเป็นสิ่งกระตุ้นการท่องเที่ยว เป็นต้น

การท่องเที่ยวด้านศิลปะ หมายถึงสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่เกี่ยวข้องกับผลงานด้านศิลปะทั้งจิตรกรรม สถาปัตยกรรม ทั้งที่เป็นศิลปะดั้งเดิมและร่วมสมัยอันเป็นปัจจัยหนึ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในจังหวัดน่าน เช่น วัดพระธาตุแช่แห้ง วัดสวนตาล วัดพระธาตุช้างค้ำ วัดหัวข่วง วัดภูมินทร์ วัดมิ่งเมือง วัดพระธาตุเขาน้อย วัดภูเก็ต วัดศรีมงคล วัดหนองบัว เป็นต้น ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวนี้มีจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเองในด้านศิลปะ ที่ทำให้เป็นปัจจัยหนึ่งในการกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน

การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับบรรยากาศของธรรมชาติในจังหวัดน่าน ความโดดเด่นที่ไม่มีใครเหมือนเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เช่น น้ำตกศิลาเพชร ศูนย์กาแพ่ไถลื้อ ฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ โรงเรียนขาวนา วัดพระธาตุเขาน้อย วัดศรีมงคล เป็นต้น ซึ่งแต่ละสถานที่ที่กล่าวมานี้มีอีกลักษณะเฉพาะตัวที่สามารถสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เพียงแค่เห็นภาพบนโลกอินเทอร์เน็ตแล้วอยากจะมาสัมผัส อันเป็นจุดดึงดูดความสนใจ

และกระตุ่นการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีโดยสามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๒ แสดงองค์ความรู้การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

ทั้งนี้ยังมีระบบประชาสัมพันธ์และการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ที่สามารถเข้าถึงได้โดยภาพรวมสามารถแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่มใหญ่ๆ คือ

๑. การประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานของภาครัฐ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการบริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนตามนโยบายของภาครัฐในการกระตุ้นเศรษฐกิจในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นหน่วยงานที่ทำการส่งเสริมการท่องเที่ยวหลักของประเทศ ประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวให้ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว อาทิเช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สำนักงานน่าน) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเทศบาลเมืองน่าน และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นต้น

๒. การประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานของภาคเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการแสวงหาผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว และโฆษณาให้กับทางผู้ประกอบการร้านค้า โรงแรมหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการท่องเที่ยว อาทิเช่น เว็บไซต์ไปด้วยกัน www.paiduykan.com เว็บไซต์ดับเบิลเอ็นจอย www.doubleenjoy.com เว็บไซต์แอทสยามทัวร์ www.atsiamtour.com และ เว็บไซต์ วงในดอทคอม www.wongnai.com เป็นต้น

๓. การประชาสัมพันธ์โดยภาคประชาชน (เจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว) โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือกระตุ้นการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับกิจการของตนเองจากการท่องเที่ยวรวมถึงสร้างค่านิยมให้กับนักท่องเที่ยวในรูปแบบที่เจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นผู้กำหนด อาทิเช่น Facebook วัดพระธาตุแช่แห้ง โฮมสเตย์กาแฟบ้านไผ่ลือ วัดหนองบัว อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน โรงเรียนชวนา ตำบลศิลาเพชร และฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ เป็นต้น

กระบวนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านบนระบบเครือข่าย (network) เป็นกระบวนการนำข้อมูลการวิจัยในการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยว ที่ได้รับการประมวลผลจากการลงพื้นที่และแปลงค่าข้อมูลการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านผ่านโปรแกรม QGIS (Quantum Geographic Information System) เข้าสู่ระบบเครือข่ายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงการใช้ข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน บนระบบอินเทอร์เน็ตโดยผ่านอุปกรณ์มือถือแบบสมาร์ตโฟน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าถึงข้อมูลท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว อันเป็นผลกระทบทำให้ธุรกิจการบริการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นเกิดการหมุนเวียนสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

การเดินทางท่องเที่ยวมีหลายปัจจัยที่จำเป็นต้องคำนึงถึงก่อนการเดินทางท่องเที่ยว นั่นคือเส้นทางการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยว ในจังหวัดน่านระบบการขนส่ง กรมทางหลวงและทางหลวงชนบทได้ทำการสร้างถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดน่านครบทุกแห่ง แต่เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน ทั้งในด้านของศิลปะ วัฒนธรรมและธรรมชาติ กระจายอยู่ทั่วจังหวัดหากนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่เจ้าถิ่นอาจจะใช้เวลาในการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถที่จะเที่ยวได้ครบตามเวลาที่มีอยู่ โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวจะรู้ถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ จากคำแนะนำหรือรูปภาพให้อยากมาเที่ยวโดยไม่ได้คำนึงถึงระยะทางและระหว่างทางว่ามีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญอะไรบ้าง บางครั้งทำให้ต้องวนกลับไปกลับมา อย่างเช่น นักท่องเที่ยวบางท่านไปเที่ยววัดศรีมงคล (วัดก่ง) แล้วย้อนกลับมาวัดหนองบัวอีกที ซึ่งจริงๆแล้ว วัดหนองบัวอยู่ระหว่างทางที่จะไปวัดก่ง ทำให้ต้องเสียเวลาการเดินทางท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการวิเคราะห์ระบบเส้นทางการท่องเที่ยวใช้เกณฑ์พิจารณาถึงระยะเวลา สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และความสะดวกสบาย โดยเส้นทางการท่องเที่ยวจะมีให้เลือกแต่ละเส้นทางนั้นจะประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวในเชิงศิลปะ วัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการเลือกเส้นทางการท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความสนใจ และความสะดวกของตน ผู้วิจัยจึงได้จัดระบบเส้นทางการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านได้ดังนี้

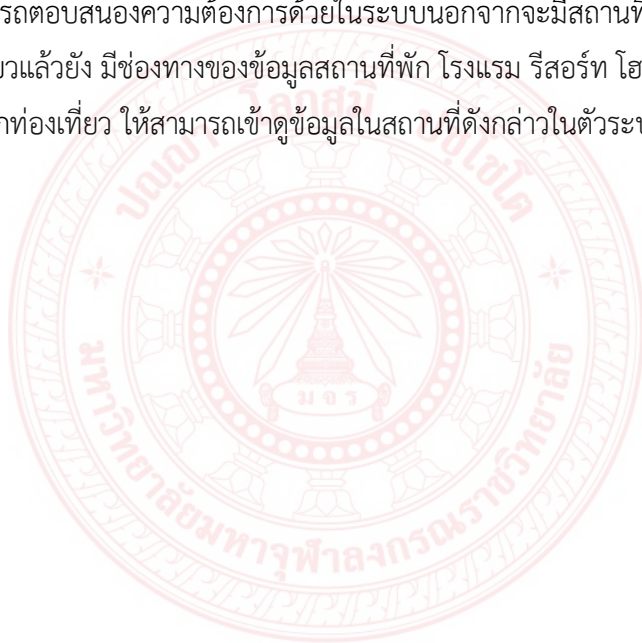
เส้นทางที่ ๑ “ทำบุญไหว้พระ ชมศิลปะเมืองน่าน” รูปแบบเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวแบบ ๑ วัน สถานที่ประกอบด้วย วัดภูมินทร์ วัดพระธาตุช้างค้ำ วัดหัวข่วง พิพิธภัณฑ์สถาน

แห่งชาตินาน วัดตาล วัดพระธาตุแช่แห้ง วัดมิ่งเมือง วัดพระธาตุเขาน้อย และจบที่ลานวัฒนธรรมช่วงเมืองน่านตอนเย็น รายละเอียด เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นทำบุญไหว้พระชมศิลปะของเมืองน่าน ทั้งที่เป็นรูปภาพจิตรกรรมฝาผนัง ปฏิมารูปปั้น สถาปัตยกรรมล้านน่าน ซึ่งถ่ายทอดวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวจังหวัดน่าน ด้วยเอกลักษณ์ของเส้นทางการท่องเที่ยวนี้สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงกัน เหมาะแก่การปั่นจักรยานชมเมือง หรือนั่งรถรางชมตัวเมืองน่าน สามารถขึ้นไปชมวิวนดอยพระธาตุเขาน้อย มองดูตัวเมืองน่านได้อย่างสวยงาม สถานที่แต่ละแห่งบนเส้นทางมีเรื่องราวให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาประวัติความเป็นมา รวมถึงความเชื่อทางด้านจิตใจสัมผัสกับการใช้ชีวิตแบบสโลว์ไลฟ์ ไปแบบชิลๆ กับมนต์เสน่ห์ของเมืองน่าน ปิดท้ายด้วยนั่งกินขันโตก เที่ยวชมถนนคนเดินช่วงเมืองน่าน ระยะทางเที่ยวรวม ๓ กิโลเมตรเส้นทางนี้เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวทุกวัย

เส้นทางที่ ๒ “เที่ยววัด สัมผัสธรรมชาติ” รูปแบบเป็นเส้นทางท่องเที่ยว ๒ วัน ๑ คืน สถานที่ท่องเที่ยวมีอยู่ด้วยกัน ๗ แห่ง ได้แก่ วัดหนองบัว วัดศรีมงคล (วัดก่ง) น้ำตกศิลาเพชร โรงเรียนชาวนา ฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำ ศูนย์กาแฟไทยลือ และวัดภูเก็ด รายละเอียดเส้นทางท่องเที่ยวนี้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสานแห่งการท่องเที่ยวทั้งทางศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติเข้าด้วยกัน โดยให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อน สัมผัสกับบรรยากาศธรรมชาติของขุนเขา พร้อมทั้งเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน รวมถึงอาหารการกินของชุมชนท้องถิ่นและลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชาวบ้าน เช่น การทอผ้า ปลูกข้าว ทำอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งเริ่มต้นจากเที่ยวชมวิหารเก่าแก่ของศิลปะไทลื้อ วัดหนองบัว ชมจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวชาวน่านที่มีประวัติศาสตร์จากผู้เขียนภาพฝาผนังวัดภูมินทร์ ชมวิถีวัฒนธรรมเรือนไทลื้อโบราณ จากนั้นเดินทางต่อไปยังวัดศรีมงคล (วัดก่ง) ไหว้พระและชมวิวทิวทัศน์กับบรรยากาศธรรมชาติแห่งท้องทุ่งนาและพิพิธภัณฑ์ครูบาก่ง แหล่งรวมวิถีชีวิตท้องถิ่นของชุมชน จากนั้นเดินทางต่อไปยังน้ำตกศิลาเพชร นั่งชมบรรยากาศธรรมชาติภายใต้ขุนเขา และสายน้ำดื่มด่ำกับอากาศอันบริสุทธิ์ จากนั้นเดินทางต่อไปยังโรงเรียนชาวนา ร่วมชมกิจกรรมการทำนาแบบวิถีเกษตรอินทรีย์ พักค้างคืนสัมผัสบรรยากาศกลางท้องทุ่งฟังเสียงธรรมชาติ โอบล้อมด้วยทุ่งนาข้าว ณ โรงเรียนชาวนา ต่อจากนั้นเดินทางรับประทานอาหารเช้า และดื่มกาแฟ ณ ศูนย์กาแฟไทยลือ นั่งชมบรรยากาศตอนเช้าภายใต้อุทยานแห่งชาติดอยภูคา เดินทางต่อไปยังฟาร์มเห็ดบ้านห้วยน้ำรับประทานอาหารกลางวัน จากผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น ต่อด้วยเดินทางนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์วัดภูเก็ด ชมวิวธรรมชาติที่สวยงาม และเรียนรู้การทอผ้าด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ของผ้าน่าน โดยเส้นทางท่องเที่ยวนี้มีระยะทาง ๖๕ กิโลเมตร เส้นทางนี้เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวทุกวัย

เส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการท่องเที่ยวระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านได้พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในลักษณะของแผนที่ โดยได้มีการรวบรวมจัดทำเส้นทางในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่สถานที่ท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกัน อาทิเช่น เส้นทางท่องเที่ยวด้านศิลปะ และวัฒนธรรม ในพื้นที่อำเภอเมืองน่านซึ่งจะเริ่มต้นที่วัดภูมินทร์

เรียงลำดับไปสิ้นสุด ณ วัดพระธาตุเขาน้อย หรือเริ่มต้นที่วัดพระธาตุเขาน้อยแล้วมาสิ้นสุดที่ วัดพระธาตุ
 แห่แห้ง เป็นต้น ในส่วนของเส้นทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมเริ่มต้นจากวัดหนองบัว อำเภอท่าวังผา
 ไปสิ้นสุด ณ วัดภูเก็ท อำเภอปัว เป็นต้น ในระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านถือได้ว่า
 สามารถตอบโจทย์ให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทั้งตัวนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยวใน
 ลักษณะของการนำทัวร์ และผู้สนใจด้านการท่องเที่ยวระบบภูมิสารสนเทศในด้านของเส้นทาง
 การท่องเที่ยวเป็นระบบที่รวบรวมเอาเส้นทางคล้ายกับทำโปรแกรมการท่องเที่ยวจากจุดหนึ่ง ไปยังอีกจุด
 หนึ่ง ซึ่งเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเดินทางเพื่อจะเข้าไปถึงยังแหล่งท่องเที่ยว และ
 สามารถคำนวณระยะเวลาในการเดินทางได้เป็นอย่างดี สามารถตอบให้กับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาใน
 การเดินทางท่องเที่ยวไม่มากนัก อย่างเช่นหนึ่งวันหรือสองวัน ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีเวลามากสำหรับ
 การท่องเที่ยว ก็สามารถตอบสนองความต้องการด้วยในระบบนอกจากจะมีสถานที่ท่องเที่ยว เส้นทาง
 เข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวแล้วยัง มีช่องทางของข้อมูลสถานที่พัก โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ และร้านอาหาร
 ที่เป็นที่ยอมรับจากนักท่องเที่ยว ให้สามารถเข้าสู่ข้อมูลในสถานที่ดังกล่าวในตัวระบบเดียว เป็นต้น

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ๒) เพื่อพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน และ ๓) เพื่อวิเคราะห์ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

วิธีการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม โดยใช้วิธีวิทยาวิจัยการแบบผสมผสาน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงคุณภาพ (Key Informant) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของประเด็นที่ศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ และบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ๑๕ แห่งๆ ละ ๓ รูป/คน และนักพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ๓ คน ตัวแทนการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ๒ คน ดังนั้น ผู้วิจัยจะใช้เป็นผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาทั้งหมด โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์ รวมจำนวนทั้งสิ้น ๕๐ รูป/คน

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

จากการวิจัยพบว่า ระบบภูมิสารสนเทศซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการเพื่อรวบรวม จัดเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการภายในเวลาอันรวดเร็ว โดยกระบวนการทำงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ซอฟต์แวร์ (Software) ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ (Geographic Data) และการออกแบบ (Personnel Design) ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) แล้วสามารถนำเอาข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ประมวลผลร่วมกันเพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับข้อมูลในพื้นที่ต่างๆ โดยในจังหวัดน่านมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวคือ ๑) ภูมิศาสตร์พื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ซึ่งสามารถแยกรูปแบบการท่องเที่ยวได้ออกเป็น ๓ กลุ่มได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงศิลปะ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ๒) ระบบประชาสัมพันธ์และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน สามารถแยกการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านได้เป็น ๓ กลุ่มใหญ่ๆ คือ การประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานของภาครัฐ การประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานของภาคเอกชน และการประชาสัมพันธ์โดยภาคประชาชน หรือเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว

๕.๑.๒ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เป็นการจัดการกับระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านทั้งที่เป็นรูปภาพ แผนที่ และเส้นทางการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อเป็นการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศให้เอื้ออำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้โดยง่าย อันเป็นปัจจัยที่จำทำให้เกิดการกระตุ้นการท่องเที่ยวในเชิงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ด้วยการท่องเที่ยวเป็นอีกหัวใจหลักของการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในจังหวัดน่านให้เกิดการหมุนเวียนและสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถจำแนกกระบวนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านได้ดังนี้ ๑) กระบวนการพัฒนาเครื่องมือการจัดเก็บข้อมูล ๒) กระบวนการพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในระบบ ๓) กระบวนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศบนระบบเครือข่าย (network)

๕.๑.๓ การวิเคราะห์การใช้งานระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

จากการวิจัยพบว่า หัวใจหลักของการท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้คือการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) และกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของการท่องเที่ยวก็ยังเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยว ด้วยยุคเทคโนโลยีข่าวสารหรือสื่อต่างๆ ในปัจจุบันจะรับรู้ด้วยเครื่องมือสื่อสารบนสมาร์โฟนของตัวเองเป็นหลัก ทั้งบนเฟซบุ๊ก (Facebook) และสื่อทางอินเทอร์เน็ตต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเพื่อน ครอบครัว หรือคนรู้จักหากไปเที่ยวแห่งใดมาแล้วมักจะอัปเดตข้อมูลของตัวเอง ทั้งที่เป็นรูปภาพและเรื่องราวต่างๆ ของตนเอง การวิจัยการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เป็นระบบที่พัฒนาออกแบบมาเพื่อรองรับการเข้าถึงข้อมูลและการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ความสะดวกของข้อมูลทั้งสถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร แหล่งที่พักที่ได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวสำหรับการวางแผนการเดินทางการท่องเที่ยว ซึ่งระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านสามารถแยกการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวออกเป็นรายด้านได้ดังคือ ๑) ระบบข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ๒) ระบบเส้นทางการท่องเที่ยว ๓) การใช้งานระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้สรุปวิเคราะห์เป็นการอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

ระบบภูมิสารสนเทศซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการเพื่อรวบรวม จัดเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการภายในเวลาอันรวดเร็ว โดยกระบวนการทำงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ซอฟต์แวร์ (Software) ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ (Geographic Data) และการออกแบบ (Personnel Design) ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) แล้วสามารถนำเอาข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ประมวลผลร่วมกัน เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับข้อมูลในพื้นที่ต่างๆ จังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวอีกจังหวัดหนึ่ง จากสถิติของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวสัมผัสกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของจังหวัดน่านทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้วยความที่จังหวัดน่านมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สูง อีกทั้งทรัพยากรธรรมชาติภายในจังหวัดน่านก็มีหลากหลาย ทั้งนี้ในจังหวัดน่านยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกหลายแห่งที่มีความสวยงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยการวิเคราะห์ความสำคัญและแบ่งการจัดการระบบข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน แยกออกเป็น ๒ ประเภทดังนี้

๑. ภูมิศาสตร์พื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน แม่น้ำจังหวัดน่านจะเป็นจังหวัดเล็กๆ ลักษณะภูมิศาสตร์เชิงพื้นที่เป็นภูเขาผสมกับที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำน่านเป็นแม่น้ำหลักไหลผ่านตัวเมืองน่าน แต่จังหวัดเล็กๆ อย่างจังหวัดน่านกลับมีมนต์เสน่ห์และสถานที่ท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากที่ชวนให้นักท่องเที่ยวมาสัมผัสกับบรรยากาศของจังหวัดน่าน ซึ่งลักษณะทางภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นตัวกำหนดให้เกิดแหล่งท่องเที่ยว จึงได้มีแยกประเภทของการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านได้ออกเป็น ๓ ประเภทด้วยกัน คือ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึงการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ตัวอย่างเช่นสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม คือ ช่างเมื่อน่าน วัดพระธาตุแช่แห้ง วัดช้างค้ำ วัดภูมินทร์ วัดมิ่งเมือง วัดศรีมงคล วัดสวนตาล พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน วัดหนองบัว เป็นต้น โดยสถานที่ดังกล่าวนี้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์มีความโดดเด่นเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม อันเป็นสิ่งกระตุ้นการท่องเที่ยว เป็นต้น

การท่องเที่ยวด้านศิลปะ หมายถึงสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่เกี่ยวข้องกับผลงานด้านศิลปะทั้งจิตรกรรม สถาปัตยกรรม ทั้งที่เป็นศิลปะดั้งเดิมและร่วมสมัยอันเป็นปัจจัยหนึ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในจังหวัดน่าน เช่น วัดพระธาตุแช่แห้ง วัดสวนตาล วัดพระธาตุช้างค้ำ วัดหัวข่วง วัดภูมินทร์ วัดมิ่งเมือง วัดพระธาตุเขาน้อย วัดภูเก็ต วัดศรีมงคล วัดหนองบัว เป็นต้น ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวนี้มีจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเองในด้านศิลปะ ที่ทำให้เป็นปัจจัยหนึ่งในการกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน

การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับบรรยากาศของธรรมชาติในจังหวัดน่าน ความโดดเด่นที่ไม่มีใครเหมือนเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เช่น น้ำตกศิลาเพชร ศูนย์กาแฟไทลื้อ ฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ โรงเรียนชาวนา วัดพระธาตุเขาน้อย วัดศรีมงคล เป็นต้น ซึ่งแต่ละสถานที่ที่กล่าวมานี้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เพียงแต่เห็นภาพบนโลกอินเทอร์เน็ตแล้วอยากจะมาสัมผัส อันเป็นจุดดึงดูดความสนใจและกระตุ้นการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ กัลย์ สายวิจิตร^{๑๑๖} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับแนะนำนักท่องเที่ยวด้านคอมพิวเตอร์” โดยใช้ข้อมูลภาพแผนที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร (ชั้นใน) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่คลองสาน ราชบุรีบูรณะ บางนา ขึ้นไปจนถึงหลักสี่ โดยภาพแผนที่นี้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคม แนวแม่น้ำเจ้าพระยา ตลอดจนสถานที่สำคัญ ๆ โดยใช้ทางวิชาเรขภาพคอมพิวเตอร์ ซึ่งทำให้สามารถเลือกเฉพาะส่วนของภาพแผนที่ที่อยู่ในความสนใจมาแสดงเป็นส่วนได้ โดยผ่านเมนู โดยสามารถเปลี่ยนบริเวณไปทางซ้าย ขวา บนหรือล่าง จากเดิมสามารถกำหนดรายละเอียดหรือองค์ประกอบของแผนที่แสดงออกมาได้ตามความต้องการของผู้ใช้และสามารถให้บริการหาเส้นทางที่สั้นที่สุด สำหรับการคมนาคมระหว่างสถานที่ โดยใช้เทคนิควิธีทางกำหนดการเชิงคณิตศาสตร์ ในระบบยังเอื้ออำนวยให้ผู้มีอำนาจสามารถบำรุงข้อมูลที่เก็บอยู่ได้ ทั้งโดยการเพิ่มเติม แก้ไขชื่อ ลบ หรือบรรณาธิกรข้อมูลที่เป็นภาพแผนที่ ชนิดของเส้นทางคมนาคม เส้นทางคมนาคม ประเภทของสถานที่ สถานที่ และข้อความสารสนเทศต่างๆ หรือเปลี่ยนแปลงบริเวณสถานที่ทั้งหมดจากจังหวัดกรุงเทพมหานครไปเป็นที่อื่นๆ

๒. ระบบประชาสัมพันธ์และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน จังหวัดน่านเป็น ๑ ใน ๑๒ เมืองต้องห้ามพลาตา ที่ผ่านการคัดสรรจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในฐานะเมืองที่อาจไม่เป็นที่รู้จักมากนักหรือถูกมองข้าม แต่แท้จริงแล้วก็มีเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์และน่าสนใจไม่แพ้เมืองใหญ่อื่นๆ จังหวัดน่านแม้จะเป็นจังหวัดเล็กๆ แต่ก็มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย ทั้งทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรม รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกด้วย จากอดีตที่ผ่านมาสถานที่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ไม่ได้เป็นที่รู้จักมากนักด้วยช่องทางระบบการประชาสัมพันธ์ มักจะเป็นปากต่อปากจากชนชาวจังหวัดน่านเองที่ออกไปทำงานต่างจังหวัดและจะกลับมาเที่ยวบ้านในช่วงเทศกาล การเข้าถึงและการประชาสัมพันธ์มักจะอยู่ในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ ในวงแคบทำให้แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในวงแคบ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารได้พัฒนาการที่ก้าวหน้ามากขึ้น มีความสะดวกรวดเร็ว ทันสมัยทำให้ระบบการประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น อีกทั้งมีผลกระทบต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน ด้วยปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของ

^{๑๑๖} กัลย์ สายวิจิตร, “การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับแนะนำนักท่องเที่ยวด้วยคอมพิวเตอร์”, รายงานการวิจัย, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), บทคัดย่อ.

ประชาชนชาวจังหวัดน่าน จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักเมื่อเกิดแหล่งท่องเที่ยว หรือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองเป็นที่รู้จัก และได้รับการพัฒนารวมถึงการตอบรับจาก นักท่องเที่ยวต่างจังหวัดและต่างประเทศที่เข้ามาเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป เกิดเป็นผู้ประกอบการร้านค้า โรงแรม โฮมสเตย์ ฯลฯ เกิดขึ้นในพื้นที่ใกล้เคียงของแหล่งท่องเที่ยว

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าระบบประชาสัมพันธ์และการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยวใน จังหวัดน่าน จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและการให้บริการการท่องเที่ยว โดยภาพรวม สามารถแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่มใหญ่ๆ คือ

๑. การประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานของภาครัฐ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการบริการข้อมูลด้าน การท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนตามนโยบายของภาครัฐในการกระตุ้นเศรษฐกิจในด้าน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นหน่วยงานที่ทำการส่งเสริมการท่องเที่ยวหลักของประเทศ ประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวให้ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว อาทิเช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สำนักงานน่าน) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เทศบาลเมืองน่าน และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นต้น

๒. การประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานของภาคเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การแสวงหาผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว และโฆษณาให้กับทางผู้ประกอบการร้านค้า โรงแรมหรือ ผู้ประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการท่องเที่ยว อาทิเช่น เว็บไซต์ไปด้วยกัน www.paiduaykan.com เว็บไซต์ดับเบิลเอ็นจอย www.doubleenjoy.com เว็บไซต์แอทสยามทัวร์ www.atsiamtour.com และ เว็บไซต์ วงในดอทคอม www.wongnai.com เป็นต้น

๓. การประชาสัมพันธ์โดยภาคประชาชน (เจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว) โดยมีวัตถุประสงค์ หลักคือกระตุ้นการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับกิจการของตนเองจากการท่องเที่ยวรวมถึงสร้าง ค่านิยมให้กับนักท่องเที่ยวในรูปแบบที่เจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นผู้กำหนด อาทิเช่น Facebook วัดพระธาตุแช่แห้ง โฮมสเตย์กาแพบ้านไถลื้อ วัดหนองบัว อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน โรงเรียนชวนา ตำบลศิลาเพชร และฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ เป็นต้น

๕.๒.๒ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๑. กระบวนการพัฒนาระบบฐานการจัดเก็บข้อมูล

การวิจัยการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านผู้วิจัยและ ทีมงานผู้เชี่ยวชาญระบบสารสนเทศคำนึงถึงการออกแบบระบบฐานข้อมูลที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยว ทั้งตัวของนักท่องเที่ยวเองและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดย ซึ่งผู้วิจัยจำเป็นต้อง ทราบถึงความต้องการของผู้ใช้ระบบว่า ผู้ใช้ระบบต้องการใช้หรือทราบข้อมูลอะไรบ้าง ดังนั้นผู้วิจัยจึง ได้ศึกษาความต้องการของการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับแผนการจัดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวซึ่งได้รวบรวม ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน

ผู้ประกอบการเป็นต้น โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) รวมทั้งศึกษาจากเอกสารข้อมูล โปรแกรมสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยว และโปรแกรมสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ที่เกี่ยวข้องกับการแนะนำการท่องเที่ยว เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบการจัดเก็บข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้ตรงต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยว

ข้อมูลที่ใช้ในการออกแบบเครื่องมือการจัดเก็บข้อมูลการท่องเที่ยวผู้วิจัยได้ใช้การจัดลำดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยยึดเกณฑ์และวิธีการจัดลำดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหลัก ร่วมตั้งบางส่วนจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดลำดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจัดลำดับศักยภาพนี้เป็นปัจจัยนำมาสร้างฐานข้อมูล ในระบบ Gis และนำมาเชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงพื้นที่เพื่อแสดงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในรูปของแผนที่รูปภาพ และข้อมูลเชิงบรรยาย นำมาประกอบจัดทำเป็นชุดสำรวจข้อมูลการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยใช้พื้นฐานกรอบความคิดตามรูปภาพความต้องการของการใช้ข้อมูลการท่องเที่ยวได้ดังนี้

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว เป็นข้อมูลพื้นฐานของสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นปัจจัยให้สถานที่ท่องเที่ยวนั้นได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว โดยมีข้อมูลหลักประกอบด้วยชื่อสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ตั้งลักษณะทางภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวประวัติความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงรูปภาพอันเป็นจุดเด่นและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว รวมถึงรูปแบบการเดินทาง เส้นทางท่องเที่ยว และข้อมูลสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวพร้อมการเข้าถึงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทั้งหลักและรอง

ข้อมูลเกี่ยวกับที่พัก เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานที่พักซึ่งโดยหลักแล้วจะประกอบไปด้วยชื่อสถานที่พักทั้งที่เป็นรูปแบบของโฮมสเตย์ โรงแรม รีสอร์ท ที่มีบริการใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยมีการแยกรายละเอียดเป็นข้อมูลการติดต่อ สถานที่ตั้งช่องทางการเข้าถึงแหล่งที่พัก ราคาและโปรโมชั่นในช่วงเทศกาลต่างๆ รวมถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการกระตุ้นของนักท่องเที่ยวคือรูปภาพและบรรยากาศของสถานที่พัก ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและถึงเส้นทางจากแหล่งท่องเที่ยวเดินทางไปยังที่พัก ในระยะรัศมี ๑ กิโลเมตร

ข้อมูลเกี่ยวกับร้านอาหาร เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารที่ใกล้แหล่งสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ที่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวในสถานที่นั้นๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะเป็นข้อมูล ชื่อร้านอาหารหรือเครื่องดื่ม สถานที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศของร้านอาหาร เมนูอาหารที่ทางร้านต้องการนำเสนอในลักษณะของข้อความ รูปภาพอาหารและบรรยากาศของทางร้านที่เป็นจุดดึงดูดความสนใจและมีการบริการ

ข้อมูลเกี่ยวกับร้านค้าของที่ระลึก เป็นข้อมูลของร้านค้าผู้ประกอบการทั้งที่เป็นธุรกิจส่วนตัวและวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านในรัศมี ๑ กิโลเมตร ซึ่ง

ประกอบด้วยข้อมูลชื่อร้านค้า เจ้าของผู้ประกอบการร้านค้า ประเภทของสินค้าของที่ระลึกที่จำหน่าย การให้บริการของทางร้านค้า

ข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นข้อมูลเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและระยะเวลาการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวจากจุดเริ่มต้น ซึ่งมีอยู่สองจุดด้วยกันคือ สถานีขนส่งจังหวัดน่านและสนามบินน่าน เป็นการคำนวณค่าระยะทาง หน่วยเป็นกิโลเมตรและระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางจากจุดเริ่มต้น ไปยังสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่กำหนดเอาไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความต้องการด้านการท่องเที่ยวโดยภาพรวมจะเป็นการให้บริการการท่องเที่ยวทั้งในรูปของข้อมูล เส้นทาง สถานที่พัก ร้านอาหาร รวมถึงบรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยวอันเป็นจุดสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวทั้งทางวัฒนธรรม ศิลปะ และธรรมชาติ เป็นข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ อันเป็นผลกระทบที่ทำให้เกิดการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของชุมชน รวมถึงผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

๒. กระบวนการพัฒนาการเก็บข้อมูลภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในระบบ

เป็นกระบวนการที่ใช้โปรแกรม QGIS (Quantum Geographic Information System) ในการจัดเก็บข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านในรูปของฐานข้อมูลเพื่อสร้าง เซฟเฮาส์ (Safe house) ของข้อมูลภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นข้อมูลดิบที่ยังไม่ได้รับการปรับแต่ง ทั้งข้อมูลในรูปของเชิงเส้น รูปภาพ ค่าพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวเป็นต้น กระบวนการนี้เป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องจากกระบวนการสร้างเครื่องมือการจัดเก็บข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลจากการสำรวจลงพื้นที่ทั้ง จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ผู้ประกอบการ โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) การจัดเวทีเสวนากลุ่มย่อย (Focus group) รวมทั้งศึกษาจากเอกสารข้อมูล โปรแกรมสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยว และโปรแกรมสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ที่เกี่ยวข้องกับการแนะนำการท่องเที่ยว นำมาทำการแยกชั้นของข้อมูลที่ได้มาแบ่งเป็นประเภทของข้อมูล เช่น ข้อมูลเชิงภาพ ข้อมูลเชิงเส้น ข้อมูลแบบจุด และข้อมูลการบรรยาย เป็นข้อมูลประกอบการสร้างระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวที่ทำการวิจัย โดยได้ทำการจัดเก็บข้อมูลลงในระบบแบ่งเป็นชั้นของฐานข้อมูลนำมาเรียนลำดับได้ คือ

การนำเข้าชั้นข้อมูลเชิงภาพ เป็นการนำข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นรูปภาพทั้งจากภาพถ่ายดาวเทียมในฐานข้อมูลของ (Google map) รวมถึงรูปภาพสำคัญในการกระตุ้นการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวที่ทำการวิจัย ทั้งบรรยากาศบริบทของสถานที่รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะของการเชิญชวนของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นนำเข้าฐานข้อมูลในตัวโปรแกรม

การสร้างชั้นข้อมูลแบบจุด คือการสร้างข้อมูลตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นแบบจุด (point) เป็นตัวบ่งชี้ในรูปของแผนที่แสดงที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยวโดยมีข้อมูลในจุดที่แสดงเป็นชื่อสถานที่ท่องเที่ยว ผู้ดูแลของสถานที่ท่องเที่ยว จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทในสถานที่ท่องเที่ยว

นั้น รวมถึงค่าพิกัด X ค่าพิกัด Y และที่อยู่ตามฐานทะเบียนราษฎร์ เป็นการทำการจัดเก็บข้อมูลในลักษณะของข้อมูลเชิงบรรยาย

การสร้างชั้นข้อมูลเชิงเส้นแบบเส้น (Line) เป็นการจัดเก็บข้อมูลเส้นทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวในลักษณะของรูปแบบเส้นทางชื้อถนน จำนวนช่องจราจร รวมถึงระยะเวลาของการใช้เส้นทางทั้งรูปแบบรถวิ่งปกติ และจราจรที่หนาแน่นทำการบันทึกในฐานข้อมูลของระบบ QGIS ในรูปแบบของข้อมูลเชิงบรรยาย

การจัดการข้อมูลเชิงบรรยาย กระบวนการนี้เป็นการจัดการกับข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดน่านทั้งหมด ๑๕ แห่งที่กำหนดไว้โดยข้อมูลเป็นในรูปของลักษณะการบรรยายซึ่งเป็นข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงของประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ลักษณะของภูมิศาสตร์รวมถึงความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับ นวรัตน์ เกียวมาศ^{๑๒๗} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตชายฝั่งทะเล : กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี” โดยใช้โปรแกรม PAMAP ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินศักยภาพพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ ศักยภาพพื้นที่เพื่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และศักยภาพพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยแสดงผลเป็นแผนที่แสดงศักยภาพ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการ Weighting-Rating Technique ร่วมกับการซ้อนทับแผนที่ (Overlay)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในระบบเป็นกระบวนการนำข้อมูลจากการจัดเก็บข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวใจจังหวัดน่านในรูปของฐานข้อมูล เพื่อสร้างเซฟเฮาส์ (Safe house) ของข้อมูลภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นข้อมูลดิบที่ยังไม่ได้รับการปรับแต่ง ทั้งข้อมูลในรูปของเชิงเส้น รูปภาพ ค่าพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวลงไว้ในระบบโปรแกรม QGIS (Quantum Geographic Information System)

๓. กระบวนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศบนระบบเครือข่าย (network)

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านบนระบบเครือข่าย (network) มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการนำเสนอข้อมูลให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยว หรือผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวหลัก และที่สำคัญนักท่องเที่ยวเองให้ได้รับรู้ข้อมูลของระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วผ่านมือถือสมาร์ตโฟนของตนเองที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบัน ผู้วิจัยและคณะทีมงานพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เห็นความสำคัญของการรับข้อมูลข่าวสารในระบบเครือข่ายด้านนี้ จึงได้ทำการออกแบบการนำเสนอข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านผ่านบนระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้นักท่องเที่ยวรวมถึงผู้สนใจใน

^{๑๒๗} นวรัตน์ เกียวมาศ, “การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตชายฝั่งทะเล : กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑), บทคัดย่อ.

การเดินทางท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยวได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลอีกทั้งยังสามารถเป็นผู้จัดการข้อมูลในระบบได้เอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของข้อมูลการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับฤดูกาลบรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งให้เป็นที่ตื่นตาตื่นใจของนักท่องเที่ยว สร้างการกระตุ้นการท่องเที่ยวให้กับพื้นที่ของตนเอง ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลที่ได้ทำการเก็บรวบรวมในระบบ QGIS (Quantum Geographic Information System) ซึ่งเป็นข้อมูลของระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดน่านที่ได้รวบรวมและแปลงค่า เป็นรหัสฐานข้อมูลเรียบร้อยแล้วมาเชื่อมต่อในระบบเครือข่าย (network) ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่ายและสะดวกรวดเร็ว การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน มีกระบวนการพัฒนาบนระบบเครือข่าย คือ การสร้างเว็บไซต์จำลองบนคอมพิวเตอร์ การจดโดเมนเนม (domain name) และการสร้างพื้นที่เก็บข้อมูล (เว็บโฮสติ้ง) เว็บโฮสติ้ง

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านบนระบบเครือข่าย (network) เป็นกระบวนการนำข้อมูลการวิจัยในการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยว ที่ได้รับการประมวลข้อมูลจากการลงพื้นที่และแปลงค่าข้อมูลการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านผ่านโปรแกรม QGIS (Quantum Geographic Information System) เข้าสู่ระบบเครือข่ายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงการใช้ข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน บนระบบอินเทอร์เน็ตโดยผ่านอุปกรณ์มือถือแบบสมาร์ตโฟน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าถึงข้อมูลท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว อันเป็นผลกระทบทำให้ธุรกิจการบริการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นเกิดการหมุนเวียนสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

๕.๒.๓ การวิเคราะห์การใช้งานระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

ในปัจจุบันการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศในอันดับต้นๆ ของอุตสาหกรรมไทย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปแบบตราต่างประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลชำระเงินของต่างประเทศ รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยผ่อนคลายความเสียเปรียบในเรื่องดุลการชำระเงินได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง เช่น วัสดุและวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น ที่ผู้อยู่ในท้องถิ่นได้เก็บมาประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านขายเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นการนำเอาวัสดุที่เคยเห็นว่าปราศจากคุณค่ามาทำให้เกิดประโยชน์ และเพิ่มรายได้ ซึ่งแม้จะเป็นรายได้เล็กๆ น้อยๆ แต่เมื่อรวมกันเข้าเป็นรายได้สำคัญอย่างหนึ่งเช่นกัน

หัวใจหลักของการท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้คือการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) และกิจกรรมการท่องเที่ยว

(Activities) เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของการท่องเที่ยวก็ยังเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยว ด้วยยุคเทคโนโลยีข่าวสารหรือสื่อต่างๆ ในปัจจุบันจะรับรู้ด้วยเครื่องมือสื่อสารบนสมาร์ตโฟนของตัวเองเป็นหลัก ทั้งบนเฟซบุ๊ก (Facebook) และสื่อทางอินเทอร์เน็ตต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเพื่อน ครอบครัว หรือคนรู้จักหากไปเที่ยวแห่งใดมาแล้วมักจะอัปเดตข้อมูลของตัวเอง ทั้งที่เป็นรูปภาพและเรื่องราวต่างๆ ของตนเอง การวิจัยการพัฒนา ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เป็นระบบที่พัฒนาออกแบบมาเพื่อรองรับการเข้าถึงข้อมูลและการให้บริการด้านการท่องเที่ยว อำนวยความสะดวกของข้อมูลทั้งสถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร แหล่งที่พักที่ได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวสำหรับการวางแผนการเดินทางการท่องเที่ยว ซึ่งระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านสามารถแยกการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวออกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ระบบข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน เป็นระบบที่รวบรวมสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดน่านทั้งด้านศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง ๑๕ แห่งไว้ในระบบเป็นฐานข้อมูลซึ่งได้รวบรวมข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยว รวมถึงเจ้าของสถานที่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ด้วยการจัดเวทีเสวนาประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์เชิงลึกรวบรวมประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวเป็นข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ ความเป็นมา รวมถึงผู้ดูแลหลักของสถานที่ท่องเที่ยวในลักษณะของการบรรยาย รวมถึงรวบรวมรูปภาพของสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง ๑๕ แห่งเป็นรูปภาพที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจในการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละช่วงเทศกาลสำหรับให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในระบบข้อมูลการท่องเที่ยวที่ได้พัฒนาขึ้นมานี้ยังรวบรวมเอาสถานประกอบการบริการด้านการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นสถานที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้าที่อยู่ในรัศมีหนึ่งกิโลเมตร นำเสนอไว้บนระบบเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวสามารถติดต่อร้านอาหารสั่งจองล่วงหน้าได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ทำให้สามารถคำนวณระยะเวลาในการเดินทางตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

ระบบเส้นทางการท่องเที่ยว ปัจจุบันนี้การเดินทางท่องเที่ยวมีหลายปัจจัยที่จำเป็นต้องคำนึงถึงก่อนการเดินทางท่องเที่ยว นั่นคือเส้นทางการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยว ในจังหวัดน่านระบบการขนส่ง กรมทางหลวงและทางหลวงชนบทได้ทำการสร้างถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดน่านครบทุกแห่ง แต่เนื่องสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน ทั้งในด้านของศิลปะ วัฒนธรรมและธรรมชาติ กระจายอยู่ทั่วจังหวัดหากนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่เจ้าถิ่นอาจจะใช้เวลาในการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถที่จะเที่ยวได้ครบตามเวลาที่มีอยู่ โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวจะรู้ถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ จากคำแนะนำหรือรูปภาพให้อยากมาเที่ยวโดยไม่ได้คำนึงถึงระยะทางและระหว่างทางว่ามีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญอะไรบ้าง บางครั้งทำให้ต้องวน

กลับไปกลับมา อย่างเช่น นักท่องเที่ยวบางท่านไปเที่ยววัดศรีมงคล (วัดก่ง) แล้วย้อนกลับมาวัดหนองบัวอีกที ซึ่งจริงๆแล้ว วัดหนองบัวอยู่ระหว่างทางที่จะไปวัดก่ง ทำให้ต้องเสียเวลาการเดินทางท่องเที่ยวเป็นต้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการวิเคราะห์ระบบเส้นทางการท่องเที่ยวใช้เกณฑ์พิจารณาถึงระยะเวลา สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และความสะดวกสบาย โดยเส้นทางการท่องเที่ยวจะมีให้เลือกแต่ละเส้นทางนั้นจะประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวในเชิงศิลปะ วัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการเลือกเส้นทางการท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความสนใจ

เส้นทางที่ ๑ “ทำบุญไหว้พระ ชมศิลปะเมืองน่าน” รูปแบบเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวแบบ ๑ วัน สถานที่ประกอบด้วย วัดภูมินทร์ วัดพระธาตุช้างค้ำ วัดหัวข่วง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน วัดตาล วัดพระธาตุแช่แห้ง วัดมิ่งเมือง วัดพระธาตุเขาน้อย และจบที่ลานวัฒนธรรมช่วงเมืองน่านตอนเย็น รายละเอียด เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นทำบุญไหว้พระชมศิลปะของเมืองน่าน ทั้งที่เป็นรูปภาพจิตรกรรมฝาผนัง ปฎิมากรรมปูนปั้น สถาปัตยกรรมล้านนาล้าน ซึ่งถ่ายทอดวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวจังหวัดน่าน ด้วยเอกลักษณ์ของเส้นทางการท่องเที่ยวนี้สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงกัน เหมาะแก่การปั่นจักรยานชมเมือง หรือนั่งรถรางชมตัวเมืองน่าน สามารถขึ้นไปชมวิวนดอยพระธาตุเขาน้อย มองดูตัวเมืองน่านได้อย่างสวยงาม สถานที่แต่ละแห่งบนเส้นทางมีเรื่องราวให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาประวัติความเป็นมา รวมถึงความเชื่อทางด้านจิตใจสัมผัสกับการใช้ชีวิตแบบสโลว์ไลฟ์ ไปแบบชิลๆ กับมนต์เสน่ห์ของเมืองน่าน ปิดท้ายด้วยนั่งกินขันโตก เที่ยวชมถนนคนเดินช่วงเมืองน่าน ระยะทางเที่ยวรวม ๓ กิโลเมตร เส้นทางนี้เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวทุกวัย

เส้นทางที่ ๒ “เที่ยววัด สัมผัสธรรมชาติ” รูปแบบเป็นเส้นทางท่องเที่ยว ๒ วัน ๑ คืน สถานที่ท่องเที่ยวมีอยู่ด้วยกัน ๗ แห่ง ได้แก่ วัดหนองบัว วัดศรีมงคล (วัดก่ง) น้ำตกศิลาเพชร โรงเรียนชาวนา ฟาร์มเห็ดบ้านหัวน้ำ ศูนย์กาแพไทยลื้อ และวัดภูเก็ด รายละเอียดเส้นทางท่องเที่ยวนี้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสานแห่งการท่องเที่ยวทั้งทางศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติเข้าด้วยกัน โดยให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อน สัมผัสกับบรรยากาศธรรมชาติของขุนเขา พร้อมทั้งเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน รวมถึงอาหารการกินของชุมชนท้องถิ่นและลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชาวบ้าน สอดคล้องกับ อากาศณัฏ เกสรจันทร์^{๑๑๘} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “เทคโนโลยีสารสนเทศปฎิภูมิเพื่อการจัดการข้อมูลทางการท่องเที่ยว” การศึกษาเพื่อใช้ระบบสารสนเทศปฎิภูมินำมาประยุกต์ให้กับการจัดการข้อมูลทางการท่องเที่ยวต่างๆ ได้หลายด้าน ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูลการปรับปรุงแก้ไข การค้นหาเรียกใช้ การวิเคราะห์ผลข้อมูลตามเงื่อนไข และการแสดงผลข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้วางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งวิจัยโดยการสำรวจความต้องการของผู้ใช้ระบบข้อมูลทางการท่องเที่ยว ก่อน ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ทราบถึงข้อมูลทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมการจัดการข้อมูลที่ต้องการใช้งาน แล้วทำการ

^{๑๑๘} อากาศณัฏ เกสรจันทร์, “เทคโนโลยีสารสนเทศปฎิภูมิเพื่อการจัดการข้อมูลทางการท่องเที่ยว”, รายงานการวิจัย,(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.๒๕๕๔),บทคัดย่อ.

วิเคราะห์ข้อมูลปริภูมิที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและวิเคราะห์ การนำระบบสารสนเทศปริภูมิมาใช้ในการจัดการข้อมูล ทำการออกแบบระบบฐานข้อมูลและจัดการฐานข้อมูลปริภูมิทางด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ทดลอง จังหวัดกาญจนบุรี และสร้างระบบวิเคราะห์การใช้งานฐานข้อมูลนี้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าระบบเส้นทางการท่องเที่ยวเป็นระบบที่ออกแบบเหมือนหนึ่งเส้นทางโปรแกรมการท่องเที่ยวที่รวบรวมเอาแหล่งท่องเที่ยวไว้บนเส้นทางเดียวกัน สามารถตอบโจทย์การเดินทางของนักท่องเที่ยวได้เดินทางท่องเที่ยวครบในหลากหลายบรรยากาศ ในระยะเวลาที่มีอยู่ไม่ว่าจะโดยรถยนต์ส่วนบุคคล บริการรถตู้รับส่งนักท่องเที่ยวหรือรูปแบบของจักรยาน ให้ได้รับอรรถรสของการท่องเที่ยวและเกิดความประทับใจในการเดินทาง สามารถเลือกเส้นทางการท่องเที่ยวตามที่ตนเองต้องการ และสิ่งที่สำคัญคือความประทับใจในการเดินทางท่องเที่ยว

การใช้งานระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยการนำเสนอผ่านเว็บไซต์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลช่วยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Database) ของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการสร้างเว็บไซต์เพื่อนำเสนอข้อมูลทั้งที่เป็นแผนที่รูปภาพให้กับนักท่องเที่ยวในรูปแบบเว็บไซต์ โดยใช้โปรแกรมเวิร์ดเพรส (WordPress) ที่สนับสนุนการปรับแต่งเว็บไซต์ที่สร้างขึ้นให้ติดอันดับต้นๆ ในหน้าผลการค้นหา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ใช้บริการทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ผู้ดูแลหลักของสถานที่ท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้มากขึ้น อีกทั้งยังนำ URL ของเว็บไซต์ทำเป็น QR Code เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึงหน้าเว็บไซต์ สำหรับให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ได้ศึกษาข้อมูลและเส้นทางที่ผู้วิจัยได้จัดทำไว้

จากที่กล่าวมาการใช้งานระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน มีการนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวสำหรับการตัดสินใจผ่านช่องทางบนระบบเครือข่าย ในรูปแบบของเว็บไซต์และเข้าถึงด้วยระบบ QR Code ในระบบไลน์ บนมือถือสมาร์ตโฟนของนักท่องเที่ยว รวมถึงเปิดช่องทางให้กับผู้ประกอบการในชุมชนท้องถิ่นได้นำเสนอสินค้าและบริการด้านต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว ให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวโดยได้เพิ่มข้อมูลของร้านอาหาร ที่พัก ที่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวในรัศมีหนึ่งกิโลเมตร ไว้ให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าไปดูข้อมูลเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวอีกด้วย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๓.๑. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

๑. ควรนำผลการวิจัยนี้ได้เผยแพร่ ในรูปของการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม จัดพิมพ์ลงตามสื่อต่างๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือ วารสาร นิตยสาร ในรูปของบทความวิชาการ

๒. หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน และการจัดการควรนำไปเป็นเอกสารประกอบการพิจารณา การดำเนินการในการนำกระบวนการจัดการด้านการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างตรงจุด

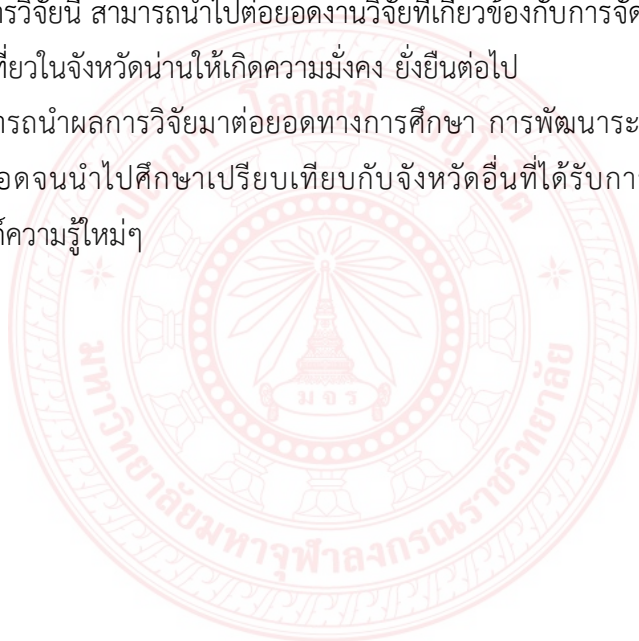
๓. ควรให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว มีแนวทางในการสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ในการพัฒนา และการสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิกในชุมชนที่จะสร้างความเจริญให้กับชุมชน โดยการนำเสนอในรูปแบบของเส้นทางการท่องเที่ยว

๔. สามารถใช้เป็นคู่มือหรือแนวทางของชุมชน ให้สามารถเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาได้อย่างเป็นมรรคเป็นผล ตรงตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปต่อยอดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืนต่อไป

๒. สามารถนำผลการวิจัยมาต่อยอดทางการศึกษา การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เพื่อเกิดกระบวนการและองค์ความรู้ใหม่ๆ

บรรณานุกรม

ข้อมูลทฤษฎี

(๑) หนังสือ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, **ท่องเที่ยวไทย**. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๑

แก้ว นวลฉวี, **ความสำคัญของมาตรฐานภูมิสารสนเทศ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์, ๒๕๕๘

กาญจนา แก้วเทพ, **เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : มายด์พับริสซิ่ง, ๒๕๓๘.

กาญจนา อนุวิชชุทธเวช และอารยา เซ็นเซาวิช, **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS)**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ๒๕๕๐.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, **การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ส.เอเชียเพรส, ๒๕๔๓.

ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์, **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘.

นิคม จารุณณี, **การท่องเที่ยวและการจัดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.

นำชัย ทนุผล, **การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, พิมพ์ครั้งที่ ๒**. เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๔๘.

นิธิ เอียวศรีวงศ์, **ตีโจทย์อย่างไรการท่องเที่ยวไทยจึงยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

นฤมล นิราทร, **การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, **อุตสาหกรรมท่องเที่ยวธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : ซี.พี.บุ๊ก สแตนดาร์ด, ๒๕๔๘.

_____, **การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ดีไซน์, ๒๕๔๘.

บัณฑิต อ่อนคำ, **๖๐ ปีบัณฑิต อ่อนคำ ยิ่งนานยิ่งมั่นคง พิมพ์ครั้งที่ ๕**. กรุงเทพมหานคร : สามเสนการพิมพ์, ๒๕๓๘.

ปรีชา แดงโรจน์, **อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ ๒๑**. กรุงเทพฯ : บริษัทไฟว์แอนด์โฟร์พรีนติ้งจำกัด, ๒๕๔๔.

พิภพ อิศรางกูร ณ อยุธยา, **ความหมายของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐.

จำเริญพรณ แก้วสุริยะ, **หลักการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

- วรเดช จันทรศร และสมบัติ อยู่เมือง, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการบริหารภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยภูมิสารสนเทศเพื่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย, ๒๕๔๕.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ, เครือข่าย : นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแนวระนาบเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร : ซีโน ดีไซน์, ๒๕๕๐.
- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ : GIS .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ อัมรินทร์, ๒๕๕๘.
- ศรชัย ไทรชมพู และคณะ, การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน วิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยและมอญอำเภอยะรัง จังหวัดสมุทรปราการ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๘.
- ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์, หลักการตลาด พิมพ์ครั้งที่ ๒ .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ท็อป จำกัด, ๒๕๕๕.
- สรศักดิ์ กลิ่นดาว, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ : หลักการเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒.
- สุเพชร จิระจกุล, เรียนรู้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ด้วย PC ArcView. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์ออฟเซ็ท, ๒๕๔๔.
- สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, โครงการศึกษาทบทวนแผนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัย, ๒๕๔๙.
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว, ๒๕๕๔.
- สมบัติ กาญจนกิจ, นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- สุวรรณณี อัสวกุลชัย, การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ในการขับเคลื่อนระบบขนส่งไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, รูปแบบที่พักแบบพำนักระยะยาวที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ๒๕๕๐.
- สุทธิชัย อาภากร (อบอู่) เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- สนธยา พลศรี, เครือข่ายการเรียนรู้ในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘.
- อรุณฯ อำนาจเจริญพร, Cloud Computing การประยุกต์ใช้ในการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- อุษาวดี พูลพิพัฒน์, การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนในประเทศไทย, จุลสารการท่องเที่ยว, ตุลาคม – ธันวาคม ๒๕๕๕.

(๒) งานวิจัย

กัลย์ สายวิจิตร, “การพัฒนากระบวนทัศน์สารสนเทศสำหรับแนะนำนักท่องเที่ยวด้วยคอมพิวเตอร์”.

รายงานการวิจัย.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๔๕.

จิรนนท์ อินทนิม และคณะ, “การดำเนินการพัฒนาในด้านเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองพิจิตร อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร”.รายงานการวิจัย . มหาวิทยาลัยนเรศวร,๒๕๕๑.

จิราณัฐ โสภาก และคณะ, “ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกของประเทศไทย กรณีศึกษา :อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชรและอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน”.รายงานการวิจัย . มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๔.

นวรรตน์ เกี่ยมมาศ, “การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตชายฝั่งทะเล : กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี”. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหิดล ,๒๕๔๑.

ปิยะวรรณ คงประเสริฐ, “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”.รายงานการวิจัย .มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,๒๕๕๗.

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ และคณะ, “รูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร”. รายงานการวิจัย .สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๒.

พรหมินทร์ พวงมาลาจรัส และคณะ, “รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนบ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่”.รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๔.

รัตติยา ศีตานนท์, “การเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดสมุทรสงครามภายใต้การมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชน”. รายงานการวิจัย .มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ,๒๕๔๙.

วันทิกา หิรัญเทศ, “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี”.รายงานการวิจัย. วิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๖.

สันติ ชูตินธรา, “การศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์”.รายงานการวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๔๙.

อรรถสิทธิ์ อินทร์พิบูลย์, “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์แบบโต้ตอบสำหรับนักท่องเที่ยว : กรณีศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี” .รายงานการวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๕๐.

อาภากรณ์ เกสรจันทร์, “เทคโนโลยีสารสนเทศปริภูมิเพื่อการจัดการข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว”. รายงานการวิจัย .จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๕๔.

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(๒๕๕๗). สถิตินักท่องเที่ยวปี ๒๕๕๗ . [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://newdot2.samartmultimedia.com/home/listcontent/๑๑/๒๒๑/๒๗๖>.

[๒๘ สิงหาคม๒๕๖๐].

เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์: GIS”). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: Available from : [http:// www.vcharkam.com](http://www.vcharkam.com) .[๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๒].

(๔) ภาษาอังกฤษ

Alter,Catherine, and Hage, Jerald, **Organization Working Together** .California : Sage,1993.

Godgrey K.B. and J. Clarke, **The Tourism Development Handbook : A Practical Approach to Planning and Marketing**.London : Cassell,2000.

Goldsmith , Stephen and William D. Eggers, **Governing by Networks : The New Shape of the Public Sector**. Washington, D.C. : Brookings Institution Press,2004.

Murphy,Tourism : **A Community Approach**. New York : Methuen,1992.

Shirley Eber, **Beyond the Green Harizon, Principles for Sustainable Tourism**. Surrey : Word Wide Fund for Nature,1992.

Smith Joanna and Priscilla Wohlsstatter,**Understanding the Different Faces of Partnering**.California : Sage,1993.

William,Jonathan, **Geographic Information from Space**. New York : Praxis Publishing,1955.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือวิจัย

ชุดสำรวจข้อมูลการท่องเที่ยว

งานวิจัย

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน Geo-informatics Development for Tourism in Nan Province.

๑. ชื่อสถานที่แหล่งท่องเที่ยว

๒. สถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว

๓. ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวหลัก

๔. ประวัติและความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว

๕. รูปภาพ/สิ่งดึงดูดความสนใจของแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

.....

.....

๖. ข้อมูลสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่/การติดต่อ

๖.๑ เว็บไซต์

www.....

๖.๒ Facebook

.....

.....

.....

.....

.....

๗. เส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวหลัก/รอง

.....

.....

.....

.....

๘. ที่พักใกล้แหล่งท่องเที่ยวในรัศมี ๑,๐๐๐ เมตร

๘.๑ ชื่อสถานที่พัก

.....

.....

๘.๒ แหล่งที่ตั้งและการเข้าถึง/เส้นทางจากแหล่งท่องเที่ยวถึงที่พัก

.....

.....

๘.๓ รูปภาพประกอบสถานที่พัก

.....

.....

๘.๔ ช่องทางการติดต่อสถานที่พัก

เบอร์โทร.....

Facebook.....

เว็บไซต์ www.

๙. ร้านอาหารใกล้แหล่งท่องเที่ยว

๙.๑ ชื่อร้านอาหาร

.....
.....

๙.๒ แหล่งที่ตั้งและการเข้าถึง/เส้นทางจากแหล่งท่องเที่ยวถึงร้านอาหาร

.....
.....

๙.๓ รูปภาพอาหาร และเมนูอาหาร ประกอบ

.....
.....

๙.๔ ช่องทางการติดต่อร้านอาหาร

เบอร์โทร.....

Facebook.....

เว็บไซต์ www.

๑๐. ร้านค้าของที่ระลึกใกล้แหล่งท่องเที่ยว

๑๐.๑ ชื่อร้านค้า

.....
.....

๑๐.๒ แหล่งที่ตั้งและการเข้าถึง/เส้นทางจากแหล่งท่องเที่ยวถึงร้านค้า

.....
.....

๑๐.๓ รูปภาพของสินค้าจำหน่าย และของที่ระลึก

.....

.....

๑๐.๔ ช่องทางการติดต่อร้านค้า

เบอร์โทร.....

Facebook.....

เว็บไซต์ www.

๑๑. สถานประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว

๑๑.๑ ชื่อสถานประกอบการ

.....

.....

๑๑.๒ แหล่งที่ตั้งและการเข้าถึง/เส้นทางจากแหล่งท่องเที่ยวถึงสถานประกอบการ

.....

.....

๑๑.๓ รูปภาพสถานประกอบการและการบริการการท่องเที่ยว

.....

.....

๑๑.๔ ช่องทางการติดต่อสถานประกอบการ

เบอร์โทร.....

Facebook.....

เว็บไซต์ www.

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง “การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน”

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ – นามสกุล (ผู้ให้สัมภาษณ์)

เพศ.....อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

เบอร์โทรศัพท์.....

หน่วยงาน/ที่อยู่

.....

.....

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์...../...../.....สถานที่สัมภาษณ์

.....

เวลาที่สัมภาษณ์ ตั้งแต่เวลา.....น. ถึงเวลา.....น.

ตอนที่ ๒ บทสัมภาษณ์ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๑) ท่านเห็นว่าระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวที่ท่านเกี่ยวข้องอยู่ มีความเหมาะสมต่อการเข้าถึงและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๒) ท่านเห็นว่านักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่รับทราบข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่ท่านดูแลอยู่ จากช่องทางไหนบ้าง มากน้อยอย่างไร

.....

.....

.....

๓) ท่านเห็นว่า ควรจะพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยวที่ท่านดูแลอยู่ อย่างไร เพื่อจะได้อำนวยความสะดวกและเป็นทางเลือกในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว

.....

.....

.....

.....

.....

๔) ในฐานะที่ท่านเป็นผู้เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว จะมีทิศทางการอำนวยความสะดวกต่อการรับรู้ข้อมูล การประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวท่านอย่างไร เพื่อให้เกิดการกระตุ้นการท่องเที่ยว

.....

.....

.....

.....

.....

๕) ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้น ท่านเห็นว่ามีความเหมาะสมอย่างไร ต่อแหล่งท่องเที่ยวที่ท่านดูแลอยู่ ต่อการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

.....

.....

.....

๖) ท่านเห็นว่าระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยว นั้นมีผลต่อการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร และสร้างแรงจูงใจต่อการเข้ามาท่องเที่ยว หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ที่ อว ๘๐๕๒/ว ๗๕

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี

อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตขอทราบข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายสิทธิชัย อุ่นสวน อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน” มีความประสงค์จะขอลงพื้นที่ศึกษาและขอสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลจากท่าน

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์เพื่อให้ นักวิจัยลงพื้นที่ศึกษาและเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความเคารพ

(พระชยวัฒน์ ฐนฺ, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ

ภาคผนวก ค
รูปภาพกิจกรรมดำเนินงานวิจัย

ภาคผนวก ง
ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย/ประวัตินักวิจัย

ผลผลิต (Output)

ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ	รายละเอียดของ ผลผลิต	จำนวนนับ						หน่วย นับ	ระดับ ความ สำเร็จ
		ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	รวม		
1. ต้นแบบผลิตภัณฑ์ โดยระบุ ดังนี้									
1.1 ระดับอุตสาหกรรม								ต้นแบบ	Primary Result
1.2 ระดับกึ่งอุตสาหกรรม								ต้นแบบ	Primary Result
1.3 ระดับภาคสนาม	ระบบภูมิสารสนเทศของ แหล่งท่องเที่ยวจังหวัด น่าน		1					ต้นแบบ	Primary Result
1.4 ระดับห้องปฏิบัติการ								ต้นแบบ	Primary Result
2.ต้นแบบเทคโนโลยี โดยระบุ ดังนี้									
2.1 ระดับอุตสาหกรรม								ต้นแบบ	Primary Result
2.2 ระดับกึ่งอุตสาหกรรม								ต้นแบบ	Primary Result
๒.๓ ระดับภาคสนาม	ชุดปฏิบัติการภูมิ สารสนเทศของแหล่ง ท่องเที่ยวจังหวัดน่าน	1						ต้นแบบ	Primary Result
2.4 ระดับห้องปฏิบัติการ								ต้นแบบ	Primary Result
3. กระบวนการใหม่ โดยระบุ ดังนี้									
3.1 ระดับอุตสาหกรรม								กระบวนการ	Primary Result
3.2 ระดับกึ่งอุตสาหกรรม								กระบวนการ	Primary Result
3.3 ระดับภาคสนาม	กระบวนการพัฒนาระบบ ภูมิสารสนเทศของแหล่ง ท่องเที่ยวจังหวัดน่าน	1						กระบวนการ	Primary Result
3.4 ระดับห้องปฏิบัติการ								กระบวนการ	Primary Result
4.องค์ความรู้ (โปรตรระบุ)									
4.1 การจัดแหล่ง ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ	ลักษณะทางภูมิศาสตร์ และความสำคัญของ แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด น่าน	15						เรื่อง	Primary Result
4.2 การประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	การเปิดสถานที่ท่องเที่ยว ให้เป็นที่รู้จักบนโลก ออนไลน์	1						เรื่อง	Primary Result
4.3 เส้นทางกา	ความเหมาะสม	2						เรื่อง	Primary

ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ	รายละเอียดของ ผลผลิต	จำนวนนับ						หน่วย นับ	ระดับ ความสำเร็จ
		ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	รวม		
ท่องเที่ยวที่เหมาะสม	ระยะเวลาของการ เดินทางท่องเที่ยวใน จังหวัดน่าน								Result
5. การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์									
5.1 การถ่ายทอด เทคโนโลยี	ชุดปฏิบัติการการพัฒนา ระบบสารสนเทศของ แหล่งท่องเที่ยว เว็บไซต์ Nanlocal.com		4					ครั้ง	Primary Result
5.2 การฝึกอบรม	การใช้งานและเพิ่มข้อมูล บนระบบสารสนเทศ QGis		2					ครั้ง	Primary Result
5.3 การจัดสัมมนา								ครั้ง	Primary Result
6. การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ									
6.1 การถ่ายทอด เทคโนโลยี			1					ครั้ง	Primary Result
6.2 การฝึกอบรม								ครั้ง	Primary Result
6.3 การจัดสัมมนา								ครั้ง	Primary Result
7. การพัฒนากำลังคน									
7.1 นศ.ระดับปริญญาโท								คน	Primary Result
7.2 นศ.ระดับปริญญา เอก								คน	Primary Result
7.3 นักวิจัยหลังปริญญา เอก								คน	Primary Result
7.4 นักวิจัยจาก ภาคเอกชน ภาคบริการและ ภาคสังคม								คน	Primary Result
8. ทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ สิทธิบัตร/ลิขสิทธิ์/เครื่องหมายการค้า/ความลับทางการค้า เป็นต้น (โปรดระบุ)									
8.1								เรื่อง	Primary Result
8.2								เรื่อง	Primary Result
8.3								เรื่อง	Primary Result
9. บทความทางวิชาการ									
9.1 วารสารระดับชาติ	ความยั่งยืนของการ จัดการท่องเที่ยว ด้วยวิถี คนน่าน		1					เรื่อง	Primary Result
9.2 วารสารระดับ								เรื่อง	Primary Result

ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ	รายละเอียดของ ผลผลิต	จำนวนนับ						หน่วย นับ	ระดับ ความสำเร็จ
		ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	รวม		
นานาชาติ									
10. การประชุม/สัมมนาระดับชาติ									
10.1 นำเสนอแบบปาก เปล่า								ครั้ง	Primary Result
10.2 นำเสนอแบบ โปสเตอร์	การนำเสนอบทความ วิชาการ ในหัวข้อการ พัฒนาระบบภูมิ สารสนเทศของแหล่ง ท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน		1					ครั้ง	Primary Result
11. การประชุม/สัมมนาระดับนานาชาติ									
11.1 นำเสนอแบบปาก เปล่า								ครั้ง	Primary Result
11.2 นำเสนอแบบ โปสเตอร์								ครั้ง	Primary Result

ผลลัพธ์ (Outcome) ที่คาดว่าจะได้ตลอดระยะเวลาโครงการ

ชื่อผลลัพธ์	ประเภท	ปริมาณ	รายละเอียด
ความร่วมมือจากชุมชนแหล่งท่องเที่ยว	เชิงคุณภาพ	15	ชุมชนให้ความสำคัญกับการจัดการ สถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นของ ตนเองให้น่าสนใจ และอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว
สถานที่ท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักเพิ่มขึ้น	เชิงคุณภาพ	15	แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านได้ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวผ่าน ระบบออนไลน์

ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะได้รับ

ชื่อผลงาน	ลักษณะผลงาน	กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ใช้ประโยชน์	ผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ
การวิจัยและพัฒนา ท้องถิ่น	โครงการวิจัยชุมชน	นักท่องเที่ยวและชุมชน ในแหล่งท่องเที่ยว	สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านเป็นที่ รู้จักของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น
ความยั่งยืนของชุมชน	รายได้จากการบริการการ ท่องเที่ยว	ผู้ประกอบการร้านค้า	มีรายได้จากการบริหารการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น

ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

- ๑.๑ ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นายสิทธิชัย อุ่นสวน
(ภาษาอังกฤษ) Mr . Sittichai Ounsaun
- ๑.๒ หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน -
- ๑.๓ ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
- ๑.๔ สังกัด วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ
- ๑.๕ สถานที่ติดต่อ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ
ตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐
๐๕๕-๖๐๑๐๖๓
- ๑.๖ มือถือ ๐๘๕-๖๒๒-๖๓๐๙
E-mail: s.n.sitticha_i@hotmail.com
- ๑.๗ ประวัติการศึกษา
- นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนคณะจังหวัดน่าน
 - ปริญญาตรี (ศน.บ.) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 - ปริญญาโท(ร.ม.)สาขาวิชารัฐศาสตรมหาวิทยาลัยรามคำแหง